

Q. CURTII RUETI
Historiarum libri.

accuratissime editi

OXON

1672

80. Jur.

Z. 281.

Edm^s Esq. Poole

John Doe
Inventory of
Books

John Doe
Inventory of
Books

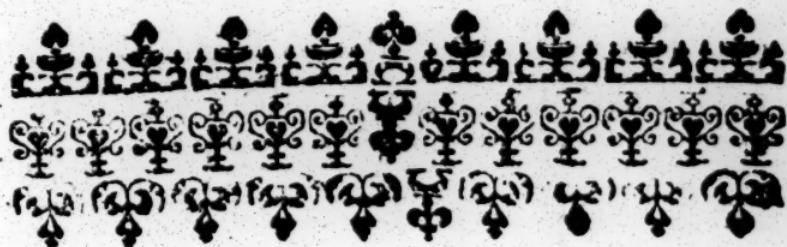

Q. CURTII RUF^I
DE
REBUS GESTIS
ALEXANDRI
MAGNI
HISTORIARUM
QUOTQUOT SUPER-
SUNT LIBRI,
JOHANNIS LOCCENII
Indice Philologico
Illustrati.

Editio novissima correctior & au^tior.

O X O N I I,
Typis *Guil. Hall*, Impensis
JOH. FORREST. 1672.

A D
L E C T O R E M.

Quæ editione proxima, de scriptis Curtii, ac autore, in limine præmiseram, contrahenda mihi visa sunt; ut obiter de præstantissimo scriptore, que de ipso scire interest, approbem lectori. Præter M. Tullium, ac Juvenalem, apud quos hoc nomen extat, Tacitus, ac Plinius, quemadmodum ex testimoniosis quæ jam præmisimus, apparet, Curtii cuiusdam meminerunt. Et uterque Rufi addidit cognomen. Neq; aliter Tranquillus, in Catalogo, quo Rhetores præcliti indicantur,

AD LECTOREM.

qui libello de iisdem mutilo præmittitur in MSS. Esse autem nostrum, cuius tres postremi meminere, inter eruditos fere convenit: nec multum abest, quin plerique omnes, rhetorem, calidicum, declamatorem, etiam quæstorem, ac prætorem, consulemque, ac Africæ proconsulem, eundem cum historico, qui Magni Alexandri res conscripsit, arbitrentur. Quemadmodum vixisse sub Augusto, ac Tiberio, sed & scripsisse, quidam & sub Claudio superfluisse, existimant. A quibus nobilissimus Rutgersius seorsim abiit, qui sub Vespasiano flouruisse in Variis probavit. quem non tenere rejiciendum, & cum cura adeundum censeo. Quanquam ne de veritate quidem amplius quærendum videatur, si habendam Catæo fidem omnibus constaret qui in manu exarato exemplari, ipsam hanc historiam de gestis Alexandri scriptam, Q. Curtio, & quidem Rufo,

AD LECTOREM.

Rufo, qui Augusto Cæsare ac Tiberio floruerit, inscribi sic testatur : *Legi in fide digno exemplari, Historiam de gestis Alexandri, compositam à Q. Curtio Rufo, qui inibi fatetur, se suis- se sub Augusto & Tiberio, & sub Vespasiano, quantum conjectura aſſequi poſſu- mus.* Cætera incerta sunt. & quia cætera, hoc ipsum. Imo & hoc ipſum magis, quia cæteris Vespasia- num jungit. Jam, qui politissimum dicendi genus, & purissimam Latini- tatem, certum ævi argumentum arbitrantur ; neminem Latinè sub Vespasiano, qui antiquitatem accu- rate exprimeret , scripsisse, quo- modo probabunt ? Quam si a vno nostro ac parentum, eleganter quidam expreſſerunt, nondum video, cur à Romanis id removeamus , quod ne nostris quidem, ex felici imitatione, hactenus negatum est. Quippe & hodie ætatem quisque aut scriptorem eligit quem imite- tur, ut cum cura imitetur quem

AD LECTOREM.

elegit. Ut omittam principem historiæ Sallustium, ætate integra à scriptis C. Cæfaris, coævi, abiisse; cum diversum in dicendo: tum qui Græcis suis, tanquam peregrinus, hæret. Ut & maximus scriptorum Tacitus post illum. Librum primum ac secundum, facile recentioribus ascribes; qui historiam, Curtium, facilius supplere potuerunt. Et hoc ipsi produnt. Hujus quoq; bono: ut diversitas, videlicet, scribendi, pro encomio autoris sit, à quo longissimè absunt. Porro, ut in viam redeam: In autore lacteo ac minime fucato, bonum mihi factum videbatur, si simpliciter ac sine apparatu scenico prodiret: ideoque ornatum adhibui, qui nudum commendare posset. Do optimam editionem, sed cum aliis collatam. Regis expeditionem, quam describit, accurate expressam, aliaque ejusdem generis, addo; de cæteris securus. Ne vel Observationibus vel

AD LECTOREM.

vel Notis, hac præfertim forma,
commendetur, qui sine istis voluit
intelligi ac potest. Denique, ut
verbo dicam omnia, matronam ex-
hibeo, sed pudicam. quæ in publi-
cum sic prodit, ut non alio quam
suo cultu commendetur.

* 4

DE

D E
Q. CURTIO RUFO
TESTIMONIA.

C. Suetonius Tranquillus, in Indice ex-
cellentium Rhetorum, libello ejus mu-
tilo in MSS. preposito :

[Q. CURTIUS RUFUS]

C. Cornelius Tacitus, Annal. xi.

E tamen miles otium exheret, in-
ter Mosam Rhenumque, trium
viginti millium spatio, fossam
perduxit (Corbulo) qua incerta
Oceani veterantur. insignia ta-
men triumphi indulxit Cesar
(Claudius) quamvis bellum negavisset. Nec
multo post CURTIUS RUFUS eundem
honorem adipiscitur, qui in agro i Maciaco
recluserat specus quarendis venis argenti :
Unde tenuis fructus, nec in longum, fuit. At
legionibus cum damno labor ; effodere rivos,
quaque in aperto gravia, humum infra moliri.
quis subactus miles, & quia plures per provin-
cias

* Al Maciaco, vel Mazyaco. Vide Lips.
Saturn. II.

TESTIMONIA.

cias tolerabantur, componit occultas literas nomine exercituum, precantium imperatorem, ut, quibus permisurus esset exercitus, triumphalia ante tribueret. De origine ² CURTII RUF^I, quem gladiatore genitum quidam prodidere, neque falsa promiserim; & vera exequi pudet. Postquam adolevit, se^ttator questoris, cui Africa obtigerat, dum in oppido Adrumeto vacuis per medium diei porticibus secretus agitat, oblata ei species muliebris ultra modum humanum, & audita est vox: Tu es, Rufe, qui in hanc provinciam pro consule venies. Tali omnino in spem sublatus, digressusque in Urbem, & largitione amicorum, ³ simul acri ingenio, questuram, & mox, nobiles inter candidatos, præturnam Principis suffragio assequitur: cum hisce verbis Tiberius dedecus natalium ejus velavisset, CURTIUS RUFUS VIDE-TUR MIHI EX SE NATUS. Longa posthac senecta, & adversus superiores tristi adulacione, arrogans minoribus, inter pares difficultis, Consulare imperium, triumphi insignia, ac postremo Africam obtinuit: atque ibi defunctus, fatale præsagium implevit.

C. Plinius

² QUINTI addit Catanaeus.

³ Singulari citat Catanaeus.

TESTIMONIA.

C. Plinius Cæcilius Secundus, Epist.
lib. vii, Epist. xxvii, ad Suram,
De Curtio Rufo.

ET mihi discendi, & tibi docendi facultatem otium præbet. Igitur per quam velim scire, esse phantasma, & habere propriam figuram, numenque aliquod putas inane: seu vanam ex metu nostro imaginem capere. Ego ut esse credam, in primis eoducor, quod audio accidisse CURTIO RUF O. Tenuis adhuc & obscurus obtinenter Africam comes hæserat. inclinato die spatulabatur in portico; offertur ei mulieris figura humana grandior, pulchriorque. perterritus, Africam se futurorum prænunciam dixit: itum eum Romanum, honorisque gesturum, atque etiam cum summo imperio in eandem provinciam reversarum, ibique moriturum. Facta sunt omnia. Præterea accedenti Carthaginem, egredientique nave, eadem figura in litore occurrisse narratur. Ipse certe implicitus morbo, futura præteritis, aduersa secundis auguratus, spem salutis, nullo suorum desperante, projectit.

ALEX.

S U P P L E M E N T I
IN Q. C U R T I U M ,
DE R E B U S G E S T I S
A L E X A N D R I M A G N I ,
L I B E R . I.

H I L I P P V S M A C E D O (qui primus omnium regum ejus gentis, Macedoniae regnum, subacta tota Graecia, ad summam potentiam evexit) Amyntas, viri prudenterissimi, omnibusque imperatoriis virtutibus instructi, filius fuit. Is Amyntas ex Eurydice uxore tres filios susceperebat ; Alexandrum, Perdicam, & Philippum Alexandri Magni patrem; atque filiam, Euryonem. Insihiis autem Euridices uxoris, quæ nuptias generi mariti morte pacta, occidendum virum, regnumque adultero tradendum, susceperebat, oppressus fuisset, ni filia pellicatum matris, & sceleris consilia, prodidisset. Post mortem Amyntas, Alexander, major natu filius, regno potitus est. Qui inter initia regni, cogente sane durissimo necessitatis telo, bellum ab Illyriis, pacta mercede, datoq; Philippo fratre obside, redemit. Inter iecto quoque tempore, per eundem obsidem cum Thebanis gratiam pacis reconciliat. Quæ res Philippo ad maxima egregiæ indolis incrementa profuit. Si quidem tota custodiendi pueri cura, Epaminondz, strenuissimo Thebanorum duci, atque philosopho præstantissimo, hac conditione demandata est, ut commissum sibi puerum diligenter servaret, & summo studio in id iuxta incumberet, ut moribus principe dignis atq; honestis disciplinis quam optime imbueretur. Fovebat ea tempestate laudatissimus princeps domi filio suo E-

A

pami-

paminondæ præceptorem Pythagoricum, sub quo Philippus multum prosecit. Interea temporis Alexander, insidiis matris Eurydices adpetitus, occubuit; cui tamen antea Amyntas, in scelere deprehensæ, propter communes liberos, ignarus iisdem quandoque exitiosam fore, pepercera. Frater quoque ejus Perdiccas, simili insidiarum fraude, relicto parvulo filio, decipitur. Sub idem tempus, Philippus commodum è custodia elapsus, diu, non regem, sed tutorem pupilli egit. At ubi graviora bella imminebant, secundumq; auxilium in expectatione infantis erat, compulsus à populo, regnum Macedonicum male affec-
tum, cum bellicis artibus, tum philosophiæ præcep-
tis, præmunitus, adprehendit, anno cccc ab urbe condita, Olympiade c v. Circa prima itaque regni primordia, rerum infinita multitudine in diversas trahente partes, finitimus undique in Macedoniam irruentibus populis, bellisque, veluti conspiratione quādam, ad opprimendam Macedoniam, multarum gentium ex diversis locis, uno tempore confluentibus, rex Philippus cautius omnino agendum esse considerans (omnibus enim par esse non poterat,) alia interpositâ pactione composuit, alia redemit, facillimis aggressis, ut militum trepidos firmaret animos, & sibi hostium contemptum demeret. Primum illi cum Atheniensibus certamen fuit, quibus per insidas vicit, metu gravioris belli, cum interficere posset, omnes incolumes sine pretio dimisit: quæ res illi magnam & gratiam & autoritatem conciliavit. Captis deinde Paxonibus, bellum in Illyrios transfluit: ibi multis hostium milibus cæsis, Larissam urbem nobilissimam cepit.

Hinc Thessalos, non cupiditate prædæ, sed quod exercitui suo robur Thessalorum equitum adjunge-
re gestiebat, nihil minus quam bellum metuentes, adoritur. Quibus ex improviso præoccupatis, atque in

in potestatem redactis, jungendo equitum peditumque fortissimas turmas & copias, invictissimum fecit exercitum. Quibus rebus feliciter gestis, Olympiada, Neoptolemi regis Molosorum filiam, uxorem dicit, conciliante nuptias altore virginis Arisba rege Molosorum, qui sororem Olympiadis, Troadam, in matrimonio habebat: quæ causa illi exitii malorumque omnium fuit. Nam dum regni incremenia affinitate Philippi se acquisitum sperat, proprio regno ab eodem privatus, in exilio consenuit. Post nuptias autem Philippus per quietem visus est conjugis alvo insignem affixisse bullam, cuius scultura, quemadmodum is existimaverat, leonis haberet imaginem. Quod vates ita sunt interpretati. Ipsam quidem esse gravidam, animosum quoq; & leonis natura præditum infantem paritaram. Deinde cum Philippus urbem Methonem expugnaret, jactu sagittæ dextrum amisit oculum. Nihilominus tamen pacem deprecantibus dedit, mitisq; etiam aduersus victos fuit. Pagas etiam capiens, imperio suo adjectit. Triballorum quoq; gentem, & quicquid prærea terratum in proximo erat, invadeos omnia, uno velut impetu devicit. Debellatis finitimis, atq; confirmato jam Macedoniæ regno, cum domum redisset, natus est ipsi Alexander filius ex Olympiade uxore, VIII idus Aprilis, dicit Plutarchus: ab eo autem qui illum in Latinum convertit, scribitur, circa idus Augusti: quod sane, cuius sit error, dubium est. Porro Philippus, veluti è specula quadam, libertati omnium insidiatus, Græcorum civitates, quæ dominandi libidine singula imperare cogitabant, omnes in suam redegit potestatem. Inferioribus enim contra superiores suadens certamina, omnibus ad invicem callide incitatis, à Thebanis etiam (qui tamen antea eum, tanquam hostem, repellere conabantur) contra Lacedemonios & Phocenses,

qui templo Apollini spoliato, milites conduxerant necessitate urgente, dux electus, oppressis sacrilegis, magnamque inde apud omnes nationes gloriam adeptus, omnium ad ultimum efficitur dominus ac princeps, & victos pariter atque victores servitatem subire coegit. Inde in Cappadociam traxiens, captis & occisis finitimis regibus, universam provinciam imperio Macedoniz adjectit. Olyntho quoque expugnata Traciam invasit. Nam, cum eum fratres duo, Thraciaz reges, de terminis regni ambigentes, disceptationū suarum judicem eligerent, Philippus ad judicium, velut ad bellum, inopinantibus fratribus, instructo exercitu venit, & utrumq; regno, de quo disceptabant, spoliavit. Omnes sane principes docens, concordiam maximum, ad conservanda imperia atq; principatus stabiliendos, adminiculū esse.

Alexander autem factus annorum duodecim, rebus bellicis admodum delectari, & excelsæ indolis manifestissima proferre indicia, cœpit. Cumque ex æqualibus nonnulli ex eo percunctarentur, ad Olympicum nunquid stadium libens decertaret (plurimum enim pedum celeritate pollebat?) Libens equidem, inquit, si decertaturos mecum reges sim habiturus. Olim cum forte absente Philippo legati à Persarum rege venissent, eos, cum hospitio rum consuetudine captos, jucundissima sibi familiaritate coniunxit: admirantes quod is nihil aut humile aut puerile se securaretur, sed aut viarum longitudinem, aut superiorum itinerum modos perquirebat, multa super rege, qualis in hostes esset; nunc super Persis, quæ vires aut quæ esset potentia, rogitabat. Quas res admirati legati, late diffusam Philippi gravitatem nihil præ hujus pueri indole, & majore, quam ætas pateretur, animi magnitudine, duxerunt. Quoties à Philippo aut nobile quoddam captum oppidum, aut memorabili prælio parta Victoria nuntiabatur, haud magno.

magnopere latrabatur, ceterum ad suos aiebat aquales, Omnia, o pueri, genitor occupabit, ita ut ne vobiscum grande ullū ac insigne facinus ostentare mihi sit reliquum. Non enim ipsum ulla illecebrarum, aut pecuniarum, sed sola virtutis ac gloriarum cupiditate, tenebat: quoque maiores a patre facultates accipieret, eo se minora gerere posse existimabat. Quocirca, crescente dominio, gerendis præclaris rebus materialiam magna ex parte exhaustum iri ratus, non opes, non deliciarum usus, verum certamina & pugnas ardebat, & principatum, unde sibi ob virtutem gloriam, nominisq; immortalitatem (quæ spes nec Alexandrum, nec quenquam alium bonum, unquam fecellit) compararet, affectabat. Quamobrem ipsius cura, compluribus (uti par erat) nutritoribus, prædagogis, ac præceptoribus, est demandata: in primis tamen Aristoreli, ex cuius disciplina decem ferme annis informatus est. Eodem fere tempore Philippus Delphos misit, consulens de successore; responsumque tale accepisse ferunt: Is demum tuo imperio omnique orbe potietur, quemcunque Bucephalus sessorem passus fuerit. Erat autem Bucephalus equus forma spectabilis atque ferociissimus, quem Philonicus Thessalus Philippo xiiii talentis emerat. Hunc diu Philippus sub claustris præferratis affervari jussit: manit tamen ita feras, ut plane nullus eum ne tangere quidem ausus fuerit. Quare factum est, ut eum Philippus removeri atque abjici jussit. Alexander vero dum forte adesset, Qualem, inquit, isti equum perdunt, dum eo per imperitiam ac mollitatem uti vesciunt? Cumque mira arte sine verberibus tractasset equum, tandemque consensum ad cursum admisisset, tum calcibus usus est, ac mollier flexis habenis quum equum reduxisset, descendensis caput exosculatus pater, emissis lacrymis, Aliud, inquit, o fili,

tibi par regnum quære, quando te jam Macedonia non capit. Præagiit vir prudens, tam excelsæ indoli non sufficietur paternam ditionem. Post hæc Philippus toti Græciæ bellum inferre statuit, ad quod percommodum ratus, si Byzantium, nobilem & maritimam urbem, in potestatem redigisset; candē fibi resistentem obsidione cinxit: relicto domi ad regni curam filio Alexandro, tum xvi annos nato. Hæc urbs à Pausania Spartanorum rege condita, à Constantino post modum gloria opibusq; aucta atq; renovata, & à nomine suo Constantinopolis dicta, circiter M C L annos sacratissimi Imperii sedes totiusq; Orientis caput fuit. Nunc tamen (proh dolor) fœdissimæ atque impiissimæ Turcarum gentis imperio subjecit. Sed ut ad Philippum redeam. Exhaustis in obsidione opibus, piraticam aggreditur, centumq; septuaginta navium spolia rapuit, atque militibus suis distribuit. Ne autem in unius urbis obsidione tantus exercitus teneretur, prefectus cum fortissimis, multas Chersonesi urbes expugnavit; filium deinde Alexandrum xvii annos natum, virtutis & promptitudinis in rebus agendis manifestissimæ, ut sub patris militia tirocinii rudimenta deponeret, ad se accersivit. Cum quo in Cythiam prædandi causa, more negotiantum, impensas belli alio bello refecturus, est prefectus. Eaque expugnata, viginti millia puerorum ac fœminarum capta, pecoris magna vis, auri argenteique nihil: xx millia nobilium equarum ad genus faciendum in Macedoniam missa sunt. Sed revertenti à Scythia Philippo Triballi occurunt, negantes se transitum daturos, ni portionem accipient prædæ. Hinc jurgium, mox & prælū, in quo ita in femore vulneratus est Philippus ut corpus ejus equus interficeretur. Cum omnes occisum putarent, præda amissa est. Quam primum ex vulnere convaluit, dia dissimulatum bellum Atheniensibus

nienibus infert. Cujus causa Thebani se junxere, metuentes, ne victis Atheniensibus, veluti vicinum belli incendium, ad se transiret. Initia societate inter civitates paulo ante infestissimas, legationibus totam fatigant Gr̄ciam, communem hostem communibus viribus sammovendum putantes. Quædam civitates motæ, Atheniensibus sese jungunt: quædam autem belli metus ad Philippum traxit. In hac pugna Philippus Alexandrum filium alteri cornu præfecit. Ubi laudatissimi herois virtus clarissime emicuit. Talem enim in eadem pugna se præstítit, ut non inferior patre, imo etiam nulli secundos extiterit: postea quoque eam victoriam sibi invidia ac fraude patris præceptam fuisse conquestus sit. Commisso itaque apud Chæroncam prælio, etsi Athenienses numero militum longe præstanter, à Macedonibus tamen, continuo ac diururno bellandi usu exercitatissimis, vincuntur. Non autem immemores pristinæ gloriæ cecidere. Hic dies universæ Gr̄ciaæ & gloriam dominationis, & vetustissimam libertatem finiit. Cæterum, cum Philippus semper erga Alexandrum optime affectus fuisset, tandem ex Cleopatra noverca, Olympiadi superinducta, discordia orta est. Causam adhibuit Attalus avunculus Cleopatæ: qui cum in nuptiis Macedones exhortaretur, deos orarent, ut ad regni successionem legitimus, ex Philippo & Cleopatra crearetur heres; excandescens Alexander: O improbum caput! inquit, nos vero tibi nothi videmur? simulque in eum coniœctit poculum. Insurgens inde pater contra Alexandrum, stricto cum petiit ferro: ictus tamen, inclinatione corporis ab Alexandro evitatus, inanis excidit. Tunc Alexander convitiis patrem adortus, receptā Olympiadē matrem secum in Epirum duxit. Eum tamen Philippus, exprobrata sibi à Demarato Corinthio hac eorum discordia, paulo post multis precibus

ægre revocavit. Inter hæc nuptias Cleopatrae filia, & Alexandri fratri Olympiadis, quem pulso Arisba regem Epipi fecerat, Philippus celebrat. Dies erat pro magnificencia duorum regum, & collocantis filiam, & uxorem ducentis, insignis. Sed nec ludorum celebritas deerat, ad quorum spectaculū Philippus, cum sine custodibus medius inter duos Alexandros, filium generumque, procederet, Pausanias, nobilis ex Macedonibus nemini suspectus adolescens, occupatum angustiis Philippum in transitu obtruncavit, diemque latitaz destinatum, foedum luctu funeris fecit. Hic puer stuprum per injuriam passus ab Attalo fuerat, qui cum etiam postea, tanquam vile scorbutum, libidini convivorum subjecit. De quo, Philippo conquestus, qui multum quidem ex rei turpitudine est motus, sed Attalo, ob magnam familiaritatem, & quod ejus opera tunc uteretur, ut noceret, induci haud potuit. Erat etiam Attalus, ob Cleopatram proxime à rege in matrimonium acceptam, arctissima ei junctus cognatione, copiarumque in Asiam premissarum dux fuerat delectus; vir in rebus bellicis egregiæ fortitudinis. Idecirco rex potius, ut Pausaniz animum justissimo dolore incedsum mulceret, est conatus: datisque ei magnis munib; loco insuper honestiori, inter corporis sui custodes, honoravit. Sed ille, implacabili auidens ira, decrevit, non tantum de eo qui sibi injuriam intulisset, sed & qui ulcisci illatam noluisset, poenam sumere. Vixit Philippus annos XLVII, regnavit XXV, Macedonum rex XXII: cui maximæ opes erant instrumenta bellicum; divinarum quæ siu quam custodia solertia: itaque inter quotidianas rapinas semper inops erat: Misericordia in eo & perfidia pari jure dilecta: Nulla apud eum turpis ratio vincendi: blandus pariter & insidiosus alloquio: qui plura promitteret quam praestaret: in seria & jocos artifex, Amicitias utilitate,

litate, non fide, colebat. Gratiam fingere in odio, instruere inter concordantes odia, apud utrumq; gratiam querere, solennis illi consuetudo. Inter haec eloquentia, & insignis oratio, acuminis & solertiz plena, ut nec ornatui facilitas, nec facilitati inventorum decesset ornatus.

LIBER II.

Anno ab urbe conditaccccxvi, mortuus
Philippo, Alexander filius (ob magnitudinem rerum gestarum Magnus appellatus)
vigesimo ætatis anno plenum invidia, & gravissimis
odiis ac periculis undique circumseptum, assequen-
tus est Imperium. Nec enim vicinæ barbarorum
provinciæ & nationes modeste servitutem fere-
bant, avita vero dominia patriosque principatus
affestabant. Primo omnium autem, quotquot pa-
ter næc d's causa fuerant, gravibus affecit pœnis.
Deinde sepulturæ eiusdem maximam impedit cu-
ram. Principatum vero multo melius, quam quis-
quam existimat, confirmavit. Juvenis enim, at-
que ob ætatem adhuc teneram ab aliquibus con-
temptui habitus, vulgos ipsum humanissimis fer-
monibus ita in sui benevolentia raxit, ut & spem
maximam omnibus faceret, & metum simul atque
contemptum sui universis demeteret. Macedonibus
immunitatem cunctarum rerum, præter militiz va-
cationem, dedit. Quo facto tantum sibi conciliavit
favorem, ut alii corpora, non virtutem; alii vero no-
men regis solum immutatum esse dicerent. Et quum
primò tumultus undiq; contra ipsum exorti essent,
audacia & animi constantia incredibili citissime
motus omnes compressit. Profectus deinde Corin-
thū in Peloponnesum, generali totius Græcæ & con-

cilio, contra Persas (quorum erat eo tempore summum in terris imperium, quique Græciam s̄e multis cladibus affligerant) Imperator est designatus. Siquidem pater ejus idem bellum inchoaverat, morte tamen præventus, consummare haud potuerat. In hujus belli apparatu nuntiatur, Athenienses, Thebanos, & Lacedæmonios, ab eo ad Persas defecisse, autoremq; eius defectionis, magno auri pondere à Persis corruptum, Demosthenem oratore extitisse. Quibus motibus occursurus, tanta celeritate, instructo paratoq; exercitu, Græciam opprescit, ut quem venire non senserant, videlicet vix crederent. In transitu horratus Thessalos, beneficiorum patris commonefaciens, commemorata etiam veteri cognitione quæ sibi cum illis per Herculē esset, sermonibusq; humanissimis, ut magna à se sperarent, persuasos induxit, ut, communī totius Thessaliz decreto, universæ gentis dux crearetur, omniaq; vestigalia atq; redditus suos ei traderent. Tanta autem in juvēte celeritas, tamque efficax in rebus agendis diligentia, omnes qui per contemptum ab eo erant alienati, perterrefecit. Athenienses itaque, sicuti, primi defecerunt, ita etiam primi pœnitere cooperunt; pueritiā Alexandri antea spretam supra virtutem veterum ducum extollerent; missisq; legatis, bellum deprecabantur. Quibus auditis & graviter increpatis, bellū remisit. In ea legatione Demosthenem quoq; fuisse ferunt, sed cum cæteris ad Alexandrum non pervenit; siquidem à Cytherone Athenas reversus est; sive correptus timore, quod frequenter Philippum cum suis vituperasset, atque in sua republica contra Macedones verba fecisset, sive ut regi Persarum (à quo magnam auri sumnum, ut Macedonum causam opnaret, accepisse dicebatur) omnem de se suspicionē eximeret. Hoc quoq; ipsi ab Aeschine exprobatum aiunt, qui in oratione quadam de acceptis munib⁹

bus ita dicit : In præsens sane regium aurum sump-
tus huic suppeditat Sed hoc deinceps haud sufficeret,
cum nullæ opes moribus improbis fatis esse possint.
Alexander, sedatis motibus qui in Græcia erant ex-
orti, antequam in Asiam cum exercitu trajiceret, per
Thraciam iter faciens, Pzones, Triballos, Illyrios,
aliosque finitimos, petere instituit, quos novis rebus
studere acceperat. Nam, quod regno ejus tum finiti-
mi, tum maxime infidi erant, minime negligendos
censuit, præsertim cum in tam longinquas à domo
regiones cum exercitu profecturus esset. Ex Amphi-
poli igitur cum copiis profectus in Thracias (quos
Græci Autonomos vocant, nullius imperio, nullius
legibus obnoxios), decem dierum itinere ad Hemū
montem pervenit: ibi, circa aditus angustias, negoti-
atorum atq; Thracum ingentem manum collectam
obviam habuit. Insederant montis verticem, curri-
busque pro vallo, qua patebat aditus, utebantur: in-
de pugnaturi, si necessitas postulasset. Sin autem ex
adversa montis parte peterentur, currus in Alexan-
dri phalangem magno impetu erant immissuri, quod
& fecerunt. Sed milites ab Alexandro edocti, alii
laxatis ordinibus, alii corpora humi strata scutis
contegentes, periculum omne divitarunt. Hinc ala-
criores facti, ingenti clamore in hostes feruntur,
eosque uno impetu superavere. Alexander protinus
superato iugo, per Hemum montem in Triballos ad
flumen Lygium profectus est. Syrmus Triballorum
rex erat: is, cognito Alexandri adventu, uxores ac
pueros, cæteramq; imbellem turbam, ad Danubium
in insulam Peucam confestim misit, quo & Thracas
Triballis finitimi se receperant. Nec multo post &
ipse Syrmus eodem fugit. Reliqua Triballorum mul-
titudo ad alteram insulam se contulerat, eo in loco,
ex quo pridie Alexander moverat situm. Alexander
Triballos repetens, hostes ex sylvis in aperta provo-
catos

catos superat, tribus millibus cæsis, reliquis in fugam coniectis, paucisque captis. Post hanc pugnam Alexander ad Danubium profectus, ad insulam in quam Triballi ac Thraces confugerant, contendit: cui tamen barbari summa vi restiterunt; quod erat iis facilius, quoniam & naves paucæ erant, & insulæ maxima pars prærupta ac præceps. & fluminis cursus, utpote in angusto conclusus, concitatior. Quapropter Alexander abductis inde navibus, trajecto noctu flumine, Mcccc equitibus, pedibusque iv millibus, Getas (quorum circiter iv milia equitum, peditumque supra x milia, prohibendi animo in adversa ripa armatos viderat) petiit. Quo facto territi Getæ, ne primum quidem imperium sustinuerent. Res proflus ingentis audaciz iis visa, Alexandrum tam facile unica nocte Danubium, omnium Europæ flumen amplissimum atque altissimum, nullo ponte injecto, transisse. Confugientibus igitur illis in sylvarum solitudines atque latibras, Rex arbem vacuam nactus, cepit, soloque exquavit. Huc loci venere legati à cæteris Danubii accolis, à Syrmo Triballorum rege, atq; Germanis, ad Alexandrum, ut cum eo amicitiaz fœdus inirent. Quibus in fidem & amicitiam acceptis, è Germanis quæfavit. Quidnam in humanis rebus præ cæteris extimescerent; ratus nominis sui magnitudinem ante omnia ipsis formidolosam videri. Ilii hoc se in primis timere responderunt, ne forte in se ali quando cœlum rueret. Alexander nihil motus responsi superbia, tantum adjectit: Germanos superbos esse: eosque domum remisit. Inde in Agrianos & Pxonas iter persequenti nuntiatum est, Clytum Bardiles, ab eo defecisse, Glauciamque Taulantiorum regem se ei conjunxit. Erant & qui nuntiarent fore, ut Autariatæ ipsum itinere adorirentur. Proinde negotio de Autariatis Lagaro Agrianorum regi (qui

(qui patri Philippo admodum carus, Alexandro quoque perquam familiaris erat) commisso, insuper Cynasorore, ubi Pellam revertisset, ulti in uxorem promissa, ipse ad Clytum Glauciamque magna celeritate contendit, eosque vario prælio vicit atque prostravit. Hæc agenti, superveniunt nuntii, multos in Græcia res novas moliri, civitatesque non paucas, & in primis Thebanos, ab eo defecisse. Quare motus Alexander, in Macedoniam est reversus, ut factum in Græcia tumultum reprimeret Thebanis autem, conantibus præsidium Macedonicum ex arce Thebana (quam Cadmeam vocant) depellere, ipsamque, præaltis fossis & munitissimo vallo cinctam, obdidentibus, rex, cum exercitu magnis itineribus profectus, non longe à Thebæ cum omnibus copiis insedit. Itaq; Thebanorum duces, quoniam Alexander præter spem omnium advenerat, ac incertum erat, utrum auxilia, sicuti à nonnullis civitatibus petierant, illis adventura essent, de belli ratione consultare cœperunt. Omnibus tandem consentientibus, belli discrimen subire constituerunt. Sed rex suos continuit, illis spatium pœnitendi mutantq; consilii exhibens, nullo pacto futurum existimans, ut una civitas contra tantas copias esset pugnatura. Habebat enim ultiro xxx millia peditum, equitumque ad 111 millia, omnes laboribus bellicis exercitatissimos. Quorum virtuti confisus, Persicum bellum susceperebat Sane, si Thebani, temporum fortunæ cedentes, pacem petiissent, rex eorum postulatis libentissime annuisset. Nā cum mirifico studio ad Persas in Asiam transire properabat. Cum tamen armis, non precibus, uti decrevissent, Alexander Macedones ad prærium instruxit. A Thebanis, contra hostes numero longe superiores, summis visibus atque impigre deceratum est. Interim Macedonibus, qui custodiz Cadmeæ arcis præerant, à

tergo invadentibus, circumventi Thebani, in ipsa pugna ceciderunt. Capta Civitas & direpta: urbs eversa funditus est. Qua quidem in re ea spes idq, consilium extitit Alexandro, ut hujusmodi casu ac terore compressi Græci, quietius, dū abesset, agerent; cum alioqui incusantibus Thebanos sociis Phocenisibus ac Platænsibus morem gerere gratificarique concupiseret. Plures sex millibus oppetiere. Triginta millia vendidit, ex quibus quadringentorum quadraginta talentorum argenti summum coegit. Pindari vatis tamen stirpi pepercit; summum in doctos favorem manifestissimo exemplo testatus. Non omittendū videtur quod hic rerum gestarum Alexander scriptores de Timothea referunt, quam insig- nem Thebanam fœminam Thracius quidam dux constuprasse dicitur. Quumq; post id eam posceret pecuniam, solus à muliere ad puteū seductus fuisse, in quo diceret pretiosiora rerum suarum occultari. Ducem igitur super os putei, spestanti causa inclinatum, illa in profundum detrusit; superneq; injectis lapidibus oppressit. Ob id facinus adductam ad se in vinculis fœminam, percunctatus est Alexander, quænam esset? Ea imperterrita, Theagenis, inquit, sum soror, qui, contra Philippum electus imperator, fortiter pugnans pro Græciꝝ libertate occubuit. Magnanimitatem mulieris & constantiam admiratus rex, liberam eam cum filiis dimisit. Athenienses Thebarum casum moleste & cum summa commiseratione ferentes profugis portas contra regis edictum aperuerunt. Quam rem ita graviter tulit Alexander, ut secunda legatione denuo bellum deprecantibus ita demum remiserit, ut oratores & duces, quorum fiducia toties rebellent, sibi dedantur. Eo tamen demum res est deducta, ut retentis orato-ribus, duces in exilium agerentur, qui confessim ad Darium regem Persarum profecti sunt. Ceterum, coactis

cōactis in Isthmo Græcis, & expeditionem in Persas decernentibus, Alexandro plures philosophi & oratores occurunt, p̄tēr Diogenem Cynicum, qui cum versabatur Corinthi, & Alexandrum parvi faciens, in Crānio habitabat: miratus Alexander, ad eū in sole apricantem venit, rogans, rei:ne cujusquam indigeat: at ille, Ut paulum, inquit, à sole discedas. Quo responso Alexandrum adeo delectatum ferunt, ut ad suos conversus dixerit, se Diogenem esse velle, si Alexander non esset.

Rebus Græciæ compositis adventante vere, ipsaq; Græcia cum Macedonia Antipatro (cui ex amicis maxime fidebat) commissa, ad Hellespontū cu:p. exercitu profectus, in Asiam incredibili ardore mentis accensus trajecit. Cum autem delati in Continen- tem essent, primus Alexander jaculum, velut in ho- stilem terram, conjectit, armatusq; de navi, tripu- dianti similis, profulit, atq; ita hostias cædit, preca- tus ne se regem illæ terræ invitæ accipient. Inde ho- stem petens, milites à populatione Asiz prohibuit; parcendum suis rebus præfatus, nec perdeenda ea quæ possessori venerint. In exercitu ejus fuerunt xxxii millia peditum, non supra v millia equitum, naves- q; clxxxz. Hac tam parva manu universum terrarum orbem utrum sit admirabilius quod vicerit, an quod aggredi ausus fuerit, incertum est: cum ad tam peri- culosum bellum, non juvenes robustos, nec primo ætatis flore: sed veteranos, plerosq; etiam emeritæ militiæ, qui cum patre patruisque militaverant, ele- git; ut non tam milites, quam militiæ magistros, ele- ctos putares. Ordines quoq; nemo nisi sexagenarius duxit, ut, si principia castrorum cerneret, senatum te aliquius prisca Reipubl. videre diceret. Itaq; nemo in prælio fugauit, sed omnes victoriam, animis con- ceperant, nec in pedibus cuiquā spes, sed in lacertis, fuit. Alexander deinde passim peractis sacrificiis, maximè

maxime apud Trojam ad Achillis tumulum, in
in quem genus suum ex materna linea referebat,
eum ob id felicissimum adolescentem prædicens,
quod suarum virtutum præconem Homerum inven-
nisset, ad interiora Darii regis Persarum contendit.
Hunc Darium Arsani filium qui, decimus quartus à
Cyro, totius orientis monarchiam tenebat, hac
potissimum causa aggredi voluit, quod à patre suo
Philippo tributum requisierat. Darius autem, missa
prius superba, contumeliosa, atque imperiosissima
legatione, se regem regum, ac consanguineum Deo-
rum, Alexandruin vero famulum suum, appellans,
Satrapis suis id negotii dederat, ut insipientem
istum Philippi adolescentulum (sic enim eum per
contemptum appeliabat) verberibus puerilibus gra-
viter casum, indutumque post ueste purpurea sibi
vincum traderent, navibusque una cum nautis sub-
mersis, omnes ejus milites ad interiora maris rubri
transportarent. Qui mandatum regis exequi volentes,
ad Granicum amnem (qui Troadem à Propontide
disterminat) magna manu, videlicet viginti milibus
peditum, & pari equitum numero, confluxerunt, &
præruptam fluminis ripam, qua Alexandro omnino
trajiciendam erat, obsederunt. Alexander, etiamsi
præsentissimum periculum instare cerneret: quippe
cum suis ex inferiore atque instabili loco (erat enim
cum uodus, tum cœno lubricus,) utpote ex flumine
adversus hostes in eminenti ripa stantes, dimicandū
foret: suæ tamen fortunæ ac virtuti simulq; fortitu-
dini militum confisus, amnem trajecit. Et primo
quidem non spernenda difficultate pressus, tandem
tamen hostes, non tam sua arte, quam virtute Mace-
donum, vicit atque prostravit. In eo conficta Persa-
rum viginti millia peditum, & c. c. L equites, casæ,
Macedonum non plus xxxix interfici sunt. Ea
pugna magnum ad res Alexandri momentum pe-
xit.

rit. Sardeis enim, maritimi barbarorum imperii propugnaculum, cepit. iisque ac cæteris Lydiæ populis, ut legibus uterentur sois, concessit. Ephesum, quarto post pugnam die, lapso inde præ meru præsidio, occupavit. Interim ex Magnesia & Trallibus legati venerunt, urbium suarum ditionem pollicentes; ad quam in fidem recipiendas Parmenionem cum duobus millibus & quingentis mercenariis, parique Macedonum numero, equitibus ex amicis circiter ducentis, misit. Miletum deinde sibi resistentem oppugnavit: eaque poritus, versus Haliearnassum iter ingreditur. Omnibus interjacentibus oppidis primo imperu captis, Halicarnassum urbem præmunitam bobsedit, eamque non sine labore expugnatam, solo & quavat. Ingressas Cariam, Ada Caria regina (quæ regno ab Oronobate, quem Datius miserat, pulsa, nihil quicquam in terra Caria, præter Alinda, ejus provinciæ urbem munitissimam, tenebat) Alexandro obviam profecta, Alindis urbe tradita, eum in filium adoptavit. Rex nec liberalitatem fœminæ nec filii nomen aspernatus, urbem eidem custodiendam reliquit. Tota deinde Caria subacta, memor accepti beneficii, eam universam Adæ imperio subjecit. Hinc in Lyciam & Pamphyliam tendit, eo consilio, ut ora maritima, ad Phœniciam & Ciliciam usque, in potestate redacta, navales copias hostibus inutiles redderet. Devictisque rebellibus Pisidiæ populis, summo mensis ardore, nec minore alacritate, adversus Darium, quem cum multis militantium millibus adventare constabat, contendens, Phrygiam, per quam exercitus traducendus erat, est ingressus.

BREVARIUM LIBRI.

1. **C**elanarum urbe & arce recepta, primariam Phrygiae urbem Alexander ingreditur: in qua fatalem Gordi nodum solvit, ac deinde obviam Dario ire statuit.
2. Exercitus Persici lustratio, de quo quum Darii iussu Charidemus Atheniensis verum liberumq; prouulisset iudicium, capite multatus est.
3. Pompæ Persarum regum, orto Sole demum procedentium, tum copiarum Alexandri descriptio.
4. Desertas ab Arsene, Darii p̄fecto, Cilicie fauces Alexander opportune occupat.
5. Cum in Cydnum flumen abluendi corporis gratia intempestive descendisset, gravissimo morbo corripitur rex ipse.
6. Qui à fidò sapienti que medico Philippo, cui à toto exercitu ingentes gratiæ habentur, pristine valitudini mox restituitur.
7. Vegetior factus, Darium aggredi cogitat, Sisenemque Persam, imprudentia delinquentem, occidi jubet.
8. Darii ante pugnam consilia: tum exercitus Persici consternatio; proxima internectionis præagum.
9. Viriusq; exercitus membra præcipua et collatio.
10. Alexandri oratio ad milites.
11. Pugna cruenta, in qua 100000 peditum ac 10000 equitum Persarum occumbunt: reliquæ fusis fugatisque.
12. Castris Darii ingenti preda potitur Alexander.
13. Matris & uxoris Daru, necnon aliarum nobilium captivarum luctum, ob regem quem putabant interficium, regio prorsus animo levat Alexander.
14. Darii

14. Darii gazam immensam, cum ingenti nobilium numero, Parmenioni proditorie Damasci praefclus tradit.

INIER hæc. Alexander ad conducendum ex Peloponneso militem Cleandro cum pecunia missa, Lyciæ Pamphyliæque rebus compositis, ad urbem Celænas exercitum admovit. Media illa tempestate moenia interfluebat Marsyas amnis, fabulosis Græcorum carminibus inclytus. Fons ejus ex summo montis cacumine excurrens, in subjectam petram magno strepitu aquarum eadit: inde diffusus, circumjectos rigat campos, liquidus, & suas duntaxat undas trahens. Itaque color ejus placido mari similis, locum poëtarum mendacio fecit: quippe traditum est, nymphas amore amnis retentas, in illa rupe considere. Cæterum quandiu intra muros fluit, nomen suum retinet. At cum extra munimenta se evolvit, màjore vi ac mole agentem undas, Lycum appellant. Alexander quidem urbem destitutam à suis intrat: arcem vero, in quam confugerant, oppugnare adortus, caduceatorem præmisit, qui denuntiaret, ni dedarent, ipsos ultima esse passuros. Illi caduceatorem in turrim, & situ & opere multum editam, perductum, quanta esset altitudo, intueri jubent, ac nuntiare Alexandro, non eadem ipsum & incolas estimatione munimenta metiri: se scire inexpugnabiles esse: ad ultimum, pro side morituros. Cæterum, ut circumfideri arcem, & omnia sibi in dies arctiora viderunt esse: sexaginta dierum inducias pacti, ut, nisi intra eos auxilium Darius ipsis misisset, dederent urbem: postquam nihil inde præsidii mittebatur, ad præstitutam diem permisere se Regi. Superveniunt deinde legati A. theaniensium,

thenicasium, petentes, ut capti apud Granicum amnem redderentur sibi. Ille non hos modo, sed etiam ceteros Græcos, restituì suis iussurum re-spondit, finito Persico bello. Ceterum Dario im-minens, quem nondum Euphratem superasse cog-noverat, undique omnes copias contrahit, totis viribus tanti belli discrimen aditus. Phrygia erat, per quam ducebatur exercitus, pluribus viciis quam urbibus frequens. Tunc habebat quondam nobilem Midz regiam, Gordium nomen est urbi, quam Sangarius amnis præterfluit; pari intervallo Pontico & Cilicio mari distantem. Inter hæc maria, angustissimum Asiz spatium esse compri-mus, utroque in arctas fauces compellente terram. Quæ quia continent adhæret, sed magna ex parte cingitur fluctibus; speciem insulæ præbet: ac, nisi tenue discrimen objiceret, maria, quæ nunc divi-dit, committeret. Alexander, urbe in suam ditio-nem redacta, Jovis templum intrat. vehiculum, quo Gordium Midz patrem vectum esse consta-bat, adspexit, cultu haud sane à vilioribus vul-gatisque usu abhorrens. Notabile erat vinculum adstrictum, compluribus nodis in semetipso implicatis, & celantibus nexus. Incolis deinde affi-mantibus, editam esse oraculo sortem, Asie po-titum qui inexplicabile vinculum solvisset; cu-pido incessit animo sortis eius explendz. Circa regem erat & Phrygum turba, & Macedonum; il-la explicatione suspensa, hæc sollicita ex temeraria regis fiducia: quippe series vinculorum erat ita adstricta, ut, unde nexus inciperet quove se con-deret, nec ratione, nec visu, percipi posset. Sol-vere aggressus injecerat curam, ne in omen verte-retur irritum inceptum. Ille nequicquam diu lu-ctatus cum latentibus nodis, Nihil, inquit, in: crest quomodo solvatur; gladioque ruptis omnibus lo-

ris, oraculi sortem vel clusit, vel implevit. Cum
deinde Darium, ubicunque esset, occupare sta-
tuisset: ut à tergo tuta relinquenter, Amphoterum
classi ad oram Helleponii, copiis autem præfecit
Hegelochum, Lesbum, & Chium, & Con præ-
sidiis hostium liberaturos. His talenta ad belli
usum quingenta attributa. Ad Antipatrum, &
eos qui Græcas urbes tuebantur, sexcenta missa.
Ex foedere naves sociis imperat, quæ Helleponto
præsiderent. Nondum enim Memnonem vita ex-
cessisse cognoverat in quem omnes intenderat
coras; satis gnarus, cuncta in expedito fore, si ni-
hil ab eo moveretur. Jamque ad urbem Ancyram
ventum erat, ubi numero copiarum initio, Paphla-
goniam intrat. Huic juncti erant Heneti: unde
quidam Venetos traheere originem credunt: omnis-
que hæc regio patuit regi, datisque obsidibus, tri-
butum (quod ne Persis quidem tulissent) pendere
ne cogerentur, impetraverunt. Calas huic regioni
præpositus est. ipse, assumptis qui ex Macedonia
nuper advenerant, Cappadociam petiit.

2. At Darius, nuntiata Memnonis morte,
haud secus quam par erat, motus omissa omni alia
spe statuit ipse decernere. quippe quæ per duces
suos acta erant, cuncta damnabat; ratus pluribus
curam, omnibus abfuisse fortunam. Igitur, castris
ad Babylonem positis, quo majore animo capes-
serent bellum, universas vires in conspectum de-
dit: & circumdato vallo, quod decem millium ar-
matorum multitudinem caperet, Xerxis exemplo,
numerum copiarum iniit. Orto sole, ad noctem
agmina, sicut descripta erant, intravere vallum,
inde occupaverant emissâ Mesopotamia campos,
equitum peditumque propinquorum innumerabilis
turba, majorem quam pro numero speciem ge-
reas. Persarum erant centum millia, in quibus
eques

eques triginta millia implebat. Medi decem equitum, quinquaginta millia peditum, habebant. Barcanorum equitum duo millia fuere, armati bipennibus, levibusque scutis, cetræ maximæ speciem redditibus. peditum decem millia pari a matura sequebantur. Armenii quadraginta millia miserant peditum, additis septem milibus equitum. Hyrcani egregii, ut inter illas gentes, sex millia expleverant, equis militatura. Derbices quadraginta millia peditum armaverant. Pluribus hærebant ferro præfixæ hastæ, quidam lignum igni duraverant. hos quoque duo millia equitum ex eadem gente comitatu sunt. A Caspio mari octo milium pedestre exercitus venerat: ducenti equites. Cum his erant ignobiles Asiae gentes, duo millia peditum, equitum duplē paraverant numerum. His copiis triginta millia, Græcorum mercede conducta, egregiæ juventutis adjecta sunt. Nam Bactrianos & Sogdianos, & Indos, ceterosque rubri maris accolas, ignota etiam ipsi gentium nomina, festinatio prohibebat acciri. Nec quicquam illi minus, quam multitudo militum, defuit: cuius tum universæ aspectu admodum latus, purpuratis solita vanitate spem ejus inflantibus, conversus ad Charidemum Athenensem, belli peritum, & ob exilium infestum Alexandro (quippe Athenis, jubente eo, fuerat expulsus) percunctari cœpit; satisne ei videretur instructus ad obterendum hostem. At ille & suæ sortis & regiæ superbiaz oblitus: Verum, inquit, et tu forsitan audire nolis, & ego, nisi nunc dixerero, alia s nequaquam confitebor. Hic tanti apparatus ex rebus, hec tot gentium, & totius Orientis excita sedibus suis moles, finitiinis potest esse terribilis: nitet purpura, aurumque fulges armis & opulentia, quanum qui oculis non subiectare, animis concipere non possunt. Sed Macedonum acies

acies torva sene & inulta, clypeis hastisque immobilius, cuneos, & conferta robora & rorum teget. Ipsi phalangem vocant peditum stabile agmen. Vir viro, armis arma conferta sunt: ad nutum monentis intenti, sequi signa, ordines servare didicere. Quod imperatur, omnes exaudiunt: obfistere, circuire, discurrere in cornu, mutare pugnam, non duces magis quam milites callent. Et ne auri argenteique stud o teneri putas, adhuc illa disciplina paupertate magistra stetit. Fatigatis humus cubile est: cibus, quem occupant, satiat, tempora somni arduorae quam noctis sunt. Jam Thessali equites & Acarnanes. Aetolique, invicta bello manus, fundis, credo, & hastis igne duratis, repellentur pari labore opus est. In illa terra que hos genuit, auxilia querenda sunt Argentum istud atque aurum, aii conducendum militem mitte. Erat Dario mite ac tractabile ingenium, nisi etiam suam naturam plerumque fortuna corrumperet. Itaque veritatis impatiens, hospitem ac supplicem, tunc maxime utilia suadentem, abstrahi jussit ad capitale supplicium. Ille, ne tum quidem libertatis oblitus: *Habeo, inquit, paratum mortis meae ultorem, expetet poenas mei consilii spretis ipse, contra quem tibi suasi. Tu quidem licentia regni subito mutatus, documentum eris posteris, homines, cum se permisere fortunae, etiam naturam dediscere.* Hoc vociferantem, quibus erat imperatum, jugulant. Sera deinde penitentia subiit regem: ac vera dixisse confessus, eum sepeliri jussit.

3. Thymodes erat Mentoris filius, impiger juvenis, cui præceptum est à rege, ut omnes peregrinos milites, in quos plurimum habebat spei, à Pharnabazo acciperet; opera eorum usurus in bello. Ipsi Pharnabazo tradit imperium, quod ante Memnoni dederat. Anxium de instantibus curis, agitabant etiam per somnum species imminentium

tium rerum: sive illas ægritudo, sive divinatio animi præagentis, accersit. Castra Alexandri magno ignis fulgore collucere ei visa sunt, & paulo post Alexander adduci ad ipsum, in eo vestis habitu, quo ipse fuisset: equo deinde per Baby' onem vectus, subito cum ipso equo oculis esse subdus. Ad hæc vates varia interpretatione curam distinxerant: alii lætum id regi somnium esse dicebant, quod castra hostium artissent, quod Alexandrum deposita regia ueste, in Persico & vulgari habitu perductum esse vidissent. Quidam non ita augurabantur: quippe illustria Macedonum castra visa, fulgorem Alexandro portendere, quem regnum Asia occupaturum esse, haud ambigere: quoniam in eodem habitu Darius fuisset, cum appellatus est Rex. Vetera quoque omina, ut sit, sollicitudo revocaverat. Darius enim in principio imperii vaginam acinacis Persicam jussisse mutari in eam formam, qua Græci uterentur, protinusque Chaldeos interpretatos, imperium Persarum ad eos transfiturum, quorum arma esset imitatus. Ceterum ipse & varium responso, quod edebatur in vulgus, & specie, quæ per somnum oblata erat, admodum lætus, castra ad Euphratem moveare jubet. Patrio more Persarum traditum est, orio sole demum procedere. Die jam illustri signum è tabernaculo regis buccina dabatur. Super tabunaculum, unde ab omnibus conspici posset, imago solis crystallo inclusa fulgebat. Ordo autem agminis erat talis; Ignis, quem ipsi sacrum & æternum vocabant, argenteis altaribus præferebatur. Magi proximi, patrium carmen canebant. Magos trecenti & sexaginta quinque juvenes sequebantur, puniceis amiculis velati debus totius anni pares numero, quippe Persis quoque in totidem dies descriptus est annus. Currunt deinde

deinde Jovi sacratum albentes vebabant equi. hos
eximis magnitudinis equus, quem Solis appellab-
ant, sequebatur. Aureæ virgæ & albae vestes, re-
gentes equos adornabant. Haud procul erant vehi-
cula decem, multo auro argentoque cælata. Se-
quebatur hæc equitatus duodecim gentium, va-
riis armis & moribus. Proximi ibant, quos Persæ
immortales vocant, ad decem millia. cultus opu-
lentiaz barbaræ non alios magis honestabat. Illi
aureos torques, illi vestem auro distinctam habe-
bant, manicatasque tunicas, gemmis etiam ador-
natas. Exiguo intervallo, quos cognatos regis ap-
pellant, decem & quoque millia hominum. Hæc
vero turba muliebriter propemodum culta, luxu
magis, quam decoris armis, conspicua erat. Do-
ryphori vocabantur. Proximum his agmen, soliti
vestem excipere regalem. Hi currum regis ante-
ibant, quo ipse eminens vebebatur. Vtrumque cur-
rus latus deorum simulacra ex auro argentoque
expressa decorabant. Distinguebant internitentes
gemmae jugum: ex quo eminebant duo aurea si-
mulacula cubitalia; quorum alterum pacis, alte-
rum belli, gerebat effigiem. Inter hæc auream aqui-
lam, pinnas extendenti similem, sacraverant. Cul-
tus regis, inter omnia, luxuria notabatur. Purpureæ
tunicæ medium album intextum erat. Pallam au-
ro distinctam aurei accipitres, velut rostris inter-
se corruereut, adornabant: & zona aurea mulie-
briter cinctus, acinaceum suspenderat, cui ex gem-
ma erat vagina. Cydarim Persæ regium capitis vo-
cabant insigne: hoc cærulea fascia albo distincta
circuibat. Currunt decem millia hastatorum se-
quebantur. Hastas argento exornatas, spicula auro
prefixa gestabant. Dextera lavaque regem ducenti
ferme nobilissimi propinquorum comitabantur.
Horum agmen cludebatur triginta millibus pe-

ditum, quos equi regis quadringinti sequebantur. Intervallo deinde unius stadii, matrem Darii Sigambim currus vehebat, & in alio erat conjunx. Turba fœminarum reginas comitantium equis ve-
ctabatur. Quindecim inde, quas armamaxas appellant, sequebantur. In his erant liberi regis, & qui educabant eos, spadonumque grex, haud sane illis gentibus vilis. Tum regiæ pellices trecen-
tæ sexaginta vehebantur, & ipsæ regali cultu, or-
natuque. post quas pecuniam regis sexcenti muli
& trecenti camelii vehebant; præsidio sagittario-
rum prosequente. Propinquorum amicorumque
conjuges huic agmini proximæ, lixarumque & ca-
lonum greges, vehebantur. Ultimi erant cum suis
quisque ducibus, qui cogerent agmen, leviter ar-
mati. Contra, si quis aciem Macedonum intuere-
tur, dispar acies erat, equis, virisque non aurea,
non discolori veste, sed ferro atque ære fulgenti-
bus. Agmen & stare paratum, & sequi, nec turba,
nec sarcuvis prægrave; intentum ad dueis non si-
gnum modo, sed etiam nutum. Et castris locus,
& exercitui commeatus suppeditabant. Ergo Ale-
xandro in acie miles non defuit.

4 Darius autem tantæ multitudinis rex, loci, in quo pugnavit, angustiis redactus est ad pauci-
tatem, quam in hoste contempserat. Interea Ale-
xander, Abistamene Cappadociæ præposito, Cili-
ciam petens, cum omnibus copiis in regionem,
quæ Castra Cyri appellatur, pervenerat. Stativa
illuc habuerat Cyrus, cum adversus Crœsum in
Lydiam exercitum duceret. Abert ea regio quin-
quaginta stadia ab aditu, quo Ciliciam intramus:
Pylas incolæ dicunt arctissimas fauces, munimen-
ta quæ manu ponimus, naturali situ imitante. Igi-
tur Arsanes, qui Ciliciæ præterat, reputans quid in
initio belli Memnon sualisset, quondam salubre

con-

consilium sero exsequi statuit: igne ferroque Cili-
ciam vastat, ut hosti solidinem faciat: quaequid
nisi esse potest, corruptit: Sterile ac nudum so-
lum, quod tueri nequibat, relictus. Sed longe
utilius fuit, angustias aditas, qui Ciliciam aperit,
valido occupare præsidio, jugumque opportune
itineri imminens obtinere, unde inultus subeun-
tem hostem aut prohibere, aut opprimere potuis-
set. Tum paucis, qui callibus præsiderent, reli-
ctis, retro ipse concessit; populator terræ, quam
à populationibus vindicare debuerat. Ergo qui re-
licti erant, proditos se rati, ne conspectum quidem
hostis sustinere voluerunt, cum vel pauciores lo-
cum obtinere potuissent. Namque perpetuo jugo
montis asperi ac prærupti Cilicia includitur: quod
quam à mari suigat, velut sinu quodam flexuque
curvatum, rursus altero cornu in divetum litus
exurrit. Per hoc dorsum, qua maxime intror-
sum mari cedit, asperi tres aditus & perangusti
sunt, quorum uno Cilicia intranda est, campestris
eadem, qua vergit ad mare, planiciem ejus cre-
bris distinguenteribus rivis. Pyramus & Cydnus in-
clyti amnes fluunt. Cydnus, non spatio aquarum,
sed liquore memorabilis: quippe leni tractu à fon-
tibus labens, puro solo excipitur. Nec torrentes
incurrunt, qui placide manantis alveum turbent.
Itaque incorruptus, idemque frigidissimus, quip-
pe multa riparum amœnitate inumbratus, ubique
fontibus suis similis in mare evadit. Multa in ea
regione monumenta vulgata carminibus vetustas
exederat. Monstrabantur urbium sedes Lyrnissi &
Thebes; Typhonis quoque specus, & Corycium
nemus, ubi crocum gignitur, cæteraque in quibus
nihil præter famam duraverat. Alexander fauces
jugi, quæ Pylæ appellantur, intravit: contemplatus
locorum situm, non alias magis dicitur admiratus

esse felicitatem suam: obrui potuisse vel saxis confitebatur, si fuissent qui subeuntes propellerent. Iter vix quaternos capiebat armatos. Dorsum montis imminebat vix, non angustæ modo, sed plerunque præruptæ, crebris oberrantibus rivis, qui ex radicibus montium manant. Thracas tamen leviter armatos præcedere jussérat, scrutarique calles, ne occultus hostis in subeuntes erumperet. Sagittariorum quoque manus occupaverat jugum: intentos arcus habebant, moniti, non iter ipsos inire, sed prælium. Hoc modo agmen pervenit ad urbem Tarson, cui tum maxime Persæ subjiciebant ignem, ne opulentum oppidum hostis invaderet. At ille, Parmenione ad inhibendum incendium cum expedita manu præmisso, posteaquam Barbaros adventu suorum fugatos esse cognoverat, urbem à se conservatam intrat.

5. Medium Cydnus amnis, de quo paulo ante dictum est, interfluit; & tunc ætas erat, cuius calor non aliam magis quam Ciliciæ oram vapore solis accendit; & diei servidissimum tempus cœperat. Pulvere ac sudore simul perfusum regem invitavit liquor fluminis, ut calidum adhuc corpus ablueret. Itaque veste deposita, in conspectu agminis (decorum quoque futurum ratus, si ostendisset suis, levi ac parabili cultu corporis se esse contentum) descendit in flumen, vixque ingressi subito horrore artus rigere cœperunt: pallor deinde suffusus est, & totum propemodum corpus vitalis calor reliquit. Expiranti similem, ministri manus excipiunt, nec satis copotem mentis in tabernaculum deferunt. Ingens solicitude, & pene jam luctus in castris erat. Fentes querebantur, in tanto impetu cursuque rerum, omnis ætatis ac memoriarum clarissimum regem non in acie saltem, non ab hoste deiectum, sed abluentem aqua corpore,

pus. erectum esse, & extinctum : instare Darium, victorem, antequam vidisset hostem. Sibi easdem terras quas victores peragrassent, repetendas : omnia aut ipsos aut hostes populatos : per vastas solitudines, etiam si nemo insequi velit, euntes fame atque inopia de bellari posse. Quem signum daturum fugientibus? quem ausurum Alexandro succedere? Jam ut ad Hellespontum fuga penetra- renr, classe in qua transeant, quem preparaturum? Rursus in ipsum regem misericordia versa. illum florem iuventz, illam vim animi, eundem regem & commilitonem divelli à se & abripi, immemo- res sui querebantur. Inter hæc liberius meare spi- riūs cœperat. Allevabat rex oculos, & paulatim redeante animo circumstantes amicos agnove- rat. Laxataque vis morbi ad hoc solum videba- tur, quia magnitudinem mali sentiebat. Animum autem ægritudo corporis urgebat. quippe Da- rium quinto die in Ciliciam fore nuntiabatur. Vinctum ergo se tradi, & tantam victoriam eripi sibi è manibus, obscuraque & ignobili morte in tabernaculo extingui se, querebatur. Admissisque amicis, pariter & medicis: *In quo me, inquit, ar- ticulo rerum mearum fortuna deprehenderit, cerni- tis. Strepitum hostilium armorum exaudire videor* ¶ *qui ultro intuli bellum, tam provocor. Darius ergo, cum tam superbias literas scriberet, fortunam meam in consilio habuit. sed nequicquam, si mihi arbitrio meo curari licet. Lenta remedia: & segnes me- dicos non expetunt tempora mea. Vel mori strenue, quam tarde convalescere, mihi melius est. Proinde, si quid opis, si quid artis in medicis est; sciant, me non tam mortis, quam belli remedium querere: In- gentem omnibus iucusserat curam tam præceps temeritas eius. Ergo pro se quisque precari cœpe- re, ne festinatione periculum augeret, sed esset in*

poteſtate medentium. incupta re media haud injuria iſis eſſe ſuſpecta, quia ad perniciem ejus etiam à latere iſius pecunia ſollicitatet hostis. Quippe Darius mille talenta interfectori Alexandri daturum ſe pronuntiari jufſrat. Itaque ne auſurum quidem quenquam arbitrabatur eriperit remedium, quod propter novitatem poſſet eſſe ſuſpectum.

6. Erat inter nobiles medicus è Macedonia regem ſecutus, Philippus, natione Acaianus, fides admodum regi; puerο comes & custos ſalutis datus, qui non ut regem modo, ſed etiam ut alumnū, eximia caritate diligebat. Is non præceps ſe, ſed strenuum remedium afferre, tantamque vim morbi potionē medicata levaturum eſſe promiſit. Nulli promiſſum ejus placebat, præter iſum, cuius periculo pollicebatur. Omnia quippe facilius, quam moram, perpeti poterat. Arma & acies in oculis erant: & victoriam in eo poſitam eſſe arbitrabatur, ſi tantum ante signa ſtare potuifſet: id iſum, quod poſt diem tertium medicamentum ſumpturus eſſet (ita enim medicus prædixerat) ægre ferens. Inter hæc à Parmenione fidissimo purpuratorum literas accipit, quibus ei denutiat, ne ſalutem ſuam Philippo committeret: mille talentis à Dario, & ſpe nuptiarū ſororis ejus, eſſe corruptum. Ingentem animo ſollicitudinem litteræ incuſſerant, & quicquid in utramque partem aut metus aut ſpes ſubjecerat, ſecreta aſtimatione paſſabat. Bibere perſeverem? ut ſi venenum datum fuerit, ne immerito quidem, quicquid acciderit, eveniſſe videatur? Damnam medici fidem? in tabernaculo ergo me opprimi patiar? At ſatiuſ eſt, alieno me mori ſcelere, quam metu noſtro. Diu animo in diversa versato, nulli quid ſcriptum eſſet enuntiat, epiftolamque ſigillo annuli ſui imprefſo,

pul-

pulvino, cui incubabat, subjicit. Inter has cogitationes biduo absumpto, illuxit à medico destinatus dies. Et ille cum poculo, in quo medicamentum diluetat, intravit. Quo viso, Alexander, levato corpore in cubitum, epistolam à Parmenione missam sinistra manu tenens, accipit poculum, & haurit interritus. tum epistolam Philippum legere jubet, nec à vultu legentis movit oculos; ratus aliquas conscientiarum notas in ipso ore posse deprehendere. Ille epistola perfecta, plus indignationis, quam pavoris, ostendit: projectisque amiculo & litteris ante lectum: *Rex, inquit, semper quidem spiritus meus ex te peperdit sed nunc vero (arbitror) sacro et venerabiliori ore trahitur. Crimen parricidii quod mihi objectum est, transalpus diluet. Servatus a me vitam mihi dederis, oro, quæisque: omissoque metu, patere medicamentum concipi venis. Laxa paulisper animum, quem sollicitudine intempsiva amici sane fileles, sed moleste seduli turbabant. Non secundum modo huc vocari, sed etiam iactum Regem ac plenum bonæ spei fecit. Itaque, si dii, inquit, Philippe, tibi permisissent, quo maxime modo animum velles experiri meum, alio profecto voluisse. Sed certiore, quam expertus es, ne optasses quidem. Hac epistola accepta, tamen, quod dilueras, bibi. nunc credo, te non minus pro tua filie, quam pro mea salute, sollicitum. Hec elocutus, dexteram Philippo offert. Ceterum tantavis medicaminis fuit, ut quæ sequuta sunt, criminacionem Parmenionis adjuverint. Interclusus spiritus arcte meabat, nec Philippus quidquam inexpertum omisit. Ille foimenta corpori admovit, ille torpentinum nunc cibi, nunc vini odore, excitavit. Atque ut primum mentis compotem esse sensit, modo matris, sororumque, modo tantæ victoriarum approximquantis admonere non desstitit. Ut vero me-*

dicamentum se diffudit in venas, & sensim toto corpore salubritas percipi potuit: primo animus vigorem suum, deinde corpus quoque, exspectatione maturius recuperavit. Quippe post tertium diem, quam in hoc statu fuerat, in conspectum militum venit. Nec avidius ipsum Regem, quam Philippum, intuebatur exercitus: pro se quisque dexteram eius amplexi, grates habebant, velut praesenti Deo. Namque haud facile dictu est, praeter ingenitam illi genti erga Reges suos veneracionem, quantum huius quoque Regis vel admirationi dediti fuerint, vel caritate flagraverint. Jam primum nihil, nisi divina ope, aggredi videbatur. Nam cum esset praesto ubique fortuna, temeritas in gloriam cesserat: etas quoque vix tantis matutra rebus, sed abunde sufficiens, omnia etiam eius opera honestabat, & quæ leviora haberri solent, plerunque in re militari gratiora vulgo sunt, exercitatio corporis inter ipsos, cultus habitusque, paululum a privato abhorrens, militaris vigor, queis ille vel ingenii dotibus, vel animi artibus, ut patiter carus ac venerandus esset, effecerat.

7. At Darius nuntio de adversa valeudine eius accepto, celeritate quanta poterat, tam grave agmen ad Euphratem contendit: iunctoque eo pontibus, quinque tamen diebus traiecit exercitum, Ciliciam occupare festinans. Iamque Alexander viribus corporis receptis, ad urbem Solos per venerat, cuius potitus, ducentis talentis, nomine multæ exactis, arcis præsidium militum imposuit. Vota deinde pro salute suscepta per ludum atque otium reddens, ostendit quanta fiducia Barbaros sperneret: quippe Aesculapio, & Minervæ, ludos celebravit. Spectanti nuntius latus affertur ex Halicarnasso, Persas acie à suis esse superatos, Myn-dios quoque & Caunios, & pleraque tactus eius,

suæ

sua facta ditionis. Igitur edito spectaculo ludicro,
 castrisque motis, & Pyramo amne ponte juncto,
 ad urbem Mallon pervenit: inde alteris castris ad
 oppidum Castabalum. Ibi Parmenio Regi occur-
 rit, quem præmiserat ad explorandum iter saltus,
 per quem ad urbem Isson nomine penetrandum
 erat. Atque ille angustiis eius occupatis, & præsi-
 dio modico relicto, Isson quoque desertam a Bar-
 baris ceperat. Inde progressus, deturbatis qui inte-
 riora montium obsidebant, præsidiis cuncta fir-
 mavit: occupatoque itinere, sicut paulo ante di-
 stum est, idem & auctor & nuntius venit. Isson
 inde Rex copias admovit: ubi contilio habito,
 utrumque ultra progrediendum foret, an ibi oppre-
 riendi essent milites novi, quos ex Macedonia ad-
 ventare constabat: Parmenio non alium locum
 prælio aptiorem esse ceusebat. Quippe illic utrius-
 que Regis copias numero futuras pares, cum an-
 gustiz multitudinem non caperent. Planitiem
 ipsis camposque esse vitandos, ubi circuiri, ubi an-
 cipiiri acie opprimi, possent: timere ne non virtute
 hostium, sed lassitudine sua, vincerentur: Persas re-
 centes inde successatos, si laxius stare potuissent.
 Facile ratio tam salubris consilii accepta est. Itaque
 inter angustias saltus hostem opperiri statuit. Erat
 in exercitu Regis Sisenes Perses, quondam à Præ-
 tore Ægypti missus ad Philippum, donisque &
 omni honore cultus exilium patria sede mutaver-
 rat: secutus deinde in Asiam Alexandrum, inter
 fideles socios habebatur. Huic epistolam Creten-
 sis miles ob signatam annulo, cuius signum haud
 sane notum erat, tradidit. Nabarzanes Prætor Da-
 rii miserat eam, hortabaturque Sisenem, ut di-
 gnum aliquid nobilitate ac moribus suis ederet:
 magno id ei apud Regem honori fore. Has literas
 Sisenes, ut pote innoxius, ad Alexandrum sepe de-
 scire

ferre tentavit. Sed cum tot curis apparatuque belli Regem videret urgeri, apius subinde tempus expectans, suspicionem initi scelesti consilii prebuit. Namque epistola, priusquam ei redderetur, in manus Alexandri pervenerat, lectamque eam ignoti anuli sigillo impresso, Siseni dari iussicerat, ad aestimandam fidem Barbari. Qui quia per complures dies non adierat Regem, scelesto consilio eam visus est suppressisse, & in agmine à Cretensibus haud dubie jussu Regis occisus est.

8. Jamque Græci milites, quos Thymondas à Pharnabazo acceperat, præcipua spes, & proponendum unica, ad Darium pervenerant. Hi magnopere suadebant, ut retro abiaret, spatiofusque Mesopotamiz campos repeteret. Si id consilium damnaret, at ille dividere saltem copias innumerabiles, neu sub unum fortunæ ictum totas vires regni cadere pateretur. Minus hoc consilium Regi, quam purpuratis ejus, displacebat: ancipitem fidem, & mercede venalem præditionem imminere, & dividi non ob aliud copias velle, quam ut ipsi in diversa digessi, si quid commissum esset, traderent Alexandro. Nihil tuis esse, quam circundatos eos exercitu toto obruit telis; documentum non inultæ perfidiæ futuros. At Darius, ut erat sanctus & initis, se vero tantum facinus negat esse factorum, ut suam secotos fidem, suos milites, iubeat trucidari. Quam deinde amplius nationum exterarum, salutem suam credituram sibi, si tot militum sanguine imbuiisset manus? Neminem stolidum consilium capite luere debere. Defuturos eos qui suaderent, si sua fuisse periculum esset. Denique, ipsos quotidie ad se vocari in consilium, variisque sententias dicere, nec tamen melioris fidei haberet, qui prudentius suaserint. Itaque Græcis nuntiari jubet, ipsum quidem benevolentiaz illorum

rum gratias agere. Cæterum si retro ire perget , haud dubie regnum hostibus traditurum. Fama bella stare : & eum qui recedat fugere credi. Tra-hendi vero belli vix ullam esse rationem. Tantæ enim multitudini , utique cum jam hyems insta-ret, in regione vasta, & invicem à suis atque hoste vexata , non sufficiuntura alimenta. Ne dividi qui dem copias posse , servato more majorum , qui universas vires semper discrimini bellorum obtu-lerant. Et hercule, terribilem antea Regem, & ab-sentia sua ad vanam fiduciam elatum, posteaquam adventare se senserit , cautum pro temerario fa-ctum delituisse inter angustias saltus; ritu ignobi-lium ferarum, quæ strepitu prætereuntium audito , sylvarum latebris se occuluerunt. Iam etiam vale-tudinis simulatione frustrari suos milites, sed non amplius ipsum esse passurum detrectare certamen. In illo specu, in quem pavidi recessissent , oppres-surum esse cunctantes. Hæc magnificenter iusta-ta, quam verius. Cæterum pecunia omni, rebusque preciosissimis , Damascum Syriæ , cum modico præsidio militum, missis , reliquas copias in Cili-ciam duxit, insequentibus more patrio , agmen conjugè & matre. Virgines quoque cum parvo fi-lio comitabantur patrem. Forte eadem nocte & Alexander ad fauces , quibus Syria aditur & Da-rius ad eum locum , quem Amanicas Pylas vo-cant, pervenit. Nec dubitavere Perse, quin Isso re-lista, quam ceperant , Macedones fugerent. Nam etiam saucii quidam & invalidi , qui agmen non poterant persequi, excepti erant. Quos omnes,in-stinctu purpuratorum , barbara feritate sævie-nit, præcisus adustisque manibus circumduci, ut copias suas noscerent, satisq; omnibus spectatis, nunciare , quæ vidissent , Regi suo jussit. Motis ergo castris , superat Pyramum amnem , in tergis,

ut credebat, fugientium hæsus. At illi, quorum amputaverat manus, ad castra Macedonum penetrant, Darium, quam maximo cursu posset, sequi nuntiantes. Vix fides habebatur. Itaque speculatores, in maritimas regiones præmissos, explorare jubet, ipse ne adesset, an præfectorum aliquis speciem tribuisset universi venientis exercitus. Sed cum speculatores reverterentur, procul ingens multitudo conspecta est. Ignes deinde totis campis collucere cœperunt, omniaque velut continentii incendio ardere visa, cum incondita multitudo maxime propter jumenta laxius tenderet. Itaque eo ipso loco metari suos castra jussérat. laxius, quod omni expetiverat voto, in illis potissimum angustis decernendum esse. Ceterum, ut solet fieri, cum ultimi discriminis tempus adventat, in sollicitudinem versa fiducia est. Illam ipsam fortunam, qua aspirante res tam prospere gesserat, verebatur: nec injuria, ex his quæ tribuisset sibi, quam mutabilis esset, reputabat. Unam superesse noctem, quæ tanti discriminis moraretur evenitum. Ruisus occurrabant majora periculis præmia: &, sicut dubium esset an vinceret, ita illud utique certum esse, honeste & cum magna laude moriturum. Itaque corpora milites curare jussit, ac deinde tertia vigilia instructos & armatos esse. Ipse in jugum editi montis ascendit, multisque collucentibus facibus patrio more, sacrificium Diis præsidibus loci fecit. Jamque tertium, sicut præcepit erat, signum tuba miles acceperat, itineri simul paratus & prælio: strenueque jussi procedere, oriente luce pervenerunt ad angostias, quas occupare decreverant. Darium triginta inde stadia abesse, præmissi judicabant. Tunc consistere agmen iubet, armisque ipse sumptis aciem ordinabat. Dario adventum hostium pavidi agrestes nuntiaverunt:

runt: vix credenti, occurrere etiam, quos ut suggentes sequebatur. Ergo non mediocris omnium animos formido incesserat. Quippe itineri quam prælio apriores erant, raptimque arma capiebant. Sed ipsa festinatio discurrentium, suosque ad arma vocantium, majorem metum incusit. Alii in iugum montis evalerant, ut hostium agmen inde prospicerent: equos plerique frænabant: discors exercitus, nec ad unum intentus imperium, vario tumultu cuncta turbaverat. Darius initio montis iugum cum parte copiarum occupare statuit; & à fronte, & à tergo circumitus hostem: à mari quoque, quo dexterum eius cornu tegebatur, alios obiecturus, ut undique urgeret. Præter hec viginti millia præmissa cum sagittariorum manu, Pyramum amnem, qui duo agmina interfluebat, transire, & obiicere sese Macedonum copiis iussserat. Si id præstare non possent, retrocedere in montes, & occulte circumire ultimos hostium. Cæterum destinata salubriter, omni ratione potentior fortuna discussit: quippe alii præ metu imperium exequi non audebant, alii frustra exequabantur: quia ubi partes labant, summa turbatur.

9. Acies autem hoc modo stetit: Nabarzanes equitatū dextrum cornu tuebatur, additis funditorum sagittariorumque viginti ferme millibus. In eodem Thymondas erat, Græcis peditibus mercede conductis triginta millibus præpositus. Hoc erat haud dubium robur exercitus, par Macedonicæ phalangi acies. In levo cornu Aristomedes Thessalus viginti millia Barbarorum peditum habebat. In subsidiis pugnacissimas locaverat gentes. Ipsum Regem in eodem cornu dimicaturum tria millia delectorum equitum assueta corporis custodiz, & pedestris acies quadraginta millia, sequabantur. Hyrcani deinde Medique equites: his pro-

ximi cæterarum gentium equites dextera lævaque dispositi. Hoc agmen, sicut dictum est, instructum sex millia jaculatorum funditorumque antecedebant. Quidquid in illis angustiis adiri poterat, impleverant copiæ: cornuaque hinc à jugo, illinc à mari, stabant: uxorem matremque Regis, & alium fœminarum gregem, in medium agmen acceperant. Alexander phalangem, qua nihil apud Macedonas validius erat, in fronte constituit. dexterum cornu Nicanor Parmenionis filius tuebatur. Huic proximi stabant Cœnos, & Perdiccas, & Meleager, & Ptolemæus, & Amyntas, sui quisque agminis duces. In lævo, quod ad mare pertinebat, Craterus & Parmenio erant, sed Craterus Parmenioni parere jussus. Equites ab utroque cornu locati: dextrum Maeedones Thessalis adiunctis, lævum Peloponnesenses, tuebantur. Ante hanc aciem posuerat funditorum manum, sagittariis admixtis. Thraces quoque & Cretenses ante agmen ibant, & ipsi leviter armati. At i.s, qui præmissi à Dario jugum montis insederant, Agrianos opposuit, ex Græcia nuper advestos. Parmenioni autem præcepérat, ut, quantum posset, agmen ad mare extenderet, quo longius abesset montibus, quos occupaverant Rabarri. At illi, neque obstatre venientibus, nec circumire prætergressos, ausi: funditorum maxime aspectu territi profugerant. Eaque res Alexandro tutum agminis latus, quod ne superne incesseretur, timuerat, præstitit. Triginta & duo armorum ordines ibant. Neque enim latius extendi aciem patiebantur angustiæ. Paulatim deinde se laxare sinus montium, & majus spatiū aperire cœperant; ita ut non pedes solum pluribus ordinibus incedere, sed etiam à lateribus circumfundi posset equitatus.

10. Jam in conspectu, sed extra teli jactum, utraque

que acies erat, cum priores Persæ inconditum & trucem sustulere clamorem. Redditur & à Macedonibus major, exercitus impar numero, sed iugis montium vastisque saltibus repercussus, quippe semper circumiecta nemora petræque, quantumcunque accepere vocem multiplicato sono referunt. Alexander ante prima signa ibat; identidem manu suos inhibens, ne impensius ob nimiam festinationem concitato spiritu capesserent bellum. Cumque agmen obequitaret, varia oratione, ut cujusque animis aptum erat, milites allaquebatur. Macedones, tot bellorum in Europa victores ad subigendam Asiam, atque ultima Orientis, non ipsius magis, quam suo duclu profecti, inveterate virtutis admonebantur. Illos terrarum orbis liberatores, emensosque olim Herculus & Liberi patri terminos, non Persis modo sed et am omnibus gentibus, imposituros jugum. Macedonū Bactra & Indos fore: minima esse, que nunc intuerentur, sed omnia victoris parari. Non præruptis petris Illyricorum, & Thracie & saxis, sterilem laborem fore; spolia totius Orientis offerri. Vix gladio futurum opus. Totam aciem suo pavore fluctuantem umbonibus posse propelli. Visitor ad hec Atheniensium Philippus pater invocabatur, domitæque nuper Bœotie, & urbis in eis nobilissime ad solum dirutæ species representabatur animis jam Granicum amnem, jam tot urbes aut expugnatæ, aut in fidem acceptæ, omniaque que post tergum erant, strata, & pedibus ipsorum subi. Et i. memorabat. Cum adierat Græcos, admonebat, ab iis gentibus illata Grecicæ bella: Darii prius, deinde Xerxis, insolentia, aquam ipsam, terramque populantium, ut neque fontium haustum, nec solitos cibos, relinquerent. Dein Deum templo ruinis & ignibus esse deleta. Urbes eorum expugnatæ, fæderi humani divinitusque juris violata, referebat. Illyricos vero & Thracas, rapto

*raptō vivere assueos, aciem hostium, auro purpura-
que fulgentem, intueri inbebāt, prēdam, non arma,
gestantem. Irent, & imbellibus fœminis aurum viri
eriperent. Aspera montium suorum juga, nudosque
colles, & perpetuo rigentes gelu, ditibus Persarum
campis agrisque mutarent.*

II. Jam ad teli jactum pervenerant, cum Per-
sarum equites ferociter in lāvum cornu hostium
investi sunt. Quippe Darius equestrī prælio decer-
nere optabat ; phalangem Macedonici exercitus
robur esse conjectans. Jamque etiam dextrum Ale-
xandri cornu circuibatur : quod ubi Macedo con-
spexit, duabus alis equitum ad jugum montis jus-
sis subsistere ; ceteros in medium belli discrimen
strenue transfert. Subductis deinde ex acie Thes-
salis equitibus, Præfectum eorum occulte circumfusio-
nem suorum jubet, Parmenionique conjungi,
&, quod is imperasset, impigre exsequi. Jamque
ipsi in medium Persarum undique circumfusi e-
gregie se tuebantur : conferti, & quasi cohærentes,
tela vibrare non poterant. Simul ut erant emis-
sa, in eosdem concurrentia implicabantur, levi-
que & vano iactu pauca in hostem, plura in hu-
mum innoxia cadebant. Ego cominus pugnam
coacti conferere, gladios impigre stringunt. Tum
vero multum sanguinis fusum est: duæ quippe a-
cies ita cohærebant, ut armis arma pulsarent, mu-
crones in ora dirigerent : non timido, non igna-
vo, cessare tum licuit : collato pede, quasi singuli
inter se dimicarent, in eodem vestigio stabant, do-
nec vincendo locum sibi faceant. Tum demum
ergo promovebant gradum, cum hostem prostra-
verant. At illos novus excipiebat adversarius fati-
gatos. Nec vulnerari, ut alias solent acie poterant
excedere, cum hostis instaret à fronte, à tergo
luijgerent. Alexander, non ducis magis, quam
mili-

millitis, munera exsequabatur; opimum decus
caso Rege expertens. quippe Darius curru sublimis
eminebat, & suis ad se tuendum, & hostibus ad in-
cessandum, ingens incitamentum. Ergo frater eius
Osathres, cum Alexandrum instare ei cerneret,
equites, quibus præterat, ante ipsum currum Re-
gis objecit, armis & robore corporis maltum su-
per ceteros eminens, animo vero & pietate in-
paucissimis: illo utique prælio clarus, alios im-
provide instantes prostravit, alios in fugam aver-
tit. At Macedones, ut circa Regem erant, mutua
adhortatione firmati, cum ipso inequum agmen
irrumpunt. Tum vero similis ruine strages erat.
Circa currum Darii jacebant nobilissimi duces,
ante oculos Regis egregia morte defuneti, omnes
in ora proni, sicut dimicantes procubuerant, ad-
verso corpore vulneribus acceptis. Inter hos Ati-
cies, & Trountes, & Sabaces Prætor Ægypti, ma-
gnorum exercituum præfecti, noscitabantur: cir-
ca eos cumulata erat peditum equitumque obscu-
rior turba. Macedenum quoque, non quidem
multi, sed promptissimi tamen, cæsi sunt. Inter
quos Alexандri dexterum femur leviter mucrone
perstricatum est. Jamque, qui Darium vehebant,
equi confossi hastis, & dolore efferati, jugum qua-
tere, & Regem curru excutere cœperant: cum ille,
veritus ne vivus veniret in hostium potestatem,
desilit, & in equum, qui ad hoc ipsum sequebatur,
imponitur: insignibus quoque Imperii, ne fugam
proderent, indecorè abiectis. Tum vero cæteri dis-
sipantur metu. & quā cuique patebat ad fugam
viâ erumpunt, arma jacientes, quæ paulo ante ad-
tutelam corporum sumpserant: adeo pavor etiam
auxilia formidabat. Instabat fugientibus eques à
Parmenione missus, & forte in id cornu omnes
fuga abstulerat. At in dextro Persæ Thessalos equi-

tes vehementer vigeabant. Jamque una ala ipso imperio proculata erat, cum Thessali strenue circumactis equis dilapsi, rursus in primum redeunt, sparsoque & incompitos victorie fiducia Barbaros ingenii cæde prosternunt. Equi pariter equitesque Persarum, serie laminarum graves, agmen, quod celeritate maxime constat, ægre moliebantur: quippe in circumagendis equis suis Thessali multos occupaverant. Hac tam prospera pugna non tiata, Alexander, non ante ausus persequi Barbaros, utrinque jam vicit or in flate fugientibus cœpit. Haud amplius Regem quam mille equites sequabantur: cum ingens multitudo hostium caderet. Sed quis aut in victoria aut in fuga copias numerat? Agebantur ergo à tam paucis pecorum modo, & idem metus, qui cogebat fugere, fugientes morabatur. At Graci, qui in Darii partibus steterant, Amynta duce (prætor hie Alexandri fuit, nunc transfuga) abrupti à ceteris, haud sane fugientibus similes evaserant. Barbari longe diversam fugam intenderunt, alii qua restum iter in Persidem ducebant: quidam circuitus, rupes, saltusque montium occultos petivere, pauci castra Darii. Sed jam illa quoque hostis vicit or intraverat, omni quidem opulentia ditia. Ingens auri argenteique pondus, non belli sed luxuriae apparatum, diripuerant milites. Cumque plus raperent, passim strata erant itinera vilioribus sarcinis, quas in comparatione meliorum avaritia contempserat. Jamque ad foeminas perventum erat. Quibus, quo cariora ornamenta sunt, violentius detrahebantur: nec corporibus quidem vis ac libido parcebat. Omnia planctu, tumultuque, prout cuique fortuna erat, castra repleverant: nec ulla facies mali deerat, cum per omnes ordines atatesque vicitoris crudelitas ac licentia vagaretur. Tunc vero impotentis fortunæ

spe.

species conspicere potuit, cum illi, qui tum Dario tabernaculum exornaverant, omni luxu & opulentia instructum, eadem illa Alexander, quasi veteri domino, reverabantur. Namque id solum intactum omiserant milites; ita tradito more, ut victorem vixi Regis tabernaculo exciperent. Sed omnium oculos animosque in semet converterant, captiva mater, conjunxque Darii. Illa non maiestate solum, sed etiam astate venerabili: hac formæ pulcritudine, nec illa quidem forte corrupta acceperat in sinum filium, nondum sextum ætatis annum egressum, in spem tanquam fortunæ quantam paullo ante patrem eius amiserat, genitum. At in gremio anus aviarum jacebant ad altæ virgines dux, non suo tantum, sed illius mœrore etiam confectæ. Ingens circa eam nobilium seminarum turba constituerat, laceratis crinibus, abscissaque veste, pristini decoris immemores; Reginas, dominaeque, veris quondam, tunc alienis nominibus, vocantes. Illæ, suis calamitatis oblitæ, utrum cornu Darius stetisset, quæ fortuna discriminis fuisset, requirebant. Negabant se captas, si viveret Rex. Sed illum, equos subinde mutantem, longius fuga abstulerat. In acie autem cæsa sunt Periarum peditum centum millia: decē vero millia interfecta equitum. At ex parte Alexandri quatuor & quingenti saucii fuere, triginta omnino & duo ex peditibus desiderati sunt, equitum centum quinquaginta interfici. Tantulo impendio ingens Victoria stetit.

12. Rex, qui diu Darium persecundo fatigatus erat, posteaquam & nox appetebat, & cum assequendi spes non erat, in castra paullo ante à suis capta pervenit. Invitari deinde amicos, quibus maxime assueverat, jussit: quippe summa dunata cutis in femore perstricta non prohibebat interesse convivio. Tum repente è proximo tabernaculo.

naculo lugubris clamor, barbaro ululatu, planctu-
que permixtus, epulantes conterruit Cohors quo-
que, quæ excubabat ad tabernaculum Regis, ve-
rita ne maioris motus principium esset, armare se
cœperat. Causa pavoris subiti fuit, quod maer
uxorque Darii, cum captivis mulieribus nobilibus
Regem, quem imperfectum esse credebant, ingenti
genitu eiulatuque deslebant. Illos namque e ca-
ptivis spadonibus, qui forte ante ipsorum taberna-
culum fuerat, amiculum, quod Darius (sicut
paullo ante dictum est) ne cultu proderetur, ab-
iecerat, in manibus eius, qui repertum ferebat,
agnovit: ratusque imperfecto detractum esse, fal-
sum nuntium mortis eius attulerat. Hoc mulie-
rum errore comperto, Alexander fortunæ Darii,
& pierati earum, illacrymasse fertur. Ac primo
Mithrenem, qui Sardeis prodiderat, peritum Per-
sicæ linguæ, ire ad consolandas eas jussérat. Veri-
tus deinde, ne proditor, captivarum iram dolo-
remque gravaret, Leonatum ex purpuratis suis
misit, iussum indicare, falso lamentari eas Darium
vivum. Ille cum paucis armigeris in tabernaculum
in quo captivæ erant, pervenit, missumque à Rege
se nuntiati iubet. At ii, qui in vestibulo erant, ut
armates conspexere, rati actum esse de dominis,
in tabernaculum currunt, vociferantes, adesse su-
premam horam, missosque qui occiderent captas.
Itaque, ut quæ nec prohibere possent, nec admit-
teré auderent, nullo responso dato, tacite opperie-
bantur victoris arbitrium. Leonatus, exspectato
diu qui se intromitteret, posteaquam nemo pro-
ducere audebat, relicts in vestibulo satellitibus,
intrat in tabernaculum. Ea ipsa res turbaverat fœ-
minas, quod irrupisse non admissus videbatur.
Itaque mater & coniunx provolutæ ad pedes ora-
re cœperunt, ut prius quam interficerentur, Da-

rii corpus ipsis patrio more sepelire permetteret
functas supremo in Regem officio se impigre mo-
rituras. Leonatus, & vivere Darium, & ipsas non
incolumes modo, sed etiam apparatu pristinæ for-
tunæ Reginas fore. Tum mater Darii allevati se
passa est. Alexander postera die, cum curam sepe-
liendis militibus impenderet, quorum corpora in-
venerat, Persarum quoque nobilissimis eundem
honorem haberi iuber; matrique Darii permittit,
quos vellet, patrio more sepeliret. Illa paucos arcta
propinquitate coniunctos pro habitu præsentis
fortunæ humari iussit; apparatum funerum, quo
Persæ suprema officia celebrarent, invidiosum fore
existimans, cum victores haud pretiose cremaren-
tur. Jamque iustis defunctorum corporibus solu-
tis, præmittit ad captivas, qui nucent ipsum
venire; inhibitaque comitantium turba, taberna-
colum cum Hephaestione intrat. Is longe omnium
amicorum carissimus erat Regi: cum ipso pariter
educatus, secretorum omnium arbiter. libertatis
quoque in admonendo eo nou aliis ius habebat;
quod tamen ita usurpabat, ut magis à Rege per-
missum, quam vindicatum ab eo videretur. &
sicut ætate parerat Regi, ita corporis habitu præ-
stabat. Eigo Reginæ illum Regem esse ratæ, suo
more veneratae sunt. Inde ex spadonibus captivis,
quis Alexander esset, monstrantibus, Syrigambis
adoluta est pedibus eius: ignorationem nun-
quam antea visi Regis excusans. Quam manu al-
levans Rex, Non errasti, inquit, mater; nam & hic
Alexander est. Evidem, si hac continentia animi
ad ultimum vitæ perseverare potuisset, feliciorem
fuisse crederem, quam visus est esse, cum Liberi
patris imitaretur triumphum, ab Hellesponto us-
que ad Oceanum omnes gentes uictoria emensus:
Si vicisset profecto superbiam atque iram, mala in-
vista:

victa: si abstinuisset inter epulas cædibus amico-
rem; egregiosque bello viros, & tot gentium se-
cum domitores, indicta causa veritus esset occide-
re. Sed nondum fortuna se animo eius infuderat.
Itaque orientem eam, moderate & prudenter tu-
lit, ad ultimum magnitudinem ejus non cepit.
Tum quidem ita se geslit, ut omnes ante eam Re-
ges & continentia & clementia vincerentur: vir-
gines, & Reginas excellentis formæ, tam sancte
habuit, quam si eodem, quo ipse, parente genitæ
forent. Conjugem ejusdem, quam nulla ætatis sua
puleritudine corporis vicit, adeo ipse non viola-
vit, ut sumnam adhibuerit curam, ne quis capti-
vo corpori illuderet. Omnem cultum reddi fœ-
minis jussit, nec quidquam ex priuina fortunæ
magnificentia captivis, præter fiduciam, defuit.
Itaque Syrigambis, Rex, inquit, mereris, ut ea pre-
cemur tibi, quæ Dario nostro quondam precata sumu-
s: (ut video) dignus es, qui tantum Regem non felici-
tate solum, sed etiam æquitate superaveris. Tu qui-
dem matrem meam Reginam vocas, sed ego me tuam
famulam esse confiteor. Et præterea fortune fasti-
gium capio, & præsentis jugum pati possum. Tua in-
terest, quantum in nos licuerit, si id potius clemen-
tia quam feritæ vis esse testatum. Rex bonum ani-
mum habere eos iussit: Darii deinde filium col-
lo suo admovit. Atque nil ille conspectu tunc
primum à se visi conterritus, cervicem eius ma-
nibus amplectitur. Motus ergo Rex constantia
pueri, Hephaestionem intuens, Quam vellem, in-
quit, Darius aliquid ex hac indole hauiisset! Tum
tabernaculo egressus, tribus aris in ripa Pyrami
amnis, Jovi, atque Herculi, Minervæque sacratis,
Syriam petit; Damascum, ubi Regis gaza erat,
Parmenione præmisso.

13. Atque is, cum præcessisse Darii satrapam
com-

comperisset, veritus ne paucitas suorum spernere-
tur, accersere majorem macum statuit. Sed forte
in exploratores ab eo præmissos incidit nomine
Mardus; qui ad Parmenionem perductus litteras
ad Alexandrum à Præfecto Damasci missas, tra-
dit ei: nec dubitare eum, quin omnem regiam
supellectilem cum pecunia trade: et, ad ecit. Par-
menio, asservari eo jussō, litteras aperit: in queis
erat scriptum, ut mature Alexander aliquem ex
ducibus suis mitteret cum manu exigua. Itaque re
cognita, Mardum datis comitibus ad proditorem
remittit. Ille è manibus custodientium lapsus, Da-
mascum ante lucem intrat. Tuibaverat ea res Par-
menionis animum, insidias timentis, & ignotum
iter sine duce non audebat ingredi. Felicitati ta-
men Regis sui confusus, agrestes, qui duces itineris
essent, excipi jussit: quibusce eriter reperi: is, quarto
die ad urbem pervenit, jam metuente Præfecto,
ne sibi fides habita non esset. Igitur, quasi parum
munitionis oppidi fidens, ante solis ortum pecu-
niā regiam, quam gazam Persæ vocant, cum
preciosissimis rerum efferrī jubet, fugam simu-
lans, revera ut prædam hosti offerret. Multa mil-
lia virorum fœminarumque excedentem oppido
sequebantur; omnibus miserabilis turba, præter
eum, cuius fidei commissa fuerat: quippe quo ma-
jor proditoris merces foret, objicere hosti parabat
gratiorem omni pecunia prædam, nobiles viros,
pratorum Darii conjuges, liberosque; præter hos,
urbium Græcarum legatos, quos Darius, velut in
arce tutissima, in proditoris reliquerat manibus.
Gangabas Persæ vocant humeris onera portantes:
hi cum frigus tolerare non possent, quippe & pro-
cella subito nivem effuderat, & humus rigebat ge-
lu, tum astrictas vestes, quas cum pecunia porta-
bant, auro, & purpura insignes, induunt, nullo

pro-

prohibere auso, cum fortuna Regis, etiam humil-
 limis, in ipsum licentiam faceret. Præbuere ergo
 Parmenioni non spernendi agminis speciem, qui
 intentiore cura suos quasi ad justum prælium pau-
 cis adhortatus, equis calcaria subdere jubet, & acti
 impetu in hostem invehit. At illi, qui sub oneribus
 erant, omissis illis, per metum capebunt fugam.
 Armati quoque, qui eos sequebantur, eodem me-
 tu arma jactare, ac nota diverticula petere coepe-
 runt. Præfectus quasi & ipse conterritus, simulans,
 cuncta pavore compleverat. Jacebant totis campis
 opes regiæ. Illa pecunia stipendio ingenti militum
 præparata: ille cultus tot nobilium virorum, tot
 illustrium fœminarum, aurea vasa, aurei fræni, ta-
 bernacula regali magnificentia ornata, vehicula
 quoque à suis destitura iugentis opulentia plena.
 facies etiam prædantibus tristis, si qua res avari-
 tiam moraretur. Quippe tot annorum incredibili,
 & fidem excedente fortuna cumulata, tunc alia
 stirpibus dilacerata: alia in cœnum demerita erue-
 bantur. Non sufficiebant prædantium manus præ-
 dæ. Jamque etiam ad eos, qui priimi fugerant, ven-
 tum erat. Fœminæ pleraque parvos trahentes li-
 beros ibant, inter quas tres fuere virgines, Ochi,
 qui ante Darium regnaverat, filiæ, olim quidem
 ex fastigio paterno rerum mutatione detractæ, sed
 tum sortem earum crudelius aggravante fortuna.
 Iu eodem grege uxor quoque ejusdem Ochi fuit,
 Oxathrisque (frater hic erat Darii) filia, & con-
 iunx Artabazi principis purpuratorum: & filius
 cui Ilioneo fuit nomen. Phanabazi quoque, cui
 summum imperium maritimæ oræ Rex dederat,
 uxor cum filio excepta est; Mentoris filiæ tres, ac
 nobilissimi ducis Memnonis coniunx, & filius:
 vixque ulla domus purpurati fuit tantæ cladis ex-
 pers. Lacedæmonii quoque, & Athenienses, soci-
 tatis

tatis fide violata, Persas secuti, Aristogiton, Dromides & Eleutherius, inter Athenienses, genere famaque longe clarissimi; Lacedemonii, Perisippus, & Onomastorides, cum Omaio & Callieratide, ita quoque domi nobiles. Summa pecunia signata fuit, talentorum duo millia & sexaginta. facti argenti pondus quingenta et aquabat. Præterea xxx millia hominum, cum septem millibus jumentorum, dorso onera portantium, capta sunt. cæterum, Dii, tantæ fortunæ proditorem, sepulturæ celeriter debita poena persecuti sunt Namq; unus è consciis ejus credo Regis vicem etiam in illa sorte reveritus, interficti proditoris caput ad Darium tulit, opportunum solatum prodito quippe & ultus inimicum erat, & nondum in omnium animis memoriam majestatis suæ exolevisse cernebat;

LIBER IV.

B R E V I A R I U M L I B R I .

1. Alexander literis à Dario superbe scriptis regie responderet. Abdylonymum Sidonis regem preficit. Amyntas transfuga, miro moto à Persis occiditur. Varie variis locis prefectorum Darii clades.
2. Tyrus, Alexandrum recipere recusantes, obfidentur.
3. Dubiis belli eventibus Tyri obficio nobilitatur.
4. Tandem Tyrus, vi capta, maximaque hominum strage corrupta, lucido deformatur incendio.
5. Darii iterata de pace ad Alexandrum submissior legatio. qua repudiata, Graeci Alexandrum corona aurea donant: ille autem, per prefectos, multas in potestatem suam redigit provincias.
6. Ad bellum dum se accingit Darius, Alexander Gazam expugnat: ejusque præclaram Batim crudeli afficit supplicio.

7. Profectio, & varia Alexandri quæ sita, ad Iovis Hammonis oraculum.
8. In Ægypto Alexandria condita; varieque Alexandri bellicæ expeditiones.
9. Darius ad Arbellas perrenit, eoque invito Alexander Granicum superat.
10. Milites, ob Lunæ defeculum turbatos per Ægyptios ratus confirmat Alexander, Persas vastatores conjiecit infugam. Darii uxor captiva, mœrore confecta, supremum diem claudit, unde Alexandri lacrymæ, Darii suspicione, luctus & vota.
11. Pacem tertio quæsitam Darius non impetrat; imo ad deditio[n]em, aut ad bellum, ab Alexander provocatur.
12. Ad prælium dum Persarum ingens exercitus paratur, Macedones Panico quodam defuncti terore, arma alacriter capeſſunt.
13. Consilia de nocturno prælio Parmenionis & Polypercontis Alexander damnat: somnoque reſectus, interrito vultu ſuos ad pugnam accendit.
14. Alexandri ad Græcorum, Dariique ad Persarum exercitus, ante pugnam orationes.
15. Cruenti ad Arbellas prælii descriptio. Victor Alexander, Darium victum persequitur.
16. Parmenio in discriminè constitutus, Alexandrum retrahit. Tandem integra victoria potiti Macedones, reliquos Persas, multis ſuorum milibus defiderat, fuga ſibi querere ſalutem cogunt.

DARIUS tanti modo exercitus Rex, qui triumphatis magis, quam dimicantis more curru ſublimis inierat prælium, per loca, quæ prope immensis agminibus compleverat, jam inania, & ingenti ſolitudine vasta fugiebat. Pauci Regem ſequebantur. Nam nec eodem omnes fugam inten-

intenderant, & deficientibus equis cursum eorum quos Rex subinde mutabat, & quare non poterant. Unchas deinde pervenit, ubi excepere cum Græcorum quatuor millia, cum quibus ad Euphratem contendit, id demum credens fore ipsius, quod celeritate præripere potuisset. At Alexander Parmenionem, per quem apud Damascum recepta erat præda, jussum eam ipsam, & captivos diligentissime asservare custodia, Syriæ, quam Cœlen vocent, præfecit. Novum imperium Syri, nondum bellum cladi bus satis domiti, aspernabantur: sed celeriter subacti, obedienter imperata fecerunt. Nardus quoque insula deditur Regi. Maritimam tamen oram, & pleraque longius etiam à mari recedentia, Rex ejus insulæ Strato possidebat: quo in fidem accepto, castra movit ad urbem Marathon. Ibi illæ litteræ à Dario redduntur: quibus ut superbe scriptis vehementer offensus est. Præcipue cum monuit, quod Darius sibi Regis titulum, nec eundem Alexandri nomini adscriperat. Postulabat autem magis, quam petebat, ut accepta pecunia quantamcunque tota Macedonia caperet; matrem sibi ac conjugem, liberosque restitueret. De regno, & quo, si vellet, Marte contenderet. Si saniora consilia tandem pati potuisset, contentus patrio, cederet alieni imperii finibus: socius amicusque esset. In ea se fidem & dare paratum, & accipere. Contra Alexander in hunc maxime modum rescripsit:

R E X A L E X A N D E R D A R I O. Ille, cuius nomen sum p̄fisti, Darius, Græcos, qui oram Hellestant, coloniasque Græcorum Ionias, omni clade rastavit, cum magno deinde exercitus mare trahit, illato Macedonia & Gracie bello. Rursus Rex Xerxes gentis ejusdem, ad oppugnandos nos cum immanium Barbarorum copiis venit: qui, navaliter prelio victus, Mardonium tamen reliquit in Gracia,

ut absens quoque popularetur urbes, agros ureret. Philippum vero parentem meum quis ignorat ab his interfclum esse, quos ingentis pecuniae spe sollicitaverant vestris? Impia enim bella suscriptis, & cum habeatis arma, licitamini hostium capita, sicut zu proxime talentis mille, tanti exereitus Rex, percuissorem in me emere voluisti. Repello igitur bellum, non infero. Et Deus quoque pro meliore stantibus causa magnam partem Asie in ditionem redegi meam, te ipsum acie vici. quem etsi nihil à me impetrare oportebat, quod petieras; ut pote qui ne belli quidem in me iura servaveris; tamen si veneris supplex, & matrem, & conjugem, & liberos, sine pretio recepturum te esse promitto. Et vincere, & consulere viscisco. Quod si te nobis committere times, dabimus fidem impune tenturum. De cætero cum mihi scribes, memento non solum Regi te, sed etiam tuò, scribere. Ad hanc preferendam Thersippus missus. Ipse in Phœnicem deinde descendit, & oppidum Byblon traditum recepit. Inde ad Sidona ventum est, urbem vctustate famaque conditorum inclizam. Regnabat in ea Strato, Darii opibus adjutus; sed quia dditionem magis popularium, quam sua sponte fecerat, regno visus indignus: Hephaestionique permisum, ut quem eo fastigio Sidones dignissimum arbitrarentur, constitueret Regem. Erant Hephaestioni hospites, clari inter suos juvenes, qui, facta ipsis potestate regnandi, negaverunt quemquam patro more in id fastigium recipi, nisi regia stirpe ortum. Admiratus Hephaestio magnitudinem animi spernentis, quod alii per ignes ferrumque peterent, Vos quidem macili virtute, inquit, estete, qui primi intellectis quanto majus esset regnum fastidire, quam accipere. Ceterum date aliquem reg:æ stirpis, qui meminerit, à vobis acceptum habere se regnum. At illi cum multos immiscentur

nere tante spei cernerent, singulis amicorum Alexандri ob nimiam regni cupiditatem adulantes, statuunt, neminem esse potiorem, quam Abdolonymum quendam, longa quidem cognatione stirpi regiae annexum, sed ob inopiam subbarbnum horum exigua colentem stipe. Causa ei paupertatis, sicut plerisque, probitas erat: intentusque operi diurno, strepitum armorum, qui totam Asiam concusserat, non exaudiebat. Subito deinde, de quibus ante dictum est, cum regis vestis insignibus hortum intrant: quem forte, steriles herbas eligens, Abdolonymus repurgabat. Tunc rege eo salutato, alter ex his *Habitus*, inquit, hic, quenq[ue] cernis in meis manibus, cum isto squalore permittandus tibi est. Ablue corpus illuvie, eternaque sordibus squalidum. Cap: Regis animum, et meam fortunam, qua dignus es, istam continentiam profer. Et cum in regali solio residuebis, vite necisque omnium civium dominus, cave obliviscaris hujus status, in quo accipis regnum: imo hercule, propter quen. Somnio si nolis res Abdolonymo videbatur. interdum satisne sani essent qui tam procerve sibi illudcent, percunctabatur. Sed ut cunctanti squalor ablatus est, & infecta vestis purpura auroque distincta, & fides a jurantibus facta serio: jam Rex iisdem comitibus in regiam pevenit. Fama, ut solet, strenue totas urbes discurrevit: alicum studium, aliorum indignatio eminebat. Ditisissimus quisque humilitatem inopiamque ejus apud amicos Alexандri criminabatur. Admitti eum Rex protinus jussit, dumque contemp'atus, Corpora, inquit, habitus, fame generis non repugnat: sed libet scire, inopiam qua patientia tuleris. Tum ille, Utinam, inquit, eodem animo regnum pati possum. Hę manus fuisse cere de siderio meo: nihil habenti, nihil defuit. Magna indolis specinea ex hoc sermone

Abdo-

Abdolonymi cepit. Itaq; non Stratonis modo re-giam supellectilem aitibui ei jussit, sed pleraq; e-tiam ex Persica præda: regionem quoq; urbi appo-sitam, ditioni eius adiecit. Interea Amyntas, quem ad Persas ab Alexandro transfugisse diximus, cum quatuor milibus Græcorum, ipsorum ex acie perse-cutis, fuga Tripolim pervenit. Inde in naves mi-litibus impositis, Cyprum transmisit: & cum in illo statu rerum id quemque, quod occupasset, ha-biturum arbitraretur, velut certo jure possessum, Ægyptum petere decrevit. Utique Regi hostis, & semper ex ancipiti mutatione temporum pendens, hoitatusque milites ad spem tantæ rei, docet Sabacem Prætorem Ægypti cecidisse in acie: Persarum præsidium, & sine duee esse, & invali-dum: Ægyptios semper Pratoribus eorum infen-sos, pro sociis iplos, non pro hostibus æstimatu-ros. Omnia experiri necessitas cogebat. quippe cum primas spes fortuna destituit, futura prætoribus videntur esse potiora. Igitur conclamant, duceret, quo videretur. Atque ille, utendum ani-mis, dum specalerent, ratus, ad Pelusii ostium pe-netrat, simulans à Dario se esse præmissum. Po-titus ergo Pelusii, Memphin copias promovit: ad cujus famam Ægyptii, vana gens, & novandis quam gerendis aptior rebus, ex suis quisque vicis ui:bibusqne ad hoc ipsum concurrunt, ad delenda præsidia Persarum, qui territi, tamen spem obti-nendi Ægyptum non amiserunt. Sed eos Amyntas prælio superatos in urbem compellit, castrisque positis victores ad populandos agros eduxit, ac velut in medio positis omnibus, hostium cuncta a:cebantur. Itaq; Mazeces, quanquam infelici prælio suorum animos territos esse cognoverat: tamen palantes, & victorix fiducia incavtos, ostentans, perpulit, ne dubitarent ex urbe erumpere, & res ami.

amissas recuperare. Id consilium non ratione prudenterius quam eventu felicius fuit. Ad unum omnes cum ipso duce occisi sunt. Has poenias Aminta utrique Regi dedit, nihil magis ei, ad quem transfugerat, fidus, quam illi, quem deseruerat. Darii pretiores, qui prelio apud Isson superfuerunt, cum omni minu, quæ fugientes secuta erat, assumpta etiam Cappadocum & Paphlagonum juventute, Lydiam recuperare tentabant. Antigonus Prætor Alexandri Lydiæ præerat: qui, quanquam plerosque militum ex præsidiis ad Regem dimiserat, tamen Barbaris spretis in aciem suos eduxit. Eadem illinc quoque fortuna partium fuit: tribus præliis alia atque alia regione commissis, Persæ funduntur. Eodem tempore classis Macedonum, ex Græcia accita, Ariosto nenum, qui ad Hellespontiorum recuperandam à Dario erat missus, captis ejus aut demersis navibus, superat. A Milesiis deinde Pharnabazus Præfectus Persicæ classis pecunia exacta, & præsidio in urbem Chium introduceto, centum navibus Andrum, & inde Syphnum, petiit: is quoque insulas præsidiis occupat, pecunia multat. Magnitudo belli, quod ab opulentissimis Europæ Asieque Regibus in spem totius orbis occupandi gerebatur, Græcie quoque & Cretæ arma commoverat. Agis Lacedamoniolorum Rex octo millibus Cræcorum, qui ex Cilicia profugis domos repetierant, contractis, bellum Antipatro Macedoniæ præfecto moliebatur. Cretenses, has aut illas partes secuti, nunc Spartanorum, nunc Macedonum præsidiis occupabantur. Sed leviora inter illos fuere discrimina: unum certamen, ex quo cætera pendebant, intuente fortuna.

2 Jam tota Syria, jam Phœnicio quoque, excepta Tyro, Macedonum erant: habebatque Rex castra in Continenti, à quo urbem angustum fretum

dirimit. Tyrus & claritate & magnitudine ante omnes urbes Syria Phœnicesq; memorabilis, fecilius societatem Alexandri acceptura videbatur, quam imperium. Coronam igitur auream legati donum affiebant, commeatusque large & hospitaliter ex oppido adduxerant. Ille dona, ut ab amicis, accipi jussit, benigneque legatos allocutus, Herculi (quem præcipue Tyrii colerent) sacrificare velle se dixit. Macedonum Reges credere ab illo Deo ipsos genus ducere: se vero, ut id faciet, etiam oraculo moritum. Legati respondent, esse templum Herculis extra urbem, in ea sede quam Palatyon ipsi vocant. Ibi Regem Deo sacrum rite facturum. Non tenuit iram Alexander, cuius alioquin potens non erat. Itaque, *Vos quidem, inquit fiducialoci, quod insulam incolitis, pedestrem hanc exercitum spernitis; sed brevi ostendam, in continenti vos esse.* Proinde sciatis licet, aut intrazurum me urbem, aut oppugnaturum. Cum hoc responso dimisso monere amici cœperunt, ut Regem, quem Syria, quem Phœnices receperisset, ipsi quoque urbem intrare paterentur. At illi, loco sati fisi, obsidionem ferre decreverunt: namque urbem a continenti quatuor stadiorum fietum dividit, Africo maxime objectum, crebros ex alto fluctus in litus evolvens: nec accipiendo cœperunt, quo Macedones continenti insulam jungere parabant, quidquam magis, quam ille ventus, obstabat. Quippe vix leni & tranquillo mari, moles agi possunt. Africus vero prima quæque congesta pulsus illis a mari subruit: nec ulla tam firma moles est, quam non exedant undæ per nexus operum manantes, & ubi acrior flatus extitit, summi operis fastigio superfusæ. Prater hanc difficultatem haud minor alia erat: muros turresque urbis præaltum mare ambiebat. Non tormentia, nisi e navibus

procul excussa, emitte, non scatæ mœnibus applicari poterant. Præceps in salum murus pedestre intercepserat iter: naves nec habebat Rex, &c, si admovisset, pendentes & instabiles missilibus arceri poterant. Inter quæ, haud parva dictu res Tyriorum fiduciam accedit. Carthaginensium legati ad celebrandum anniversarium sacrum more patrio tunc venerant: quippe Carthaginem Tyrii condiderunt, semper parentum loco culti Hortari ergo pœni cœperunt, ut obsidionem forti animo paterentur; brevi Carthagine auxilia ventura: namque ea tempestate magno ex parte Punicis classibus maria obsidebantur. Igatur bello decreto, per muros turresque tormenta disponunt, arma junioribus dividunt, opifice que, quorum copia urbs abundabat, in officinas distribuunt. Omnia belli appatatu strepunt: ferrex quoque manus (harpagonas vocant) quas operibus hostium injicerent, corvique, & alia tuendis urbibus excogita ta, præparabantur. Sed cum fornacibus ferrum, quod excudi oportebat, impositum esset, admotisque follibus ignem flatus accenderent, sanguinis rivi sub ipsis flammis extitisse dicuntur. idque omen in Macedonum metum verterunt Tyrii. Apud Macedonas quoque cum forte panem quidam militum frangeret, manantis sanguinis guttas noraverunt. Territoque Rege Aristander peritissimus vatum respondit, si extrinsecus crux fluxisset, Macedonibus d' triste futurum. Contra, cum ab interiorie parte manaverit, urbi, quam obsidere destinassent, exitium portendere. Alexander cum & classem procul haberet & longam obsidionem magno sibi ad cætera impedimento videret fore, caduceatores qui ad pacem eos compellerent, misit: quos Tyrii contra us gentium occisos præcipitaverunt in altum. Atq; ille suorum tam indigna

nece commotus, urbem obsidere statuit. Sed ante jacienda moles erat, quæ urbem Continenti committeret. Ingens ergo animos militum desperatio incessit, cernentium profundum mare, quod vix divina ope posset impleri; quæ saxa tam vasta, quas tam proceras arbores possè reperiri? exhaustendas esse regiones, ut illud spatium aggeraretur, & exaltare semper fretum, quoque arctius volvetur inter insulam & continentem, hoc acrius fuisse. At ille haudquaquam rudit tractandi militares animos, speciem sibi Herculis in somno oblatam esse pronuntiat, dexteram porrigentis: illo duce, illo aperiente, in urbem intrare se visum. Inter hæc cadducatores interfertos, gentium iura violata referebat. Nam esse urbem, quæ cursum victoris morari ausa esset. Ducibus deinde negotium datur, ut iuos quisque castiget: satisque omnibus stimulatis, opus orsus est. Magna vis saxorum ad manum erat, Tyro vetere præbente. materies ex Libano monte ratibus & turribus faciendis vehebatur. Jamque à fundo maris in altitudinem montis opus excreverat, nondum tamen aquæ fastigium aquabat: & quo longius moles agebatur à littore, hoc magis quicquid ingerebatur, præaltum absorbebat mare: cum Tyrii, parvis naviis admotis per ludibrium exprobrabant, illos, armis inclytos, dorso, sicut jumenta onera gestare. Interrogabant etiam num major Neptuno esset Alexander. Hæc ipsa insectatio alacritatem militum accendit. Jamque paululum moles aquam eminebat, & simul aggeris latitudo crescebat, urbique admovebatur: cum Tyrii, magnitudine molis, cuius incrementum eos ante fefellerat, conspecta, levibus naviis nondum commissum opus circuire cœperunt: missilibus eos quoque, qui pro opere stabant, inessere. Multis ergo impune vulneratis, cum &

removere, & appellere scaphas in expedito non esset, ad curam semet ipsos tuendi ab opere converterant. Igitur ex jumentis eoria velaque jussit obtendit, ut extra teli jactum essent, duasque turres ex capite molis erexit. è quibus in subeuntes scaphas tela ingeri posse it. Contra Tyrii navigia procul à conspectu hostium litori appellant, expositiisque militibus, eos, qui saxa gestabant, obtrudunt. In Libano quoque Arabum agrestes, in ompositos Macedonas aggressi, triginta fere interficiunt, paucioribus captis.

3. Ea res Alexandrum dividere copias coegerit. Et ne segniter assidue uni urbi videretur, operi Perdiccam Craterumque prefecit: ipse cum expedita manu Arabiam petuit. Inter huc Tyrii navem magnitudine eximia, saxis arenaque à puppi oneratam, ita ut multum prora emineret, bitumine ac sulphure illitam remis concitataverunt, & cum magnam vim venti vela quoque conceperint, celeriter ad molem successit. Tunc prora eius accessa, remiges desiliere in scaphas, que ad hoc ipsum preparata sequebantur. Navis autem, igne concepto, latius fundere incendium cœpit, quod, priusquam posset occurri, turres, & cætera opera in capite molis posita comprehendunt. At qui desilierant in parva navigia, faces & quidquid alendo igni aptum erat, in eade nō opera ingerunt. Jamque non modo Macedonum turres, sed etiam summa tabulata conceperant ignē. cum ii, qui in turribus erant, partim haurirentur incendio, partim armis omissis in mare se nec ipsi immitterent. At Tyrii, qui capere eos, quam interficere mallerent, natantium manus stipitibus saxisque lacerabant, donec debilitati impune navigiis excipi possent: nec incendio solum opera consumpta, sed forte eodem die vehementior ventus motum ex profundo ma-

e illis in molem, crebrisque fluctibus compage
 operis verberata se laxavere. saxaque interfluen-
 tia medium opus rupit. Prorutis igitur lapidum
 cumulis quibus injecta terra sustinebatur præceps
 in profundum ruit, tantisque molis vix ulla vesti-
 gia inveniab Arabia rediens Alexander. Hic (quod
 in advertis rebus so' et fieri) alius in aliud culpam
 referebat, cum omnes verius de scvitia maris que-
 ri posset. Rex novi operis molem orsus, in adver-
 sum ventum, non latere, sed recta fronte, direxit,
 quod cætera opera velut sub ipso latentia tueba-
 tur. Latitudinem quoque aggeri adjecit, ut turres
 in medio eret, procul telijactu abessent. Totas
 autem arbores cum ingentibus ratis in altum ja-
 ciebant. deinde saxis onerabant. Rursus cumulo
 eorum alias arbores iniciebant. Tum humus ag-
 gerebatur. super quæ alia strue saxorum arborum-
 que cumulata, velut quodam nexu continens opus
 junxerant. Nec Tyrii, quidquid ad impediendam
 molem excogitari poterat, segniter exsequebatur.
 Præcipuum auxilium erat, qui procul hostium
 conspectu subibant aquam, occultoque lapsu ad
 molem usq; penetrabant, falcibus palmites arbo-
 rum eminentium ad se trahentes: quæ ubi secutæ
 erant, pleraque secum in profundum dabant: tum
 levatos onere stipites truncosque arborum haud
 ægre moliebantur. Deinde totum opus, quod sti-
 pitibus fuerat innixum, fundamento lapso, seque-
 batur. Ægro animi Alexandro & istrum perseve-
 raret an abiret, satis incerto, classis Cypro advenit.
 Eodemq; tempore Cleander, cum Græcis militi-
 bus in Asiam nuper adventus, centum & octoginta
 navium classem in duo dividit cornua. Levum
 Pythagoras, Rex Cypiorum, cum Cratero tueba-
 tur: Alexandrum in dextero quinqueremis regia
 volebat. Nec Tyrii, quamquam classem habebant,

ausi navale inire certamen, triremes omnes ante
 ipsa mœnia opposuerunt, quibus Rex investus,
 ipsas deinerit. Postera d.e, classe ad mœnia admis-
 ta, undique tormenta & maxime aratum pulso
 muros quatit: quos Tyrii raptim obstructis saxis
 refereeunt. Interiorem quoque murum, ut si prior
 se felliisset, illo se ruerentur. Undique orsi. Sed un-
 dique vis mali urgebat: moles intra teli iactum
 erat: classis mœnia circuibat: retrostris simul naval-
 lique clade obruebantur. quippe binas quadrireme-
 mes Macedones inter se ita junxerant, ut proræ
 cohererent; puppes intervallo, quantum capere
 poterant, distarent. Hoc puppium intervallum, an-
 tennis asseribusque validis diligatis superque eos
 pontibus stratis, qui militem sustinerent, impleve-
 rant, sic instructas quadriremes ad urbem agebant:
 iude missilia in propugnantes ingerebantur tuto,
 quia proris miles tegeba: ur. Media nox erat, cum
 classem, sicuti dictum est, pararam circuire urbem
 jubet: jamque naves urbi undiq; admovebantur,
 & Tyrii desperatione torpebant, cum subito spissæ
 nubes intendere se cælo, & quidquid lucis inter-
 nitebat, effusa calligine, extinctum est. Tum in-
 horrescens mare paulatim levari, deinde acrius
 vento concitatum fluctus ciere, & inter se navigia
 collidere. Jamque scindi cœperant vincula, qui-
 bus connessæ quadriremes erant, ruere tabulata,
 & cum ingenti fragore in profundum secum mi-
 lites trahere. Neq; enim conserta navigia ulla ope
 in turbido regi poterant. Miles ministeria nauta-
 rum, remex militis officia turbabat, & quod in
 hujusmodi casu accidit, periti ignaris parebant:
 quippe gubernatores alias imperare soliti, tum
 metu mortis ussa exequabantur. Tandem remis
 pertinacius everberatum msre, velati eripientibus
 navigia classicis cessit, appulsaque suu litori la-

cerata pleraque. Iisdem diebus forte Carthaginem-sium legati triginta superveniunt ; magis obfessis solatium, quam auxilium : quippe domestico bel-lo Pœnos impediri, nec de imperio sed pro salute dimicare, nuntiabant. Syracusani tunc Africam urebant, & haud procul Carthaginis muri locave-rant castra. Non tamen defecere animis Tyrii, quanquam ab ingenti spe destituti erant, sed con-juges liberosque devehendos Carthaginem tradi-derunt : fortius quidquid accideret laturi, si ca-rissimam sui partem extra communis periculi sor-tem habuissent. Cumque unus è civibus concioni in-dicasset, oblatam esse per somnum sibi speciem Apollinis, quem eximia religione colerent, urbem deserentis : molemque à Macedonibus jactam in salo, in sylvestrem saltum esse mutatam : quan-quam auctor levis erat, tamen ad deteriora cre-denda proni, metu aurea catena devinxere simu-lacrum, atque Herculis, cuius numini urbem di-caverant, inservere vinculum, quasi illo Deo Apol-linem reuenturi. Syracusis id simulacrum deve-xerant Pœni, & in majore locaverant patria, mul-tisque aliis spoliis urbium à semet captarum, non Carthaginem magis, quam Tyrum ornaverant. Sa-crum quoque, quod quidem Diis minime cordi esse crediderim, multis seculis intermissum, repe-tendi auctores quidam erant ; ut ingenuus puer Saturno immolaretur. Quod sacrilegium verius, quam sacrum, Carthaginenses, à conditoribus tra-ditum, usque ad excidiū in urbis sua fecisse dicun-tur : ac nisi seniores obstitissent, quorum consilio cuncta agebantur, humanitatem dira supersticio vicisset. Ceterum efficacior omni arte imminens necessitas, non usitata modo praesidia, sed quæ-dam etiam nova admovit. Namque ad amplianda navigia, quæ muros subibant, validis asseribus

coe.

corvos & ferreas manus cum uncis ac falcibus illigaverant, ut cum tormento asperges promovisset, subi: o laxatis funibus injicerent. Unci quoque & falces ex i. sdem asseribus dependentes, aut propagatores, ut ipsa naviga lacerabant. Clypeos ve: zaneos multo igne torrebant, quos repletos fervida arena coenoque decocto, è muris subito devolvabant, nec ulla pestis magis timebatur. Quippe ubi lorica m corpusque fervens arena penetraverat, nec ulla vi excuti poterat, & quidquid attigerat, perirebat: jacientesque arma, laceratis omnibus, queis protegi poterant, vulneribus inulti patabant. Corvi vero, & ferrez manus tormentis emissæ, plerosque rapiebant.

4. Hic Rex fatigatus, statuerat, soluta obsidione, Ægyptum petere: quippe cum Asiam ingenti celeritate percurrisset, circa muros unius urbis huc rebat, tot maximarum rerum opportunitate dimissa. Cæterum tam discedere irritum, quam morari, pudebat. Famam quoque, qua plura, quam armis, everterat, ratus levior en fore, si Tyrem, quasi testem, se posse vincere reliquisset. Igitur ne quid inexpertum omitteret, plures naves admovevi jubet, delectosque militum imponi. Et forte bellua inusitatæ magnitudinis super ipsos fluctus dorso eminens ad molem quam Macedones jecerant, ingens corpus applicuit, diverberatisque fluctibus allevans semet, utrinque conspecta est. Deinde à capite molis, rursus alto se immersit: ac modo super undas eminens magna sui parte, modo superfluis fluctibus condita, haud procul munimentis urbis emersit. Ut risque letus fuit belluae aspectus. Macedones iter jaciendo operi monstrasse eam augurabantur. Tyrii, Neptunum occupati maris vindicem ab ripuisse belluam, ad molem brevi profecto ruituram: lxiq; omiae eo, ad epulas dilapsi,

one-

oneravere se vino : quo graves, orto sole navigia
conscendunt, redimita coronis floribusque : adeo
victoriz non omen modo, sed etiam gratulatio-
nem præceperant. Forte Rex classem in diversam
partem agi jusserat, triginta minoribus navigiis re-
licitis in littore, è quibus Tyrii duobus captis, cæ-
teræ ingenti terruerunt metu: donec suorum cla-
more audito, Alexander classem littori, à quo fre-
mitus acciderat, ad novit. Prima è Macedonum
navibus quinqueremis, velocitate inter cæteras
eminens, occurrit: quam ut conspexere Tyrii,
dux è civerio in latera ejus invecta sunt, in qua-
rum alteram quinqueremis eadem concitata, &
ipsa rostro ista est. & illam invicem tenuit. Jam-
que ea, quæ non cohærebat, libero impetu evecta
in aliud quinqueremis latus invehebatur, cum op-
portunitate mira tremis è classe Alexandri, in
eam ipsam, quæ quinqueremi imminebat, tanta
vi impulsa est, ut Tyrius gubernator in mare excu-
teretur è puppi. Plures deinde Macedonum naves
superveniunt; & Rex quoque aderat; cum Tyrii
inhabitentes remos, ægre evellere navem quæ hæ-
bat, portumque omnia simul navigia repetunt.
Confestim Rex insequitus, portum quidem intra-
re non potuit, cum procul è muris missilibus sub-
moveietur, naves autem omnes fere aut demer-
fit, aut cepit. Biduo deinde ad quietem dato mili-
tibus, jussi que & classem & machinas pariter ad-
moveere, & undique territis inflare, ipse in altissi-
mam turrim ascendit, ingenti animo, periculo ma-
jore: quippe regio insigni & armis fulgentibus
conspicuus, unus præcipue telis petebatur. & di-
gna prorsus spectaculo edidit: multos è muris pro-
pugnantes hasta transfixit: quosdam etiam comi-
nus gladio clypeoque impulsos præcipitavit. quip-
peturris, ex qua dimicabat, muris hostium prope-

modum cohærebat. Jamque crebris arietibus sa-
xorum compage laxata, munimenta defecerant.
& classis intraverat portum, & quidam Macedo-
num in turres hostium desertas evaserant: cuius
Tyrii, tot simul malis victi, alii supplices in templo
confugiunt, alii foribus adiūtum obseratis occupant
liberum mortis arbitrium; nonnulli ruunt in ho-
stem, haud inulte tamen perituri. Magna pars
summa tectorum obtinebat; saxa, & quidquid
manibus fors dederat, ingerentes subeuntibus. A-
lexander, exceptis qui in templo confugerant, o-
mnes interfici, ignemq; tectis injici juber. His per
præcones pronuntiatis. nemo tamen armatus
opem a Diis petere sustinuit. Pueri virginesque
templo compleverant: viri in vestibulo suarum
quisque adiūtum stabant parata sacerdotibus turba.
Multis tamen saluti fuere Sidonii, qui intra Mace-
donum præsidia erant. H: urbem quidem inter vi-
stores intraverant, sed cognationis cum Tyriis
memores(quippe utramque urbem Agenorem
condidisse credebant), multos Tyriorum etiam
protegentes ad sua perduxere navigia. quibus oc-
cultatis, Sidona devecti sunt. Quindecim millia
hoc furto subducta savitiae sunt. Quantumq; san-
guinis fusum sit, vel ex hoc existimari potest, quod
intra munimenta urbis, sex millia armatorum tra-
cidata sunt. Triste deinde spectaculum vistoribus
ira præbuit regis. Duo millia in quibus occiden-
dis defecerat rabies. crucibus affixi, per ingens li-
toris spatium pependerunt. Carthaginem lega-
tis pepercit, addita denuntiatione belli, quod præ-
sentium rerum necessitas moraretur. Tyrus septi-
mo mense, quam oppugnari cœpta erat, capta est;
urbs & vetustate originis, & crebra fortunæ varie-
tate ad memoriam posteritatis insignis; condita ab
Agenore, diu mare, non vicinum modo, sed quod-

cub.

cumque classes ejus adierunt, ditionis suæ fecit: & si famæ libertatem credere, hæc gens literas prima aut docuit, aut didicit. Coloniæ certe ejus pene orbe toto diffusæ sunt. Carthago in Africa, in Bœotia Thebae, Gades ad Oceanum. Credo, libero commerciantes mari, sepiusque adeundo ex teris incognitas terras, elegisse sedes juventutis, quæ tunc abundabant: seu quia crebris motibus terra (nam hoc quoque traditur) cultores ejus fatigati, nova, & extrema domicilia armis libimeti querere cogebantur. Multis ergo casibus defuncta, & post excidium renata, nunc tamen longa pace cuncta res fovente, sub tutela Romanæ mansuetudinis acquiescit.

s. Isdem ferine diebus Darii litteræ allatae sunt, tandem ut Regi scriptæ. Petebat, uti filiam suam (Saptine erat nomen) nuptiis Alexander sibi adjungeret. Dotem fore omnem regionem inter Hellespontum & Halyn amnem sitam. inde Orientem spectantibus terris contentum se fore. Si forte dubitaret, quod offerretur, accipere, nunquam diu eodem vestigio stare fortunam, semperque homines quantumcunque felicitatem habeant, invidiam tamen sentire majorem. Vereris, ne avium modo, quas naturalis levitas ageret ad sidera, inani ac puerili mentis affectu efferret. Nihil difficilius esse, quam in illa etate tantam capere fortunam. Multas se adhuc reliquias habere, nec semper in angustiis posse deprehendi. Trans unum esse Alexandro Euphratem, Tigrimque, & Araxen, & Hyd. ispen, magna munimenta regni sui. Veniendum in campos, ubi paucitate suorum era bescendum sit. Medianam, Hyrcaniam, Bactram, & Indos, Oceani accolas, quando ad turum, vel Sogdianos, & Arachosios, nomine tantum notos? ceteraque gentes, ad Caucasum & Tanaim pertinentes? Senescendum fore, tantum terrarum vel sine

præ-

prælio obeunti. Se vero ad ipsum vocare desineret. namque illius exitio esse venturum. Alexander his, qui litteras attulerant, respondit: Darium sibi aliena promittere: quod totum amiserit, velle partiri. Doti sibi dari Lydiam, Ioniam, Aiolidem, Hellestropi oram, victoriae sisæ præmia: leges autem à victoribus dici: accipi a victis. In utro statu ambo essent, si solus ignoraret, quam primum Marte decerneret: se quoque, cum transisset mare, non Ciliciam aut Lydiam; quippe tanti belli exiguam hanc esse mercedem; sed Persépolim, caput regni eius, Babylona deinde, Ecbatana, ultimique Orientis oram imperio suo destinasse. Quocunque ille fugere potuisset, ipsum sequi posse. desineret terrere flaminibus, quem sciret maria transisse. Reges quidem invicem hæc scripserant. Sed Rhodii, urbum suam portusque dedebant Alexandri. Ille Ciliciam Socrati tradiderat; Philora regioni circa Tyrum jutto præside re: Syriam, quæ Cœle appellatur. Andromachus Parmenio tradidit: ut et modus superierat, interfuturus. Propter hanc hunc et hæc oram classe præterea, quod ut urbem Gazam cum omnibus cœliis venit. I. Cœli fcre diebus solenne erat ludorum isthmiorum, quod conventu totius Græcia celebratur. In eo concilio, ut sunt Græcorum temporaria ingenia, decernant, ut duodecim legarentur ad Regem, qui ob res pro salute Græciæ ac libertate gestas coronam auream donum victoriz ferrent. Idem paulo ante iacertz famæ captaverant auram, ut quocunque pendentes animos talisset fortuna, sequerentur. Cœterum non ipse modo Rex obibat urbes imperii jugum adhuc recusantes: sed Prætores quoque ipsius, egregi duces, pleraque invaserant. Calas Paphlagoniam. Antigonus Lycaoniam, Balacrus, Idarne Pretore Darii superato, Miletum cepit: Amphoteris & Hegilo-

gilochus, centam sexaginta navium classe, insulas inter Achaiam atque Asiam in ditionem Alexandri redegerunt: Tenedon quoque receptum incolis vltro vocautibus. Statuerant & Chion occupare. Sed Pharnabazus Darii Prator comprehensis qui res ad Macedonas trahebant, rutsus Apollonidi & Athenagoræ, suarum partium viris, urbem cum modico praesidio militum tradidit. Profecti Alexandri in obsidione urbis perseverabant; non tam suis viribus. quam ipsorum, qui obsidebantur, voluntate. nec fecerunt opinio. Namque inter Apollonidem, & duces militum, orta sedatio, irrumpendi in urbem occasionem dedit. Cumque porta effracta cohors Macedonum intrasset, oppidani olim consilio prodigionis agitato, aggregantes se Amphotero & Hegilacho; Persarumque Praesidio caso, Pharnabazus cum Apollonide & Athenagora vincit traduntur; xii triremes cum suo milite ac remige, praeter eas triginta naves, & piratici lembi, Græcorumque tria millia à Persis mercede conducta. His in supplementum copiarum suarum distributis, piratisque supplicio affectis, captivos remiges adjecere classi suæ. Forte Aristonicus Methymnæorum Tyrannus, cum piraticis navibus ignarus omnium quæ ad Chium acta erant, prima vigilia ad portus clausura successit: interrogatusque à custodibus, quis esset; Aristonicum ad Pharnabazum venire respondit. Illi Pharnabazum quidem jam quiescere, & non posse tum adiri: ceterum patere socio atq; hospiti pertinum, & postero die Pharnabazi copiam fore, affirmant. Nec dubitavit Aristonicus primus intrare. Secuti sunt ducem piratici lembi: ac dum applicant navigia crepidini portus, obiecitur à vigilibus clausum, & qui proximi excubabant, ab iisdem excitantur: nullusq; ex his aucto repugnare omni-

omnibus catenæ injectæ sunt: Amphotero dein-de, Hegiliochoque traduntur. Hinc Macedones transiere Mitylenem, quem Chares Atheniensis nuper occupatam duorum millium Persarum præsidio tenebat: sed cum obsidionem tolerare non posset, urbe tradita pactus est, ut incolui abire liceret. Imbtum petit. Deditis Macedones pepercerunt.

6. Darius desperata pace, quam per literas legatosque impetrari posse crediderat, ad reparandas vires bellumque impigre renovandum intendit. Duces ergo copiarum Babyloniam convenire, Bessum quoque Bactrianorum ducem, per quam maxime posset exercitu coacto, descendere ad se jubet. Sunt autem Bactriani inter illas gentes promptissimi, horridis ingeniis, multumque à Persarum luxu abhorrentibus, siti haud procul Seytharum bellicosissima gente, & rapto vivere assue-ta; semperque in armis erant. Sed Bessus suspecta perfidia, haud sane a quo animo in secundo se continens gradu Regem terrebat. Nam cum regnum affectaret, proditio, qua sola id assequi poterat, timebatur. Ceterum Alexander, quam regionem Darius petiisset, omni cura vestigans, tamen explorare non poterat: more quodam Persarum, ar-cana Regum mira celantium fide, non metus, non spes elicit vocem, qua prodantur occulta: vetus disciplina Regum, silentium vitæ periculo sanxerat. Lingua gravius castigatur, quam ullum proximum: nec magnam rem sustineri posse credunt ab eo, cui tacere grave sit: quod homini facillimū voluerat esse natura. Ob hanc causam Alexander omnium, quæ apud hostium gererentur, ignarus, urbem Gazam obsidebat. Præterat ei Batis eximia in Regem suum fidei, modico præsidio muros ingentis operis tuebatur, Alexander & stimato lo-

corum situ agi cuniculos jussit, facili ac levi humo acceptante occultum opus. Quippe multam arenam vicinum mare evomit, nec saxa cotesq; quæ interpellent specus, obstabant. Igitur ab ea parte, quam oppidani conspicere non possent, opus orsus, ut a sensu ejus averteret, turres muris admovevi jubet. Sed eadem humus admovendis inutilis turribus, desidente fabulo, agilitatem rotarum morabatur, & tabulata turrium perfringebat; multique vulnerabantur impune, cum idem recipiens, qui admovevendis, turribus, labore eos fatigaret. Ergo receptui signo dato, postero die muros coronare circundari jussit. Ortoque sole, prius quam admoveret exercitum, opem Deum exposcens, sacram patrio more faciebat. Fore prætervolans corvus, glebam, quam unguibus ferebat, subito amisit: quæ cum Regis capiti incidisset, resoluta defluxit. Ipsa autem avis in proxima turre condedit. Illita erat turris bitamine ac sulphure, in qua alis hærentibus frustra se allevare conatus, à circumstantibus capitur. Digna res visa, de qua vates consulerentur, & erat non inactus ea superstitione mentis. Ergo Aristander, cui maxima fides habebatur, urbis quidem excidium augurio illo portendi: cæterum periculum esse, ne Rex vulnus acciperet. Itaque monuit, ne quid eo die inciperet. Ille quanquam unam urbem sibi, quo minus securus Ægyptum intraret, obstatæ agre ferebat; tamen paruit vati, signumque receptui dedit. Hinc animus crevit obsessis, egressisque porta, recedentibus inferunt signa: cunctationem hostium fore suam occasionem rati. Sed acrius quam constans prælium inierunt. Quippe ut Macedonum signa circumagi videre, repente fistunt gradum. Jamque ad Regem pralianum clamor pervenierat, cum deguntiati periculi haud sane memor, locam

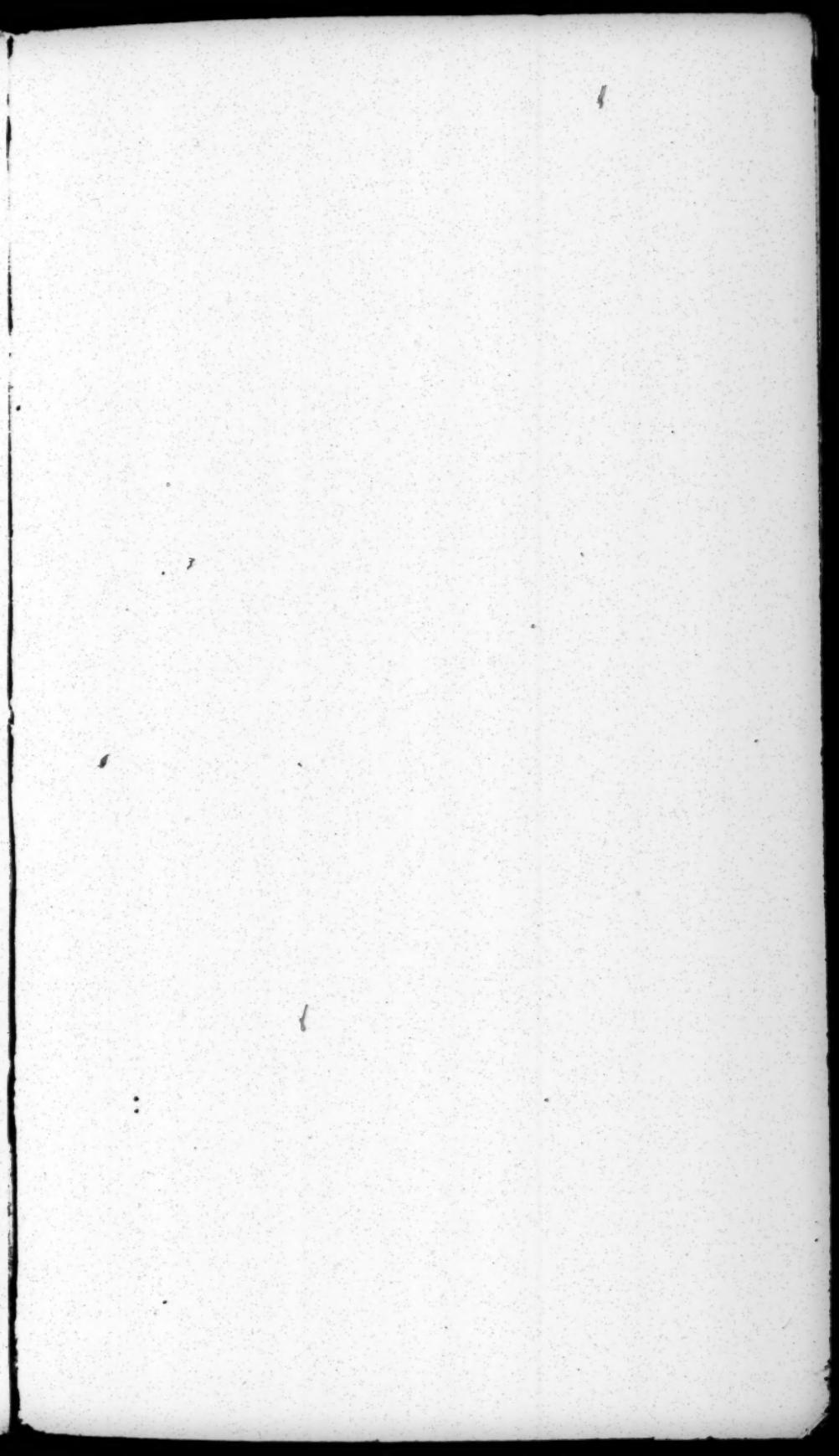
ricam tamen, quam raro induebat, amicis orantibus, sumpsit, & ad prima signa pervenit. Quo con-specto, Arabs quidam Darii miles, majus fortuna sua facinus ausus, clypeo gladium tegens, quasi transfuga genibus Regis advolvitur. Ille assurgere supplicem, recipique inter suos jussit. At gladio Barbarus strenue in dextram translato, cervicem appetit Regis: qui exigua corporis declinatione evitato ictu, in vanum manum Baibari lapsam amputat gladio, denuntiato in illum diem periculo (ut arbitrabatur ipse) defunctus. Sed, ut opinor, in-evitabile est fatum: quippe dum inter primores promptius dimicat, sagitta ictus est; quam per lo-ricam adactam, stantem in humero, medicus ejus Philippus evellit. Plurimus deinde sanguis mana-re cœpit; omnibus territis. quia quam alte pene-trasset telum, lorica obstante, non cognoverant. Ipse, nec oris quidem colore mutato, suppressi sanguinem, & vulnus obligari jussit. Diu ante ipsa signa vel dissimulato vel victo dolore, perstite-rat, cum suppressus paulo ante sanguis medica-mento, quo retentus erat, manare latius cœpit, & vulnus, quod recens adhuc dolorem non moverat, frigente sanguine intumuit. Linqui deinde animo, & submitti genu cœpit. quum proximi exceptum in castra receperunt. Et Batis interfectum ratus, urbem ovans victoria repetit. At Alexander, non-dum percurato vulnere aggerem, quo mænium altitudinem æquaret, exstruxit, & pluribus cuni-culis muros subrui jussit. Oppidani ad pristinum fastigium murorum, novum exstruxere muni-mentum. Sed ne id quidem turres aggeri imposi-tas æquare poterat. Itaque interiora quoque ur-bis infesta telis erant. ultima pestis urbis fuit, cuni-culo subrutus murus, per cuius ruinas hostis intra-vit. Ducebat ipse Rex antesignanos, & dum incau-tius

tius subit, saxo erus ejus affigitur. Infixus tamen telo, nondum prioris vulneris obducta cicatrice inter primores dimicat; ira quoque accensus, quod duo in obsidione urbis ejus acceperat vulnera. Batim, egregia edita pugna, multisque vulneribus confectum, deseruerant sui; nec tamen segnius prælium capesset, lubricis armis, suo pariter atque hostium sanguine: cum undiq; telis circumducto Alexander, insolenti gaudio, juvenis elatus, alias virtutem etiam in hoste miratus; Non, ut voluisti, inquit, morieris, Bati; sed quidquid tormentorum in captivum iaveniri potest, passurum esse te cogita. Ille, uon interrito modo, sed consumaci quoque vultu intuens Regem, nullam ad minas ejus reddit vocem. Tum Alexander, Videbisne obstinatum ad tacendum; inquit. num genu posuit? num supplicem vocem misit? Vincam tamen silentium, & si nihil aliud, certe gemitu interpolabo. Iram deinde vertit in rabiem; jam tum peregrinos ritus nova subeunte fortuna. Per talos enim spirantis lora trajecta sunt, religatumque ad currum traxere circa urbem equi; gloriante Rege, Achillem, à quo genus ipse deduceret, imitatum se esse in poena in hostem capienda. Cecidere persarum Arabumque circa decem milia: nec Macedonibus incruenta victoria fuit. Obsidio certe non tam claritate urbis nobilitata est, quam geminato periculo Regis, qui Ægyptum adire festinans, Amyntam cum decem triremibus in Macedoniā ad inquisitionem novorum militum misit. Namque præliis etiam secundis atterebantur copiæ, devictarumque gentium militi minor, quam domestico fides habebatur.

Ægyptii, olim Persarum opibus infensi, quippe avare & superbè imperitatum sibi esse credebant, ad spem adventus ejus crexerant animos; utpote qui

qui Amyntam quoque transfugam, & cum pretorio imperio venientem, lati receperint. Igitur ingens multitudo Pelusium, qua intraturus Rex videbatur, convenerat. Atque ille septimo die, posteaquam à Gaza copias moverat; in regionem Aegypti, quam nunc Castra Alexandri vocant, pervenit. Deinde pedestribus copiis Pelusium petere jussis, ipse cum expedita delectorum manu, Nilo amne vectus est. Nec sustinere adventum ejus Persæ, defectione quoque perterriti. Jamque haud procul Memphi erat, in cuius praedium Astaces prætor Darii relictus, Oxio amne superato, ostinenta talenta Alexandro, omnemque regiam suppellectilem, tradidit. A Memphi, eodem flumine vectus, ad interiora Aegypti penetrat; compositisque rebus, ita ut nihil ex patro Aegyptiorum more mutaret, adire Jovis mons oraculum statuit. Iter expeditis quoque & paucis vix tolerabile ingrediendum erat: terra caloque aquarium penuria est: steriles arenæ iacent: quas ubi vapor solis accedit fervido solo exurente vestigia, intoleabilis austerus existit: luctandumque est non tantum cum ardore & siccitate regionis, sed etiam cum tenacissimo sabulo, quod præsaltum, & vestigio cedens, ægre moluntur pedes. Hec Aegypti vero maiora iactabant. Sed in gens cupido animum stimulabat adeundi Jovem, quem generis sui autorem, hanc contentus mortali fastigio, aut credebat esse, aut credi volebat. Ergo cum iis, quos ducere secum statuerat, secundo amne descendit ad Mare torum paludem. Eo legati Cyrenensium dona attulere; pacem, & ut adiret urbes suas, petentes. Ille, donis acceptis, amicitiaque coniuncta, destinata exsequi pergit. Ac primo quidem, & sequenti die, tolerabilis labor visus; nondum tam vastis nudisque solitudinibus aditus: jam tamen sterili &

emoriente terra. Sed ut aperuere se campi alto ob-
ruti sabulo, haud secus quam profundum & quor
ingressi, terram oculis requirebant. Nulla arbor,
nullum culti soli occurrebat vestigium. Aqua e-
tiam defecerat, quam utribus camelii devexerant,
& in arido solo ac servido sabulo nulla erat. Ad
hzc sol omnia incenderat, siccaque & adusta e-
rant omnia; cum repente, sive illud Deorum mu-
nus sive casus fuit, obductæ cœlo nubes condi-
dere solem, ingens æstu fatigatis, etiam si aqua de-
ficeret, auxilium. Enimvero ut largum quoque
imbrem excusserunt procellæ, pro se quisque exci-
pere eum; quidam, ob sitim impotentes sui, ore
quoque hianti captare cœperunt. Quattriduum per
vastas solitudines absuntum est. Jamque haud
procul oraculi sede aberant, cum complures corvi
agmini occurrunt, modico volatu prima signa an-
tecedentes; & modo humi residuebant, cum lentius
agmen incederet, modo se pennis levabant, ante-
cedentium iterque monstrantium ritu. Tandem
ad sedem consecratam Deo ventum est. Incredibi-
le dictu, inter vastas solitudines, ita undique am-
bientibus ramis, vix in densam umbram cadente
sole, conrecta est: multique fontes, dulcibus aquis
passim manantibus, alunt sylvas. Cœli quoq; mira
temperies, verno tempori maxime similis, omnes
anni partes pari salubritate percurrit. Accolæ sedis
sunt ab Oriente proximi Æthiopum: Meridiem
versus, Arabes spectant, Troglodytis cognomen
est. Horum regio usq; ad Rubrum mare excurrit.
At qua vergit ad Occidentem, alii Æthiopes co-
lunt, quos Scenitas vocant: à Septentrione Nas-
mones sunt: gens Syrica, navigiorum spoliis qua-
stuosa. Quippe obsident litora, & æstu destituta
navigia notis sibi vadis occupant. Incolæ nemo-
ris, quos Ammonios vocant, dispersis tuguriis ha-
bitant:

bitant : medium nemus pro arce habent, triplici muro circumdatum. Prima munitio tyrannorum veterem regiam clausit. in proxima conjuges eorum, cum liberis & pellicibus, habitant. **Hic quoque Dei oraculum est.** Ultima munita, satellitum armigerorumque sedes erant. Est etiam aliud Ammonis nemus : in medio habet fontem aquam Solis vocant. sub lucis ortum tepida manat : medio die, cum vehementissimus est calor, frigida eadem fluit : inclinato in vesperam, caleficit : media nocte, servida exstuat. quoque propius nox vergit ad lucem, multum ex nocturno calore decrescit, donec sub ipsum diei ortum assueto tempore languescat. Id, quod pro Deo colitur, non eandem effigiem habet, quam vulgo Diis artifices accommodaverunt. Umbilico tenus, arieti similis est habitus ; smaragdo & gemmis coagmentatus. Hunc, cum responsum petitur, navigio aurato gestant sacerdotes : multis aigenteis pateris ab utroque navigii latere pendentibus. Sequuntur matronæ, virginesque, patrio more in conditum quoddam carmen canentes. quo propitiari Jovem credunt, ut certum edat oraculum. At tum quidem Regem, propius adeuntem, maximus natu è sacerdotibus filium appellat, hoc nomen illi parentem Jovem reddere affirmans. Ille vero & accipere se ait, & agnoscere, humanae sortis oblitus. Consuluit deinde, an totius orbis imperium fatis sibi destinaret pater. Vates, & que in adulacionem compositus, terrarum omnium rectorem fore ostendit. Post hæc institit quærere an omnes parentis sui interfactores poenas dedissent. Sacerdos, parentem ejus negat ullius scelere posse violari : Philippi autem omnes interfactores luisse supplicia. adjectit, invictum fore, donec excederet ad Deos. Sacrificio deinde facto, dona & Sacerdotibus

bus & Deo data sunt: permisumque amicis, ut ipsi quoque consulerent Jovem. Nihil amplius quæsiverunt, quam an autor esset sibi divinis honoribus colendi suum Regem. Hoc quoque acceptum fore Jovi vates respondit, ut ipsi victorem Regem divino honore co'lerent. Vere & salubriter æstimanti fidem oraculi, vana profecto responsa videri potuissent: sed fortuna, quos uni sibi credere coëgit, magna ex parte avidos gloriæ magis, quam capaces facit. Jovis igitur filium se non solum appellari passus est, sed etiam jussit: rerumque gestarum famam dum augere vult, tali appellacione corrumpit. Et Macedones, assueti quidem regio imperio, sed majore libertatis umbra quam cæteræ gentes, immortalitatem affectantem consumtacius, quam aut ipsis expediebat, aut Regi, aversati sunt. Sed hæc suo quæque temporis referuntur. Nunc cætera exsequi pergam.

8. Alexander ab Ammone redens, ut ad Mareotim paludem haud procul insula Pharo sitam venit, coniemplatus loci naturam, primum in ipsa insula statuerat urbem novam condere. Inde, ut apparuit, magnæ sedis insulam haud capacem, elegit urbi locum, ubi nunc est Alexandria, appellationem trahens ex nomine autoris: complexus quidquid loci est inter paludem & mare, octoginta stadiorum muris ambitum destinat. &, qui ad scandæ urbi præcessent, relictis, Memphis petit. Cupido, haud injusta quidem, cæterum intemperativa, incesserat, non interiora modo Ægypti, sed etiam Æthiopiam, invisere. Memnonis Titoniique celebrata regia cognoscendæ vetustatis avidum trahebat, pene extra terminos Solis. Sed imminens bellum, cuius multo major supererat moles, otiosæ peregrinationi tempora exemerat. Itaque Ægypto præfecit Ælchylum Rhodium, & Peuestem

Peucesthem Macedonem, quatuor millibus mili-
 tum in praesidium regionis ejus datis : claustra Nili
 fluminis Polymenem tueri juber ; triginta ad hoc
 triremes datæ. Africæ deinde quæ Aegypto juncta
 est, præpositus Apollonius ; vestigalibus ejusdem
 Africæ, Aegyptique, Cleomenes. Ex finitimiis ur-
 bibus commigrare Alexandriam iussis novam ur-
 bem magna multitudine implevit. Fama est, cum
 Rex urbis futuris muris polentam, ut Macedo-
 num mos est, destinasset, avium greges advolasse,
 & polenta esse pastas. Cumque id omen pro tristi-
 à plerisque esset acceptum, respondisse vates, ma-
 gnam illam urbem advenarum frequentiam cul-
 turam, multisque eam terris alimenta præbitu-
 ram. Regem, cum secundo amne deflueret, asse-
 qui cupiens Hector, Parmenionis filius, eximio
 ætatis flore in paucis Alexandro carus, parvum
 navigium concedit ; pluribus quam capere pos-
 set impositis. Itaque mersa navis omnes destituit.
 Hector diu flumini obluctatus, cum madens ve-
 stis, & astricti crepidis pedes, natare prohiberent,
 in ripam tamen semianimis evasit : &, ut primum
 fatigatus spiritum laxavit, quem metus & peri-
 culum intenderant, nullo adjuvante (quippe in
 diversum evaserant alii) exanimatus est. Rex a-
 missi ejus desiderio vehementer afflictus est, re-
 pertumque corpus magnifico exiulit funere. One-
 ravit hunc dolorem nuntius mortis Andromachi,
 quem præfecerat Syriæ. Vivum Samaritanæ crema-
 verant. Ad cujus interitum vindicandum, quanta
 iraxit & celeritate potuit, contendit : advenienti-
 que sibi traditi taneti sceleris autores Andromo-
 cho deinde Memnona substituit, affectis suppli-
 cio, qui prætoriem interemerant Tyrannos (in-
 ter eos, Melymæorum Aristonicum, & Chry-
 solatum) popularibus suis tradidit, quos illi ob in-
 jurias

jurias tortos necaverunt. Atheniensium deinde, Rhodiorumque & Chiorum legatos audit. Athenienses victoriam gratulabantur, &, ut captivi Græcorum suis restituerentur, orabant. Rhodii & Chii de præsidio querebantur, omnes ea, quæ desiderare visi, impetraverunt. Miylenæis quoque ob egregiam in partes suas fidem, & pecuniæam, quam in bellum impenderant, obsides reddidit, & magnam regionem finibus eorum adjectit. Cypiorum quoque regibus, qui & à Dario defecerant ad ipsum, & oppugnanti Tyrum misserant classem, pro merito honos habitus est. Amphoterus deinde classis præfetus ad liberandam Cretam missus, (namque & Persarum & piratarum armis pleræque ejus insulæ obsidebantur,) Ante omnia mare à piraticis classibus vindicare jussus: quippe obnoxium prædonibus erat, in bellum utroque Rege converso. His compositis, Herculi Tyrio ex auto crateram, cum triginta pateriz, dicavit: imminensque Dario, iter ad Euphratem pronuntiari jussit.

9. At Darius, cum ab Ægypto divertisse in Africam hostem compelleret, dubitaverat, utrumne circa Mesopotamiam subsisteret, an interiora regni sui pereret; haud dubie potentior autor præsens futurus ultimis gentibus impigre bellum capessendi, quas ægre per Præfectos suos moliebatur. Sed, ut idoneis auteribus fama vulgavit, Alexandrum eum omnibus copiis, quamcunq; ipse adiisset regionem, peritus, haud ignarus, quam cum strenuo res esset, omnia longinquorum gentium auxilia Babylonem contrahi jussit. Bactriani, Scythæque & Indi convenerant. Nam & exteratum gentium copiæ partibus simul affectuunt. Cæterum cum dimidio ferme major esset exercitus, quam in Cilicia fuerat, multis arma deerant, quæ summa

cura comparabantur. Equitibus quisque tegumenta erant ex ferreis laminis, serie inter se conexis. Quis antea pratorum jacula nihil dederat, scuta gladiisque adiciebantur. Equorum domini greges peditibus distributi sunt: ut major, pristino esset equitatus, ingensque, ut credidimus, at terror hostium, ducentæ falcatae quadrigæ, unicum illarum gentium auxilium, secutæ sunt. Ex summo temone hastæ præfixæ ferro eminebant. Utinque à jugo terros direxerant gladios, & inter radios rotarum plura spicula eminebant in adversum. Aliz deinde falces suminis rotarum orbibus hærebant, & alia in terram demissæ; quidquid obvium concitatis equis fuisset, amputaturæ. Hoc modo instructo exercita, ac perarmato, Babylone copias movit. A parte dextera erat Tigris, nobilis fluvius; levam tegebat Euphrates: agmen Mesopotamia campos impleverat. Tigri deinde superato, cum audisset haud procul abesse hostem, Satropacem equitum prefectum cum mille electis præmisit. Mazzo Prætori sex millia data, quibus hostem transitu amnis arceret. Eadem mandatum, ut regionem, quam Alexander esset ad turus, popularetur atque ureret: quippe credebat, inopere debili posse, nihil habentem, nisi si quod rapiendo occupasset. Ipsi autem committatus, alii terra, alii Tigris amne, subvichebantur. Jam pervenerat ad Arbellam vicum, nobilem sua clade facturus. Hic, commeatuum sarcinarumq; majore parte deposita, Lycium amnem ponte junxit, & per dies quinque, sicut ante Euphratem, trajecit exercitum. Inde octoginta fere stadia progressus, ad alterum amnem, Bumado non en est, castra posuit. Opportuna explicandis copiis regio erat equitabilis & vasta planities: ne stirpes quidem & brevia virgulta operiunt solum, liberque prospectus ocum.

lorum, etiam quæ procul recessere, permittitur. Itaque, si qua campi eminebant, jussit æquari, totumque fastigium extendi. Alejandro, qui numerum copiarum ejus, quantum procul conjectari poterat, æstimabant, vix fecerunt fidem, tot milibus cæsis majores copias esse reparatas. Cæterum omnis periculi, & maxime multitudinis contemptor, undecimis castris pervenit ad Euphratem: quo pontibus juncto, equites primos ire, phalangem sequi jubet; Mazæo, qui ad inhibendum transitum cum sex millibus equitum occurserat, non auso periculum sui facere. Paucis deinde, non ad quietem, sed ad reparandos animos, diebus datis militi, strenue hostem insequi coepit, metuens ne interiora regni sui peteret. sequendusque esset per loca omni solidudine atque inopia vasta. Igitur quarto die præter Arbellam penetrat ad Tigrim. Tota regio ultra amnem recenti fumabat incendio. quippe Mazæus, quia cumque ad erat, haud securus quam hostis uerebat. Ac primo, caligine, quam fumus effuderat, obscurante lucem, insidiarum metu substituit. Deinde, ut speculatores præmissa tuta omnia nuntiaverunt, paucos equitum ad tentandum vadum fluminis præmisit: cuius altitudo primo summa equorum pectora, mox, ut in medium alveum ventum est, cervices quoque æquabat. nec sane alias ad Orientis plagam tam violentus invehitur; multorum torrentium non aquas solum, sed etiam saxa secum trahens Iraq; à celeritate, qua defluit, Tigris non enim est inditum, quia Persica lingua Tigrim sagittam appellant. Igitur pedes velut divisus in cornua circumdato equitatu, levatis super capita armis, haud ægre ad ipsum alveum penetrat. Primus inter pedites Rex egreditus in ripam, vadum militibus manu, quando vox exaudiri non poterat, ostendit. sed gradum firmare

vix poterant : cum modo saxa lubrica vestigium fallerent, modo rapidior unda subduceret. Præcipuus erat labor eorum, qui humeris onera portabant. quippe cum semet ipsos regere non posseant, in rapidos gurgites incommodo onere auferebantur. Et dum sua quisque spolia consequi studet, major inter ipsos, quam cum amne, orta luctatio est. cumulique sarcinarum passim fluitantes, plerosque perculerant. Rex monere ut satis haberent arma retinere ; cetera se redditurum. Sed neque consilium, neque imperium, accipi poterat. Obstrepebat hinc metus ; præter hunc, invicem narrantum mutuus clamor. Tandem, qua leniore tractu amnis aperit vadum, emersere : nec quidquam, prater paucas sarcinas desideratum est. Deleteri potuit exercitus, si quis ausus esset vincere. Sed perpetua fortuna Regis avertit inde hostem. Sic Granicum, tot millibus equitum peditumque in ulteriore stantibus ripa, superavit : sic, angustis in Ciliciæ callibus, tantam multitudinem hostium. Audacia quoque, qua maxime viguit, ratio minui potest : quia nunquam in discrimen venit, an temere fecisset. Mazzus, si transeuntibus flumen supervenisset, haud dubie oppressurus fuit incompositos in ripa : demum etiam perarmatos adequatae cœpit. Mille admodum equites præmiserat, quorum paucitate Alexander explorata. deinde contemta, præfectum Paxonum equitum Aristona laxatis habenis invehi jussit. Insignis eo die pugna equitum, & præcipue Aristonis, fuit. Praefectum equitatus Persarum Satropacem, directa in gutture hasta, transfixit, fugientemque per medios hostes consecutus, ex equo præcipitavit, & obluctanti caput gladio demisit : quod relatum magna cum laude ante Regis pedes posuit.

zō. Biduo ibi Rex stativa habuit ; in proximum

munus deinde iter pronuntiari jussit. Sed prima fere
 vigilia Luna deficiens prium nitorem sideris sui
 condidit; deinde sanguinis colore suffuso, lumen
 omne foedavit; sollicitisque sub ipsum tanti descri-
 minis easum ingens religio, & ex ea formido
 quædam, incussa est: *Dius invitis in ultimas terras*
trahi se querebantur. Jam nec flumina posse adiri,
 nec sidera pro fluminis præstare fulgorem. *Vastas ter-
 ras, deserta omnia occurrere;* in unius hominis ja-
 cationem tot millium sanguinem impendi: fas-
 dio esse patriam, abdicari Philiburnum patrem, ce-
 lum vanis cogitat oībus peti. Jam pro seditione
 res erat, cum ad omnia interitus, duces, princi-
 pesque militum, frequentes adesse prætorio; Ægypti-
 osque vates, quos cœli ac siderum peritissimos
 esse credebat, quid sentirent, exprimere jubet. At
 illi, qui fatus scirent, temporum orbes implete de-
 stinatas vices, Lunamque deficere, cum aut ter-
 ram subiret, aut Sole premeretur, rationem qui-
 dem ipsis perceptam non edocent vulgus: cæterum
 afflignant, *Soden Græcorum, Lunam esse Persa-
 rum:* quoties illa deficiat, ruinam stragemque illis
 gentibus portendi. Veteraque exempla recensent
 Persidis Regum, quos adversis Diis pugnasse Lu-
 nx ostendisset defectio. Nulla res efficacius multi-
 tudinem regit, quam supersticio: alioqui impo-
 tens, sava, mutabilis, ubi vana religione capta est,
 melius variibus, quam ducibus suis, paret. Igitur
 edita in vulgus Ægyptiorum responsa, rufus ad
 spem & fiduciam erexere torpentes. Rex imperu
 animorum utendum ratu, secunda vigilia castra
 movit. Dextra Tigrim habebat, à leva nō ontes,
 quos Gordikos vocant. Hoc ingresso uerū specu-
 latores, qui præmissi erant, sub lucis ortum, Da-
 riū adventare nuntiaverunt. Instructo igitur mi-
 lite, & composito agmine, antecedebat. Sed Per-

sarum exploratores erant mille ferme, qui speciem
 magni agminis fecerant. quippe ubi explorare ve-
 ra non possunt, falsa per metum augurantur. Hs
 cognitis. Rex cum paucis suorum asiecutus agmen
 refugientium ad suos, alios cecidit, alios cepit,
 equitesque premisit simul speculatum, simul ut
 ignem, quo Barbari cremaverant vicos, extingue-
 rent. quippe fugientes raptim testis acervisque fru-
 menti incecerant flamas. quæ cum in summo
 hæsisserent, ad inferiora nondum penetravabant.
 Extincto igitur igne, plurimum frumenti repertum
 est. copia aliarum quoque rerum abundare cepe-
 runt. Ea res ipsa militi ad persequendum hostem
 animum incendit. quippe urente & populante eo
 terram festinandum erat, ne incendio cuncta præ-
 ziperet. In rationem ergo necessitas versa: quippe
 Mazzus, qui antea per orium vicos incenderat,
 jam fugere contentus, pleraque inviolata hosti re-
 liquit. Alexander haud long'us centum quinqua-
 ginta stadiis Darium abesse competerat. Itaque ad
 satietatem quoq; copia comheatum instructus,
 quadriduo in eodem loco subsistit. Interceptæ
 deinde Darii literæ sunt, quibus Graci milites sol-
 licitabantur, ut Regem interficerent, aut prode-
 rent: dubitavitque, an eas pro concione recitaret;
 satis confisus Græcorum quoque erga se benevo-
 lentia ac fidei. Sed Parmenio deterruit, non esse
 talibus promissis imbuendas aures militum pare-
 re vel unius insidiis Regem: nihil nefas esse avari-
 tiaz. Secutus consilii autorem, castra movit. Iter
 facienti, Spado unus ex capt'vis qui Darii uxorem
 comitabantur, deficeret eam nuntiat, & vix spri-
 tum ducere. Itineris continui labore animique
 ægritudine fatigata, interlocrus & virginum filia-
 rum manus, collapsa erat; deinde & extincta. Id
 ipsum nuntians aliis supervenit. Et Rex haud se-
 cu

eus, quam si parent s sez mors nuntiata esset, cre-
bros edidit gemitus; lacrymisque obortis, quales
Darius profudisset, in tabernaculum, in quo mater
erat Darii, defuncto assidens corpori, venit. Hic
vero renovatus est moeror, ut prostratam humi-
vidit. recenti malo priorum quoq; admonita, rece-
perat in gremium adultas virgines, magna qui-
dem murui doloris solatia, sed quibus ipsa deberet
esse solatio. In conspectu erat nepos parvulus, ob-
id ipsum miserabilis, quod nondum sentiebat ca-
lamitatem, maxima ex parte ad ipsum redundantem.
Cederes Alexandrum inter suas necessitudi-
nes flere, & solatia non adhuc bere sed querere. Ci-
bo certe abstinuit. omnemq; honorem funeri, pa-
trio Persarum more servavit: dignus hercule, qui
nunc quoque tantum mansuetudinis & continen-
tiae ferat fructum. Semel omnino eam viderat quo
die capta est, nec ut ipsam, sed ut Darii matrem, vi-
derat: eximiamque pulchritudinem formae eius,
non libidinis habuerat incarnatum, sed gloriae.
Espadonibus, qui circa Reginam erant, Tyrotes
inter trepidationem lugentium elapsus, per eam
portam, quæ, quia ab hoste aversa erat, levius cu-
stodiebatur, ad Darii castra pervenit: exceptusque
à vigilibus in tabernaculum Regis perducitur, ge-
mens & ueste lacerata. Quem ut conspexit Da-
rius, multiplici doloris exspectatione commotus,
& quid potissimum timeat, in terrus Vultus eius,
inquit, nescio quod ingens iratum prefert: sed ca-
ve miseri hominis auribus parcas; dedit enim esse
infelix. & sepe calamitatis solatum est, nosse
foramen suum. Num, quod maxime suspicor, &
loqui timeo, ludibria meorum nuntiaturus es
mihi; & (ut credo) ipsis quoq; omni graviora sup-
plicio? Ad hæc Tyriotes; Istud quidem procul ab-
est, inquit. Quantuscunque enim Reginis honor

ab iis, qui parent, haberi potest, tuis à victore servatus est: sed uxor tua paulo ante excessit è vita, Tum vero non gemitus modo, sed etiam ejulatus totis castris exaudiebantur. Nec dubitavit Darius, quin imperfecta esset, quia nequisset contumeliam pati: exclamauitque amens dolore; Quod ego tantum nefas commisi, Alexander? quem tuorum propinquorum necavi, ut hanc vicem saevitiae meæ reddas? Odiisti me, non quidem provocatus. Sed finge justum intulisse te bellum: cum fœminis ergo agere debueras? Tyriotes affirmare per Deos patios, nihil in eam gravius esse consuitum. Ingenuisse etiam Alexandrum morti, & conparcius fleuisse, quam ipse lacrymaretur. Ob hec ipse amantis animus in solitudinem suspicioneque revolutus est: desiderium captivæ profectio à consuetudine stupri ortum esse conjectans. Submotis igitur arbitris, uno duntaxat Tyriote retento, jam non flens, sed suspirans, Videsne in te, Tyriote, locum mendacio non esse? Tormenta jam hic erunt: sed ne exspectaveris per Deos, si quid tibi tui Regis reverentia est. num, quod & scire experio. & quare reie pudençia, ausus est & dominus & juvenis? Ille qua stioni corpus offerie, Deos testes invocare, castæ sancteque habitam esse Reginam. Tandem, ut fides facta est, vera esse quæ affirmaret Spado, capite velato diu flevit: manantibusque adhuc lacrymis, ueste ab ore reiecta, ad cœlum manus tendens. Diu patrui, inquit, primum mihi stabilitate regnum: deinde, si de me jam transactum est, precor ne quis Asia rex sit, quam iste tam justus hostis, tam misericors vicit.

ii. Itaque, quanquam pace frustra bis petita, omnia in bellum consilia converterat; vixit tamen continentia hostis, ad novas pacis conditio nes ferendas, decem legatos, cognatorum principes,

pes, misit: quos Alexander consilio advocate introduci jussit. E quibus maximus natu: Darium, inquit, ut pacem à te iam tertio peteret, nulla vis subegit; sed iustitia & continentia tua expressit Matrem, conjugem, liberosque ejus, nisi quod sine illo sunt, captos esse non sensit. Pudicitiae earum, que supersunt, curam, haud secus quam parens agens, Reginas appellas, speciem pristinę fortunę retinere pateris. Vultum tuum video, qualis Darii fuit, cum demitteremur ab eo: & ille tamen uxorem, tu hostem luges. Jam in acie stares, nisi cura te sepultura ejus moraretur. Ecquid mirum est. si tam ab amico animo pacem petit? Quid opus est amissi, inter quos odia sublata sunt? Antea imperio tuo finem destinabat Halym amnem, qui Lydiam terminat. Nunc, quicquid inter Helleponsum & Euphratem est, in dotem filie, offert, quam tibi tradit. Ominus filium, quem habes pacis & fidei obsidem retine. Matrem, & duas virgines filias, redde, pro tribus corporibus xxx milia talentum auri, precatur, accipias. Nisi moderationem animi tui notam haberem, non dicarem hoc esse tempus, quo pacem non dare solum, sed etiam occupare deberes. Respice, quantum post te reliqueris, intuere quantum petas. Periculum est prægrave imperium: difficile est contineare quod capere non possis. Videsne, ut narigia quæ modum excedunt, regi nequeant? Nescio an Darius ideo tam multa amiserit, quia nunc opes, magnae jacturae locum faciunt. Facilius est quedam vincere, quam tueri; quam, hercule, expeditius manus nostræ rapiunt, quam continent! Ipsa mors uxoris Darii te admonere potest, minus jam misericordia tua licere, quam licuit. Alexander, legatis excede re tabernaculo iussis, quid placebet, ad consilium referit. Diu nemo, quid sentiret, ausus est dicere, incerta Regis voluntate. Tandem Parmenio, An-

te suassim, ait, ut captivos apud Damascum redimentibus redderes: ingentem pecuniam potuisse redigi ex iis, qui multi vinciti virorum fortium occupaverant manus. Et nunc magnopere censerem, ut unam anum, & duas puellas, itinerum agminumq; impedimenta, triginta millibus talentis auri permutes. Optimum regnum occupari posse condit. one, non bello: nec quemquam alium inter Istrum & Euphratrem possedit terras, ingenti spatio intervalloq; discretas. Macedonia in quoque respiceret potius, quam Bactra & Indos incheretur. Ingrata oratio Regi fuit. Itaque ut finem dicendi fecit. Et ego, inquit, pecuniam quam gloriam mallem, si Parmenio essem. Nunc Alexander, de paupertate securus sum, & me non mercatorem me mini esse, sed Regem. Nihil quidem habeo venale: sed fortuam meam utique non vendo. Captivos si placet reddi; honestius dono dabitur, quam pretio remittimus. Introductis deinde legatis ad hunc modum respondit: Nuntiate Dario, gratiarum actionem apud hostem supervacaneam esse, & n.e, quae fecerim clementer & liberaliter, non amicitiae eius tribuisse, sed naturae mee: nec adversus calamitates, sed adversus hostium vires contendere. Bellum cum captivis & famini gerere non soleo; armatus sit obortet, quem oderim. Quod si saltiem pacem bona fide peteret, deliberarem forsitan darem. Verum enim tero, cum modo milites meos literis ad proditionem, modo amicos ad perniciem meam pecunia sollicitet, ad internacionem mihi persequendus est, non ut iustus hostis, sed ut percussor veneficus. Conditiones vero pacis, quas fertis, si accepero, victorem eum faciunt. Que post Euphratrem sunt, liberaliter donat. Vbi igitur me affamini? nempe ultra Euphratrem sum. Summum ergo dotis, quam promittit, terminum castra mea transeunt. Hinc me depellite, ut sciampus vestrum

vestrum esse quod ceditis. Eadem liberalitate dat mihi filiam suam, nempe quam scio alium servorum eius nupturam. Multum vero mihi prestat, si me Mazæo generum preponit. Ite, nuntiate Regi vestro, & que amisi, & que adhuc habet premia esse belli: Hoc regente utriusque terminos regni, id quemque habilitum, quod proxima luctu assignatura fortuna est; & me in Asiam non venisse, ut ab aliis acciperem, sed ut aliis darem. Si secundus, & non par mihi vellet haberi, facerem forsan que petit. Ceterum nec mundus duobus solibus potest regi, nec duo summa regna salvo statu terrarum potest habere. Prinde aut ditionem hodie, aut in crastinum bellum paret: nec aliam sibi, quam expertus est, pollicetur fortunam. Legati respondent; Cum bellum in animo sit, facere eum simpliciter, quod spe pacis non frustraretur: ipsos petere, quam primum dimittantur ad Regem; eum quoque bellum parare debere. Dimisi nuntiant, adesse certamen

12. Ille quidem confestim Mazæum cum IIII millibus equitum, ad itinera, quæ hostis periturus erat, occupanda, præmisit. Alexander, corpori uxoris ejus justis persolutis, omnique gravio e comitatu inter eadē munin enta cuin modico præsidio relicto, ad hostem contendit. Duo cornua divisa erant pedum; in u'rumque latus equite circumdato: impedimenta sequebantur agmen præmissum. Deinde cum Scythis equitibus, Menidam juber explorare ubi Darius esset. At ille, cum Mazæus haud procul confessisset non ausus ultra procedere, nihil aliud quam tremitum hominum, hinnitumque equorum, exandisse nuntiat Mazæus quoque, conspectus procul exploratoribus in castra se recepit, adventus hostium nuntius. Igitur Darius, qui in patentibus campis decernere oportebat,

bat armati militem iuberet, aciemque disponit. In levico cornu Bactriani ibant equites, mille admodum. Dace totidem, & Arachosii, Susiique, quatuor millia explebant. Hos centum falcati currus sequebantur. Proximus quadrigis erat Bellus cum viii millibus equitum item Bactrianis. Massagetae ii millibus agmen ejus claudebant: pedes his plurium gentium non mixtos, sed suorum quisque nationis, junxerant copias. Persas deinde cum Mardis, Sogdianisque, Ariobarzanes & Orobates ducebant. Illis partibus copiarum Orsines praeceperat, à Septem Persis oriundos: ad Cyrum quoque nobilissimum Regem originem sui referens. Hos aliae gentes, ne sociis quidem satis notae, sequebantur. Post quas quinquaginta quadrigas Phradates magno Caspianorum agmine antecedebat. Indi, ceterique Rubri maris aequaliter, nominaverius quam auxilia, post currus erant. Claudebatur hoc agmen aliis falcatis curribus quinquaginta: queis peregrinum militem adjunxerat. Hunc Armenii quos minores vocant, Armenos Babylonii, utrosque Belitae, & qui montes Cossorum incolebant, sequebantur. Post hos ibant Goituæ, gentes quidem Euboicæ, Medos quondam secuti, sed iam degeneres, & patiti moris ignari. Appluerat his Phrygas, & Cataonas. Parthorum deinde gens, incolentium terras, quas nunc Parthi, Scythia profecti, tenent, claudebant agmen. Haec sinistri cornu acies fuit: dextrum tenebat natio majoris Armenie, Cadusique, & Cappadoces, & Syri, & Medi. His quoque falcati currus erant quinquaginta. Summa totius exercitus: equites Cxlv millia: pedestris acies sexcenta millia expieverat. Hoc modo instructi, decem stadia procedunt; iustique subsistere armati, hostem expectabant. Alexandri exercitum pavor, cuius causa non suberat,

suberat, invasit, quippe lymphati trepidare cœperunt; omnium pectora occulto metu percurrente. Cœli fulgor tempore æstivo ardenti similis internitens, ignis præbuit speciem, flamasq; ex Darii castris splendere velut illatas temere præsidiis credebant. Quod si percussis Mazzus, qui præsidebat itineri, supervenisset; ingens clades accipi potuit. Ille, segnis in eo, quem occupaverat, tumulo sedet. contentus non laceSSI. Alexander, cognito pavore exercitus, siguum ut consisterent dari, ipsos arma deponere, ac levare corpora, jubet, admonens, nullam subiti causam esse timoris; hostem procul stare. Tandem compotes sui, pariter arma & animos receperere, nec quidquam ex præsentibus tutius visum est, quam eodem loco castra munire. Postero die Mazzus, qui cum delectis equitum in edito colle, ex quo Macedonum prospiciebantur castra, confederat, sive metu, sive quia speculari modo jussus erat, ad Darium rediit. Macedones eum ipsum collem, quem deseruerat, occupaverunt, nam & tutior planicie erat, & inde acies hostium, quæ in campo explicabatur, conspici poterat. Sed caligo, quam circa humidi effuderant montes, universam quidem rei faciem non abstulit: cæterum agminum discrimina, atque ordinem, prohibuit perspici. Multitudo inundaverat campos, fremitusque tot millium, etiam proculstantium, aures impleverat. Fluctuare animo Rex, & modo suum, modo Parmenionis consilium, sera æstimatione perpendere, quippe eo ventum erat, unde recipi exercitus, nisi victor, aut sine clade non posset. Movebat etiam eum multitudo hostium, respectu paucitatis suæ gentis. Sed interdum reputabat, quantas res cum hac gente gessisset, quantosque populos fudisset. Itaque, cum spes metum vinceret, periculosius bellum dfferre ratus.

tus, ne desperatio suis cresceret: dissimulato eo, mercenarium equitem ex Paonia præcedere jubet. Ipse phalangem, sicut antea dictum est, in duo cornua extenderat. Utrumque cornu equites gebant. Jamque nitidior lux, discussa caligine, aciem hostium ostenderat: & Macedones, sive alacritate, sive radio exspectationis, ingentem, pugnantium more, edidere clamorem. Reditus & à Persis, nemora vallesque circumiectas terribili sono impleverat. Nec jam contineri Macedones poterant, quin cursu quoque ad hostem contendenserent. Melius adhuc ratus Alexander in eodem tumulo castra munire, vallum jaci jussit: strenueque opere perfecto, in tabernaculum, ex quo tota acies hostium conspiciebatur, secessit.

13. Tum vero universa futuri scrimini facies in oculis erat, armis insignibus equi virique splendebant; & omnia intentiore cura præparari, sollicitudo Prætorum agmina sua interequitanium ostendebat, ac pleraque inania, sicut fremitus hominum, equorum hinnitus, armorum internitantium fulgor, sollicitam exspectatione mente nubaverant. Igitur, sive dubius animi, sive ut suos experiret, consilium adhibet; quid optimum factu esset, exquirens Parthenio peritissimus inter duces artium beli, furco, non prælio, opus esse censebat: intempesta nocte onprimi posse hostes discordes moribus, linguis. At hec somno & improviso periculo territos, quando in nocturna trepidatione conturos? At interdui prium terribiles occursuras facies Scytharum, Bactrianorumque, hirta illa ora, & intoncas comes esse. Præterea ex manu vastrum magnitudinem corporum: viinis & inanibus militem magis quam justis formidinis causis moveri, deinde tantam multitudinem circumfundit paucoribus posse. Non

in Celicis angustiis, & inviis callibus, sed in aperta
& lata planicie dimicandum fore. Omnes ferme
Parmenioni assentiebantur: Polypercon haud du-
bie in eo consilio positam victoriam arbitrabatur.
Quem intuens Rex (namque Parmenionem,
nuper acrius quam velle incepitum, rursus ca-
stigare non sustinebat;) *Latrunculorum*, inquit, &
furum, ista solertia est, quam precipitis mihi, quip-
pe illorum votum unicum est, fallere. Mez vero
gloriae semper aut absentiam Dar:i, aut angustias
locorum, aut furtum noctis, obstatre non patiar: pa-
lam luce aggred: certum est. Malo me fortune pae-
nitentia, quam victoria pudeat. Ad h.ec illud quo-
que accedit: vigilias agere Barbaros, & in armis
stare, ut ne decipi quidem possint. Ita ue ad pre-
lium vos parate Sic incitatos ad corpora curan-
da dimisit. Dar us illud, quod Parmenio suase-
rat, hostem factorum esse conjectans, frenatos
equos stare, magnamque exercitus parrem in ar-
mis esse, ac vigilias intentiore cura servari, juss erat.
Ergo ignibus tota eius castra fulgebant. Ipse cum
ducibus propinquisq: e agmina in armis stantium
circumibat; Solem, Mithren, sacrumque & æter-
num invocans ignem, ut illis dignam vetere glo-
ria ma orumque monumentis fortitudinem in-
spirarent. & profecto, si qua divinæ opis auguria
humanâ mente concipi possent, Deos stare se-
cum. illos nuper Macedonum animis subitam in-
cussisse formidinem: adhuc lymphatos ferri agi-
que arma jacientes. Expetere præsides Persarum
imperii Deos debitas à vecordibus poenas, nec
ipsum ducem saniorem esse. quippe ritu ferarum
prædam modo, quam expeteret, intuentem, in-
perniciem, quæ ante prædam posita esset, incur-
rere. Similis apud Macedones quoque solicitude
erat; noctemque, velut in eam certamine edicto,

meru

metu egerunt. Alexander non alias magis territus, ad vota & preces Aristandrum vocari jubet. Ille in candida veste, verbenas manu præferens, capite velato, præbat preces Regis, Jovem, Minervam, Victoriamque propitiantis. Tunc qui dem sacrificio rite perpetrato, reliquum noctis ac quieturus in tabernaculum rediit. Sed nec somnum capere, nec quietem pati poterat. modo è jugo montis aciem in dexterum Persarum cornu demittere agitabat, modo recta fronte concurrere hosti: interdum hæsitare an potius in lævum torqueret agmen. Tandem gravatum animi anxietate corpus altior somnus oppressit. Jamq; luce orta duces ad accipienda imperia convenerant, insolito circa prætorium silentio attoniti. Quippe alias accersere ipsos, & interdum morantes castigare, assueverat. Tunc ne ultimo quidem rerum discrimine excitatum esse mirabantur, & non somno quiescere, sed pavore marcere credebant. non tamquam quisquam è custodibus corporis intrare tabernaculum audebat, & jam tempus instabat; nec miles injussu ducis, aut arma capere poterat, aut in ordines ire. Diu Parmenio cunctatus, cibum ut caperent, ipse pronuntiat. Jamque exire necesse erat: tunc demum intrat tabernaculum, sèpiusque nomine compellatum, cum voce non posset, tactu excitavit. Multa lux, inquit, est. Instructam aciem hostis admovit: tuus miles adhuc inermis expectat imperium. Ubi est vigor ille animi tui? nemppe excitare vigiles soles. Ad hæc Alexander: Credisne me prius somnum capere potuisse, quam exonerarem animum solitudine, quæ quietem morabatur? signumque pugnæ tuba dari jussit. Et cum in eadem admiratione Parmenio perseveraret, quod securus somnum cepisset: Minime, inquit, mirum est. Ego enim, cum Darius terras ureret, vicos excinderet,

scinderet, alimenta corrumperet, potens mei non eram. Nunc vero quid metuam, cum acie decernere paret? hercule votum meum implevi; sed hujus quoque consilii ratio postea reddetur. Vos ite ad copias, quibus quisque præst: ego iam adero, & quid fieri velim, exponam. Rare admodum admonitu amicorum, cum metus discriminis aderat, uti solebat. Tum quoque munimento corporis sumpto processit ad milites. Haud alias tam alacrem videbant Regem; & vultu ejus interrito, certam spem victoriz augurabantur. Atque ille prorupto vallo exire copias jubet, aciemque disponit. In dextero cornu locati sunt equites, quos agema appellant. Prærerat his Clytus. cui junxit Philotæ turmas; cæterosque Præfectos equitum lateri ejus applicuit. Ultima Meleagriala stabat. quam phalanx sequebatur. Post phalangem Argyraspides erant. His Nicanor Parmenionis filius prærerat: in subsidiis cum manu sua Cœnus. Post eum Horeetes, Lyncætesque Post illos Polypercon dux peregrini militis. Hujus agminis Amyntas princeps erat. Philagus Balacros regebat, in societatem nuper ascitos. hæc dextri cornu facies erat. In lavo Craterus Peloponnesium equites habebat, Achæorumque, & Locrensum, & Marcon turmis sibi adjunctis: hos Thessali equites cladebant, Philippo duce. peditum acies equitatu tegebatur: fons lævi cornu hæc erat. Sed ne circuiti posset à multitudine, ultimum agmen valida manu cinxerat. Cornua quoque subsidiis firmavit: non recta fronte, sed à latere positis, ut, si hostis circumvenire aciem tentasset, parata pugna forent. Hic agriani erant, quibus Attalus prærerat, adjunctis sagitariis Cretenibus. Ultimos ordines avertit à fronte, ut totam aciem orbe muniret. Illyrii hic erant, adjuncto milite mercede conducto. Thracas quoq, simul objecerat

jecerat leviter armatos. adeoque aciem versatilem posuit, ut qui ultimi stabant, ne circuirentur, verti tamen. & in frontem circum agi possent. Itaque non prima quam latera, non latera munitiora fure. re quam terga. His ita ordinatis præcipit, ut, si falcatos currus cum fremitu Barbari emitterent, ipsi laxatis ordinibus impetum occurrentium silentio exciperent: haud dubius, sine noxa transcursum, si nemo se opponeret. Sin autem sine fremitu im. misissent, eos ipsi clamore ternerent, pavidosque equos telis utrinque suffoderent. Qui cornibus præterant extendere ea jussi, ita ut ne circumvenientur, si arctius starent; nec tamen medium aciem exinanirent. Impedimenta cum captivis, inter quos mater liberique Darii custodiebantur, haud procul ab acie in edito colle constituit; modico præsidio relicto. Lævum cornu, sicut alias, Parmenioni tuendum datum: ipse in dextro stabat. Nondum ad reli jactum pervenerant, cum Bion quidam transfuga, quanto maximo cursu poterat, ad Regem pervenit, nuntians, monces ferreos in terram defodisse darium, qua hostem equites emissurum esse credebat: nota uimque certo signo locum, ut fraus evitari a suis posset. Asservari transfuga iusso duces convocat; expositoq; quod nuntiatum erat, monet ut regionem monstratam declinent, equitemq; periculum edoceant. Cæterum hoc tantus exercitus exaudire non poterat, usum aurium intercipiente fremitu duorum agminum: sed in conspectu omnium, duces & proximum quemque interequitans alloquebatur.

14. Emensis tot terras in spem victoriae, de qua dimicandum foret, hoc unum superesse discrimen; Granicum hic ann'm, Cilicieque montes, & Syriam, Ægyptumque, prætereuntibus raptas, ingensia spei glorieque incitamenta referebat. Reprehen-
ses

sed ex fugi Persas pugnatos, quia fugere non pos-
 sent, tertiam diem iam metu exsangues, armis suis
 operatos, in eodem vestigio harrere. nullum despera-
 tionis illorum maius indicium esse, quam quod ur-
 bes, quod agros suos urent: quidquid non corru-
 pissent, hostium esse confessi. Nomina modo vanas
 gentium ignotiarum ne extimescerent: neque enim
 ad bellum discrimen pertinere, qui ab his Scythe, qui-
 ve Cadusii appellantur: ob id ipsum, quod ignoti
 essent, ignobiles esse: nunquam ignorari viros for-
 tes: at imbellis ex latebris suis erutos, nihil pre-
 ter nomina afferre. Macedones virtute asecutos,
 ne quis toto orbe locus esset, qui tales viros ignora-
 res intuerentur Barbarorum inconditum agmen:
 alium nihil preter jaculum habere, alium fundo
 saxa librare, paucis iusta arma esse. Itaque illine
 plores stare, hinc plures dimicaturos: nec postulat
 re se, ut fortiter capessent praeium, ni ipse ceteris
 fortitudinis fuisse exemplum: se ante prima signa
 dimicaturum spondere: pro se, quo cicatrices, toti-
 dem corporis decora: scire ipsos, unum pene se pre-
 de communis exhortem: in illis colendis ornandi-
 que usurpare victorie premia. Hec se fortibus vi-
 ris dicere. Si qui dissimiles eorum essent. illa fuisse
 dicturum, pervenisse eo, unde fugere non possent, tot
 terrarum spatia emensis tot annibus montibusque
 postergum objectis, iter in patriam et penates ma-
 nu esse faciendum. Sic duces, sic proximi militura
 instincti sunt. Darius in lavo cornu erat, magno
 suorum agmine delectis, equitum peditemq; sti-
 patus: contempse atque pacitatem hostis, vanam
 aciem esse extensis cornibus, ratus Cæterum, si-
 cut curru erinebat, dextera laxaque ad circum-
 stantium agmina oculos manusq; circumferens,
 Terrarum, inquit, quas Oceanus hinc alluit, illinc
 claudit Hellespontus, paulo ante domini, iaus non de-

gloria, sed de salute, & quod saluti præponitis, de libertate pugnandum est. Hc dies imperium, quo nullum amplius videt et is, aut constituet, aut finiet. Apud Granicum minima virium parte cum hoste certavimus. In Cilicia viclos Syria poterat excipere. Magna munimenta regni Tigris atque Euphrates erant. Ventum est eo, unde pulsis nefuge quidem locus est. Omnia tam diutino bello exhausta post tergum sunt. Non incolas suos urbes, non cultores habent terræ. Conjuges quoque & liberi sequuntur hanc aciem, prærata hostibus prædanisi pro carissimis pignoribus corpora oppontis. Quod mearum fuit partium, exercitum, quem pene immensa planities vix caperet, comparavi. equos, armæ, distribui. commeatus, ne tante multitudini defessent, providi. locum in quo acies explicari posset, elegi. Cætera in vestro potestate sunt: audete modo vincere famamque, infirmissimum adversus fortis viros telum, contemnite. Temeritas est, quam adhuc pro virtute timuistis. que ubi primum imperium effudit, velut quedam animalia amissio aculeo, torpet. Hi vero campi deprehendere paucitatem, quam Cilicie montes absconderant. Fidetis ordines raros, cornua extenta, medium aciem vanam & exhaustam. Nam ultimi, quos locavit aversos, terga jam præbent: obtiri mehercule equorum unguis possunt, etiam si nil præter falcatos currus emisero & bello vicerimus, si vincimus prælio. nam ne illis quidem ad fugam locus est. Hinc Euphrates, illinc Tigris, prohibet inclusos: et, que antea pro illis erant, in contrarium conversa sunt. Nostrum mobile & expeditum agmen est; illud præda grave. Implicato ergo polii nostris trucidabimus: eademque res & causa victoria erit, & fructus. Quod si quem è nobis nomen gentis movet, cogitet, Macedonum illis arma esse, non corpora. Multum enim sanguinis in-

vicem hausimus, & semper gravior in paucitate ja-
 elura est. Nam Alexander quantuscunque ignavis
 & tunidis videri potest, unum animal est, & si
 quid mihi creditis, temerarium & vecors; adhuc
 nostro pavore, quam sua virtute, felicius. Nihil
 autem potest esse diuturnum, cui non subest ratio.
 Licet felicitas aspirare videatur, tamen ad ulti-
 mum temeritati non sufficit. Præterea breves &
 mutabiles vices rerum sunt, & fortuna nunquam
 simpliciter indulget. For sita ita Deorum fata or-
 dinaverunt, ut Persarum imperium, quod secundæ
 cursu per ccxxx annos ad summum fastigium
 evexerant, magno motu concuterent magis, quam
 affligerent; admonerentque nos fragilitatis huma-
 ne, cuius nimia in prosperis rebus oblivio est. Modo
 Græcis ultro bellam inferebamus: nunc in sedibus
 nostris propulsamus illatum. Jaclamur invicem
 varietate fortunæ. Videlicet imperium, quia mu-
 tuu affectamur, una gens non capit. Ceterum, sifpes
 non subesset, necessitas tamen stipulare deberet.
 Ad extrema per ventum est. Matrem amam, duas
 filias, Ochum in stembris imperii gentum, illos
 principes. illam sobolem regiae stirpis, duces vestros,
 Regum instar vinculos habet. nisi quod in vobis est,
 ipse ego maiore parte captivus sum. Eripite viscera
 mea ex ruinis, restituite mihi pignora, pro quibus
 ipse mori non reuigo. parentes, liberos (nam con-
 jugem in alio loco amisi), credite nunc omnes,
 tendere ad vos vult. negligere patris: Deos, opem
 vestram, misericordiam, filios, expo; cere, ut ser-
 vitute, ut competit, ut precario vita nos libe-
 retis. An creditis agno animo sis servire, quorum
 Reges esse fastidunt? vel aduerti hostium
 aciem: sed quo propius dicimen accedo, hoc mi-
 nus his quo dixi: possim esse contentus. Preor
 vos per Deos patrios, eternumque ignem, qui pre-

fertur altaribus, fulgoremque solis intra fines regni
mei orientis, per eternam memoriam Cyri, qui ad-
emtum Medis Lydisque imperium primus in Per-
fidem intulit, vindicate ab ultimo dedecore nomen
& nitemque Persarum. Ite alacres & spe pleni, ut
quam gloriam accepistis a maioribus vestris, poste-
ris relinquatis. In dextris vestris iam libertatem,
opem, spem futuri temporis, geritis. Effugit mortem
quisquis contempserit: timidissimum quemque con-
sequitur. Ipse, non patro more solum, sed etiam ut
conspici possem, curru verbis. Nec recuso, quo mi-
nus unitemini me, sine fortitudinis exemplum, sine
ignavia fuero.

15. Interim Alexander (ut est demonstratum
a transfigura) cum insidiarum locum circumiret,
& Dario, qui laevum cornu tuebatur, occurseret,
agmen obliquum incedere juberet. Darius quoque
codem suum obvertit. Beso admonito, ut Massa.
getas equites in levum Alexandri cornu invehiri
iubet. Ipse ante se falcatos curius habebat, quos
signo dato universos in hostem effudit. Ruebant
laxatis habenis autriga quo plures nondum satis
proviuo impetu, obtererent. Alios ergo hastae mul-
tu aura temorem eminentes, alias ab utroque
latere demissis falces laceravere. Nec sensim Ma-
cedones cedebant, sed effusa turbaverant fuga or-
dines. Mazeus quoque reculis metum incussit:
mille equitibus ad diripenda hostis impedimen-
ta circruehi iussis: rates captivos quoq; qui si-
mul affervabantur, rupturos vincula, cum suos
appropiantes vidissent. Non sefellerat Parme-
nionem qui in levo corna era. Propere igitur
Polydanta mittit ad Regem, qui & periculum
estudaret, & quid fieri iuberet, consuleret. Ille
auerba Polydantem. Abi, nuntia, inquit, Par-
menion, facie vicerimus, non nostrum solum nos re-

euperaturos, sed omnia, qui hostium sunt, occupatu-
ros. Proinde non est quod quidquam virium sub-
ducat ex acie, sed, ut me & Phillipo patre dgnum
est, contemto sarcinatum damno, fortius di met.
Interim Barbari impedimenta turbaverant, cxsq;
plerisque custodin, captivi, vinculis ruptis, quid-
quid obvium erat, quo armari possent, rapiunt: &
aggregati suorum equitibus, Macedonas ancipiit
circumventos molo invadunt, itaque circa Sy-
gambiam, viciisse Darium, ingenti cæde posstatos
hostes, ad ultimum etiam impedimentis exutos
nuntiant: quippe eandem fortunam ubique esse
credebant. & victores Persas ad prædam discur-
risse Sy sigambis, hortantibus captivis et animum
à mœrore allevaret, in eodem, quo ante a fuit, per-
severavit. non vox ulla excidit ei: non oris color
vultusve mutatus est: sed sedit immobilis, credo
præcoce gaudio verita fortunam irritare. adeo ut
quid mallet, intuentibas eam fieri incertum.
Inter hæc Amyntas, præfector equitum Alexan-
dri, cum paucis turmis opem impedimentis latu-
rus ad venerat, incertum, suone consilio an Regis
imperio, sed non sustinuit Cadusorum Seytha-
rumque impetum. quippe vix tentatio certamine,
effugit ad Regem; amissorum impedimentorum,
testis magis, cu[m] vindex. Ita a consilium Alexan-
dri vicerat dolor, & nec cu[m] recuperandi sua mili-
tem à prælio averteret, non immitte verebatur.
Itaque Aretem, dicens hastatorum Sarisopho-
ros vocabant), a lysibus Seythas militit. Inter hæc
currus, qui circa prælia signata turbaverant aciem,
in phalangem investi erant. Macedones confi-
matis animis in medium agmen accipiunt. Vallo si-
milis acies erat, junxerant hastas, & ab utroque
late re temere in currentem illa sufficiebant. cir-
cuire deinde currus, & propugnatores præcipitare

cœperunt. Ingens ruina equorum aurigarumque aciem compleverat. Hi territos regere non poterant: equi crebra iactatione cervicum, non ingum modo excusserant, sed etiam currus everterant; vulnerati interfestos trahebant. nec consistere teriti, nec progredi debiles poterant. Paucæ tamen evasere quadrigæ in ultimam aciem: iis, quibus inciderunt, miserabili morte consumptis. quippe amputata virorum membra huini iacebant: & quia calidis adhuc vulneribus aberat dolor, iranci quoque, & debiles, arma tamen non omittebant, donec multo sanguine effuso exanimati procumberent. Interim Aretes, Scytharum, qui impedimenta diripiebant deinceps occiso, gravius territis instabat. Supervenere deinde missi à Dario Bactriani, pugnæque vertere fortunam. Multi ergo Macedonum primum impetu obtutti sunt: plures ad Alexandrum refugerunt. Tum Persæ clamore sublato, qualem Victores solent edere ferociter in hostem quasi ubiq; profligatum, incurvant. Alexander territos castigare, adhortari; prælium, quod jam elanguerat, solus accendere; confirmatisque tandem animis ire in hostem jubet, Rerior acies erat in dextero cornu Persarum: namque inde Bactriani decesserant ad opprimenda impedimenta. Itaque Alexander laxatos ordinnes invadit, & multa cæde hostium invehitur. At qui in lavo cornu erant Persæ, spe, posse eum includi, agmen suum à tergo dimicantis opponunt. Ingensque periculum in medo hærens adisset. ni equites Agriani, calcaribus subditis, circumfusos Regi Barbaros adorti essent, aversosque cædendo in se obverti coegerent. Turbata erat utraque acies. Alexander & à fronte & à tergo hostem habebat. qui verslo ei instabant, ab Agrianis militibus premebantur. Bactriani, impedimentis hostium direptis, reversi

ordinis suos recuperare non poterant. Plura simul
abrupta à ceteris agmina, ubiunque aliqui alii
fors miscuerat, dimicabant. Duo Reges junctis
prope agminibus prælium accendebat. Plures
Persæ cadebant par fessæ utrinque numerus vul-
nerabatur. Curru Darius, Alexander equo, vehe-
batur, utrumque delecti tuebantur sui immemo-
res, quippe amissio Rege nec volebant salvi esse nec
poterant. Nam ante oculos sui quisq; Regis mor-
tem occumbere ducebant egregium. Maximum
tamen periculum adibant q;: maxime tuebantur.
quippe sibi quisq; cœli Regis expetebat decus. Cœ-
terum, sive ludibrium oculoru n, sive vera species
fuit, qui circa Alexandrum erant, vidisse te credi-
derunt paululum super caput Regis placide volan-
tem aquilam; non sonitu armorum, non gemitu
morientium territam. disque circa equum Ale-
xandri pendenti magis quam volanti similis ap-
paruit. Ceteri vates Arrianus alba veste indutus,
& dextra preferens lauream, militibus in pugnam
intentis, avem monstravit haud dubium victoriarum
auspicium. Ingens ergo alacritas ac fiducia paulo
ante territos accendit ad pugnam. utique postea-
quam auriga Darii, qui ante ipsum sedens equos
regebat, hasta transfixus est. Nec aut Persæ, aut
Macedones dubitavere, quin ipse Rex esset occi-
sus. Lugubri ergo ululatu, & incondito clamore
gemituque, tota n fere aciem adhuc at quo Marte,
pugnantium turbavere. Cognati Darii, & armi-
geri, levumq; tuentes cornu, in fugam effusi, de-
stituerant currum: quem à dextera parte stipati in
medium agmen receperunt. Dicitur acinace stri-
cto Darius dubuisse, an fugæ dedecus honesta
morte vitaret. Sed eminens curru, nondum o-
mnem suorum aciem prælio excedentem destitue-
re erubescet. Dum inter spem & desperationem

hæsitat, sensim Persæ cedebant, & laxaverant or-
dines. Alexander, mutato equo (quippe plures fa-
xigaverat), resiliens ora fodiebat, fugientium
ærga. Jamque non pugea, sed caedes erat, cum Da-
xius quoque currum suum in fugam verit. He-
gebat in tergis fugientium victor, sed prospectum
œculorum nubes pulveris quæ ad cœlum fereba-
tur, abstulerat. Ergo haud secus quam in tenebris
errabant, ad sonum nostræ vocis ut signum subinde
œcuntes. Exaudiens autem tamè siueipius habena-
xum, quibus eqvæ currum vehentes identidem ver-
berabantur. Hac sola fugientis vœgia excepia
sunt.

36. At in lævo Macedonum cornu, quod Pas-
menio, sicut ante dictum est, tuebatur, longe alia
fortuna utriusque partis res gereretur. Mazeus
cum omni suorum equitatu vehementer invec-
tus, urgebat Macedonum alas. Jamque abundans
multitudine aciem circumvehi cœperat, cum Par-
menio equites nuntiare jubet Alexandro, in quo
discrimine ipsi essent, nisi mature subveniretur,
non posse fisti fugam. Jam multum vix processer-
at Rex, imminens fugientium tergis, cum à Pas-
menione tristis nuntius venit, refixare eqvos jus-
sit qui vehebantur; agmenque constitui: fiendeote
Alexandro, eripi ubi victoriam è manibus, & Da-
xiu[m] felicius fugere, quam sequi se. Interim ad
Mazeum superati Regis fama pervenerat. Itaque
quancam validior erat, fortuna tamè partium
territus, perculsis languidius instabat. Parmenio
ignorabat quidem causam sea spon'e pugnæ re-
missæ: sed occasione vincendi strenue est usus.
Thessalos equites ad se vocari jubet: Ecquid, in-
quit, videtis istos, qui ferociter modo instabant, pe-
dem referre subito parore perterritos? Nimirum no-
bis quoque Regis nostri fortuna vincit. Omnia Per-
sa.

sarum cede strata sunt. quid cessatis? an ne fugientibus quidem pares estis? Vera dicere videbatur, & spes languentes quoque exerat: subditis calcari-
 bus protuere in hostem: & illi jam non sensim,
 sed citato gradu recedebant: nec quidquam fugit,
 nisi quod terga nondum verterant, deerat. Perme-
 nio tamen ignarus, quanam in dextero cornu for-
 tuna Regis esset, repressit suos. Mazeus, dato fu-
 gæ spatio, non recto itinere, sed majore. & ob id
 tutiore circuitu, Tigrim superat, & Babylonem
 cum reliquis devicti exercitus intrat. Datus pac-
 cis fugæ comitibus ad Lycum amnem contendere-
 rat: quo trajecto dubitavit an solveret pontem:
 quippe hostem jam affore nuntiabatur. Sed tot
 millia suorum, quæ nondum ad amnem pervene-
 rant, ponte reciso, prædam hostis fore videntur.
 Abeuntem, cum intactum sineret pontem, dixisse
 constat Mallei sequentibus iter dare: quam au-
 ferre fugientibus Ipse ingens spatiū fugæ emen-
 sus media fere nocte Arbela perverit. Quis totlu-
 dibria fortunæ, ducum agnitione; exdeinde in mul-
 tiplicem deuictorum fugam clades nunc singulo-
 rum, nunc universorum, aut animo assequi queat,
 aut oratione complesti? Progredium secundi res
 in unum diem fortuna cumulavit. Alii qua brevis-
 simum patet iter, alii diversos saltus, & ignoros
 sequentibus calles petebant. Eques pedesque con-
 fusi sine duce, armatis inertes, integris debiles
 implicabantur. Deinde misericordia in metum
 versa, qui sequi non poterant, inter mruos gemi-
 tus deserebantur. Sitis præcipue fatigatos & sau-
 cios exurebat, passimque omnibus rivis postrave-
 rant corpora, præterfluentem aquam hianti ore
 captantes, quam cum avide turbidam hausissent,
 tendebantur extemplo præcordia prementi limo:
 resolutisque & totpentibus membris, cum super-

venisset hostis, novis vulneribus excitabantur
Quidam, occupatis proximis rivis, diverterant
longius, ut, quidquid occulti humoris usquam
manaret, exciperent. Nec adeo ulla avia & sicca
lacuna erat, quæ vestigantium sitim falleret. E pro
ximis vero itineri vicis senum ululatus foemina-
rumque exaudiabantur; barbaro ritu Darium ad-
huc Regem clamantium. Alexander, ut supra di-
ctum est, inhibito suorum cursu, Ad Lycum a-
mnem pervenerat: ubi ingens multitudo fugientium
oneraverat pontem, & plerique cum hostis
urgeret, in flumen se precipitaverant, gravesq; ar-
mis, & prælio ac foga defatigati, gurgitibus hau-
riebantur. Jamq; non pons modo fugientes, sed ne
amnis quidem capiebat, agmina sua improvide
subinde cumulantes. quippe ubi intravit amnus
pavor, id solum metuunt, quod primum formi-
dare cœperunt. Alexander instantibus suis, abeun-
tem hostem sequi permitteret, hebetia tela esse, &
manus fatigatas, tantoq; cursu corpora exhausta,
& præceps in noctem diei tempus causatus est; re-
vera de lævo cornu, quod adhue in acie stare cre-
debat, sollicitus, reverti ad ferendam opem suis
statuit. Iamque signa converterat, cum equites à
Parmenione missi, illius quoque partis victoriā
nuntiant. Sed nullum eo die manus periculum
adiit, quam dum copias reducit in castra. Pauci
eum & incompositi sequebantur ovantes victor-
ia. Quippe omnes hostes, aut in fugam effusi,
aut in acie cecidisse credebant. Cum repente ex
adverso apparuit agmen equitum, qui primo in-
hibuere cursum: deinde, Macedonum paucitate
conspeta, turmas in obvios concitaverunt, Ante
signa Rex ibat, dissimulatio magis periculo, quam
spreto. Nec defuit ei perpetua in dubiis rebus fe-
licitas. Namq; Praefectum equitatus, ayidum cer-
ta.

taminis, & ob id ipsum incautius in seruentem, hasta tranfixit. Quo ex equo lapso, proximum, ac deinde plures, eodem telo confudit. Inuasere turbatos amici quoque nec Persæ inulti cedebant: quippe non universæ acies, quam hæ tumultuariæ manus, vehementius iniere certamen. Tandem Barbari, cum obscura luce fuga tutior videretur esse, quam pugna, diversis agminibus abidere. Rex extraordinario periculo defunctus, incolumes suos reduxit in castra. Cecidere Persarum, quorum numerum victores finire potuerunt, millia xL. Macedonum minus quam ccc desiderati sunt. Cæterum hanc victoriam Rex majore ex parte virtuti, quam fortune sua debuit: animo, non (ut antea) loco vicit. Nam & aciem peritissime instituxit, & promptissime ipse pugnavit, & magno consilio jacturam sarcinarum impedimentorumque contempnsit, cum in ipsa acie summum rei videret esse discrimen: dubioque adhuc pugnæ eventu pro victore se gessit. Percusso deinde hostes fudit, fugientes, quod in illo ardore animi vix credi potest prudensus quam avidius persecutus est. Nam si parte exercitus adhuc in acie stante, instare cedentibus perseverasset, aut sua culpa vietus esset, aut aliena virtute vicisset. Jam si multitudinem equitum occurrentium extinuisset, vitori aut fœde fugiendum, aut miserabiliter cädendum fuit. Nec duces quidem copiarum sua laude fraudandi sunt. Quippe vulnera quæ quisq; excepit, indicia virtutis sunt. Hephestionis brachium hasta iactum est: Perdiccas ac Cœnus, & Menidas sagittis prope occisi. Et, si vere estimare Macedonas qui tunc erant, volumus; fatebiimur, & Regem talibus ministris, & illos tanto Rege fuisse dignissimos.

Q. CURTII

LIBER V.

BREVIARIUM LIBRI.

1. **D**ario Mediae fines ingresso, Arbelis potius Alexander, ex Babylone, cuius fitus, amplitudo, ex corrupti mores, describuntur.

2. Militibus premis proponit, ut iis otium excuteret. Susianam urbem ac regum Persie thesauros recipit, ex Syzigambim solatur.

3. Uxiorum regione superata, Madathem praefatum ac deditos ex captivos, tum libertate, tum immunitate, donat: Persidemque intrare cogitans, ab Ariobarzane retrocedere cogitur.

4. Captivo quodam iter paucis cognitum aperiente, Persarum exercitum, ipso Ariobarzane occiso; deles Alexander.

5. Ad Persopolim properans, captivorum Graecorum IV M liberat.

6. Opulentissima Persepoli direpta, interiorem Persicam regionem petis, ac Mardorum domat gentem.

7. Alexander in corsivio, à Thaide aliisque ex sirenibus scortis impulsus, Persarum regam incendit: deinde persequi Darium statuit.

8. Darii, suos ad pugnam horizontis, oratio.

9. Variae Magnatum sententiae, ac tumultus ob Nabarzanis, qui cum Besso proditionis sociopatrem inierat consilium.

10. Bessi ex Nabarzanis de Dario prodendo aut occidendo nefaria deliberatio: quam miris artibus occultant.

11. Insidie proditorum Dario aperiuntur, qui Graecorum praesens tutumque respuit auxilium; paratus perire, si saluum esse nollent sui milites.

12. Bessus Darijum filij verbis ex lacrymis de-

*lusum comprehendis, aureisque vinclum compedi-
bus, in sordido veliculo ad Alexandrum deduci-
surat.*

13. Alexander, auditio Darii periculo, ad Per-
firum exercitum contendit. Bessus autem, cum par-
ricidis alii, arma violentiaque meatus vitoriis, Da-
rium, multis confossum vulneribus, relinquit, fuga-
que sibi consulere conatur.

14. Darii corpus repertum Alexander lacry-
mis prosequitur, & ad Syrigambim sepeliendum
mitit.

QUAE interim ductu imperioque A-
lexandri, vel in Gracia, vel Illyriis
ac Thracia, gesta sunt, si quæque suis
temporibus reddere voluero, inter-
rumpendæ sunt res Asiz, quas utiq;
ad fugam mortemque Darii universas in conspe-
ctum dari, & sicut inter se coherent, ita opere
ipso conjungi, haec paulo aptius videri potest. Ig-
nitus, que prælio apud Arbela conjuncta sunt, or-
diardicere. Darius inedia fere nocte Arbelæ per-
venit, eodemque magnæ partis amicorum eius ac
militum fugam fortuna compulerat. Quibus con-
vocatis, exponit, haud dubitare se, quin Alexan-
der celeberrimas urbes, agrosque omni copia rerum
abundantes, petiturus esset: predam opimam para-
tamque ipsum & milites ejus spectare. Id suis rebus
tali instanti saluti fore: quippe se diserta cum expe-
dita manu petiturum. Ultima regni adhuc intacta
esse inde bello vires haud egre reparaturum. Occu-
paret sane gazam avidissimæ gens & ex longa fa-
miliariaret se auro, mox futura prede sibi. didicisse
eis, pretiosim jupelle talem, pellentesque, & spado-
num agmina, n' hui aliud fieri: quam onera & im-
pedimenta. Eadem trahentem ALEXANDRUM, qui-

bus antea vicisset, inferiorem fore. Plena omnibus
 desperationis videbatur oratio: quippe Babylonem
 urbem opulentissimam dedi cernent bus. iam Su-
 sa, iam cætera ornamenta regni, causamque belli,
 victorem occupaturum. At ille docere pergit, non
 speciosa dictu, sed usu necessaria in rebus aduersis
 sequenda esse. Ferro geri bella, non auro: viris, non
 urbium tectis. omnia sequi armatos. Sic maiores suos
 percusso in principio rerum, celeriter pristinam re-
 parasse fortunam. Igitur sive confirmatis eorum
 animis, sive imperium magis, quam consilium se-
 quentibus, Mediae fines ingressus est. Paulo post
 Alexandro Arbela traduntur, regia suppellesti, di-
 tiq; gaza, repleta. Quatuor milia talentum fuere.
 præterea pretiosæ vestes, totius (ut supra dictum
 est) exercitus opibus in illam sedem congestis. In-
 gruentibus deinde morbis, quos odor cadaverum
 totis jacentium campis vulgaverat, maturius ca-
 stra movit. Euntibus aperit se à Ixva Arabia, odo-
 rum fertilitate nobilis regio. Campestre iter est; in-
 ter Tigrim & Euphratem tam uber & pinguis soli,
 ut a pastu repelliri pecora dicantur, ne latitas per-
 imat. Causa fertilitatis est humor, qui ex utroque
 amne manat; toto fere solo proptervenas aqua-
 rum resudante. Ipsi amnes ex Armenia montibus
 profluunt, ac magno deinde aquarum divortio
 iter, quod cœpere, percurrunt Duo milia & quin-
 genta stadia emensi sunt, qui amplissimum inter-
 vallum circa Armenia montes notaverunt. Idem
 cum Mediae & Gordianorum terras secare cœpe-
 runt, paulatim in arctius coeunt & quo longius
 manant, hoc angustius inter se spatium terra re-
 linquent. Vicini maxime sunt his campi, quos in-
 colæ Mesopotamiam appellant: medium namque
 ab utroque latere concludunt. Eadem per Babylo-
 niorum fines in Rubrum mare prorumpunt. A-
 lexan-

Alexander quartis castris ad Mennin urbem pervenit. Caverna ibi est, ex qua fons ingentem vim bituminis effundit. adeo, ut satis constet, Babylonios muros, ingentis operis, huic fontis bitumine interlitos fuisse. Ceterum, Babylonem procedenti Alexandro Mazeus, qui ex acie in urbe non eam confugerat, cum adultis liberis, supplex occurrit, urbem seque dedens. Gratus adventus ejus fuit Regi, quippe magni operis fatura erat obsidio tam munitæ urbis. Ad hoc vir illustris, & manu promptus famaque etiam proximo prælio celebris, & ceteros ad ditionem, sui incitaturus exemplo videbatur. Igitur hunc quidem benigne cum liberis exceptit. Ceterum quadrato agmine, quod ipse ducebat, velut in aciem irent, ingredi suos jubet. Magna pars Babyloniorum constituerat in muris; avida cognoscendi novum Regem. Plures obviam egressi sunt Inter quos Bagophanes, arcis & regiae pecuniae custos, ne studio a Mæzo vinceretur, totum iter floribus coronisque constraverat, argenteis alaribus utroq; latere dispositis, quæ non tharemodo sed omnibus odoribus cumulaverat. Eum dona sequebantur, greges pecorum equorumque: leones quoque & pardales caveis praerebantur. Magi deinde suo more patrium carmen canentes. Post hos Chaldaei, Babyloniorumque non vates modo, sed etiam artifices, cum fidibus sui generis ibant; laudes ii Regum canere soliti; Chaldaei siderum motus, & statas temporum vicces ostendere. Equites deinde Babylonii, suo atque equorum cultu, ad luxuriam magis quam ad magnificentiam exacto, ultimi ibant. Rex armatis stipatus, oppidanorum turbam post ultimos pedites ire iussit. Ipse cum curru urbem, ac deinde regiam, intravit. Postero die supellestilem Darii & omnem pecuniam recognovit. Ceterum ipsius

urbis pulchritudo ac venustas, non Regis modo,
 sed etiam omnium oculos in semet haud imme-
 rito convertit. Semiramis eam condiderat, vel (ut
 plerique credidere) Belus; cuius regia ostenditur.
 Murus instructus laterculo coctili, bitumine inter-
 litus, spatium xxx & duorum pedum latitudinem
 amplectitur, quadrigae inter se occurrentes sine
 periculo commeare dicuntur. Altitudo muri C
 cubitorum eminet spatio. Turres denis pedibus,
 quam murus, altiores sunt. Totius operis ambitus
 ecclvi i stadia complectitur. singulorum stadio-
 rum structuram singulis diebus perfectam esse,
 memoriarum proditum est. Aedificia non sunt admo-
 ta muris, sed fere spatium unius jugeris absunt. Ac
 ne totam quidem urbem tectis occupaverunt, per
 xc stadia habitatur: nec omnia continua sunt;
 credo, quia tutius visum est pluribus locis spargi.
 Cetera seruir, coluntque: ut, si externa vis in-
 gruat, obsecris alimenta ex ipsius urbis solo sub-
 ministrent. Euphrates interfluit, magnaque molis
 crepidinibus coeretur. Sed omnium operum
 magnitudinem circumveniunt cavernae ingentes,
 in altitudinem pressae ad accipendum impetum
 fluminis: quod ubi apposita crepidinis fastigium
 excessit, urbis tecta corriperet, nisi essent specus,
 lacusque, qui exceperent. Coctili laterculo structi
 sunt. totum opus bitumine astringitur. Pons lapi-
 deus, flumini impositus, jungit urbem. Hic quo-
 que inter mirabilia Orientis opera numeratus est.
 quippe Euphrates altum limum vehit, quo peni-
 tus ad fundamenta iacienda egesto, vix fulciendo
 operi firmum reperiunt solum. Arenae autem sub-
 inde cumulatae, & saxis, quibus pons sustinetur,
 annexae morantur amnem: qui retentus acius,
 quam si libero cursu mearet, illiditur. Arcem quo-
 que ambitu viginti stadia complexam habent: tri-
 ginta.

ginta pedes in terram turrium fundamenta de-
missa sunt ad octoginta summum munimenti fa-
stigium pervenit. Super arce vulgatum Græcorum
fabulis miraculum, peniles horti sunt, summam
mutorum altitudinem æquantes, multarumque
arborum umbra & proceritate amoeni. Saxe^r pi-
la, quæ totum onus sustinent, instructæ sunt su-
per pilas lapide quadrato solum stratum est, pa-
tiens terre, quam altam injiciunt, & hæc oris, quo
rigant: adeoque validas arborum sustinent moles,
ut stipites earum octo cibitorum spatiū eraffi-
tudine æquent, in quinquaginta pedum altitudi-
uem emineant, & frugiferæ æque sint, ac si terra
sua alerentur. Et, cum vetustas non opera solum
manu facta, sed etiam ipsam naturam paulatim
excedendo perimat: hæc moles, quæ tot arborum
radicibus premitur, tantique nemoris pondere
onerata est, inviolata durat: quippe viginti lati pa-
rietes sustinent, undecim pedum intervallo distan-
tes, ut procul visentibus sylvæ montibus suis im-
minere videantur. Syriæ Regem, Babylone regnan-
tem, hoc opus esse molitum, memoriz proditum
est; amore conjugis victum, quæ desiderio nemo-
rum sylvarumque, in campis tribus locis virum
compulit, naturæ genium amœnitate hujus ope-
ris imitari. Diutius in hac urbe quam usquam con-
stitit, Rex, nec ullus locus discipline militari na-
gis nocuit, Nihil urbis ejus corruptus moribus,
vihil ad irritandas illiciendasq; immodicas volu-
ptates instructus. Liberos conjugesque cum ho-
spitibus stupre coire, modo pretium flagiti detur,
parentes maritique pati inter. Convivales hodi to-
ta Perside Regibus præparatisque cordi sunt. Ba-
bylonii maxime in vinum, & quæ ebrietatem se-
quentur, effusi sunt. Fœvinarum convivia ineun-
giū in principio modestus est habitus, dein sum-

ma quæque amicula exuent, paulatimque pudorem profarant. Ad ultimum (honos auribus sit) imæ corporum velamenta projiciunt. nec meretricum hoc dedecus est. sed matronarum, virorumque, apud eos comitas habetur vulgati corporis vilitas. Inter hæc flagitia exercitus ille domitor Asis per xxxiv dies saginatus, ad ea, quæ sequebantur discrimina, haud dubie debilior futurus fuit, si hostem habuisset. Ceterum quo minus damnum sentire, identidē incremento novabatur. Namq; Amyntas Androm nis ab Antipatro Macedonum peditum sex millia adduxit: ecccæ præterea eiusdem genens equites, cum his DC Thracas, adiunctis peditibus sive gentis tribus millibus & quingentis: & ex Peloponneso mercenarius miles ad quatuor millia advenerat, cum ecccæ Lxxv equitibus. Idem Amyntas adduxerat quinquaginta principum Macedoniae liberos adultos, ad custodiām corroris. quippe inter epulas hi sunt Regis ministri. Idemque equos ineunti prælium admovent, venantesque comitantur, & vigiliarum vires ante cubiculi fores servant: magnorumq; Præfectorum & ducum hæc incrementa sunt, & rudimenta. Igitur arcis Babylonæ Rex Agathone præsidebat iusso, cum septingentis Macedonum, trecentisque mercede conductis Pættores, qui regioni Babylonie, & civitati præfessent. Menetam, & Apollodorum reliquit. his d. o. millia peditum cum mille ta'entis data. Utrique præceptum ut in supplementum milites legerent. Mazeum transfugam Satrapia Babylonie donat. Bagophanem, qui arcem tradiderat, sequi jussit. Armenia Mithreni Sardium proditori data est. Ex pecunia deinde Babylonie Macedonibus equitibus iexenti denarii tributi: peregrinus eques quingenos accepit: ducenis pedestribus stipendum mensum est.

2. His ita compositis, in regionem, quæ Satrapene vocatur, perveni: fertilis terra, copia rerum, & omni commeatu abundans. Itaque diutius ibi substitit: ac ne desides otio demitterent animos, judices dedit, præmiaque proposuit de virtute militari certantibus. Octo, qui fortissimi judicati essent, singulis militum milibus præfaturerant. Chiliarchas vocabat tum primum in hunc numerum copiis distributis. Namque antea quinquageneriz cohortes erant, nec fortitudinis præmia gesserant. Ingens militum turba convenerat egregio intertatu: certaminis testis eadem cuiusque factorum, & de iudicibus latuia sententiam: quippe verone an falso honos cuique haberetur, ignorari non poterat. Primus omnium virtutis causa donatus est Alexander senior, qui omissum apud Halicarnassum à omnibus prælium unus maxime acrederat: proximus ei Antigenes visus est: tertium locum Philotas. Angeus obtinuit: quartus Amyntas datus est: post hos Antigenus, & ab eo Lynceus Amyntas fuit: septimum locum Theodotus ultimum obtinuit Hellanicus. Indisci bona quoque militaris rei pleraque à majoribus traditi, utiliter mutavit. Nam, cum ante equites in suam quisque gentem detribuerentur, seorsum à ceteris, exemptionum discrimine, Praefectos non utique suarum gentium sed deleatos, attribuit. Tuba, cum castra moveat vellet, signum dabat cuius sonus plerunque tumultuantum fremitu exoriente, haud satis exaudiebatur. Ergo perticam, quæ undique conspicere posset, supra prætorium statuit: ex qua signum eminebat pariter omnibus conspicuum. Oblervabatur ignis noctu, fumus interdiu. Jamque Susa adituro, Abulites regionis ejus Praefectus, sive Darii jussu, ut Alexandrum præda retineret, siue sponte, filium eb.

obviam misit traditurum se urbem promittens. Benigne juvenem exceptit Rex. & eo duce ad Choalpen amorem pervenit, delicatam (ut fama est) vehentem aquam. Hic Abulites cum donis regalis opulentiae occurrit. Dromades camelorum inter dona erant, velocitatis eximia: duoderim elephanti à Dario ex India accisi; non jam terror (ut speraverat) Macedonum, sed auxilium opes victi ad victorem transferente fortuna. Ut vero urbem intravit, incredibilem ex thesauro summam pecuniae egessit, L millia talentum argenti non singulari forma, sed rudi pondere. Multi Reges tantas opes longa aetate cumulaverant liberis, posterisque, ut arbitrabantur, quas una hora in externi Regis manus intulit. Consedit deinde in regia sella, multo excelsiore, quam pro habitu corporis. Itaque pedes cum imum gradum non contingunt, unus ex Regiis pueris mentam subdidit pedibus; & cum spadonem, qui Darii fuerat, ingemiscerent conspexit Rex causam moestitiae requivit. Ille indicat, Darium vesci in ea solitum: sequit sacram eius mensam ad ludibrium recidat, sine lacrymis conspicere non posse. Subiit ergo Regem verecundia violandi hospitales Deos. Jamque subduci jubebat, cum Philetas; Minime vero haec feceris, Rex sed or et quoque accipe: mensam, ex qualibavit hostis epulas, iuu pedibus esse subiectam. Rex, Persidis fines aditorus. Susam urbem Archelao, & praesidium trium milium, tradidit. Xenophilo arcis cura mandata est: nille Macedoauto, aetate gravibus, praesidere arcis custodire jussis. Thesaurorum Callicrati tutela permissa. Satrapia regionis Susiae restituta Abuliti. Matrem quoque Darii & liberos in eadem urbe deponit. Ac forte Macedonicas vestes, multamque purpuram dono ex Macedonia sibi missam, cum iis, qui

con-

confecerant, tradi Sysigambi jussit. Omnia namq;
honore eam, & filii quoque pietate, prosequeba-
tur. Admoneri jussit, ut si cordi quoque vestis
esset, confidere eam neptes suas assuefaceret, do-
noque doceret dare. Ad hanc vocem lacrymæ ob-
oriz, prodidere animum aspernantis id munus;
quippe non aliud magis in contumeliam Persa-
rum feminæ accipiunt, quam admoveare lanæ
manus. nuntiant, qui dona tulerant, tristem esse
Sysigambim. dignaque res excusatione & solatio
visa. Ipse ergo pervenit ad eam, &, Mater in-
quit, hanc vestem quæ indutus sum, sororum non
solum dominum sed etiam opus vides. Nostri deceperere
me mores. Cave obsecro, in contumeliam accipias
ignorationem meam. Quæ tui moris esse cognovi, ut
spero abunde servata sunt. Scio apud vos filium in
conspicua matris nefas esse confidere, nisi cū illa per-
misit: Quotiescumque ad te veni; donec ut conside-
rem annuers, restitu. Procumbens venerari me sepe-
voluisti, inhibui. Dulcissimæ matri Olympia u no-
mendeb' tum, tibi reddo.

3. Mitigato ejus animo Rex quartis castris
pervenit ad fluvium: Pasitigrim incolæ vocant.
oritur in montibus Uxiorum, & per L stadia syl-
vestribus nupis præceps inter saxa devolvitur. Acci-
piunt deinde eum in campi quos clementiore alveo
præterit, iam novum patens. DC stadia sunt mol-
lioris soli, per quod leoi tractu aquarum Persico
marise insinuat. Alexander amnes superato, cum
ix millibus peditum, & Agriakis, atque Græco-
rum mercenariis, millibus 111, additis millibus
Thracum, in regionem Uxiorum pervenit. Finiti-
ma Susis est. & in primam Persidem excoxit; ar-
ctum inter se & Susianos aditum relinquens. Ma-
dathes erat hucus regionis Præfectus; haud sane
temporum homo quippe ultima pro fide experiri
de.

decieverat. Sed periti locorum Alexandrum docent, occultum iter esse per calles & aversum ab urbe: si paucos misisset leviter armatos, super capita hostium evasuros. Cum confidiam placuisse, iidem itinerum fuerunt duces; milie & quingenti mercede conducti, & Agriani fere milie, Tauroni Praefecto dati, ac post solis occasum iter ingredi jussi. Ipse tertia vigilia castris motis, circa lucis oratum superaverat angustias: cæsaque materia craticibus & pluteis faciendis, ut, qui turres admoveant, extra teli jaclum essent, urbem obsidere coepit. Prærupta erauit onus saxis & cotibus. Multis ergo vulneribus depulsi: ut quibus non cum hoste solum, sed etiam cum loco dimicandum esset, subibant tamen: quia Rex inter primos constiterat, interrogans tot urbium victores, an erubescerent hæc in obsidione castelli exigui & ignobilis? simul jam inter hæc eminus petebatur: cum testudine objecta milies, qui, ut inde discederet, perpetuere nequiverant, tuebantur. Tandem Tauron super arcem urbis se cum suo agmine ostendit: ad cuius conspectum, & animi hostium labare, & Macedones acrius prælium inire coeperunt. Anceps oppidanos malum urgebat, nec fisti vis hostium poterat. Paucis ad moriendum, pluribus ad fugari animus fuit. Magna pars in arcem concessit. Inde triginta oratoribus missis ad deprecandum, tristis responsum à Rege redditur: non esse veniz locum. Itaque, suppliciorum metu percussi, ad Syfigambim Darii matrem, occulto itinere ignotoque hostibus, mittunt, qui peterent, ut ipsa Regem mitigaret; haud ignari, parentis eam loco diligique colique. Et Madathes sororis filiam secum matrimonio unixerat; Darium propinqua cognatione contingens. Diu Syfigambis supplicum precibus repugnavit; abnuens deprecationem pro illis con-

venire fortunæ, in qua esset: adjectaque metuere
se ne victoris indulgentiam fatigaret; sepiusque
cogitare, captivam esse i.e., quam reginam fuisse.
Ad ultimum vieta, literis Alexandriam ita depre-
cata est, ut ipsum excusa. et, quod deprecaretur:
petere se, ut illis quoq.; si minus sibi, ignosceret.
pro necessario ac propinquuo suo, jam non hoste,
sed supplice tanum, vitam precari. Moderatio-
nem elementiamq; Regis. quæ tunc fuit, vel una
hæc res possit ostendere: non Madathi modo igno-
vit, sed omnes & deditos & captivos libertate
atque immunitate donavit: urbem reliquit inta-
ctam: agros sine tributo colere permissit. A victo-
re Dario plura mater non impetrasset. Uxorium
deinde gentem subactam, Susianorum Satrapiæ
contribuit: divisisque cum Parmenione copiis,
illum campestri itinere procedere ubet: ipse cum
expedito agmine jugum montium cepit, quorum
perpetuum dorsum in Persidem excurrit. Omni
hac regione vastata, tertio die Persidem, quinto
angustias (quas illi Susidas Pylas vocant) intrat.
Ariobarzanes has c. am quindecim milibus pedi-
tum occupaverat; rupes abscissas, & undique pra-
ruptas. iu quarum cacuminibus extra teli jactum
Barbari stabant de industria quieti, & paventi-
bus similes donec in arctissimas fauces penetraret
agmen. Quod ubi contemtu sui pergere vident,
tum vero ingentis magnitudinis saxa per mon-
tium prona devolvunt, quæ incussa sepius subja-
centibus petris, majore vi incidebant: nec singu-
los modo, sed agmina proterebant. Fundis quo-
que excussi lapides, & sagittæ, ingerebantur undi-
que. Nec id miserrimum fortibus viris erat, sed
quod inulti, ferarum ritu, velut in fovea deprehen-
si, cederentur. Ira igitur in rabiem versa eminen-
tia saxa complexi, ut ad hostem perveniant, alias

alium

alium levantes conabantur ascendere : ea ipsa multorum simul masibus correpta, & convulsa, in eos, qui commoverant, recidebant. Nec stare ergo, nec huius, nec testudine quidem protegi poterant, cum tanta molis onera propellerent Barbari. Regem non dolor modo, sed etiam pudor temere in illas angustias conjecti exercitus, angebat. Invictus ante eam diem fuerat, nihil frustra ausus impune Ciliciz fauces intraverat, mari quoque novum iter in Pamphyliam aperuerat. Tunc habebat deprehensa felicitas, nec aliud remedium erat, quam reverti, qua venerat. Itaque signo receptui dato, densatis agminibus, scutisque super capita consertis, retro evadere Rex ex angustiis iubet: triginta fuere stadia, quæ remensis sunt.

4. Tum castris undique aperio loco positis, nos consultare modo quid agendum esset, sed vautes quoque adhibere coepit à superstitione animi. Sed quid nunc praedicere Aristander, cui tum plurimum credebatur ex vatibus, poterat? Itaque damnatis intempestivis sacrificiis, peritos locorum convocari iubet. Medium iter ostendebant, tutum apertumque: sed Rex dimittere milites in sepultos erubescet, ita tradito more, ut vix illum militum tam soleanne esset munus, quam humandi suos Captivos ergo, quos nuper exceperat, vocari iubet, inter quos erat quicquam, Graecæ Perficæque linguae peritus, qui frustra eum in Persicem montium dorso exercitum ducere affirmat: sylvestres esse calles, vix singulis pervios, omnia contegi frondibus, implexoque arborum ramos sylvas committente. Namque Persis ab altero latere perpetuis montium jugis clauditur, quod in longitudinem MDC stadia in latitudinem CLXX, procurrir. Hoc dorsum à Caucaso monte ad Rubrum mare pertinet; quaque deficit mons, aliud

mumentum, fratum, obiectum est. Planities
deinde sub radicibus montium spatio la procul-
bit: fertilis terra, multisque vicis atque urbibus
frequens. Araxes amnis per hos campos multo-
rum aquas torrentium evolvit in Medium. Medus
a mari, ad meridiem versus, minor amnis eo
quem recipit, evicitur: gignendaque herba non
alius est a prior; quicquid alluit, floribus vestiens.
Platani quoque & populi contingunt ripas, ita ut
procul visentibus continuata videantur montibus
nemora riparum. Quippe obumbratus amnis
presso in solum dilabitur alveo: imminentq; col-
les, ipsi quoque frondibus lati, radices humore
sabeunte. Regio non alia tota Asia salubrior ha-
betur: temperatum coelum. hinc perpetuum ju-
gum, opacum & umbrosum, quod aestus levat: il-
lic mare adjunctum, quod modico tempore terras
fovet. His expositis, captivus interrogatus à Re-
ge, auditum an oculis comperta haberet, quæ di-
ceret? pastorem se fuisse, & omnes eos calles per-
currisse respondit; bis captum, semel à Persis in
Lycia, iterum ab ipso. Subit animum memoria
Regis oraculo editæ sortis: Quippe consulenti re-
sponsum erat, ducem in Persidem ferentis viâ Ly-
cium civem fore. Igitur, promissis, quanta & præ-
sens necessitas exigebat, & ipsius fortuna capiebat
oneratum, armari jubet Macedonum more, &
quod bene verteret, monstraret iter, quamvis ar-
duum & præcepis, evasurum se esse cum paucis:
nisi forte crederet, quo ipse pecoris causa esset, A-
lexandrum pro gloria, & perpetua laude, ire non
posse. etiam atque etiam docere captivus, quam
difficile iter esset, maxime armatis. Tum Rex,
Prædem me, inquit, accipe, neminem eorum, qui
sequuntur, recusaturum ire qua duces. Cratero
igitur ad custodiam castrorum relisto, cum pediti-
bus

bus queis assueverat, & iis copiis, quas Meleager
 ducebat, & sagittariis ducentis, & equitibus mille,
 præcepit, ut castrorum specie manente, plures de
 industria ignes fieri imperaret, quo magis Barbari
 cederent ipsum Regem in castris esse. Ceterum, si
 forte Ariobarzanes cognovisset, per callium am-
 fractus eum intrare, & ad occupandum iter suum
 partem copiarum tentasset opponere; Craterus in
 eum illato terrore retineret, ad propius periculum
 conversum regmen: sin autem ipse hostem fe-
 fellisset, & saltum occupasset, cum trepidantium
 Barbarorum tumultum exaudisset persequentium
 Regem, id ipsum iter, quo pridie pulsi fuerant, ne
 dubitaret ingredi: quippe vacuum fore, hostibus
 in semet aversis. Ipse tertia vigilia, silenti agmine,
 ac ne tuba quidem dato signo, pergit ad demon-
 stratum iter callium. Tridui alimenta portare mi-
 litem jussera leviter armatum. Sed præter invias
 rupes, ac prærupta saxa, vestigium subinde fallen-
 tia, nix cumulata vento ingredientes fatigabat.
 Quippe velut in foveas delati hauriebantur, &
 cum à commilitonibus levarentur, trahebant ma-
 gis adjuvantes, quam assequebantur. Nox quoq;;
 & ignota regio, ac dux, incertum, an satis fidus,
 multiplicabant metu, si custodes fefellissent, quasi
 feras bestias ipsos posse deprehendi. Ex unius ca-
 ptivi vel fide vel anima, pendere & Regis salutem,
 & suam. Tandem venere in jugum. A dextra iter
 ad ipsum Ariobarzanem erat. hic Philoram &
 Cœnum cum Amynta & PolyPerconte, expedi-
 tam habentes manum, reliquit: monitos ut, quia
 eques pediti erat mixtus, & quam pinguissimum
 esset solum, & pabuli fertile, sensim procederent.
 Duces erant itineris de captivis dati. Ipse cum ar-
 migeris, & ala, quam agema appellant, adua se-
 mita sed longius à stationibus hostium remota,
 mul-

multa cum vexatione processit. Medius erat dies, & fatigatis necessaria quies. Quippe tantundem itineris supererat, quantum emensi erant, sed minus præcipitis atque ardui. Ita refectis cibo somnoque militibus, secunda vigilia surgit, & ex terra quidem haud ægre præterit. Ceterum, qua se jugum montium paulatim ad planiora demittit, ingens vorago concusso eauata torrentium, iter ruperat. Ad hæc arborum rami aliis alio implicati & coeuntes, ut perpetuam objecerant sepem. De speratio igitur ingens adeo ut vix lacrymis abstinerent, incesserat. Præcipue obscuritas terrori erat. Nam etiam si qua sidera internitebant, continentis fronde rectæ abores conspicere prohibebant. Ne aurium quidem usus supererat: silvas quatiente vento, quæ concutientibus ramis majorem quam pro flatu sonum reddebant. Tandem expectata lux omnia, quæ terribilia nox fecerat, minuit. Circumiri brevi spatio poterat eluvies, & sibi quisque dux itineris cœperat fieri. Evadunt ergo in editum verticem, ex quo hostium statione conspecta, strenue armati à tergo se ostendunt nihil tale metuentibus. Quorum pauci, qui congredivisi erant, cæsi sunt. Itaque hinc morientium gemitus, hinc ad suos recurrentium miserabilis facies, integros quoque, antequam discriminem experirentur, in fugam avertit. Fremitu deinde in castra, queis Craterus prærat, illato, ad occupandas angustias, in quibus pridie hæsitarat, miles educitur. Simul & Philotas cum Polyperconte Amynataque & Coeno, diversum iter ingredi jussis, alium terrorem intulit Barbaris. Ergo undique Macedonum armis fulgentibus ancipiti malo oppressi, memorabile tamen prælium edunt. ut opinor, ignaviam quoque necessitas acuit, & s̄pē desperatio, spei causa est. Nudi complectebantur armatos, &

ingenti corporum mole secum ad terram detrahentes, ipsorum telis plerosque fodiebant. Ario-barzanes tamen xL ferme equitibus, & quinque millibus peditum stipatus, per medium aciem Macedonum cum multo suorum atque hostium sanguine erupit Persepolim urbem caput regionis occupare fessitans. Sed a custodibus urbis exclusus, consecutis strenue hostibus, cum omnibus fugaz comitibus, ronovaro prælio cecidit. Craterus quoque raptim agmine acto supervenit.

S. Rex eodem in loco, quo hostium copias funderat, castra coniunxit. quanquam enim undique fugati hostes victoriam concesserant, tamen præaltae præcipitesque fossæ, pluribus locis objectæ abruperant iter, senumque & caute progredendum erat; iam non horum, sed locorum fraude suspecta. Procedenti ei literæ redduntur à Tyridate custode regia pecunia, indicantes. eos qui in urbe essent, audito eius adventu, diripere velle thesauros : properaret occupare: expeditum iter esse, quanquam Araxes amnis interfluat. Nullam virtutem Regis illius magis, quam celeritatem laudaverit: relictis enim pedestribus copiis, tota nocte cum equitibus itineris tanto spatio fatigatis ad Araxem prima luce perverit. Vici erant in propinquo ; quibus diteptis ac dirutis, pontem ex materia eorum subditis faxis strenue induxit. Jamque hand oracula urbe erant, cum miserabile agmen, inter pauca fortuna exempla memorandum, Regi occurrit. Captivi erant Graeci ad quatuor millia se re, quos Peñæ vario suppliciorum modo afficerant. Alios pedibus, quosdam manibus auribusq; amputatis. inustisque Barbararum literarum notis in longum sui ludibrium reservaverant &, cū se quoque alienæ ditionis esse cernerent, volentes Regi occurrere, non prohibuerant. Inusitata simula

lacra

laera, non homines videbantur, nec quidquam in illis praeter vocem poterat agnoscere. Piutes igitur lacrymas commovere, quam profuderant ipsi: quippe in tam multiplici variaque fortuna singulorum, intuentibus similes quidem, sed tamen dispare pœnas, quis maxime miserabilis esset, liquere non poterat. Ut vero Jovem illi tandem Græci ultorem opperuisse oculos conclavit ave, omnes pari supplicio affecti sibi videbantur: Rex, abstensis quas profuderat lacrymis, bonum habere animum iubet; visuros urbes suas, conugesque: & castra inde duo ab urbe stadia communis. Græci excesserant vallo, deliberaturi, quid potissimum à Rege peterent. Cumque aliis sedes in Asia rogare, aliis reverti domos, placeret; Euctemon ita locutus ad eos fertur: *Nos qui modo ad opem petendam ex tenebris & carcere procedere erubuimus, ut nunc est, supplicia nostra, quorum nos pudeat magis an pertineat, incertum est, ostendare Græcia uelut latum spectaculum cuipius. At qui optime miseras ferunt, qui abscondantur: nec ulla est tam familiaris infelicibus patria, quam solitudo, & status prioris oblitio. Nam qui multum in suorum miserecordia ponunt, ignorant quam celeriter lacryme inarescant. nemo fidoliter diligit, quem fastidit: nam & calamitas querula est, & superba felicitas. Ita suam qu'sque fortunam in consilio habet, cum de aliena deliberat: & nisi mutuo essemus miseri, olim aliis alii potuissent esse fastidio. Quid mirum est, fortunatos semper parum querere? Obsecro vos, olim vita defuncti, queramus locum, in quo hæc semesa membra obruzimur, ubi horribiles cicatrices celet exilium. Ingrati prorsus conjugibus, quos iuvenes duximus, revertemur. Liberi in flore & etatis & rerum, & fratribus, agnoscent ergastuli detrimenta! & quota pars nostri*

tot obire terras potest? procul Europa in ultima Orientis relegati, senes, debiles, majore membrorum parte mutilati, tolerabimus scilicet quæ armatos & uictores fatigaverunt? Conjuges deinde. quas capti sors ex necessitas unicum solarium applicuit, parvo squaliter liberos, trahimus nobiscum, an relinquimus? Cum his venientes nemo agnoscere volet. Relinquemus ergo extemplo presentia pignora, cum incertum sit, an visuri simus ea quæ petimus? Inter hos latendum est, qui nos miseris nosse cœperunt. Hæc Euctemon. Contra Thætetus Atheniensis orsus est dicere: Neminem piu[m] habitu corporis suos estimaturum, utique servitia hostis, non natura calamitosos. Dignum esse omni modo, qui erubesceret fortuita: irstem eum de mortalitate ferre sententiam, & desperare misericordiam, quam ipse alteri denegaturus sit. Deos (quod ipsi nunquam ausi optare forent) offerre patriam, conjuges, liberos, & quicquia homines vel vita estimant, vel morte redimunt. Quin illi ex hoc carcere erumperent, alium domi esse cœli haustum, alium lucis aspectum. Mores, sacra, iungue commercium etiam à barbaris excepti, quæ ingentia ipsi emissuri sint sua sponte, non ob aliud calamitosi, quam quod illis carere coacti essent. Se certè redditurum ad penates, & in patriam, tantoque beneficio Regis usurumi. Si quos contubernii, liberorumque, quos servitus coegeret agnoscere, amor detineret, relinquenter, quibus nil patria carius est. Pauci hujus sententiæ fuere. Ceteros consuetudo, natura potentior, vicit. Consenserunt, petendum esse à Rege, ut aliquam ipsi attribueret sedem. Centum ad hoc lecti sunt; quos Alexander ratus, quod ipse praestare cogitabat, peituros: Jumentia, inquit, ass gnari, quæ nos reherent, & singulis vestrum mille denarum dari jussi. Cum redierit in

*Greciam, preflabo, ne quis statum suum, si hec calamitas absit, vestro credat esse meliorem. Illi, ob-
ortis lacrymis, terram intebantur, nec auct eri-
gere vultus, aut loqui audebant. Tandem Rege tri-
stia causa exigente, Euctemon similia iis, quæ
in consilio dixerat, respondit. Atque ille non
fortunæ solum eorum, sed etiam pœnitentia mi-
serius, terna millia denariorum singulis dari jussit.
Denæ vestes adjectæ sunt. & armenta cum peco-
ribus ac frumento data, ut coli serique attributus
iis ager posset.*

6. Postero die convocatos duces copiarum do-
cet, nullam infestiorem urbem Græcis esse, quam
regiam veterum Persidis Regum. Hinc illa im-
mensa agmina infusa: hinc Darium prius, deinde
Xerxem, Europæ impium intulisse bellum. Exci-
dio illius parentandum esse majoribus. Jamque
Barbari deserto oppido, qua quemque metus age-
bat, diffugerant; cum rex phalangem nil cuncta-
tus inducit. Multas urbes refertas opuleotia regia
partim expugnarat: partim in fidem acceperat.
Sed urbis hujus divitiæ vicere præterita. in hanc
totius Persidis opes congesserant barbari: aurum,
argenrumque cumulatum erat vestis ingens mo-
dus: supellex, non ad usum modo sed ad ostend-
ationem luxus comparata. Itaque inter ipsos vi-
tores ferro dimicabatur. pro hoste erat qui pre-
tiosior em occupaverat prædam. Et cum omnia,
quæ reperiebantur, capere non possent (nam res
non occupabantur, sed stimabantur), lacerabant
regias vestes, ad se quisque partem trahentes: do-
labris pretiosæ artis vasa cædebat: nihil neque in-
tactum erat, nec integrum ferebatur. Abrupta si-
mulacionis membra ut quisque avellerat, trahe-
bat: neque avaritia solum, sed etiam crudelitas,
in capta urbe grassata est. Auto Argentoq; onusti,

vilia captivorum corpora trucidabant, passimque
obvii cædebantur quos antea pretium sui misera-
biles fecerat. Multi ergo hostium manus volunta-
ria morte occupaverunt, pretiosissima vestium in-
duti: è muris semet ipsos cum conjugibus ac libe-
ris in präceps jactantes. Quidam ignes, quod pau-
lo post facturus hostis videbatur, subecerant adi-
bus, ut cum suis vivi cremarentur. Tandem suis
Rex corporibus, & cultu seminarum abstinere
jussit. Ingens pecunia captivæ modus traditur,
prope ut fidem excedat. Ceterum aut de aliis quo-
que dubitamus, aut credimus, in hujus urbis gaza
fuisse c & xx millia talenta, ad quæ vehenda (nam-
que ad usus belli secum portare decreverat) ju-
menta & camelos à Sufis & Babylone contrahi
jussit. Accessere ad hanc pecunia summam captis
Pasergadis sex millia talentorum. Cyrus Paserga-
dum urbem condiderat, quam Alexandro Præfe-
ctus ejus Globares tradidit. Rex arcem Persepolis,
tribus millibus Macedonum præsidio relictis, Ni-
carthidem tueri jubet. Tiridati quoque, qui gazam
tradiderat, servatus est honos quem apud Darium
habuerat; magnaue exercitus parte, & impedi-
mentis ibi relictis, Parmenionem, Craterumque
præfecit. Ipse cum mille equitibus, peditumq; ex-
pedita manu, interiorem Persid: regionem, sub
ipsum Vergiliarum fidus petiit: multisque imbri-
bus & prope intolerabili tempestate vexatus, pro-
sedere tamen, quo intenderat, perseveravit. Ve-
natum erat ad iter perpetu:s obsitum nivibus, quas
frigoris vis gelu astrinxerat. Locorum squalor &
solitudines invia fatigatum militem terrebant,
humanarum rerum terminos se videre creden-
tem. Omnia vasta, atq; sine ullo humani cultus ve-
stigio, attoniti intuebantur: & antequam lux quo-
que & cœlum ipsos deficerent, reverti jubebant.

Rex

Rex castigare territos supersedit. Ceterum ipse equo desiliit, pedesque per nivem & concameram glaciem ingredi cœpit. Erubuerunt non sequi primum amici, deinde copiarum duces, ad ultimum milites. Primusque Rex dolabra glacim perfringens, iter sibi fecit. Exemplum Regis ceteri imitati sunt Tandem propemodum invias sylvas emensi, humani cultus rara vestigia. & passim errantes peccorum greges reperere: & incolæ, qui sparsis muriis habitabant, cum se callibus inviis sepios esse credidissent, ut conspexere hostium agmen, interfactis, qui fugientes sequi non poterant, devios montes & oblitos nivibus periverunt. Inde per colloquia captivorum paulatim feritate mitigata, tradidere se Regi, nec in deditos gravius consultum. Vastatis deinde agris Persidis, vixique com. pluribus redactis in potestatem, ventum est in Mardorum gentem bellicissimam, & multum à ceteris Persis cultu vitæ abhorrentem. Specus in montibus fodunt, in quos se ac conjuges & liberos condunt. Pecorum aut ferarum carce vescuntur. Nec feminis quidem pro naturæ habita moliora ingenia sunt. Comæ prominent hirtæ, vestis super genua est, funda vinciunt frontem: hoc & ornatum capitum, & relum est. Sed hanc quoque gentem idem fortunæ imperus dominuit. Itaq; trigesimo die, posteaquam à Persepoli profectus erat, eodem rediit. Dona deinde amicis ceterisque pro cuiusque merito dedit. Propemodum omnia, quæ in ea urbe cœperat, distributa.

7. Ceterum ingentia animi bona, illam indolem, qua omnes Reges antecessit, illam in subeundis periculis constantiam, in rebus moliendis efficiendisque velocitatem, in deditos fidem, in captivos elementiam, in voluptatibus, permisis quoque & usitatis, temperantiam, haud tolerabili vini

cupiditate foedavit. Hoste & æmulo regni repa-
rante tum cum maxime bellum, nuper subactis,
quos vicerat, novumque imperium aspernanti-
bus; de die inibat convivia, quibus feminæ inter-
erant: non quidem quas violari nefas esset, quip
pe pellices, licetius quam decebat, cum armato
vivere assuetæ. Ex his una Thais, & ipsa temulen-
ta, maximam apud omnes Græcos initurum gra-
tiam affirmat, si regiam Perlarum jussisset incen-
di: exspectare hoc eos, quorum urbes Barbari de-
lesserent. Ebrio scorto de tanta re ferente senten-
tiam, unus & alter, & ipsi mero onerati, assentiu-
tur. Rex quoque fuit avidior, quam patientior.
Quin igitur ulciscimur Græciam, & urbi faces
subdimus? Omnes incaluerant mero. Itaque sur-
gunt temulentii ad incendendam urbem, cui arma-
ti peperceraut. Primus Rex ignem regiæ injecit;
tum convivæ & ministri, pellicesque. Multa cedro
ædificata erat regia, quæ celeriter igne concepto
late fudit incendium. Quod ubi exercitus, qui
haud procul urbe tendebat, conspexit, fortuitum
ratus, ad opem ferendam concurrit. Sed ut ad ve-
stibulum regiæ ventum est, vident Regem ipsum
adhuc aggerentem faces. Omissa igitur, quam por-
taverant, aqua, aridam materiam in incendium
jacere coeperunt. Hunc exitum habuit regia totius
Orientis, unde tot gentes ante jura petebant: pa-
tria tot Regum; unicus quondam Græciæ terror;
molita mille navium classem, & exercitus, quibus
Europa inundata est, contabulato mari molibus,
perfossisque montibus, in quorum specus fretum
immissum est. Ac ne longa quidem ætate, quæ ex-
cidium ejus secuta est, resurrexit. Alias uibes ha-
buere Macedonum Reges, quas nunc habent Par-
thi. Hujus vestigium non inveniretur nisi Araxes
amnis ostenderet. Haud procul moësibus fluxe-
rat;

rat inde urbem fuisse xx stadiis distantem credunt magis, quam sciunt accolæ. Pudebat Macedones tam præclaram urbem à comessabundo Rege deletam esse. Itaque res in seruum versa est, & imperaverunt sibi, ut crederent illo potissimum modo fuisse delendam. Ipsum, ut primum gravatam ebrietate mentem quies reddidit, pñni tuisse constat, & dixisse: Maiores pœnas Persas Græcis datus fuisse, si ipsum in folio regiaque Xerxis respicere coacti essent. Postero die Lycio, itineris quo Persideru intrauerat, duci triginta talenta dono dedit. Hinc in regionem Mediae transiit, ubi supplementum novorum militum è Cilicia occurrit. Peditem erant quinque millia, equites mille: utrisque Plato Athenensis præterat. His copiis auctus, Darium per equi statuit.

8. Ille iam Ecbatana pervenerat, caput Medie. Urbem hanc nunc tenent Parthi: eaque æstiva gentibus sedes est. Adire deinde Bactra deciverat sed veritus ne celeritate Alexандri occuparetur; consilium uterque mutavit. Aberat ab eo Alexander stadia MD. sed iam nullum intervallum adversus celeritatem eius satis longum videbatur Itaq; prælio magis quam fuge se præparabat. Triginta millia peditem sequabantur in quibus Græcorum erant quatuor millia; fide erga Regem ad ultimum invicta. Funditorum quoq; & sagittariorum manus quatuor millia expleverat Præter hos tria milia & ecc equites erant, maxime Bactrianorum. His Bessus præterat. Bactrianæ regionis præfetus. Cum hoc agmine Darius paulatim declinavit via militari, iussis præcedere lixis impedimentorum custodibus. Consilio deinde advocateo, *Sime cura ignava*, inquit, & pluris qualemcumque vitam morte honesta estimantibus, fortuna iuxſitare rem potius, quam frustra verba consumerem. sed

majore quam vellem documento, & virtutem vestram & fidem expertus, magis etiam conniti debeo ut dignus talibus amicis sim, quam dubitare an vestri similes adhuc sitis. Ex tot milibus, quae sub imperio fuerunt meo, bis me vicium, his fugientem persecuti estis. E d'is vestra ex constantia u: Regem me esse credam, facit. Proditores & transfuge in urbibus mei regnant, non hereule qui tanto honore digni habeantur. sed ut premius eorum vestri sollicitentur animi. Nam tamen fortunam quam vicitoris maluissis sequi; dignissimi qui huius si ego non possim, Dii pro me gratiam referant; & mei enule referent. Nulla erit tam surda post ritas, nulla tam ingrata fama, que non in cælum vos debitis laudibus ferat. Itaque, etiam si consilium fuxa, à qua multum abhorret animus, agit assem. vestra tamen virtute fretus, obuiam iissim hosti. Quousque enim in regno exulabo, & per fines imperii mei fugiam externum & advenam regem, cum liceat experto bellis fortunam aut reparare que amisi, aut horesta morte defungi nisi forte satius est exspectare victoris arbitrium, & Mazei & Methremis exemplo precarium accipere regnum nationis unius, ut jam malit ille glorie suæ, quam ire, obsequi. Nec Dii siverint ut hoc decus mei capit, aut de mere mihi quisquam aut condonare possit. nec hoc imperium vivus amitteram. idemque erit regni mei, qui & spiritus finis. Si hic animus, si hac lex, nulli non parta libertas est: nemo è vobis fastidum Macedonum, nemo vulnus superbum ferre cogetur. Sua cuique dextra aut ultionem toti malorum pariet, aut finem. Evidem quam versabilis fortuna sit, documentum ipse sum. Nec immortales mitiores vices eius exspecto. Sed si iusta ac pia bella Dii averiantur, fortibus tamen viris licebit honeste mori. Per ego vos decora majorum, qui totius Orientis regna cum memorabili laude tenuerunt,

runt, per illos viros, quibus stipendium Macedonia quondam tulit, per tot navium classes in Graciam missas, per tot trophaea Regum, oro, & obelistor, ut nobilitate vestra gentisque dignos spiritus capiatis ut eadem constantia animoruin, qua paterita tolerastis, experiamini quidquid deinde fors tulerit. Me certe in perpetuum, aut Victoria egregia nobilitabit, aut pugna.

9. Hec dicente Dario, presentis periculi species omnium simul corda animosque horrore perstinxerat: nec aut consilium suppeditebat, aut vox; cum Arrabazus vetustissimus amicorum, quem hosoitem fuisse Philippi sape diximus. Nos vero, inquit, prorsissimae vestrum induit, armisque quanto maximo cultu possumus, adornati, Regem in aciem sequemur; ea quod momentum in electoram ut speremus, mortem non recuemus. Affer su excepere ceteri hanc vocem. Sed Nabazanes, qui in eodem consilio erat cum Besso, inauditi antea facinoris societate nita, Regem suum per milites, qui bus ambo praerant, comprehendere & vincire decreverant: ea mente, ut si Alexander ipsos infestus fureret, traditum Rege vivo, initent gratiam victoris magni profecto cepisse Danum ultimatut. Si autem eum eff gere coquissit in festo Dario, regnum sibi occuparent, bellumque enovarent. Hoc parricidum conditum voluntalement, Nabazanes adiutum nefaria loci preparans: Scio me, inquit, sententiam esse dicturum prima specie haud quaquam auribus tuis gratam: sed medici quoque graviores morbos asperius remediis curant: & gubernator, ubi naufragiam timet, fluctu, quidquid servari potest, redimut. Ego camen, non ut damnum quodem facias, sua'eo; sed ut te, ac regnum tuum salubri ratione conserves. Dius adversis bellum iniunx, & pericinax fortuna Persas urgere non desinit.

Novis initiiis & omnibus opus est. Auspicium &
 imperium aliud trade interim, qui tam dū Rex ap-
 pellatur donec Asia decedat hostis. Victor deinde re-
 gnum tibi reddat: hoc autem brevi futurum ratio
 promittit. Bactra intacta sunt. Indi & Sāgā in
 tua potestate: tot populi, tot exercitus, tot equitum
 peditumque milia ad renovandum bellum vires
 paratas habent, ut major belli moles superfit, quam
 exhausta sit. Quid ruinus belluarum r tu in per-
 niciem non necessariam? Fortium virorum est,
 magis mortem contemnere, quam odīssēruam. Se-
 pe iædio lavoris ad vilitatem sui compelluntur igna-
 vi: at virtus nibil inexpertum omittit. Itaque ul-
 timum omnium mors est: ad quam non pigre ire
 satū est. Proinde si Bactra, quod tutissimum rece-
 ptaculum est, petimus, Præfēclum reg'onis ejus
 Bessum, Regem temporis gratia statuamus. Com-
 positis rebus, iusto Regi:bi fiduciarium restinet im-
 perium. Haud mirum est, Darium non tempe-
 rasce animo: quanquam tam impia vocī quan-
 tum nefas subesset, latebat. Itaque, Pessimūr, in-
 quīt, mancipium, reperiisti optatum ubi tempus,
 quo parricidium aperires! strictoque a' inace ini-
 terfecturus videbatur, ni propere Bessus Bactriani-
 que tristium specie, cæterum si perseveraret, vin-
 eturi circumstitissent. Nasbarzanes interim elas-
 pus mox & Bessus consecutus, copias, quibus
 præerant, à cætero exercitu secedere iubent: se-
 cretum initiri consilium. Artabazus convenien-
 tem præsentī fortunæ senteniam orsus, mitigare
 Darium, temporum identidem admonens, cœpit.
 Ferret æquo animo qualiumcunque, suorum tamen,
 vel stultitiam, vel errorem. Inflare Alexandrum,
 grauem, etiam si omnes præste essent: quid futurum
 si persecuti fugam ipsius, alienentur à Rege? Eare
 paruit Artabazo, & quanquam movere castra sta-
 tuer

tuerat, turbatis tamen omnium animis, eodem in loco substitit. Sed attonitus moestitia simul & desperatione, tabernaculo se inclusit. Ergo in castris, quæ nullius regebantur imperio, variis animorum motus erant: nec in commune, ut antea, consulebatur. Dux Græcorum militum Patron arma capere suos jubet, paratosque esse ad exsequendum imperium. Persa secesserant. Bessus cum Bactrianis erat, tentabatque Persas abducere. Bactra, & intactæ regionis opulentiam, simulq; quæ manentibus instarent pericula, ostentans. Persarum omnium eadem fere fuit vox, nefas esse deseriri Regem. Inter hæc Artabazus omnibus imperatoriis fungebatur officiis. Ille Persarum tabernacula circuire, hortari, monere nunc singulos, nunc universos, non ante destitit, quam satis constaret imperata facturos. Idem ægre à Dario impetravit, ut cibum caperet, animumque Regis.

10. At Bessus & Nabarzanes, olim agitatum scelus exequi statuunt, regni cupiditate accensi. Dario autem incolumi tantas opes sperare non poterant. Quippe in illis gentibus Regum eximia maietas est ad nomen queque Barbari conveniunt, & pristinæ veneratio fortunæ sequitur adversam. Inflabat impios animos regio cui præerant, armis, virisque, & spatio locorum nulli earum gentium secunda. Tertiam partem Asir tebet. multitudo juniorum, exercitus, quos amiserat Darius, æquabat. Itaque non illum modo, sed etiam Alexandrum spernebant; inde vires imperii repetituri, si regionis potiri contigisset. Diu omnibus cogitatis, placuit, per milites Bactrianos ad omne obsequium destinatos, Regem comprehendere, mittique nuntium ad Alexandrum, qui indicaret vivum asservari eum. Si, id quod timebant, proditionem alpernatns esset, occisuti Darium &

& Bactra cum suarum gentium manu petit ori
Caterum propalam comprehendendi Darius non po-
terat; tot Persarum milibus laturis opem Regi.
Græcorum quoque fides timebatur. Itaque quod
non poterant vi, fraude assequi tentant. Pœnitentia
secessionis simulare decreverant, & excusare
apud Regem consternationem se am. Interim qui
Persas sollicitarent, mittuntur Hinc spe hinc me-
tu militares animos versant & ruinæ rerum illos
subdere capita: in pernicie trahi, cum Bactra pa-
teant exceptura eos don s. & opulentia, quantam
animis concipere non possint. Hæc ag tantibus
Artabazos supervenit sive Regis iussu, sive sua
sponte affirmans mitigatum esse Darium, & eun-
dem illis amicitiaz gradum patere apud Regem.
Illi lacrymantes nunc purgare se, nunc Artaba-
zum orare, ut causam ipsorum tueretur precesque
preferret. S. e peracta nocte sub lucis exortu Nabar-
zanes cum Bactrianis militibus in vestibulo Pix-
torii aderat; titulum solemnis officii occulto sce-
leri præferens. Darius, signo ad eundum dato, cur-
rum pristino more concendit. Nabarzanes, cæ-
ri que parricidæ procumbentes humi, quem pau-
lo post in vinculis habituri erant, sustinuere vene-
jari: lacrymas etiam pœnitentiaz indices profu-
derunt. adeo humanis ingenis parata simulatio
est. Preces deinde suppliciter admotæ, Darium,
natura simili em & matem, non credere modo
quæ affimabant, sed etiam flere coegerunt. Ac
ne tum quidem cog tati sceleris pœnituit, cum
intuerentur, qualem & Regem & virum falle-
rent. Ille quidem securus periculi, quod insta-
bat, Alexandri manus, quas solas timebat. effu-
gere properabat.

II. Patron autem Græcorum dux præcepit
suis, ut arma, quæ in sarcinis antea ferebantur, in-
due-

duerent ad omne imperium suum parati, & intenti. Ipse currum Regis sequebatur, occasione imminens alloquendi eum. quippe Bessi facinus presenserat. Sed Bessus id ipsum metuens, custos verius quam comes a curru non recedebat. Diu ergo Patron cunctates, ac saepius sermone revo- cato, inter fidem timoremque hesitans, Regem intuebatur, qui ut tandem advertit oculos, Bubacem, spadonem, inter proximos currum sequen- tem, percunctari habet, nunquam ipse velit dicere? Patron se vero, sed remotis arbitris loqui velle cum eo, respoudit. Iussusque proprias accedere sine interprete (nam hauu uile Graeca lingua Darius erat); Rex inquit, ex quinque ignia milles- bus Gracorum supersumus pauci; orname fortunae tuae comites: & in hoc tuo statu uidem, qui fiorente te fuimus. quascunque sedes elegeris, pro patria & do- mesticis rebus petituri. Secunda adversaque res tue copularere nos tecum. Perhanc fidem invictam oro & obtestor, non nostris castriktori abernaculus statuer, nos corporis tui custodes esse patiarus. Amisimus Gra- ciā: nulla Baltra sunt nobis, spes omnis in te, u- tinam & in ceteris est! Plura dici non attinet. Cu- stodia corporis tui externus & alienigena non depo- scerem, si crederem alium posse præstare. Bessus, quanquam erat Graeci sermonis ignarus, tamen stimulante conscientia, indicium profecto Par- tronem detulisse credebat: & Interpretis Graeci re- lato sermone, exempta dubitatio est. Darius au- tem quantum ex vulnu conspici poterat, haud sa- ne territus, percunctari Patrona causam consilii, quod afferret, coepit. Ille non ultra differendum ratus Bessus, inquit, & Nabarzane s insidiantur tibi: in ultimo discrimine & fortune tue & vite. Hic dies aut parricidus, aut tibi, futurus ultimus. Et Patron quidem egregiam conservati Regis glo- riā

riam tulerat. Eludant licet, quibus forte & temere humana negotia volvi: agique persuasum est: equidem æterna constitutione credide: im, nexusque caularum latentium, & multo ante destinatarum, suum quemque ordinem immutabili lege percurrere. Datius certe respondit: *Quanquam sibi Græcorum milium fides nota sit, nunquam tamen a popularibus suis recessurum.* Difficilis sibi esse damnare, quam decipi. quicquid sors tulisset in eis suos perpeti malle, quam trans fugam fieri: iero se perire, si salvum esse sui milites nollent. Patron, desperata salute Regis, ad eos quibus præterat, rediit; omnia pro fide experiri paratus.

12. At Bessus occidendi protinus Regis imperium conceperat. Sed veritus, ne gratiam Alexandri, ni vivum eum tradidisset, inire non posset, dilato in proximam noctem sceleris consilio, age. re gratias incipit, quod perfidi hominis insidias, iam Alexandri opes spectantis, prudenter cauteq; vitasset: donum eum hosti laturum fuisse Regis caput; nec mirari, hominem mercede conductum omnia habere venalia, sine pignore, sine lare, terrarum orbis exsulem, ancipitem hostem, ad nutum licentium circumferri. Purganti deinde se, Deosque patrios testes fidei sua invocanti, Darius vultu assentiebatur, haud dubius quin vera deferrentur à Græcis, sed eo rerum ventum erat, ut tam periculosum esset non credere suis, quam decipi. triginta millia erant, quoram inclinata in scelus levitas timebatur. Quatuor milia Patron habebat; quibus si credidisset salutem suam, damnata popularium fide, parricidio excusationem videbat offerri. Itaque præoptabat immerito, quam iure violari Besso tamen insidiarum consilium purganti respondit: *Alexandri sibi non minus justitiam, quam virtutem, esse perspectam.* Fallie eos qui

qui proditionis ab eo premium expectent. Violata fidei neminem acriter fore vindicem ultoremque. Jamque nox appetebat, cum Persæ more solito armis positis ad necessaria ex proximo vico ferenda discurrunt. At Bactrianæ (ut imperatum erat à Besso) armati stabant. Inter haec Darius Artabazum acciri jubet, expositi: isq; e quæ Parson detulerat, hauc dubitare Artabazus, quin transeundum esset in castra Græcorum: Persas quoque periculo vulgato secuturos. Destinatus fons suæ, & iam nullius salubris consilii patiens, unicam in illa fortuna opem, Artabazum, ultimum idum visurus amplectitur, perfususque mutuis lacrymis, inhærentem sibi avelli iubet: capite deinde velato, ne inter gemitus digredientem velut à Rege intueretur; in humum prounum corpus abiecit. Tum vero custodiz eius assueti, quos Regis salutem vel periculis vita tueri opporebat, dilapsi sunt, armatis quos jam adventare credebant, haud rati se futuros pares. Ingens ergo in tabernaculo solitudo erat, paucis spadonibus (quia quo descendenter non habebant) circumstantibus Regem. At ille, remotis arbitris, diu aliud atq; aliud consilium animo volutabat. Jamque solitudinem, quam paulo ante pro solatio petiverat, perorans, Bubacem vocari iubet; quem intuens, Ite, inquit, consulite vobis; ad ultimum Regi restro (ut decebat) fide exhibita. Ego hic legem fati mei exspecto. Forsan mireris quod vitam non finiam: alieno scelere quam meo mori malo. Post hanc vocem, spado gemitu non modo tabernaculum, sed etiam casta compleuit. Iruere deinde alii laceratisque vestibus, lugubri & barbaro ululatu Regem deplorare cœperunt. Persæ, ad illos clamore perlati, attoniti metu, nec armare capere, ne in Bactrianos inciderent, nec quietescere, audebant, ne impie deserere Regem viderentur.

Tur. Varius ac dissonus clamor sine duce, ac sine imperio, totis castris referebatur, Besso & Nabazani nuntiaverant sui, Regem à semetipso interemptum esse. Planctus eos deceperat: I:aque cirtatis equis aduolant, sequentibus quos ad ministerium sceleris delegerant, & cum tabernaculm intrassent, quia Regem vivere spadones indicabant, comprehendendi, vincirique jusserunt. Rex curru paulo ante vectus, & Deorum, à suis, honoribus cultus, nulla externa ope admota, captivus servorum suorum, in sordidum vehiculum pellibus undique contextum imponitur. Pecunia Regis, & supellex quasi jure belli, diripitur: onustique præda per scelus ultimum parta, fugam intendunt. Artabazus cum iis, qui imperio parebant. Græcisque militibus, Parthienem petebat; omnia tutiora parricidarum contitu ratus. Persæ promissis Bessi. onerati, maxime quia nemo alias erat quem sequerentur, conjunxere se Bactrianis, agmen eorum tertio assedit die. Ne amen honos Regi non haberetur, aureis compedi bus Dariom vinciunt, nova ludibria subinde excogitante fortuna. Et ne forte cultu regio posset agnosciri, sordidis pellibus vehiculum intexerant. Ignoti jumenta agebant, ne percunctantibus in agmine monstrari posset. custodes procul sequebantur.

13. Alexander audito Darium movisse ab Ecbatanis, omisso itinere quod patebat in Medium fugiente n insequi pergit strenue. Tabas oppidum est in Parætacene ultima: quo ubi pervenit, ibi transfugæ cunctiant; præcipitem fuga Bactrapetere Darium. Certiora deinde cognoscit' ex Bagysthene Babylonio: non equidem vincitum Regem, sed in periculo esse aut mortis, aut vinculorum. Rex, ducibus convocatis, Maximum, inquit, opus, sed labor brevissimus superest. Darius haud procul, desisti.

tutus à suis, aut vincitus, aut oppressus est. In illo corpore posita est victoria nostra ex tanta res celeritatis est primum. Omnes pariter conclamant, paratos ipsos sequi: nec labori, nec periculo parceret. Igitur raptim agmen cursus magis quam itineris modo ducit: ne nocturna quidem quiete diurnum laborem relaxante. Itaque quinginta stadia processit per ventumque erat in vicum, in quo Darium Bessus comprehendenderat. Ibi Melon Darii interpres excipitur. corpore æger, non potuerat agmen sequi, & deprehensus celeritate Regis, transfugam se esse simulabat. Ex hoc acta cognoscit: sed fatigatis necessaria quies erat. Itaque de lectis equitum sex millibus, trecentos, quos Dimachas appellabant, adjungit. Dorio hi graviora arma portabant: cæterum equis vehebantur. cum res locusque posceret, pedestris acies erat. Hec agentem Alexandrum adeunt Orsillos & Mythracenes, qui Bessi parricidium exosi transfugerant: nuntiabantque, stadia quingenia abesse Persas: ipsos brevius iter monstravuros. Gratus Regi adventus transfugiarum fuit. Itaque prima vespера, ducibus iisdem, cum expedita equitum manu monstratam viam ingreditur, phalange, quantum festinare possit, sequi iussa. Ipse quadrato agmine incedens, ita cursum regebat, ut primi coniungi ultimis possent. Trecenta stadia processerant, cum occurrit Brocubelus, Mazei filius, Syria quondam prætor. Is quoque transfuga, nuntiabat Bessum haud amplius quam ducenta stadia abesse. Exercitum, utpote qui nihil præcaveret, incompositum inordinatumque procedere: Hyrcaniam videri petituros. si festinaret sequi, palantibus super venturum. Darium adhuc viveat. strenuo aliqui cupiditatem consequendi transfuga incecerat. Itaque calcaribus subditis, effuso cursu erupt. Jam-

que c

que fremitus hostium iter ingredientium exaudiebatur: sed prospectum ademerat pulveris nubes. Paulisper ergo inhibuit cursum, donec consideret pulvis. Jamque conspecti à Barbaris erant, & abeuntium agmen conspicerant; nequaquam futuri pares, si Besso tantum animi fuisset ad prælium, quantum ad parricidium fuerat. Namque & numero Barbari præstabant, & robore. Ad hoc, refecti cum fatigatis certainen iituri erant. Sed nomen Alexandri, & fama, maximum in bello utique momentum, pavidos in fugam convertit. Bessus, & cæteri facinoris ejus participes, ve hiculum Darii assedit, cœperunt hortari eum, ut concenderet equum, & se hosti fuga eviperet. Ille Deos ultores adesse testatur, & Alexandri fidem implorans, negat se parricidas velle comitari. Tum vero ira quoque accensi. tela incidunt in Regem, multisque confossum vulneribus relinquunt. Jumenta quoque, ne longius prosequi possent, vulnerant; duobus servis, qui Regem comitabantur, occisis. Hoc edito facinore, ut vestigia fugæ spargerent, Nabarzanes Hyrcaniam, Bessus Bætra, paucis equitum comitantibus petebant. Barbari ducibus destituti, qua quemq; aut spes ducebat, aut pavor, dissipabantur. Quingenti tantum equites congregaverant se, incerti adhuc, resistere melius esset an fugere. Alexander hostium trepidatione comperta, Nicanorem cum equitum parte ad inhibendam fugam præmitit. Ipse cum cæteris sequitur: tria ferme millia resistentium occisa sunt: reliquum agmen more pecudum intatum agebatur, iubente Rege ut cædibus abstineretur. Nemo captivorum erat, qui monstrare Darii vehiculum posset: singuli, ut quæque prehenderent, scrutabantur; nec tamen ullum vestigium fugæ Regis extabat Festinantem Alexandrum vix tria

tria millia equitum persecuta sunt. At in eos qui lentius sequebantur, incidebant universa fugientium agmina. Vix credibile dictu; plures captivi quam qui caperent, erant. adeo omnem sensum territis fortuna penitus excusserat, ut nec hostium paucitatem, nec multitudinem suam satis cernerent. Interim iumenta, quæ Darium vehebant, nullo regente decesserant militari via, & errore delata per quatuor itadia in quadam valle constiterant, æstu simulque vulneribus fatigata. Haud procul erat fons, ad quem monstratum à peritis Polystratus Macedo siti mactatus accessit. Ac dum galea haustam aquam sorbet, tela jumentorum deficientium corporibus infixa conspexit, Miratusque confossa potus, quam abacta esse, se invivi hominis corpus, cum proprius accessisset in sordido vehiculo pellibus contecto situm repetit; atque Darium, multis quidem vulneribus confossum, adhuc tamen spirantem, esse cogavit. Qui applicito captivo, cum civem ex voce cognovisset, id saltem præsentis fortunæ solarium se habere dixit, quod apud intellecturum locuturus esset, nec incassum postremas voces emissurus; Hæcq; Alexandro preferri iubet: Se nullis in eum meritorum officiis, maximorum autem illi debitorum mori Agere tamen ei maximas gratias pro beneficiis, in matrem, coniugem liberosque suos impensis: iis enim vitam, & pristini status revertentiam dignitatemque concessam: sibi autem a cognatis atque amicis, quibus & regna & vitam dederit, illa omnia erepta esse: precari se, ut illi vivi etori terrarum omnium imperium contingat. Ultionem sceleris erga se perpetrati, non solum sua, sed exempli omniumque Regum causa, non negligere, illi cum decorum, tum utile futurum. Jamque deficiens aquam poposcit: quam allata m
post-

postquam biberat, Polystrato qui eam tulerat: Quis quis es mortalium, inquit, hoc mihi extremum universæ calamitatis genus accidit, ut pro tanto in me beneficio dignas tibi grates referre nequeam. at referat Alexander: Alexandro vero Dii, pro ejus summa in meos humanitate ac clementia. Cui hoc fidei regiæ unicum dextræ pinguis pro me dabis. Hac dicitem, accepta Polystrati manu, vita destruitur. Quibus Alexandro nuntiatis, ad corpus demortui perveniens, tam indignam illo fastigio mortem lacrymis prosecutus est. demptaque sibi chlamyde, corpus illius contexit: atque regio ornatum cultu, ad matrem Syrigambim, patrio regioque more sepeliendum, atque regiis majorum suorum tumulis inferendum, misit.

L I B E R VI.
B R E V I A R I U M L I B R I.

1. *Praealii inter Lacedemonios atque Macedones de scriptio. ex pax ab Alexandro victore Græcis qui eo absente defecerant, concessa.*
2. *Alexander bello invictus, otio & delitiis frangitur, unde rumor in castris, qui torpem excitat.*
3. *Hortatoria Alexandri ad milites oratio, ut bellum, in Asia inchoatum, persequantur, & absolvant*
4. *Zieberis miri fluminis descriptio. Alexander Nabarzani per literas salutem querentibus pollicetur. Deinde mari Caspio & Hyrcania proximus, quosdam Darii praefectos recipit in gratiam.*
5. *Artabazo, summa cum anim benevolentia excepto, Græcis qui Darium adjuverant, parcit Alexander, & Mardorum gente debellato, Amazoni & cujusdam reginæ petitioni satisfacit.*

6. Macedones Alexandri offenduntur moribus: qui, ut seditionem averteret, ad bellum Besso inferendum mentem convertit, quod ex stratagemate inchoat: ac Satibarzanem, quod defecisset, primus persequitur: Barbaros à montibus fortiter dispellit; Artacacnam expugnat.

7. Conjurationem in Alexandrum Dymnus Nicomacho, hic per Ceballinum fratrem Alexandro detegit. Hinc mors Dymni, qui ipse sibi manus infert.

8. Amicorum regiorum consilio Philotas Parmenionis filius, conjurationis autor & particeps ceditus, capitur, ac velato capite in regiam abducitur.

9. De conjuratione, adversus Philotam expositoria Alexandri ad milites oratio, coram quibus Philotas adductus, defensionem parat.

10. Apologetica Philote oratio, qua conjurationis accusationem prolixe refellit.

11. Concio à quodam Belone accensa, in Philotam surgit. Is paulo post, ut se cruciatibus liberaret, facta conjurationis circumstantias aperit: cumq; aliis qui accusantur, saxis Nicomacho obruitur.

PUGNA discrimen immisit; obtruncatisque qui promptius resistebant, magnam parrem hostium propulit. Cœperant fugere victores, & donec avidius sequentes in planum deduxere, multi cadebant. Sed ut primum locus, in quo stare posset, fuit, & quis viribus dimicatum est: Inter omnes tamen Lacedemonios Rex eminebat, non armorum modo & corporis specie, sed etiam magnitudine animi, quo uno vinci non potuit. Undiq; nunc cominus, nunc eminus, petebatur, diuque arma circumferens, alia tela clypeo exci-

piebat, corpore alia vitabat, donec hasta femora
 perfossa, plurimo sanguine effuso, destituere pu-
 gnantem. Ergo clypeo suo exceptum armigeri ra-
 ptim in castra referebant, jactationem vulnerum
 haud facile tolerantem. Nec tamen omisere Lace-
 demonii pugnam, &c, ut primum sibi quam hosti
 æquiore n locum capere potuerunt, densatis ordi-
 nibus effusi, fluentem in se aciem excepere. Non
 aliud discrimen vehementius fuisse, memoriz
 proditum est. Duarum nobilissimarum bello gen-
 tium exercitus pari marte pugnabant. Lacedæmo-
 nii vetera. Macedones præsentia decora intueban-
 tur. Illi pro libertate, hi pro dominatione pugna-
 bant. Lacedæmoniis dux, Macedonibus locus de-
 erat. Diei quoq; unius tam multiplex casus, mo-
 do spem, modo metum, utriusque partis augebat:
 velut de industria inter fortissimos viros certamen
 æquante fortuna. Cæterum angustæ loci, in quo
 heserat pugna, non patiebantur totis congregati vi-
 ribus. Spectabant ergo plures quam inierant præ-
 lium: & qui extra teli jactum erant, clamore in-
 vicem suos accendebat. Tandem Laconum acies
 languescere, lubrica arma sudore vix sustinens, pe-
 dem deinde referre coepit urgente hoste, ac aperte
 fugere. Insequebatur dissipatos victor, & emensus
 omne spatium quod acies Lacorum obtinuerat,
 ipsum Agim persequebatur. Ille, ut fugam suorum,
 & proximos hostium confinxerat, deponi se iussit:
 expertusque membra, an impetum animi sequi
 possent, postquam deficere sensit, poplitibus semet
 excepti: galeaq; strenue sumpta, clypeo protegens
 corpus, hanc dextra vibrabat: ultro vocans ho-
 stem, si quis iacenti spolia demere auderet. Nec
 quisquam fuit, qui sustineret coninus congregati.
 Procul missilibus appetebatur, ea ipsa in hostem
 retorquens, donec lancea nudo pectori infixa est,
 qua

qua ex vulnero evulsa, inclinatum ac deficiens caput clypeo paulisper exceptit; deinde, linquente spiritu pariter ac sanguine, moribundus in arma proeubuit. Cecidere Lacedæmoniorum quinque millia & cccc: ex Macedonibus haud amplius ccc. Ceterum vix quisquam nisi saucius, revertit in castra. Hæc victoria non Spartam modo, sociosque ejus, sed etiam omnes, qui fortunam belli spe-
taverant, fregit. Nec fallebat Antipatrum, dissen-
tire ab animis gratulantium vultus; sed bellum fi-
nire cupienti, opus erat decipi, & quanquam for-
tuna rerum placebat, invidiam tamen, quia mai-
ores res erant, quam quas Præfecti modus eaperet,
metuebat: quippe Alexander hostes vinci voluerat:
Antipatrum viciisse, ne tacitus quidem indignaba-
tur: suæ demptum gloriæ existimans, quicquid
cessisset alienæ. Itaque Antipater, qui probe nosset
spiritum ejus, non est ausus ipse agere arbitrium
victoræ: sed concilium Græcorum, quid fieri pla-
ceret, consuluit. A quo Lacedæmonii, nihil aliud,
quam ut oratores mittere ad Regem liceret, preca-
ti, non gravate veniam defectionis, præter aucto-
res, impetraverunt; Megalopolitanis, quorum urbs
erat obsessa à defectione, Achæis & Ætolis, dxx
talenta dare jussis. Hic fuit exitus belli, quod re-
pente ortum, prius tamen finitum est, quam Da-
rium Alexander apud Arbella superaret.

2. Sed ut primis instantibus curis laxatus est
animus, militarium rerum, quam quietis otiique
patientior, excepere eum voluptates: & quem ar-
ma Persarum non fregerant, vitia vicerunt. In-
tempestiva convivia, & perpotendi pervigilandi
que insana dulcedo; Indique & greges pellicum,
omnia in externum lapsa sunt morem: quem æ-
mulatus quasi potiorem suo, ita popularium ani-
mos oculosque pariter offendit, ut à plerisq; ami-

comum pro hoste haberetur: tenaces quippe disciplina sue, scelosque parco ac parabili victu ad implenda natura desideria defungi, in peregrina & viciarum gentium mala impulerat. Hinc saepius comparata in caput eius insidiae, secessio militum, & liberior inter mutuas querelas dolor; ipsius deinde nunc ira, nunc suspiciones, quas excitabat inconsultus pavor, ceteraque his similia, que deinde dicentur. Igitur cum intempestivis conviviis dies pariter noctesque consumeret, satietatem eupularum ludis interpolabat, non contentus artificum, quos è Græcia excitaverat, turba: quippe captivæ seminarum iubebantur suo ritu canere inconditum & abhorrens peregrinis auribus carmen. Inter quas unam Rex ipse conspexit moestiorem quam ceteras, & producentibus eam verecunde reluctantem. Excellens erat forma, & formam pudor honestabat. Deiectis in terram oculis, & quantum licebat, ore velato, suspicionem præbuit Regi, nobiliorem esse, quam ut inter conviales ludos deberet ostendi. Ergo interrogata quoniam esset, neptem se Ochi, qui nuper regnasset in Persis, filio eius genitam esse respondit: uxorem Histaspis fuisse. Propinquus hic Darii fuerat; magni & ipse exercitus Prætor. Adhuc in animo Regis tenues reliquæ pristini moris habebant. Itaque fortunam regia stirpe genitæ & tam celebre nomen reveritus, non dimitti modo captivam, sed etiam restituiri ei suas opes iussit; virum quoque requiri, ut reperto coniugem redderet. Postero autem die præcepit Hephaestion, ut omnes captivos in regiam iubere adduci. Ubi singulorum nobilitate spectata secevit à vulgo, quorum eminebat genus. Mille hi fuerunt, inter quos repertus est Oxatres Darii frater, non illius fortuna, quam indele animi sui clarior. xxvi millia talentum proxima

præda redacta erant : è quæis xii millia in congiarium militum absumpta sunt. Par huic pecuniae summa custodum fraude subtracta est. Oxydates erat nobilis Perses, quia à Dario capitali suppicio destinatus, cohíebatur in vinculis. Hunc liberato Satrapiam Mediz attribuit, fratremque Darii cepit in cohortem amicorum; omni vetustæ claritatis honore servato. Hinc in Parthienem pervenitum est, tunc ignobilem gentem, nunc caput omnium, qui post Euphratem & Tigrim amnes siti, Rubro mari terminantur. Scytha regionem campi: tem ac fertilem occupaverunt, graves adhuc atcolæ. Sedes habent & in Europa, & in Asia. Qui super Bosporum colunt, ascribuntur Asiaz. At qui in Europa sunt, à lævo Thraciæ latere ad Borysthem, atque inde ad Tanaim alium amnem recta plaga pertinent. Tanaïs Europam & Asiam medius interfluit : nec dubitatur quin Scythæ, qui Parthos condidere, non à Bosphoro, sed ex regione Europæ penetraverint. Urbs erat ea tempestate clara Hecatompylos, condita à Græcis. Ibi stativa Rex habuit, eoqueatibus undique advestis. Itaque rumor otiosi militis, viritim sine autore percrebuit, Regem contentum rebus, quas gessisset in Macedoniam protinus redire statuisse. Discurrunt lymphatis similes in tabernacula, & itineri sarcinas aptant: signum datum crederes, ut vasa colligerent. Totis castris tumultus, hinc contubernales suos requirentium, hinc onerantium plaustra, perfertur ad Regem. Fecerant fidem rumori temere vulgato Græci milites, redire iussi domos, quorum equitibus singulis denariorum sena milia dono dederat. Ipsæ quoque finem militiæ adesse credebant. Haud siccus quam par erat, territus Alexander, qui Indos atque ultima Orientis peragre statuisset, Praestos copiarum in Prætorium

contrahit, obortisque lacrymis, ex medio gloriae
spatio revocari se, victi magis quam victoris for-
tunam in patriam relaturum, conquestus est: nec
sibi ignaviam militum obstare, sed Deorum invi-
diam, qui fortissimis viris subitum patris deside-
rium admovissent, paulo post in eandem cum ma-
jore laude famaque reddituris. Tum vero pro se
quisque operam suam offerre, difficillima quazq;
poscere, pollicere militum quoque obsequium, si
animos eorum leni & apta oratione permulcere
voluisset. Nunquam infractos & abiectos recessisse,
quoties ipsius alacritatem & tanti animi spiri-
tus haurire potuissent. Ita se facturum esse respon-
dit: Illi vulgi aures præparent sibi. Satisque omni-
bus, quaz in rem videbantur, compositis, vocari
ad concionem exercitum jussit, apud quem talem
orationem habuit:

3. *Magnitudinem rerum, quas gessimus, mili-
tes, intuentibus vobis, minime mirum est, & desi-
derium quietis, & satietatem gloriae, occurrere, ut
omittam Illyrios, Triballos, Bœotiam, Thraciam,
Spartam, Achæos, Peloponnesum, quorum alia
duolu meo, alia imperio auspicioque, perdomui. Ec-
ce orsi bellum ad Helleponsum, Ionas, & solidem
servitio Barbarie impotentis exemimus. Cariam,
Lydiam, Cappadociam, Phrygiam, Paphlagoniam
Pamphiliam, Pisidias, Ciliciam, Syriam, Phenicien,
Armeniam, Persidem, Medos, Parthienem,
habemus in potestate. Plures provincias complexus
sum, quam alii urbes ceperunt: & nescio an enu-
meranti mihi quadam ipsarum rerum multitudo
subduxerit. Itaque, si crederem sat certam esse pos-
sessionem terrarum, quas tanta velocitate domui-
mus, ego vero milites, ad penates meos, ad parentem
sororesque & ceteros cives, vel renitentibus vobis,
erumperem, ut ibi potissimum parta vobiscum lau-
de*

de gloria fruerer, ubi nos uberrima victor ac præmia exspectant, liberorum, conjugum, parentum que letitia, pax, quies, rerum per virtutem parta rum secura possessio. Sed in novo, & (si verum facti volumus) precario imperio, adhuc iugum ejus rigida cervice subeuntibus Barbaris, tempore, mili te opus est, dum mitioribus ingenii imbuuntur, & efferatos mollior consuetudo permulcet. Fruges quo que maturitatem statuto tempore exspectant. Adeo etiam illa sensus omnis experientia, tamen sua lege mutescunt. Quid? creditis, ecce gentes alterius imperio ac nomine assuetas, non sacris, non moribus, non commercio lingua nobiscum coherentes, eodem prelio domitas esse, quo vicie sunt? Vestris armis continentur, non suis moribus; & qui praesentes metuunt, in absentia hostes erunt. Cum feris bestiis res est, quas captas & inclusas, quia ipsarum natura non potest, longior dies mitigat. Et adhuc sicut ago, tanquam omnia subacta sint armis, que fuerunt in ditione Darii. Hyrcaniam Nabazanes occupavit. Bactra non solum præsidet parricida Bessus, sed etiam minatur. Sogdiani, Dahæ, Massagetae, Sacæ, Indi, sui iuris sunt. Omnes hi simuli, si terga nostra viderint, sequentur. Illi enim eiusdem nationis sunt, nos alienigenæ & externi. Suis autem quique parent placidius, etiam cum is præst, qui magis timeri potest. Proinde aut quæ cepimus, omitenda sunt, aut quæ non habemus, occupanda. Sicut in corporibus agris, milites, nihil quod nociturum est, medici relinquunt: sic nos, quidquid obstat imperio, recidamus. Parva sape scintilla contempta magnum excitavit incendium. Nihil uto in hoste despiciunt: quem spreveris, valentiorem negligenter facies. Ne Darius quidem hereditarium Persarum accepit imperium, sed in sedem Cyri beneficio Bagoë castrati hominis admissus ne vos magno labore cre-

datis Bessum vacuum regnum occupaturum. Nos vero peccavimus, milites, si Dariam ob hoc vici-
mus, ut servo ejus traderemus imperium: qui ul-
timum ausus scelus, Regem suum etiam externa
opis gentem, certe cui nos victores pepercissimus,
quasi captivum in vinculis habuit: ad ultimum,
ne à nobis conservari posset, occidit. Hunc vos re-
gnare patienti? quem equidem cruci affixum vi-
dere festino, omnibus Regibus gentibusque fidei,
quam violavit, meritas pœnas solventem. At her-
cule, si mox eundem Græcorum urbes, aut Hellepon-
tum vastare nuntiatum erit vobis, quo dolore affi-
ciemini, Bessum præmia vestrae occupasse victoriae
Tunc ad repetendas res festinabitis: tunc arm aca-
pietis. Quanto autem praestares territum adhuc, ex-
vix mentis sue compotem, opprimere? Quatridui
nobis iter supererest, qui tot proculcavimus nives,
tot amnes superavimus, tot montium juga trans-
currimus: non mare ilud, quod exestuans iter flu-
elibus occupat, euntes nos moratur: non Cilicia fan-
ces & angustie includunt: plana omnia & pro-
na sunt. In ipso limine victorie stamus. Pauci no-
bus fugitiivi, & domini sui imperfectores, supersunt.
Egregium mehercule opus, & inter prima gloriae
vestrae numerandum, posteritate famaque trade-
sis: Darii quoque hostis, finito post mortem ejus
odio, parricidas esse vos ultos: neminem impium
effugisse manus vestras. Hoc perpetrato, quanto cre-
ditus Persas obsequentiores fore, cum intellixerint,
vos pia bella suscipere; & Bessi sceleri, non nomi-
ni suo, irasci?

4. Summa militum alacritate, jubentium quo-
cunque vellet, duceret, oratio excepta est. Nec
Rex moratus impetum, tertioque per Parthienem
die ad fines Hyrcaniz penetrat: Cratero relicto
cum iis copiis, quibus præterat, & ex manu,
quam

quam Amyntas ducebat, additis sexcentis equitibus, & rotidem sagittariis, ut ab incursione Barbarorum Parthiem tueretur. Eriguum impedimenta, & modico praesidio dato, campestri itinere ducere jubet. Ipse cum Phalange & equitatu cl. stadia emensus, castra in valle, qua Hyrcaniam ad-eunt, communis. Nemus praetaltis densisque arboribus umbrosum est, pingue vallis solum rigantibus aquis, quæ ex petris eminentibus manant. Ex ipsis radiebus montium Zioberis amnis effunditur, qui tria fere stadia in longitudinem universus fluit: deinde saxo, quod alveolum interpolat, repercutius, duo itinera velut dispensatis aquis aperit. Inde torrens & saxonum per quæ incurrit asperitate violentior, terram praecipit subit. Per ece stadia conditus labitur, rursusque velut ex alio fonte conceptus editur, & novum alveum intendit, priore sui parte spatioseior. Quippe in latitudinem 1111 stadiorum diffunditur, rursusque angustioribus coercitus ripis iter cogit: tandem in alterum amnem cadit, cui Rhidago nomen est. Incolæ affirmabant, quæcunque dimissa essent in cavernam, quæ propior est fonti, rursus, ubi aliud os amnis aperit, existere. Itaque Alexander duos tauros, qua subeunt aquæ terram, precipitari jubet: quorum corpora, ubi rursus erumpit, expulsa videre, qui missi erant ut exciperent. Quartum jam diem eodem loco quietem militi dederat, cum literas Nabarzanis, qui Darium cum Besso intercepserat, accipit; quarum sententia hæc erat, Se Dario non fuisset inimicum, imo etiam, quæ credidisset utilia esse, suafuisse: & quia fidele consilium Regi dedisset, prope occisum ab eo. Agitasse Darium, custodiā corporis sui contra ius fasque peregrino militi tradere, damnata popularium fide, quam per ducentos & triginta annos inviolatam

Regibus suis præstissem. Se in præcipiti & lubrico stantem, consilium à presenti necessitate reperisse. Darium quoque cum occidisset Bagoam, hac execratione satisfecisse popularibus, quod insidianem interemisset. Nihil esse miseris mortalibus spiritu carius. Amore eius ad ultima esse propulsum: sed ea magis esse secutum, quæ corggeret necessitas, quam quæ optasset. In communi calamitate suam quenque habere fortunam. Si venire se iuberet, sine metu esse venturum. Non timere, ne fidem datam tantus Rex violaret. Deos à deo falli non solere. Ceterum, si, cui fidem daret, videretur indignus, multa exilia patere fugienti. Patriam esse ubiunque vir fortis sedem elegerit. Nec dubitavit Alexander fidem, quo Persæ modo accipiebant, dare, inviolatum, si venisset, fore. Quadrato tamen agmine & composito ibat: speculatores subinde prævittens, qui explorarent loca. Levis armatura ducebat agmen: Phalanx eam sequebatur: post pedites erant impedimenta: & gens bellicosa, & natura situs difficilis aditu, curam Regis intenderat. Namque perpetua vallis jacet, usque ad mare Caspium patens. Duo terræ ejus veluti brachia excurrunt: media fluxu modico sinum faciunt, Lunæ maxime similem, cum eminent cornua nondum totum orbem siderente implente. Cercetz, Mossyni, & Chalybes, alzava sunt. Ab altera parte Leucosyri, & Amazonum campi, & illos qua vergit ad septentrionem; hos ad occasum conversa prospectat. Mare Caspium dulcius ceteris, ingentis magnitudinis serpentes alit: piscium longe diversus ab aliis color: quidam Caspium, quidam Hyrcanium appellant Alii sunt, qui Mæotim paludem in id eadere putent, & argumentum afferunt, aquam quo dulcior sit quam cetera maria, infuso paludis humore mitescere. A Sepientione ingens in littus mare incumbit, lon-

geque agit fluctus, sed magna parte exæstuans stagnat. Idem alio cœli statu recipit in se fratum, eodemque impetu, quo effusum est relabens, terram naturæ suæ reddit: & quidam credidere non Caspium mare esse, sed ex India in Hyrcaniam cade re, cuius fastigium (ut supra dictum est) perpetua valle submittitur. Hinc Rex viginti stadia processit, semita propemodum invia, cui silva imminebat, torrentesque & eluvies iter morabantur; nullo tamen hoste obvio penetravit, tandemque ad ulteriora perventum est. Præter alios commeatus, quorum tum copia regio abundabat, pomorum quoque ingens modus nascitur, & uberrimum lignis uiris solum est. Frequens arbor faciem quercus habet, cuius folia multo melle tinguntur: sed nisi solis ortum iacolæ occupaverint, vel modo tempore succus extinguitur. Triginta hic stadia processerat, cum Phrataphernes ei occurrit, seque, & eos, qui post Darii mortem profugerant dedens. Quibus benigne exceptis, ad oppidum Artavas pervenit. Hic ei Craterus & Erigionus occurredunt; Præfectum Tapurorum gentis Phradatem adduxerant. Hic quoque in fidem receptus, multis exemplo fuit experiendi clementiam Regis Satrapem deinde Hyrcaniæ dedit Menapim. Exul hie, regnante Ocho, ad Philippum pervenerat. Tapurorum quoque gentem Phradati reddidit.

s. Jamque Rex ultima Hyrcaniæ intraverat, cum Artabazus, quem Dario fidissimum fuisse superdiximus, cum propinquis Darii, ac suis libe ris, modicaque Græcorum militum manu, occurrit: dextram venienti obtulit Rex. Quippe & hō spes Philippi fuerat, cum, Ocho regnante exularet, & hospitii pignora in Regem suum ad ultimum fides conversata vincebat. Comiter igitur exceptus, Tu quidem, inquit, Rex, perpetua felicitate

floreas. Ego cæteris latus hoc uno torqueor, quod pre-
 cipiti sene cœlute dia frui tua bonitate non possum. xc
 & quintum annum agebat. Novem juvenes ea-
 dem matre geniti patrem comitabantur. Hos Ar-
 tabazus dextræ Regis admovit, precatus ut tam
 diu viverent, donec utiles Alexandro essent. Rex
 pedibus iter plerumque faciebat. Tunc admoveri
 sibi & Artabazo egnos iussit, ne iplo ingrediente
 pedibus, senex equo vehi erubesceret. Deinde ut
 castra sunt posita, Græcos, quos Artabazus addu-
 xerat, convocari jubet. At illi, nisi Lacedæmoniis
 quoqne fides daretur, respondent, se quid agen-
 dum ipsis foret, deliberaturos. Legati erant Lace-
 dæmoniorum missi ad Darium : quo victo, appli-
 caverant se Græcis mercede apud Persas militan-
 tibus. Rex, omissis sponsonum fideique pignori
 bus, venire eos iussit, fortunam, quam ipse dedisi-
 set, habituros. Diu cunctantes, plerisque consilia
 variantibus, tandem venturos se pollicentur. At
 Democrats Atheniensis, qui maxime Macedo-
 num opibns semper obstiterat, venia desperata,
 gladio se transfigit. Cæteri, sicut constituerant,
 ditioni Alexandri seipso permittunt; mille & d
 milites erant. Præter hos legati ad Darium missi
 xc. In supplementum distributus miles, cæteri re-
 missi domum, præter Lacedæmonios, quos tradi
 in custodiam jussit. Mardorum erat gens confinis
 Hyrcanix, cultu vita aspera, & latrociniis assue-
 ta. Hæ sola nec legatos miserat, nec videbatur im-
 perata factura. Itaque Rex indignatus, si una gens
 posset efficere, ne invictus esset, impedimentis
 cum præsidio relictis, invicta manu comitante
 procedit. Noctu iter fecerat, & prima luce hostis
 in conspectu erat: tumultus magis quam præium
 fuit. Deturbati ex collibus, quos occupaverant,
 Barbari profugiunt, proximique vici ab incolis

deserti capiuntur. Interiora' regionis eius haud sa-
ne adire sine magna vexatione exercitus poterat.
Juga montium, præaltæ sylvæ, rupesqne inviaæ, se-
piunt : ea, quæ plana sunt, novo munimenti gene-
re impedierant Barbari. Arbores densæ sunt ex in-
dustria consitæ, quarum teneros adhuc ramos ma-
nu flectunt, quos intortos rursus inserunt terræ.
Inde velut ex alia radice latiores virent truncæ.
Hos, qua natura fert, adolescere non sinunt. Quip-
pe alium alii quasi nexus conserunt : qui ubi multa
fronde vestiti sunt, operiunt terram. Itaque occul-
ti ramorum, velut laquei, perpetua sepe iter clu-
dunt.. Una ratio erat, cædendo aperire saltum. Sed
hoc quoque magis operis. Crebri namque nodi
nudaverant stipites; & in se implicati arborum ra-
mi suspensis circulis similes, lento vimine frustra-
bantur ictus. Incolæ autem ritu ferarum virgulta
subire soliti, tum quoque intraverant saltum, oc-
cultisque telis hostem lacebant. Ille venantium
modo latibula scrutatus, plerosque confodit : ad
ultimum circuire saltum milites jubet, ut si qua
pateret, irrumperent. Sed ignotis locis plerique
oberrabant. Excepti sunt quidam , inter quos
equus Regis (Bucephalum vocabant) quem Ale-
xander non eodem, quo cæteras pecudes, animo
estimabat. Namque ille nec in dorso insidere suo
patiebatur alium : & Regem, cum vellet ascende-
re, sponte sua genua submittens, excipiebat, cre-
debaturque sentire quem veheret. Maiore ergo,
quam decebat, ira simul ac dolore stimulatus .
equum vestigari jubet, & per interpretem pronun-
tiari. ni reddidissent, neminem esse victum. Hac
denuntiatione territi , cum cæteris donis equum
adducunt. Sed ne sic quidem mitigatus, cædi syl-
vas jubet, aggestaq; humo è montibus, planitem
ramis impeditam exaggerari. Jam aliquantulum

altitudinis opus creverat , cum Barbari, desperato regionem quam occupaverant , posse retineri, gentem suam dedidere. Rex obsidibus acceptis, Phra datu tradere eos jussit. Inde quinto die in stativa revertitur. Artabazum deinde, geminato honore, quem Darius habuerat ei, remittit domum. Jamque ut ad urbem Hyrcaniz, in qua regia Darii fuit, ventum erat. Ibi Nabarzanes accepta fide occurrit, dona ingentia ferens. Inter quæ Bagoas erat specie singulari spado, atque in ipso flore pueritæ: cui & Darius fuerat assuetus, & mox Alexander assuevit sejusque maxime precibus motus. Nabarzani ignoravit. Erat, ut supra dictum est, Hyrcaniz finitima gens Amazonum, circa Thermodoonta amnem, Themiscyraz incolentium campos. Regionam habebant Thalestrim, omnibus inter Caucæsum montem & Phasim amnem imperitatem. Hæc cupidine visendi Regis accensa, finibus regni sui excessit : & cum haud procul ab esset, præmisit indicantes, venisse Reginam, adeundi ejus cognoscendique avidam. Protinus facta potestate veniendi , cæteris jussis subsistere , ece feminarum comitatu processit. Atq; ut primum Rex in conspectu fuit, equo ipsa desiliit, duas lanceas dextra praferens. Vætis non toto Amazonum corpori obducitur : nam læva pars ad pectus est nuda , cætera inde velantur : nec tamen sinus vestis, quem nodo colligunt, infra genua descendit. Altera papilla intacta servatur, qua muliebris sexus liberos alant : aduritur dextera, ut arcus facilius intendant, & tela vibrent. Interito vultu Regem Thalestris intuebatur : habitum ejus haud quamquam serum famæ parem oculis perlustrans. Quippe omnibus Barbaris in corporum maiestate veneratio est : magnorumque operum non alios capaces putant, quam quos eximia specie donare natura di-

gna-

gnata est. Ceterum interrogata, num aliquid petere vellet: haud dubitavit fateri, ad communica-
dos cum Rege liberos se venisse; dignam ex qua
ipse regni generaret heredes. Faminei lexus se re-
tenturam, matrem reddituram patri. Alexander,
an cum ipso militare velle: interrogat: & illa, cau-
sata sine custode regnum reliquise, petere perse-
verabat, ne se irritam spei pateretur abire. Acrior
ad Venerem fam. n.æ cupidus, quam Regis, ut pau-
cos dies subsisteret, perpulit. Tredecim dies in ob-
sequium desiderii eius abscepit: iuot. Tum illa re-
gnum suum, Rex Parthienem, petiverunt

6. Hic vero palam cupiditates suas solvit: con-
tinentiamque & moderacionem, in altissima qua-
que fortuna eminentia bona, in superbiam ac la-
sciviem vertit. Patrios mores, disciplinamque Ma-
cedonum Regum salubriter temperatam, & civi-
lem habitum, velut leviora magnitudine sua du-
cens, Persicæ regiæ par Deorum potentiaz fasti-
gium æmulabatur. Jacere humi venerabundos
ipsum, paulatimq; cervilibus ministeriis tot Victo-
res gentium imbuere, & captivis, pares facere, ex-
petebat. Itaque purpureum diademata distinctum
albo, quale Darius habuerat, capiti circumdedit,
vestemque Persicam sumpsit: ne omen quidem
veritus, quod à victoriis insignibus in deuesti trans-
iret habitum. Et ille, se quidem Persarum spolia
gestare dicebat: sed cum illis quoq; mores iadue-
rat; superbiamque habitus animi insolentia seque-
batur. Literas quoque, quas in Europam mitte-
ret, veteris annuli gemma obsignabat iis, quas in
Asiam scriberet, Darii annulus imprimebatur; ut
appareret, unum animum duorum non capere
fortunam. Amicos vero & equites, unaque prin-
cipes militum aspernantes quidem, sed recusare
non ausos, Persicis ornaverat vestibus. Pellices

ccc & ix, totidem quot Darii fuerant, regiam implebant, quas spadonum greges, & ipsi mulieribria pati assueti, sequebantur. Hæc luxus, & peregrinis infecta moribus, veteres Philippi milites, ruditis natio ad voluptates, palam aversabantur: totisque castris unus omnium sensus ac sermo erat, plus amissum victoria, quam bello quæsitum esse. Tum maxime vinci ipsos, dedique alienis moribus & externis: tantæ moræ pretium, domos quasi in captivo habitu reversuros, pudere jam sui: Regem victim quam victoribus similiorem, ex Macedoniæ Imperatore Darii Satrapen factum. Ille non ignarus, & principes amicorum, & exercitum graviter offendit, gratiam liberalitate donisque recuperare tentabat. Sed, ut opinor, liberis pretium servitudinis ingratum est. Igitur, ne in seditionem res verteretur, otium interpellandum erat bello, cuius materia opportune alebatur. Namque Bessus, veste regia sumpta, Artaxerxem appellari se jussérat, Scythaſque & cæteros Tanais accolás contrahebat. Hæc Satibarzanes nuntiabat, quem receptum in fidem, regioni, quam antea obtinuerat, præfecit. Et cum grave spoliis apparatuque luxuriaz agmen vix moveretur, suas primum, deinde totius exercitus sarcinas, exceptis admodum necessariis, conferri jussit in medium. Planities spatioſa erat, in quam vehicula onusta perduxerant. Exspectantibus cunctis, qnid deinde esset imperaturus, iumenta jussit abduci, suisque primurn sarcinis face subdita, cæteras incendi præcepit. Flagrabant exurentibus dominis, quæ ut intacta ex urbibus hostium raperent, ſæpe flamas restinxerant, nullo sanguinis pretium audentedefflere, cum regias opes idem ignis exureret. Brevis deinde oratio mitigavit dolorem; habilesque militiz, & ad omnia parati, latabantur sarcinarum potius, quam disci-

disciplinæ, fecisse jacturam. Igitur Bactrianam regiam petebant. Sed Nicanor Parmenionis filius, subita morte correpus, magno desiderio sui afficerat cunctos. Rex ante omnes modestus, cupiebat quidem subsistere, funeri affuturus, sed penuria commeatum festinare cogebat. Itaque Philotas cum duobus millibus & DC relictus, ut iusta fratri persolveret; ipse contendit ad Bessum. Iter facienti literæ ei afferuntur à finitimis Satraparum; è quibus cognoscit, Bessum quidem hostili animo occurrere cum exercitu: cæterum Satibarzanem, quem Satrapem Ariorum ipse præfecisset, defecisse ab eo. Itaque quanquam Besso imminebat, tamen ad Satibarzanem opprimendum præverti optimum ratus, levem armaturam, & zquestræ copias educit: totaque nocte strenue facto itinere, improvisus hosti supervenit. Cuius cognito advenu, Satibarzaes cum duobus millibus equitum (nec enim plures subito contrahi poterant) Bactra perfugit: cæteri proximos montes occupaverunt. Prærupta rupes erat, quæ spectat Occidentem: eadem qua vergit ad Orientem, leniore submissa fastigio, multis arboribus obsita, perennem habet fontem, ex quo largæ aquæ manant. Circuitus ejus triginta & duo stadia comprehendit. In Vertice herbidus campus: in hoc multitudinem imbellem considere jubent. Ipsæ, qua rupes erat, arborum truncos & saxa obmoluntur. **xiiii** millia armata erant. In horum obſidionem Cratero relicto, ipse Satibarzanem sequi festinat. Et quia longius eum abesse cognoverat, ad expugnandos eos, qui edita montium occupaverant, redit. Ac primo repurgari jubet, quicquid ingredi possent deinde, ut occurrabant invicè cautes, præruptaque rupes, irritus labor videbatur obstante natura. Ille, ut erat animi semper oblitantis difficultatibus, cum & per-

progredi arduum, & reverti periculosem esset, versabat se ad omnes cogitationes, aliud atque aliud (ut solet, ubi prima quæque damnamus) subjiciente animo: hæsitant, quod ratio non potuit, fortuna consilium subministravit. Vehemens Favonius erat, & multam materiam ceciderat miles, aditum per saxa molitus. Hæc vapore torrida inaruerat. Ergo aggerari alias arbores jubet, & igni dare alimenta: celeriterque stipitibus cumulatis, fastigium montis æquatum est. Tunc undique ignis injectus cuncta comprehendit: flammarum in ora hostium ventus ferebat: fumus ingens velut quadam nube absconderat cælum. Sonabant incendio sylvæ, atque ea quoque quæ non incenderat miles, concepro igne, proxima quæque adurebant. Barbari suppliciorum ultimum, si qua inter moreretur ignis, effugere tentabant: sed qua flamma dederat locum, hostis obstabat. Varia igitur cæde consumpti sunt. Alii in medios ignes, alii in petras præcipitavere se; quidam manibus hostium se obtulerunt; pauci semiustulati veneri in potestatem. Hinc ad Craterum, qui Artacaenam obsecrabit, rediit. Ille, omnibus præparatis, Regis exspectabat adventum, capti urbis titulo (sicut parerat) cedens. Igitur Alexander turres admoveri iubet: ipsoque aspectu territi Barbari è muris supinas manus tendentes orare cœperunt, iram in Satibarzanem defectionis autorem reservaret, supplicibus semet dedentibus parceret. Rex, data veniam, non obsidionem modo solvit, sed omnia sua incolis reddidit. Ab hac urbe digresso, supplementum novorum militum occurrit. Zoilus d equites ex Græcia adduxerat: tria millia Illyrico Antipater miserat. Rhessali equites c & xxx cum Philippo erant. Ex Lydia duo millia & DC, peregrinus miles, advenerant: CCC equites gentis ejusdem se que

quebantur. Hac manu adjecta Drangas pervenit. Bellicosa natio est. Satrapes erat Bazaentes, sceleris in Regem suum particeps Besso. Is suppliciorum, quæ meruerat, metu, profugit in Indiam.

7. Jam nonum diem stativa erant, cum exerna vi non tutus modo Rex, sed invictus, intestino facinore petebatur. Dymnus modicæ apud Regem autoritatis & gratiæ, exoleti, cui Nicomacho erat nomen, amore flagrabat, obsequio uni sibi dediti corporis victus. Is, quod ex vultu quoque perspici poterat, similis attonito, remotis arbitris cum juvene secessit in Tempum; arcana se & silenda affere præfatus: suspensumque exspectatione, per mutuam caritatem & pignora utriusque animi rogat, ut assūmet jurejurando, quæ commisisset, si lentio esse recturum. Et ille ratus, nihil, quod etiam cum perjurio detegendum foret, indicaturum, per præsentes Deos jurat. Tum Dymnus aperit, in tertium diem insidias Regi comparatas, seque ejus consilii fortibus viris & illustribus esse participem. Quibus iuvenis auditis, se vero fidem in parricidio dedisse constanter abnuit, nec ulla religione, ut scelus tegat, posse constringi. Dymnus & amore & metu amens, dextram exoleti complexus, & lacrymans, orare primum ut particeps consilii operisq; fieret. Si id sustinere non posset, attamen ne proderet se, cuius erga ipsum benevolentia præter alia hoc quoque haberet fortissimum pinguis, quod caput suum permisisset fidei adhuc in expertæ. Ad ultimum aversari scelus perseverantem metu mortis terret; ab illo capite coniuratos pulcherrimum facinus inchoatueros. Alias deinde effeminatum, & muliebriter timidum, alias proditorem amatoris appellans, nunc ingentia promittens, interdumque regnum quoque, versabat animum tanto facinore procul abhorcentem: stri-

ctum

Etum deinde gladium modo illius, modo suo ad-
 movens jugulo, supplex dem & infestus expressit,
 ut tandem non solum silentium, sed etiam operam
 polliceretur: namque abunde constantis animi, &
 digous qui pudicus esset, nihil ex pristina volun-
 tate mutaverat: sed captum Dymni amore simu-
 labat nihil recusare. Sciscitari deinde pergit, cum
 quibus tantæ iei societatem inisset. Plurimum re-
 ferr quales viritam memorabili operi admoturi
 manus essent. Ille & amo & & scelere male sanus,
 simul gratias agit, simul gratulatur, quod fortissi-
 mis juvenum non dubitassem se jungere, Demetrio
 corporis custodi, Peucolao, Nicanori. Adjicit his
 Aphæbetum, Loceum, Diozenum, Archeopolim,
 & Amyotam. Ah hoc sermone dimissus Nico-
 machus, ad fratrem (Ceballino erat nomen) quæ
 acceperat, defert. Placet ipsum subsistere in taber-
 naculo, ne si regiam intrasset, uon assuetus adire
 Regem, conjurati proditos se esse reciserent. Ipse
 Ceballinus ante vestibulum regiæ (oecque enim
 proprius aditus ei patebat) consistit oppr̄ens ali-
 quem ex prima cohorte amicorum, ut introduce-
 retur ad Regem. Forte cæteris dimissis, unus Phi-
 lotas Parmenionis filius, incertum quam ob cau-
 sam, subsisterat in regia. Huic, Ceballinus ore con-
 fuso magoꝝ perturbationis notas præ se ferens,
 aperit quæ ex fratre compererat, & sine cunctatio-
 ne nuntiari Regi iubet. Philotas, laudato eo, pro-
 minus intrat ad Alexandrum: multoque invicem
 de aliis rebus consumpto sermone, nihil eorum
 quæ ex Ceballino cognoverat, nuntiat. Sub vespe-
 ram eum prodeuntem in vestibulo regiæ excipit
 iuvenis, an mandatum exsecutus foret, requirens.
 Ille non vacasse sermoni suo Regem causatus, dis-
 cessit. Postero die Ceballinus venienti in Regiam
 praesto est. Intranteque admonet pridie commu-
 ni

nicat^r cum ipso rei. Ille cur^r sibi esse respondit : ac ne tum quidem Regi, qu^r audierat, aperit, Cœperat Ceballino esse suspectus. Itaque non ultra interpellandum ratus, nobili iuveni (Metron erat ei nomen) super armamentarium posito, quod fœlus pararetur, indicat. Ille, Ceballino in armamentario abscondito, protinus Regi corpus forte cu- ranti, quid ei index detulisset, ostendit. Rex , ad comprehendendum Dymnum missis satellitibus, armamentarium intrat. Ibi Ceballinus gaudio elat^r, *Habeo te, inquit incolorem ex impiorum manibus eruptum.* Percunctatus deinde Alexander qu^r noscenda erant, ordine cuncta cognoscit. Rursusque institit quærere quotus dies esset, ex quo Nicomachus ad eum detulisset indicium. Atque illo fatente, iam tertium esse: existimans haud incotrupta fide tānto post deferre qu^r audierat, vim ciri eum iussit. Ille clamitare coepit, eodem tempore momento, quo audisset, ad Philotam decurrisse ab eo percontaretur. Rex item quærens, an Philotam adisset ? an institisset ei, ut pereveriret ad se ? perseverante eo affirmare qu^r dixerat ; manus ad cœlum tendens, manantibus lacrymis hanc sibi à carissimo quondam amicorum relatam gratiam querebatur. Inter hac Dymnus, haud ignarus quam ob causam accesseretur à Rege, gladio, quo forte erat cinctus, graviter se vulnerat: occurruque satellitum inhibitus, perfertur in regiam. Quem intuens Rex : *Quod, inquit, in te, Dymne, tantum cogitavi nefas, ut tibi Macedonum regno dignior Philotas me quoque ipso videretur?* Illum iam defecerat vox. Itaque edito gemitu, vultuque a conspectu Regis averso, subinde collapsum extinguitur. Rex, Philota venire in regiam iusso, Ceballinus, inquit, ultimum supolicium meritus, si in caput meum preparatas insidias biduo texit, huius cri-

criminis reum Philotam substituit, ad quem protinus indicium detulisse e affirmat. Quo propiore gradu amicitiae contingis, hoc maius est dissimilationis tuae facinus: & ego Ceballino magis, quam Philote id convenire fateor. Farentem habes judicem, si quod admitti non oportuit, saltē negari potest. Ad hæc Philotas, haud sane trepidus, si animus vultu æstimaretur; Ceballinum quidem scorti sermonem ad se detulisse, sed ipsum tam levi autori nihil credidisse respondit: veritum ne iurgium inter amatorem & exoletum non sine risu aliorum detulisset. Cum Dymnos interemerit se ipsum; qualiacunque erant, non fuisse reticenda: complexusque Regem, orare cœpit, ut præteritam vitam potius quam culpam, silentii tamen, non facti ullius intueretur. Haud facile dixerim, crediterit ei Rex, an altius iram suppresserit, dextram reconciliata gratia pignus obtulit, & contempnum magis, quam celatum, indicium esse, videri sibi dixit.

3. Advocato tamen concilio amicorum, cui tum Philotas adhibitus non est, Nicomachum introduci jubet. Is eadem, quæ detulerat ad Regem, ordine exposuit. Erat Craterus Regi carus in paucis, & eo Philotæ ob æmulationem dignitatis adversus. Neque ignorabat, sæpe Alexandri auribus nimia jactatione virtutis atque operæ gravem fuisse, & ob ea non quidem sceleris, sed contumaciz tamen suspectum. Non aliam premendi inimici occasionem aptiorem futuram ratus, odio suo pietatis præferens speciem, *utinam inquit, in principio quoque huius rei nobiscum deliberasses!* suafissimus, si Philotæ velles ignoscere, paternerè potius ignorare eum, quantum deberet tibi, quam usque ad mortis metum adductum, cogeres potius de periculo suo, quam de tuo cogitare beneficio. Ille enim sem-

semper insidiari tibi poterit : tu non semper Philote poteris ignoscere. Nec est quod existimes, eum, qui tantum facinus ausus est, venia posse mutari. Scit eos qui misericordiam consumpsierunt, amplius sperare non posse. At ego, etiam si ipse, vel pænitentia, vel beneficio tuo virtus, quiescere volet, patrem eius Parmenionem tanti ducem exercitus & in veterata apud milites tuos autoritate, haud multum infra magnitudinis tue fastigium possum. scio non & quo animo salutem filii sui debitum tibi. Quædam beneficia odimus. Meruisse mortem, confueri pudet. Superest, ut malit videri iniurians accepisse, quam vitam. Proinde scio, tibi cum illis desalutæ esse pugnandum. Satis hostium superest, ad quos persequendos ituri sumus. Latus à domesticis, hostibus muni. Hos si submoves, nihil metuo ab externo. Hec Craterus. Nec ceteri dubitabant, quin conjurationis indicium suppressurus non fuisset, nisi autor, aut particeps. Quem enim pium, & bona mentis, non amicum modo, sed ex ultima plebe, auditis quæ ad eum delata erant, non protinus ad Regem fuisse cursurum? Nec Ceballini quidem exemplo, qui ex fratre comperta ipsi nuntiasset. Parmenionis filium, præfectum equitatus, omnium aranorum Regis arbitrum simulasse etiam, non vacasse sermoni suo Regem, ne index alium interruntum quereret. Nicomachum, religione quoque Deum adstrictum, conscientiam suam exonerare proponesse. Philoram, consumpto per ludum jocumque penetoto die, gravatum esse, pauca verba ad caput Regis pertinentia, tam longo & forsitan supervacuo inserere sermoni. At enim non credidisse talia deferentibus pueris. Cur igitur extraxisset biduum, tanquam indicio haberet fidem? Dimittendum fuisse Ceballinum, si delationem ejus damnabat. In suo quemq; periculo magnum animum habere: cum

cum de salute Regis timeretur, credulos esse debere: vana quoque deferentes admittere. Omnes igitur quæstionem de eo, ut participes sceleris indicare cogeretur, habendam esse decernunt. Rex, admonitos ut consilium silentio premerent, dimittit. Pronuntiarideinde iter in posterum diem iubet ne qua novi initi consilii daretur nota. Invitatus est etiam Philotas ad ultimas ipsi epulas: & non coenare modo, sed etiam familiariter colloqui cum eo, quem damnaverat, sustinuit. Secunda deinde vigilia, luminibus extinctis, cum paucis in regiam coeunt Hephaestion, & Craterus, & Coenus, & Erygius. Hi ex amicis. Ex armigeris autem, Perdicas, & Leonatus. Per hos imperatum, ut qui ad Praetorium excubabant, armati vigilarent. Jam ad omnes aditus dispositi equites, itinera quoque obsidere iussi, ne quis ad Partenionem, qui tum Mediz, magnisque copiis praerat, occultus evaderet. Atarras autem cum trecentis armatis intraverat regiam. Huic decem satellites traduntur, quorum singulos deni armiger sequebantur. Ii ad alios conjuratos comprehendendo dicitur buti sunt. Atarras cum trecentis ad Philo. am missus, clausum aditum domus moliebatut L. Juvenum promptissimus stipatus. Nam carceros cingere undiq; dominum juss erat, ne occulto aditu Philotas posset elabi. Illum sive securitate animi, sive fatigacione resolutum, somnus oppresserat: quem Attarras torpenter adhuc occupat. Tandem ei sopore discussio cum incicerentur catenæ: Vicit inquit, bonitatem tuam, Rex. inimi corum meorum acerbitas. Nec plura locutum, capite velato, in regiam abducunt. Postero die Rex edixit, omnes armati coarent, Sex millia fere militum venerant, præterea turbalixarum calonumq; impluerant regiam. Philotam armigeri agmine suo te-

tegebant, ne ante conspici posset à vulgo, quam
Rex allocutus milites esset. De capitalibus rebus
vetusto Macedonum modo inquirebat exercitus:
in pace erat vulgi; nihil potestas Regum valebat,
nisi prius valueret autoritas. Igitur primum Dy-
nni cadaver infertur, plerisque quid patrassent,
quoque casu extinctus esset, ignaris.

9. Rex deinde in concionem procedit, vultu
preferens dolorem animi. Amicorum quoque
mœstitia exspectationem haud parvam fecerat.
Diu dimisso in terram vultu, attonito stupentique
similis stetit. Tandem recepto animo, Pene, in-
quit, milites, paucorum hominum scelere robis ere-
ptus sum. Deum providentia & misericordia vivo:
conspiculusque vester venerabilis coëgit, ut vehemen-
tius parricidis iraspercer: quoniam spiritus, imo unus
vite meæ fructus est, tot fortissimus viris, & de me
optime meritis, referre adhuc gratiam posse. Interru-
pit orationem militum gemitus, obortaque sunt
omnibus lacrymæ. Tam Rex: Quanto, inquit,
majorem in animis vestris motum excitabo, cum tan-
ti sceleris autores ostendero, quorum mentionem ad-
huc reformido, & tanquam salvi esse possint, omni-
bus abstineo? Sed vincenda est memoria pristine ca-
ritatis, & conjuratio impiorum civium detegenda.
Quomodo autem tantum nefas fileam? Parmenio,
illa etate, tot meis, tot parentis mei meritis de vin-
clis, omnium nobis amicorum vetustissimus, ducem
tanto sceleri se præbuit. Minister ejus Philotas, Peu-
colaum, & Demetrium, & hunc Dymnum, cu-
jus corpus aspicitis, ceterosque ejusdem amentie, in
caput meum subornavit. Fremitus undique indi-
gnantiū querentiumque tota concione obstre-
pebat, qualis solet esse multitudinis, & maxia
me militaris, ubi aut studio agitur, aut ira. Nico-
machus deinde, & Metro, & Ceballinus, pro-
ducti,

ducti, quæ quisq; detulerat, exponunt: nullius eorum indicio Philotas particeps sceleris destinabatur. Itaq; indignatione pressa, vox indicum silentio excepta est. Tum Rex: *Qualis, inquit, ergo animi vobis videtur, qui hujus rei delatum indicium id ipsum suppressit?* quod non fuisse vanum, Dymni exitus declarat. Incertam rem deferens, tormenta non timuit. Ceballinus ne momentum quidem temporis distulit exonerare se, ut eo, ubi lavabar, irrumperet. Philotas solus nihil timuit, nihil credit. O magni animi virum! Iste Regis periculo cum moneretur, vultum non mutaret? indicem tantæ res sollicitus non audiret? Subest nimisrum silencio facinus, & avidas pes regni precipitem animum ad ultimum nefas impulit. Pater Mediae præst. Ipse apud multos copiarum duces meis præpotens viribus, majora, quam capit, sperat. Orbitas quoque mea, quod sine liberis sum, spurnitur. Sed errat Philotas: In vobis liberos, parentes, consanguineos habeo; Vobis salvis orbus esse non possum. Epistolam deinde Parmenionis interceptam, quam ad filios Nicanorem, & Philoram, scripsérat, recitat, haud sane indicium gravioris consilii præfereantem. Namque summa ejus hæc erat: Primum vestri curam agite, deinde vestrorum: sic enim, que destinavimus, efficiemus. Adjectique Rex, Sic esse scriptam, ut, sive ad filios pervenisset, à consciis posset intelligi; sive intercepta esset, falleret ignoras. At enim Dymnus, cum ceteros particeps sceleris indicaret, Philoram non nominavit. Hoc quidem illius non innocentia, sed potentie indicum est, quod sic ab iis timetur, etiam à quibus prodipotest, ut cum de se fateantur, illum tamen celent. Ceterum Philoram ipsius indicat vita. Hic Amyntæ, qui mihi consobrinus fuit, & in Macedonia capiti meo impias comparavit insidias, socium se, & conscium,

scium, adjunxit. Hic Attalo, quo graviorem ini-
micum non habui, sororem suam in matrimonium
dedit. Hic, cum scripsisset ei pro iure tam fami-
liaris usus atque amicitiae, qualis sors edita esset
Iovis Ammonis oraculo; sustinuit rescribere mi-
hi, Se quidem gratulari, quod in numerum Deo-
rum receptus esset: ceterum misereri eorum, qui
bus vivendum esset sub eo, qui modum hominis ex-
cederet. Hæc sunt etiam animi, pridem alienati à
me, & invidentis gloriae meæ, indicia: quæ equi-
dem, milites, quam diu licuit, in animo meo pressi.
Videbar enim mihi partem viscerum meorum ab-
rumpere, si, in quos tam magna contuleram, vilio-
res mihi facerem. Sed jam non verba punienda sunt,
lingua temeritas pervenit ad gladios. Hos (si mihi
creditus) Philotas in me acuit. si ipsum dimiseros
quo me conferam, milites? cui caput meum credam?
Equitatus, optime exercitus parti, principibus nobis-
lissima iurantutis unum praefeci: salutem. sarem,
victoriam meam, fidei ejus tutelæque comit: si: pa-
trem in idem fastigium, in quo me ipsi posuistis
admovi. Medium, quæ nulla opulentior regio est, tot
civium sociorumque nullia, imperio ejus ditioni-
ques subjeci. Unde presidium petieram, periculum
extitit. Quam feliciter in acie occidissem, potius
hostis præda, quam civis vicima! Nunc servatus
ex periculis, quæ sola timui, in hac incidi, quæ ti-
mere non debui. Soletis identidem à me, milites,
petere, ut saluti mee parcam. Ipsi mihi prestatre
potestis, quod suradetis ut faciam. Ad vestras ma-
nus, ad vestra arma consugio: invitum vobis salvus
esse nolo: volentibus, non possum, nisi vindicor.
Tum Philotam, religatis post tergum manibus,
obsoleto amiculo velatum jussit induci. Facile ap-
parebat, mortis esse tam miserabili habitu non
sine invidia paulo ante conspecti. ducem equi-
tatus

tatus pridie viderant, sciebant Regis interfuisse convivio: repente non reum modo, sed etiam damnatum, imo vincitum intuebantur. Subibat animos Parmenionis quoque, tanti ducis, tam clari civis fortuna, qui, modo duobus filiis Hectore & Nicanore orbatus, cum eo, quem reliquum calamitas fecerat, absens diceret causam. Itaque Amyntas Regis Praetor, inclinantem ad misericordiam concessionem rursus aspera in Philotam oratione commovit: *Proditos eos esse Barbaris: neminem ad conjugem suam, neminem in patriam eorum ad parentes fuisse redditurum: velut truncum corpus, dempto capite, sine spiritu, sine nomine, in aliena terra ludibrium hostis futures.* Haud quaquam pro re ipsius Amyntas oratio grata Regi fuit, quod conjugum, quod pattiꝝ admonitos, pigriores ad cetera munia exsequenda fecisset. Tunc Cœnus, quanquam Philotus sororem matrimonio secum conjunzerat, tamen actius quam quisquam in Philotam invectus est; parricidam esse Regis, patiꝝ, exercitus, clamitans: *saxumque, quod forte ante pedes jacebat, arripuit, emissurus in eum;* ut plerique credidere, tormentis subtrahere cipiens: sed Rex manum ejus inhibuit, dicendꝝ prius causas debere fieri potestatem, nec aliter iudicari passurum se, affirmans. Tum dicere rursus permisso Philotas, sive conscientia sceleris, seu periculi magnitudine amens & attonitus, non attollere oculos, non hiscere audebat. Lacrymis deinde manantibus, linquente animo, in eum, à quo tenebatur, incubuit: abstersisque amiculo ejus oculis paulatim recipiens spiritum ac vocem, dicturus videbatur. Jamque Rex intuens eum, *Macedonias, inquit, de te judicaturi sunt: quero, an patris sermone sis apud eos usurus?* Tum Philotas: *Praeter Macedones, inquit, plerique adsunt, quos*

quos facilis, que dicam, percepturos arbitror, si eadem lingua fuero usus, qua tu egisti: non ob aliud, credo, quam ut oratio tua intelligi posset à pluribus. Tum Rex: Ecquid videtis odiu etiam sermonis patrii Philotam teneri? Solus quippe fasidit eum dicere. Sed sane, dicat utcunq; cordis est, dum memineritis, àque illum à nostro more atque sermone abhorrente. Atque ita concione excessit,

10. Tum Philotas: Verba, inquit, innocentis reperire facile est, modum verborum misero tenere, difficile. Itaque inter optimam conscientiam & inquisitissimam fortunam destitutus, ignoro quo modo ex animo meo ex tempori paream. Abest quidem optimus cause mea judex: qui cur me ipse audire voluerit, non mehercule excogito, cum illi utique, cognita causa, tam damnare me liceat, quam absolvere. Non cognita vero, liberari ab absente non possum, qui à presente damnatus sum. Sed quantum vincit hominis non supervacua solum, sed etiam invisa defensio est, qua judicem non docere videtur, sed arguere: tamen, utcunque licet dicere, memet ipse non deferam, nec committam ut damnatus etiam mea sententia videar. Evidenter, cuius criminis reus sim, non video. Inter conuratos nemo me nominat. De me Nichomachus nibil dixit. Ceballinus plus quam audieret, scire non potuit. Atque conurati caput me fuisse credit Rex. Potuit ergo Dymnus eum praterire, quem sequebatur? præsertim cum querenti socios vel falso fuerim nominandus, quo facilius, qui tentabatur, posset impelli. Non enim detecto facinore nomen meum prateriit, ut posset videri fecio pepercisse. Nichomachus, quem taciturnum arcana de semel ipso credebat, confessus, alius nominatis, me unum subtrahebat. Quæso, commilitones, si Ceballi-

nus me non adisset, nihil me de conjuratis scire volebisset: num hodie dicerem causam nullo me nominante? Dymnus sane et vivat adhuc, et velit mihi parcere: quid ceteri, qui de se confitebuntur et me videlicet subtrahent? Maligna calamitas, et vere noxia, cum quis suo supplicio acquejicit pro alio cruciatu. Tot consci i ne in equuleum quidem imposidi verum fatebuntur? Atqui nemo parebit morituro, nec cuiquam moriturus, ut opinor. Ad verum crimen et ad unum revertendum mihi est. Cur rem delatam ad te racuisti et cur tam securus audiisti? Hoc qualecumque est, confessio mihi, ubique es, Alexander, remisisti: dexteram tuam amplexus, reconciliati pugnus animi, convivio quoque interfui. Si credidisti mihi, absolutus sum: percisti, dimissus. Vt i judicium tuum serva. Quid hac proxima nocte, qua digressus sum a mensa tua, feci? quod novum facinus delatum ad te mutavit animum tuum? Gravi sopore acquiescebam, cum me, malis indormienti mei, inimici vinciendo excitarunt. Unde et parricide et proditori tam aliquies somni et scelerati conscientia obstrepsente cum dormire non possint, agitant eos furie, non consummato modo, sed et cogitato parricidio. At mihi securitatem primum innocentia mea, deinde dextera sua obtulerat. Non timui ne plus aliena crudelitatis apud te liceret, quam clementiae tuae. Sed ne te mihi credidisse paeniteat, res ad me ferebatur a puero, qui non testem, non pugnus indicii exhibere poterat, impleturis omnes metu, si capisset audiri. Amatoris et scorti iurgio interponi aures meas credidi infelix, et fidem eius suspectam habui, quod non ipse deferreret, sed fratrem potius subornaret. Timui ne negaret mandasse se Ceballino, et ego viderer multu amicorum Regis suisse periculi causa. Sic quoque cura laetum neminem, inveni, qui mallet perire

perire me, quam incolumem esse. Quid insimicitia-
rum credit s excepturum fuisse, si insontes lacebif-
fem: At enim Dymnus se occidit. Num igitur fa-
elurum eum divinare potui? Minime. Ita quod so-
lum indicio fidem fecit, id me, cum à Ceballino m-
terpellatus sum, movere non potuit. At hercule,
si conscius Dymno tanti sceleris fuisset, biduo illo
prodigos esse nos, dissimulare non debui. Ceballinus
irse tolli de medio nullo negotio potuit. Denique post
delatum in dicuum quo peritus eram, cubiculum
Regis solus intravi, ferro quidem cinctus. Cur dis-
tuli facinus? An sine Dymno non sum ausus? Ille
igitur princeps conjurationis fuit: sub illius um-
bra Philotas latebam, qui regnum Macedonum af-
fecto. Ecquis è vobis corruptus est donis? quem du-
cem, quem praefectum impensis colui? Mihi qui-
dem objicitur, quod societatem patrii sermonis
asperner, quod Macedonum mores fastidiam. Sic ego
impereo, quod dedignor, imminco? Jam pridem na-
tivus ille sermo commercio aliarum gentium exole-
vit: tam victoribus, quam victis, peregrina lingua
descendit est. Non mehercule ista me magis ledunt,
quam quod Anyntas Perdicce filius insidiatus est
Regi: cum quo quod amicitia fuerit mihi, non re-
cuso defendere, si fratrem Regis non oportuit diligi-
à nobis. Sin autem in illo fortunae gradu positum
etiam venerari necesse erat, utrum, quæso, quod
non divinavi, reus sum? Ab impiorum amicis
insontibus quoque moriendum est? Quod si æquum
est, cur tam diu vivo? si injustum, cur nunc de-
mum occidor? At enim scripsi, Misereri me co-
rum, quibus vivendum esset sub eo, qui se Jovis fi-
lium crederet. Fides amicitie, veri consilii pericu-
losa libertas, vos me deceperitis: vos quæ sentiebam,
ne reticerem, impulstis. Scripsisse me hoc fateor
Regi, non de Rege, non enim faciebam iuridiam,

sed pro eo timebam. Dignior mihi Alexander videbatur, qui Jovis stirpes tacitus agnoscerebat, quam qui predicatione jaflaret. Sed quoniam oraculi fides certa est, sit Deus cause meæ testis. Retinet me in vinculis, dum consulitur Hammon interim. Qui Regem nostrum dignatus est filium, neminem eorum, qui stirpi suæ insidiati sunt, latere patietur. Si certiora oraculis creditis esse tormenta, ne hanc quidem exhibenda veritatis fidem deprecor. Solent rei capitibus adhibere robis parentes. Duos fratres ego super amisi: patrem nec ostendere possum, nec invocare audeo, cum & ipse tanti criminis reus sit. Parvum est enim tot modo liberorum parentem, inunico filio acquiescentem, eo quoque orbari, ni ipse in rogum meum imponitur. Ergo, carissime pater, & propter me morieris, & tecum. Ego tibi vitam adimo, ego senectutem tuam extinguo. Quod enim me procreabas infelicem adversantibus Diis; aut hos ex me fructus perciperes, qui te manent? Nescio, adolescentia mea miserior sit, an senectus tua. Ego in ipso robore etatis eripior: tibi carnifex spiritum admet, quem si foruna exspectare volueret, natura reposcebat. Admonuit me patris mei mentio, quam timide & cunctanter, que Ceballinus detulerat ad me, indicare debuerim. Parmenio enim, cum audisset, venenum à Philippo medico Regi parari, deterrere eum volsit epistola scripta, quo minus medicamentum biberet, quod medicus dare constituerat. Num creditum est patrio? Num ullam autoritatem ejus literæ habuerunt? Ego ipso quoties, que audieram, detuli, cum ludibrio credulitatis repulsus sum. Si &, cum indicamus, invisi; &, cum tacemus, suspecti sumus, quid facere nos oportet? Cumque unus è circumstantium turba exclamasset, Bene meritis non insidiari: Philotas, Rekle, inquit, quisquis es, dicens.

Itaque

*Itaque, si insidiatus sum, paenam non deprecor : ex
finem facio dicendi, quoniam ultimæ verba gravia
sunt auribus vestris. Abducitur deinde ab iis qui
custodiebant eum.*

ii. Erat inter duces manu strenuus Belon qui.
dam, pacis artium & civilis habitus rudis ; verus
miles, ab humili ordine ad eum gradum, in quo
tunc erat, promotus, qui, tacentibus ceteris, sto-
lida audacia ferox, admonere eos cœpit, quoties
suis quisque diversoriis, quæ occupassent, deturba-
tus esset, ut purgamenta servorum Philotæ recipie-
rentur eo, unde commilitones expulisset : auro ar-
gentoque vehicula ejus onusta totis vicis stetisse :
ac ne in vicinia quidem diversorii quemquam
commilitonum receptum esse, sed per dispositos,
quos ad somnum habebat, omnes procul relega-
tos, ne foemina illa murmurantium inter se, silen-
tio verius quam sono, excitaretur. Ludibrio ei
fuisse rusticos homines. Phrygasque & Paphlago-
nas appellatos, qui non erubesceret, Macedo na-
tus, homines linguz suæ per interpretem audire.
Cur Hammonem consuli vellet ? eundem Jovis ar-
guisse mendacium, Alexandrum filium agnoscen-
tis scilicet veritum ne invidiosum esset, quod Diæ
offerrent. Cum insidiaretur capiti Regis & amici,
non consuluisse eum Jovem. Nunc ad oraculum
mittere, dum pater ejus sollicitaretur, qui presit
in Media : & pecunia, quæ ejus custodiz commis-
sa sit, perditos homines ad societatem sceleris im-
pellat. Ipsos missuros ad oraculum, non qui Jovem
interrogent, quodex Rege cognoverint ; sed qui
gratias agant, qui vota pro incolumentate Regis o-
ptimi persolvant. Tum vero universa concio ac-
censa est, & à corporis custodibus initium factum,
clamatibus, discrependum esse particidam ma-
nibus eorum. Id quidem Philotas, qui graviora

supplicia metueret, haud sane iniquo animo au-
diebat. Rex in concionem reversus, sive ut in cu-
stodia quoq; torqueretur, sive ut diligentius cu-
cta cognosceret, concilium in posterum diem dis-
tulit. Quanquam in vesperam inclinabat dies, ta-
men amicos convocari jubet: & cæteris quidem
placebat, Macedonam more obrui saxis. Hepha-
stion autem, & Craterus, & Cœnus, tormentis ve-
xitatem exprimendam esse dixerunt: & illi quo-
que, qui aliud suaserant, in horum sententiam
transeunt. Concilio ergo dimisso, Hephaestion cum
Cratero & Cœno ad quæstionem de Philora ha-
bendam consurgunt. Rex, Cratero accersito, &
sermone habito, cuius summa non edita est, in in-
timam diversorii parrem secessit. remotis arbit-
ris, in multam noctem quæstionis exspectavit
eventum. Tortores in conspectu Philoræ omnia
crudelitatis tormenta proponunt. Et ille ultiro:
*Quid cessatis, inquit, Regis inimicum, interfeclo-
rem, conscientem occidere? quid quæstione opus est?
Cogitavi, volui.* Craterus exigere, ut quæ confite-
retur, in tormentis quoque diceret. Dum corripi-
tur, dum obligantur oculi, dum vestis exuitur,
gentium jura, Deos patrios nequidquam apud sur-
das aures invocabat. Per ultimos deinde crucia-
tus, utpote damnatus, & inimicis in gratiam Re-
gis torquentibus, laceratur. Ac primo quanquam
hinc ignis, illinc verbera, jam non ad quæstionem,
sed ad pœnam ingerebantur, non vocem modo,
sed etiam gemitus habuit in potestate. Sed post-
quam intumescens corpus ulceribus, flagellorum
ictus nudis ossibus incusso ferre non poterat, si
tormentis adhibituri modum essent, dicturum se,
quæ scire expeterent, pollicetur. Sed finem qua-
stioni fore, jurare eos per Alexandri salutem, vo-
lebat, removeriq; tortores. Et utroque imperato,

Cra.

Cratero inquit, *Dic quid me veli redicere.* Illo indignante iudicari, rursusque revocante tortores, tempus petere coepit, dum reciperet spiritum, cuncta que sciret indicaturus. Interim equites, nobilissimus quisque, & ii maxime, qui Parmenionem propinqua cognatione contingebant, postea quam Philotam torqueri fama vulgaverat, legem Macedonum veriti, qua cautum erat, ut propinquorum eorum, qui Regi insidiati erant, cum iplis necarentur: alii se interficiunt, alii in devios montes vastasque solitudines fugiunt, ingenti per tota castra terrore diffuso: donec Rex, tumultu cognito, legem se supplicii conjunctis sonum remittere edixit. Philotas verone an mendacio liberare se a cruciatu voluerit, anceps conjectura est: quoniam & vera confessis, & falsa dicentibus, idem doloris finis ostenditur. Ceterum, Pater, inquit, meus, Hegelochus quam familiariter usus sit, non ignoratis. Illum dico Hegelochum, qui in acie ceedit. Ille omnium malorum nobis causa fuit. Nam eum primum Jovis filium se salutari jussit Rex: id indigne ferens ille; Hunc igitur regem agnoscimus, inquit, qui Philippum deditur patrem? Actum est de nobis, si ista perpeti possumus. Non homines solum, sed etiam Deos despicit, qui regulat Deus credi. Amissimus Alexandrum, amissimus Regem; incidimus in superbiam, nec Deus quibus se exequat, nec hominibus quibus se vitait, tolerabilem. Nostrone sanguine Dea sumus, qui nos fastidiat? quoniam gravetur in etiam adire concilium? Credite mihi. & nos, si viri, a Diis adoptabimur. Quis pro te, heus Alexander, quis deinde Archelum, & tu? quoniam occidit ultus est? hic ait, omnes enim, quis patris ignorvit. Hec Hegelochus, & postero die prima luce, quando accidit, & postea

erat, & me moestum videbat: audieramus enim quæ sollicitudinem incutiebant. Itaque ut experiemur, ultimum vino gravatus effudisset illa, an altiore concepta consilio, accessiri eum placuit, ac venire: eodemque sermone ultiro repetito, adjecit, se, sive auderemus duces esse, proximas à nobis partes vindicaturum: sive decessit animus, consilium silentio esse tectorum. Parmenioni, vivo adhuc Dario, intempestiva res videbatur; non enim sibi, sed hosti esse occisuros Alexandrum: Dario vero sublato, præmium Regis occisi Asiam, & totum Orientem interfectoribus esse cessum. Approbatoque consilio, in hæc fides data est & accepta. Quod ad Dymnum pertinet, nihil scio: & hæc confessus, intelligo, non prodeesse mihi quod prorsus sceleris expers sum. Illi rursus tormentis admotis, cum ipsi quoque hastis os oculosque eius everberarent, ut hoc quoque crimen confiteretur, expressere. Exigentibus deinde, ut ordinem cogitati sceleris exponeret: cum diu Bactra retentura Regem viderentur, timuisse respondit, ne pater LXX natus annos, tanti exercitus dux, tantæ pecunie custos, interim extingueretur, ipsique sporliato tantis viribus, occidendi Regis causa non esset. Festinasse ergo se, dum præmium haberet in manibus. Representasse consilium; cuius patrem fuisse autorem si crederent, tormenta, quamquam tolerare non posset, tamen non recusare. Illi collocati, satis quæsum videri, ad Regem revertuntur, qui postero die, & quæ confessus erat Philotas, recitari, & ipsum, quia ingredi non poterat, jussit afferri. Omnia agnoscente eodem, Demetrius, qui proximi sceleris particeps esse arguebatur, producitur: multa affirmatione, animique pariter constantia, & vultu abnuens, quidquam ubi in regem cogitatum esse. Tormenta etiam deponcebatur

poscebat in semetipsum. Cum Philotas, circumlati oculis incideret in Calin quendam haud procul stantem, propius eum jussit accedere. Illo perturbato, & recusante transire ad eum; Patieris, inquit, Demetrium mentiri, rursusque excruciar? Calin vox sanguisque defecerant, & Macedones Philotam inquinare innoxios velle suspicabantur; quia nec à Nichomacho nec ab ipso Philota, cum torqueretur, nominatus esset adolescentis: qui ut praefectos Regis circumstantes se vidit, Demetrium & semetipsum id facios cogitasse confessus est. Omnes ergo à Nichomacho nominatos, more patrio dato signo, saxis obruerunt. Magno non modo salutis, sed etiam vitæ periculo liberatus erat Alexander. Quippe Parmenio & Philotas principes amicorum, nisi palam fontes, sine indignatione totius exercitus non potuissent damnari. Itaque anceps quaestio fuit. Dum inficiatus est factinus, crudeliter torqueri videbatur: post confessionem Philotas ne amicorum quidem misericordiam meruit.

LIBER VII.

BREVIARIUM LIBRI.

1. **A**lexander Lyncestem majestatis reum interfici acurat; deinde in Amyntam & Simmiam Philote amicos inquirit, qui suam innocentiam gravioratione tuentur.

2. Amynta & fratribus in grat. am receptis, Polydamas à rege jussus, in Medium celeriter profectus, Parmenionem interfici curat: Unde indignatio & sedatio, que tandem extinguitur.

3. Varios populos sub jugum mittit Alexander, ac septendecim diebus cum exercitu Caucasum superat.

4. Bessus de bello adversus Alexandrum, inter-

epulas, consultat, sapientique Cobaris consilio minime acquiescit. Interim Rex Bactra pervenit, ubi de Graecorum defectione, & Satibarzane singulari certamine occiso, advenit ei nuntius.

5. Exercitus Alexandri siti liberatus Oxum amnem industrie trajicit, Bessus dolo captus ad Alexandrum adducitur, à quo & Darii fratri Oxari crucifigendus traditur.

6. Barbarorum & Macedonum benevolentia: varias expugnat urbes. Sed ex Alexandriam ad Tanaim condit amnem, brevissimoque tempore absolvit spatio.

7. De bello Scythis inferendo Alexander ager ex vulnere cum suis mut consilium. Aristander vates regi voluntati extorum accommodat significata. Menedemus à Spitamene per insidias cum duobus pedum millibus & ccc equitibus à Dahis interficitur: quod callide admodum dissimulat Alexander.

8. Dum exercitus ad bellum accingitur, Scytharum legati adveniunt, ac de pace prorsus egregiam ad Alexandrum orationem habent.

9. Alexander legatis dimissis Tanaim trajicit, belum Scythis infert: & cum victus benignè agit.

10. Sogdianorum nobilium invictus animus. Bessi supplicium: noro milite auctus Alexandri exercitus.

11. Petram, urbem amplissimam, situ naturaque loci fere inexpugnabilem, ad deditiunem cogit Alexander.

PHILOTAM sicut recentibus sceleris ejus vestigiis jure affectum suppicio censerant milites; ita postquam desierat esse, quem odiant, invidia in misericordiam vertitur. Moverat & claritas juvenis, & patris ejus senectus atque orbi.

orbitas. Primus Asiam aperuerat Regi, omnium periculorum eius particeps, semper alterum acie cornu defenderat. Philippo quoque ante omnes amicus, & ipsi Alexandro tam fidus, ut occidendi Attalum non alio ministro uti mallet. Horum cogitatio subibat exercitum, seditionesque voces referabantur ad Regem ; queis ille haud sane motus, satisque prudens otii vitia negotio discuti, edicit ut omnes in vestibulo regiae praesto afforent. quos ubi frequentes adesse cognovit, in concionem processit. Haud dubie ex composito Apharias postulare coepit, ut Lyncestes Alexander, qui, multo antequam Philotas, Regem voluisse occidere, exhiberetur. A duobus indicibus (sicut supra diximus) delatus, tertium jam annum custodiebatur in vinculis. Eundem in Philippi quoque eadem conjugasse cum Pausania, pro comperto fuit : sed quia primus Alexandrum Regem salutaverat, supplicio magis, quam criminis, fuerat exemptus. Tum quoque Antipatri socii ejus preces justam Regis iram morabantur. Ceterum recruduit soporatus dolor : quippe veteris periculi memoriam, presentis cura renovabat. Igitur Alexander ex custodia educitur, iussusque dicere, quanquam toto triennio meditatus erat defensionem, tamen habens & trepidus, pauca ex iis quae composuerat, protulit : ad ultimum non memoria solum, sed etiam mens eum destituit. Nulli erat dubium quin trepidatio conscientiae indicium esset, non meorum & vitium. Itaque ex iis, qui proxime fuerant, obliquantem adhuc oblivioni auctoribus intocerant : cuius corpore ablato, Rex introduci vult Amyntam & Simmiam. Nam Polemon minimus ex fratribus, cum Philotam torqueti compresisset, profugerat. Omnia Philota amicorum hic carissimi fuerant, ad magna & honorata ministeria illius maxime suffra-

fragatione producti: memineratque Rex summo studio ab eo conciliatos sibi. Nec dubitabat hujus quoq; ultimi consilii fuisse participes. Igitur olim esse sibi suspectos matris suæ literis, quibus esset admonitus, ut ab his salutem suam tueretur: ceterum se invitum deteriora credentem, nunc manifestis indiciis victum jussisse vinciri. Nam pridie quam detegeretur Philoræ scelus, quin in secreto cum ipso fuisset, non posse dubitari. Fratrem vero qui profugerit cum Philotas torqueretur, aperuisse fugaz causam. Nuper præter consuetudinem, officii specie, amotis longius cæteris, admovisse semetipsum lateri suo, nulla probabilitas: seque mirantem quod non vice sua tali fungerentur officio, & ipsa trepidatione eorum perterritum, strenue ad armigeros, qui proxime sequebantur, recessisse. Ad hoc accedere, quod cum Antiphanes scriba equitū Amyntæ denuntiasset, pridie quam Philoræ scelus deprehensum esset, ut ex suis equis, more solito, daret iis qui amisissent suos: superbe respondisse, nisi incepto desisteret, brevi seiturum quis ipse esset. Jam lingaz violentiam, temeritatemque verborum, quaz in semetipsum jacularentur, nihil aliud esse, quam scelesti animi indicem ac testem: quaz si vera essent, idem meruisse eos quod Philoram: si falsa exigere ipsum ut refellant. Productus deinde Antiphanes, de equis non traditis, & adjectis etiam superbe minis indicat. Amyntas, facta dicendi potestate: Si nihil, inquit, interest Regis; peto, ut, dum dico, vinculis liberer. Rex solvi utrumque juber: desiderantique Amyntæ ut habitus quoque redderetur, armigeri lanceam dari jussit: quam ut læva comprehendit, evitato eo loco, in quo Alexandri corpus paulo ante jacuerat, Qualiscunque, inquit, exitus nos manet, Rex, confitemur, prosperum tibi debituros, tri-

fliorem

florem fortunæ imputaturos. Sine præjudicio dicimus causam; liberis corporibus animisque: habitum etiam, in quo te comitari solemus, reddidisti. Causam non possumus, fortunam timere desinemus. Te queso, permittas mihi id primum defendere, quod à te ultimum objectum est. Nos, Rex, sermonis, aduersus majestatem tuam habitu nullius consciæ sumus nobis. Dicerem, jam pridem vicisse invidiā, nisi periculum esset, ne alia maligne dicta crederes blanda oratione purgari. Ceterum, etiamsi militis tui vel in agmine deficiens & fatigat, vel in acie periclitans, vel in tabernaculo ægris & vulnera curantis, aliqua vox asperior esset accepta, merueramus fortibus factis, ut malles ea tempori nostro imputare, quam animo. Cum quid accidit tristis, omnes rei sunt: corporibus nostris, quæ unque non odimus, infestas admovemus manus: parentes liberis se occurrant, & ingratis & invisi sunt. Contra, cum donis honoramur, cum premiis onusti revertimur, quis ferre nos potest? quis illam animorum alacritatem continere? Militantium nec indignatio, nec letitia moderata est. Ad omnes afflitus impetus rapimur; viuperamus, laudamus, miseremur, irascimur. Ut cunque præsens morit affectio, modo Indiam adire & Oceanum libet, modo conjugum & liberorum patriæque memoria occurrit. Sed has cogitationes, has inter se colloquentium voces, signum tuba datum finit. In suos ordines quisque currimus, & quicquid irarum in tabernaculo conceptum est, in hostium effunditur capita. Utinam Philotas quoque intra verba peccasset. Proinde ad id revertar, propter quod rei sumus. Amicitiam, quæ nobis cum Philota fuit, adeo non inficiar, ut expetisse quoque nos, magnosque ex ea fructus percepisse confitear. An vero Parmenionis, quem tibi proximum esse voluisti, filium, omnes pene amicos tuos dignatione vincentem,

centem, cultum à nobis esse mirarū? Tu hercule (si verum audire vis) Rex, hujus nobis periculi causa es. Quis enim aliis effecit, ut ad Philotam decurrent qui placere vellent tibi? Ab illo traditi, ad hunc gradum amicitiae tuae ascendimus. Is apud te fuit, cuius gratiam expetere, & iram timere possemus. An non propemodum in tua verba, tui omnes te praevente jura vimus, eosdem nos inimicos amicosque habituros esse, quos tu haberet? hoc sacramento pietatis obstricti adversamur scilicet, quem tu omnibus preferebas? Igitur si hoc crimen est, tu paucos innocentes habes, imo hercule deminem. Omnes enim Philotae amici esse voluerunt: et idem, quot volebant, esse non poterant. Ita si à consciis amicos non dividis, nec ab amicis quidem separabis illos qui idem esse voluerunt. Quod igitur conscientia affertur indicium? ut opinor, quia pridie familiariter, & sine arbitrio, locutus est nobiscum. At ego purgare non possem, si pridie quicquam ex vetera vita ac more mutassem. Nunc vero, si, ut omnibus diebus, illo quoque qui suspicetus est, fecimus; consuetudo diluet crimen. Sed equos Antiphani non dedimus, & pridie quam Philotas detectus est, hec mihi cum Antiphane res erat, qui si nos suspectos facere vult, quod illo die equos non dederim, semet ipsum, quod eos desideraverat, purgare non poterit. Anceps enim crimen est inter retinentem, & exigentem, nisi quod melior est causa suum non tradentus, quam poscentis alienum. Ceterum, Rex, equos decem habui, è quibus Antiphanes octo jam distribuerat iis, qui amiserant suos. Omnino duos ipse habebam: quos cum velle abducere homo superbissimus, certe inquisivius, nisi pedes militare vellem, retinere cogebat. Nec inficiaseo, liberi hominis animo locutum esse me cum igitur avissimo; & hoc unum militiae sue usurpante, ut alienos quos pugnaturis dis- tri.

tribuat. Huc enim malorum ventum est, ut verba mea eodem tempore & Alexandro excusem, & Antiphani. At hercule mater de nobis inimicus tibi scripsit. Utinam prudentius esset sollicita pro filio, & non inane quoque species anxiō animo figuraret. Quare enim non adscribit metus sui causam? Denique non ostendit autorem, quo facto dictiore nostro mota, tam trepidas tibi litteras scripsit. Omiseram conditionem meam, cui forsitan non periculosius est tacere quam dicere! Sed utcunque cessura res est, malo tibi defensionem meam displicere, quam causam. Agnosces autem quae dicturus sum. Quippe meministi, cum me ad perducendos ex Macedonia milites mitteres, dixisse te, multos integros juvenes in domo tuae matris abscondi. Precepisti igitur mihi, ne quem preter te intuerer, sed detracantes militiam perducerem ad te. Quod equidem feci, & liberius, quam expediebat mihi, executus sum imperium tuum. Gorgiam, & Hecateum & Gorgiam, quorum bona opera uteris, inde perduri. Quid igitur iniquius est, quam me, qui, si tibi non parvissim, jure datus fui penas, nunc perire quia parui? Neque enim ulla alia matri tuae persecuendi nos causa est, quam quod utilitatem tuam mislebris preposuimus gratiae. Sex millia Macedonum pedatum, & DC equites adduxi: quorum pars secuturā me non erat, si militiam detracantibus indulgere voluisse. Sequitur ergo, ut, quia illa propter hanc causam irascitur nobis, tu mitiges matrem, qui ire eius nos obtulisti.

2. Dum hęc Amyntas agit, forte supervenient qui fratrem eius Polemenem, de quo ante dictum est, fugientem consecuti vincitum reducebant. Infesta concio vix inhiberi potuit, quin protinus suo moe saxa in eum jaceret. Atq; ille sanctus interitus; Nihil, inquit, pro me deprecor, modo ne fra-

fratrum innocentia fuga imputetur mea. Hæc si defendi non potest, meum crimen sit. Horum ob id ipsum
 melior est causa, quod ego, qui profugi, suspiclus
 sum. Hæc elocuto universa concio assensa est.
 Lacrymæ deinde omnibus manare cœperunt, a-
 deo in contrarium repente mutatis, ut solum pro
 eo esset quod maxime laxerat. Juvenis erat pri-
 mo etatis flore pubescens, quem inter equites tor-
 mentis Philotæ conturbatos alienus terror abstu-
 lerat. Desertum cum à comitibus, & hæsitantem
 inter revertendi fugiendique consilium, qui secu-
 ti erant, occupaverunt. Is tum stile cœpit. & os
 suum converberare, mœstus non suam vicem, sed
 propter ipsum periclitantium fratrum. Moverat-
 que jam Regem, non concionem modo: sed u-
 nus erat implacabilis frater, qui terribili vultu in-
 tuens eum, Tum, ait, demens, lacrymare debueras,
 cum quo calcaria subderes, fratrum desertor, &
 desertorum comes. Miser, quo, & unde, fugiebas? Ef-
 fecisti ut reus capitis, accusatoris uterer verbis. Ille
 peccasse se, sed gravius in fratres, quam in semet-
 ipsum, fatebatur. Tum vero, neque lacrymis, ne-
 que acclamationibus, quibus studia sua multitu-
 do profitetur, temperaverunt. Una vox erat pari
 emissa consensu, ut insontibus & fortibus viris
 parceret. Amici quoque, data misericordia occa-
 sione, consurgunt; flentisque Regem deprecantur.
 Ille, silentio facto, Et ipse, inquit, Amyntam
 mea sententia fratresque eius absolvō. Vos autem, ju-
 venes, malo beneficii mei obliviousi, quam periculi ve-
 stri meminisse. Ea fide redite in gratiam mecum,
 qua ipse vobiscum revertor. Nisi quæ delata essent,
 excussem, valde dissimulatio mea suspecta esse po-
 tuisse. Sed satius est purgatos esse, quam suspectos.
 Cogitate, neminem absolvī posse, nisi qui dixerit cau-
 sam. Tu Amynta, ignosce fratri tuo; erit hoc simpli-
 citer

citeretiam mihi reconciliati animi tui pignus. Concionem deinde dimissa, Polydamanta vocari jubet. Longe acceptissimus Parmenioni erat, proximus lateri in acie stare solitus. Et quanquam conscientia fretus, in regiam venerat: tamen ut iussus est fratres suos exhibere admodum juvenes, & Regi ignotos obstatem, fiducia in sollicitudinem versa, trepidare coepit: si prius quae nocere possent, quam quibus eluderetur, reputans. Jam armigeri, quibus imperatum erat, produxerant eos, cum exsanguem metu Polydamanta proprius accedere jubet: submotique omnibus; Scelere, inquit, Parmenionis omnes pariter appetiti sumus: maxime ego ac tu, quos amicitiae specie fecellit: ad quem persequendum puniendumque (vide quantum fidei tuae credam) te ministro uti statui. Obsides, dum hoc peragis, erunt fratres tui. Proficiscere in Medianam, ex ad Praefectos meos literas scriptas manus mea perfer. Velocitate opus est, qua celeritatem facias antecedas. Noctu pervenire illuc te volo: postero die quae scripta erunt, exequi. Ad Parmenionem quoque epistololas feres, unam à me, alteram Philote nomine scriptam. Signum annuli ejus in mea potestate est. Sic pater credens à filio impressum, cum te viderit, nihil metuet. Polydamas, tanto liberatus metu, impensis etiam quam exigebatur, promittit operam. Collaudatusque, & præmiis oneratus, deposita ueste quam habebat, Arabica induitur. Duo Arabes, quorum interim conjuges a liberis, vinculum fidei, obsides apud Regem erant, dati comites. Per deserta etiam obficitatem loca, camelis undecima die, quo destinaverat, pervenit. Et prius quam ipsius uuntia retur adventus, rursus Polydamas uestem Macedonicam sumit, & in tabernaculum Cleandri (Prætor hic regius erat) quarta vigilia pervenit. Redditis deinde literis,

literis, constituerunt prima luce ad Parmenio-
 nem coire. Namque cæteri quoque, quibus literas
 Regis attulerat, ad eum venturi erant, cum Par-
 menioni Polydamanta venisse nuntiaverunt: qui
 dum lætatur adventu amici, simulque noscendi,
 quæ Rex ageret, avidus, (quippe longo intervallo
 nullam ab eo epistolam acceperat) Polydamanta
 requiri jubet. Diversoria regionis illius magnos
 recessus habent, amoenosque nemoribus manu
 confitis. Ea præcipue Regum Satraparumque vo-
 luptas erat. Spatiabatur in nemore Parmenio, me-
 dius inter duces, quibus erat imperatum literis Re-
 gis, ut occiderent. Agendz autem rei constituerant
 tempus, cum Parmenio à Polydamante literas
 traditas legere coepisset. Polydamas procul ve-
 niens, ut a Parmenione conspectus est vultu læti-
 tiz speciem præferente, ad complectendum eum
 cucurrit: mutuaq[ue] gratulatione functi Polyda-
 mas epistolam à Rege scriptam ei tradidit. Par-
 menio vinculum epistola solvens, quidnam Rex ager-
 et, requirebat. Ille, ex ipsis literis cognitum
 esse, respondit, Quibus Parmenio lectis, Rex, in-
 quirit, expeditionem parat in Arachosios. Strenuum
 hominem, & nunquam cessantem. Sed tempus salu-
 zi fuit, tanta jam parta gloria, parcere. Alteram
 deinde epistolam Philoræ nomine scriptam, latus,
 quod ex vultu notari poterat, legebat. Tum ejus la-
 tus gladio haurit Cleander, deinde jugulum ferit:
 cæteri exanimem quoque confodiunt. Et armige-
 ri, qui ad aditum nemoris astiterant, cognita cæde,
 cuius causa ignorabatur, in castra perveniunt, &
 tumultuoso nuntio milites concitant. Illi armati
 ad nemus, in quo perpetrata cædes erat, coeunt, &
 ni Polydamas, cæterique ejusdem noxæ participes
 dedantur, murum circundatum nemori eversuros
 denuntiant, omniumque sanguine Duci parens-

turos. Cleander primores eorum intromitti jubet, literasque Regis scriptas ad milites recitat, quibus insidiaz Parmenionis in Regem, precesq; ut ipsum vindicarent, continebantur. Igitur, cognita Regis voluntate, non quidem indignatio, sed tamen seditio compressa est. Dilapsis pluribus pauci remanserunt, qui saltem ut corpus ipsius sepeliere permetterent, precabantur. Diu id negatum est, Cleandri metu, ne offenderet Regem. Pertinacius deinde precantibus, materiam consternationis subtrahendam ratus, capite deciso truncum humare permisit. Ad Regem caput missum est. Hic exitus Parmenionis fuit, militiz domique clari viri. Multa sine Rege prospere, Rex sine illo nihil magnaz rei gesserat. Felicissimo Regi, & omnia ad fortunaz suaz exigenti modum, satisfecit LXX natus annos: juvenis, ducis, & saepe etiam gregarii militis munia explicuit; acer consilio, manu strenuus, carus principibus, vulgo militum acceptior. Hæc impulerint illum ad regni cupiditatem, aut tantum suspectum fecerint, ambigi potest: quia Philotas ultimis cruciatibus vinctus, verane dixerit, quæ facta probari non poterant, an falsis tormentorum petierit finem, re quoque recenti, cum magis posset liquere, dubitatum est. Alexander, quos mortem Parmenionis conquestos esse compererat, separandos à cætero exercitu ratus, in unam cohortem se crevit, ducemque his Leonidam dedit, & ipsum Parmenioni quondam intima familiaritate conjunctum. Fere iidem erant, quos alioqui Rex habuerat inimicos. Nam cum experiri vellet militum animos, admonuit, qui literas in Macedoniam ad suos scripsisset, iis, quos ipse mittebat, perlaturis cum fide, traderet. Simpliciter ad necessarios suos quisque scripserat quæ sentiebat. Aliis gravis erat, plerisque non ingrata militia. Ita & agen-

agentium gratias, & querentium, literæ exceptæ sunt. & qui forte tedium laboris per literas erant quæsti, hanc seorsum cohortem à cæteris tendere ignominiaz causa jubet: fortitudine usurus in bello libertatem lingue ab autibus credulis remoturus, & consilium temerarium forsitan: quippe fortissimi juvenes contumelias irritati erant, sicut omnia alia felicitas Regis excipit. Nihil illis ad bella promptius fuit. Incitabat virtutem & ignominiaz demenda cupidus, & quia fortiora facta in paucis latere non poterant.

3. His ita compositis, Alexander Arianorum Satrape constituto, iter pronuntiari jubet in Argiaspas, quos jam nunc mutato nomine Evergetas appellabant, ex quo frigore viciusque penuria Cyri exercitum affectum, testis & commeatibus juverant. Quintus dies erat ut in eam regionem pervenerat; cognoscit Satibarzadem, qui ad Bessum defecerat, cum equitum manu irupisse rursus in Arios. Itaque Caranum & Frigylum cum Artabazo & Andronico, & sex millibus Græcorum peditum, DC equites sequebantur. Ipse sexaginta diebus gentem Evergetatum ordinavit, magna pecunia ob egregiam in Cyrum fidem donata. Relicto deinde, qui iis præcesset, Amenide (scriba ïs Darii fuerat), Arachosiis, quorum regio ad Ponticum mare pertinet, subegit. Ibi exercitum, qui sub Parmenione fuerat, occupavit. Sex millia Macedonum erant, & cc nobiles, & v millia Græcorum, cum equitibus ducentis, haud dubie robur omnium virium Regis. Arachosiis datus Memnon Præter, quatuor millibus peditum, & DC equitibus in præsidium relictis. Ipse Rex nationem nefinitimis quidem satis notam, quippe nullo commercio volentem mutuos usus, cum exercitu intravit. Parapamisadæ appellantur; agreste hominum

num genus, & inter Barbaros maxime inconditum: locorum asperitas hominim quoque ingenia duraverat. Gelidissimum Septentrionis axem ex magna parte spectant. Baetrianis ad Occidentem coniuncti sunt. Meridiana regio ad mare Indicum vergit. Tuguria latere primo struunt. Et quia sterilis est terra materiarum, in nodo etiam montis dorso usque ad summum aedificiorum fastigium eodem laterculo utuntur. Ceterum structura lator ab imo, paulatim incremento operis in arctius cogitur; ad ultimum in certarum maxime modum coit. Ib foramine recto, superne lumen accipiunt. Ad medium vites & arbores, si quae in tanto terrae rigore durare potuerunt, obrouunt. Penitus hyeme defossae latent. Cum, nive discussa, aperiti humus coepit, caelo soliq; redduntur. Ceterum adeo altae nives premunt terram, gelu & perpetuo pene rigore constricta, ut ne avium quidem ferre ullius vestigium extet. Obscura cæli verius umbra, quam lux nocti similis, premit terram, vix ut quae prope sunt, confici possint. In hac tamen omnis humani cultus solitudine destitutus exercitus quicquid malorem tolerari potest, pertulit: inopiam, frigus, latitudinem, desperationem. Muitos examinavit rigor insolitus nivis: multorum adussit pedes: plurimorum oculis præcipue perniciabilis fuit fatigati quippe in ipso gelu deficientia corpora sternebant: quae cum moveri desissent, vis frigoris ita astringebat, ut rursus ad surgendum connitentes non possent. A commilitonibus torpentes excitabantur. Neque aliud remedium erat, quam ut ingredi cogerentur. Tum demum vitali calore moto, membris aliquis redibat vigor. Si qui tuguria Barbarorum adire potuerunt, celeriter refecti sunt. Sed tanta caligo erat, ut aedificia nulla alia res, quam fumus, ostenderet.

Illi, nunquam ante in terris suis advena viso, cum armatos repente conspicerent, exanimati metu, quidquid in tuguriis erat, afferebant: ut corporibus ipsorum parceretur, orantes. Rex agmen circuibat pedes, jacentes quosdam erigens, & alios, cum ægre sequerentur, adminiculo corporis sui excipiens. Nunc ad prima signa, nunc in medium, nunc in ultimo agmine itineris, multiplicato labore, aderat. Tandem ad cultiora perventum est: commeatuque largo recreatus exercitus, simul & qui consequi non poterant, in illa castra venerunt. Inde agmen processit ad Caucasum montem, cuius dorsum Asiam perpetuo jugo dividit: hinc simul mare, quo Ciliciam subit: illinc Caspium fretum & amnem Araxem, aliaque regionis Scythia deserta spectat. Taurus secundæ magnitudinis mons committitur Caucaso: à Cappadocia se attollens Ciliciam præterit, Armeniaque montibus jungitur. Sic inter se tot juga velut serie cohaerentia, perpetuum habent dorsum: ex quo Asia omnia fere flumina, alia in Rubrum, alia in Caspium mare, alia in Hyrcanum & Ponticum decidunt. xvii dierum spatio Caucasum superavit exercitus. Rupes in eo x in circuitu stadia complectitur, quatuor in altitudinem excedit: in qua vinctum Promethea fuisse antiquitas tradit. Condendæ in radicibus montis urbi sedes electa est vii millibus seniorum Macedonum, & præterea militibus, quorum opera uti desisset, permisum in novam urbem considere. Hinc quoque Alexandriam incolæ appellaverunt.

4. At Bessus Alexandri celeritate perterritus, Diis patriis sacrificio rite facto, sicut illis gentibus mos est, cum amicis ducibusque copiarum inter epulas de bello consultabat. Graves mero suas vires extollere; hostium nunc temeritatem, nunc pau-

citatem, spernere. Principue Bessus ferox verbis, & paro per scelus regno superbus, ac vix potens mentis, dicere: Socordia Darii creuisse hostium famam. Occurrisse enim in Ciliciz angustissimis fauibus, cum retrocedendo posset perducere incautos in loca natura & situ invia, tot fluminibus objectis, tot montium latebris, inter quas deprehensus hostis, ne fugz quidem, nedum resistendi, occasionem fuerit habiturus. Sibi placere in Sogdianos recedere. Oxum amnem velut murum objectum hosti, dum ex fioitimi gentibus valida auxilia concurrent. Venturos autem Chorasmios, & Dahas, Sacasque, & Indos, & ultra Taim amnem colentes Scythes: quorum neminem adeo humilem esse, ut humeri ejus non possent Macedonis militis verticem æquare. Conclamat temulenti, unam hanc sententiam salubrem esse: & Bessus circumferri merum largius jubet, debellatus super mensa Alexandrum. Erat in eo convivio Cobares natione Medus, sed magicæ artis (si modo ars est, non vanissimi cuiusque ludibriū) magis professione quam scientia celeber, alioquin moderatus, & probus. Is cum præfatus esset, scire, servo esse utilius parere dicto, quam afferre consilium, cum illos qui pareant, idem quod exteris maneat; qui vero suadeant, proprium periculum: poculum ei, quod habebat in manu, traxerunt. Quo accepto Cobares, Natura, inquit, mortalium, hoc quoque nomine prava & sinistra dico potest, quod in suo quisque negotio hebetior est quam in alieno. Turbida facta sunt consilia eorum, qui sibi suadent. Obstaculæ aliis metus, aliis cupiditas, non nunquam naturalis eorum, qua cogitaveris, amor nam in te superbia non cadit. Expertus es, unumquemque quod ipse repererit, aut solum, aut optimum ducere. Magnum onus sustines capite, regisne

insigne. Hoc aut moderate perferendum est, aut
 (quod abominor) interruet. Consilio, non impetus
 opus est. Adjicit deinde, quod apud Bactrianos vul-
 go usurpabant, Canem timidum vehementius la-
 trare, quam mordere. Altissima queque flumina
 minimo sono labi. Quæ inserui, ut qualisunque in-
 ter Barbaros potuit esse prudentia, traderetur. In
 his audientium suspenderat exspectationem sui.
 Tum consilium aperit, utilius Besso, quam gra-
 tius. In vestibulo, inquit, regre tue velocissimus
 consilit Rex. Ante ille agmen, quam tu mensam
 istam movebis. Nunc ab Tanai exercitum accerses,
 armis flumina oppones. Scilicet, qua tu fugiturus
 es, hostis sequi non potest? Iter utriq; commune est,
 viatoriutius. Licet strenuum metum putas esse, ve-
 locior tamen spes est. Quin validioris occupas gra-
 tiæ im dedisque te? Ut cunque cesserit, meliorem for-
 tunam deditus, quam hostis, habiturus. Alienum
 habes regnum, quo facilius eo careas. Incipies forsi-
 tan justus esse Rex, cum ipse fecerit, qui tibi ex da-
 re potest regnum, & eripere. Consilium habes fidele,
 quod dutiis exsequi supervacaneum est. Nobilis
 equus umbra quoque virge regitur; ignavus ne cal-
 cari quidem concitari potest. Bessus, & ingenio &
 multo mero ferox, adeo exarsit, ut vix ab amicis,
 quo minus occideret eum (nam strinxerat quo-
 que acinacem), contineretur. Certè à convivio
 profilivit, haudquaquam potens mentis. Cobares
 inter tumultum elapsus, ad Alexandrum transfu-
 git. Octo millia Bactrianorum habebat armata
 Bessus, quæ, quædiu propter cœli intemperiem
 Indiam potius Macedones petituros crediderant,
 obedienter imperata fecerunt. Postquam adven-
 tare Alexandrum compertum est, in suos quisque
 vicos dilapsi Bessum reliquerunt. Ille cum clien-
 tum manu, qui non mutaverant fidem, Oxo amoe-
 superato,

superato, exustisque navigiis, quibus transierat ne ildein hostis uteretur, novas copias in Sogdianis contrahebat. Alexander Caucasum quidein (ut supra-dictum est) transierat: sed inopia frumenti prope ad famem ventum erat. Succo ex sesana expresso haud secus quam oleo, artus perungebant. Sed hujus succi ducenis quadragenis denariis amphoræ singulæ mellis denariis trecentis non genis, trecentis, vini æstimabantur; tritici nihil, at ad modum exiguum reperiebatur. Siros vocabant Barbari: quos ita solerter abscondunt, ut, nisi qui defoderunt, invenire non possunt. In iis conditæ fruges erant. In quarum penuria milites fluviatili pisce & herbis sustinebantur. Jamque hæc ipsa alimenta defecerant, cum iumenta, quibus onera portabant, cedere jussi sunt: horum carne, dum in Bactrianos perventum, traxere vitam. Bactriæ terræ multiplex & varia natura est. Alibi multa arbor, & vitis, largos mitesqne fructus alit. Solum pingue crebri fontes rigant. Quæ mitiora sunt, frumento conseruntur. Cætera armentorum pabulo cedunt. Magnam deinde partem ejusdem terræ steriles arenæ tenent. Squalida seccitate regio non hominem, non frugem, alit. Cum vero venti à Pontico mari spirant, quicquid sabuli in campis jacet, converunt. Quod ubi cumulatum est, magnorum collium procul species est, omniaque pristini itineris vestigia intereunt. Itaque qui transeunt campos, navigantium modo noctu sidera observant, ad quorum cursum iter dirigunt: & propemodum clarius est noctis umbra, quam lux. Ergo interdiu invia est regio: quia nec vestigium, quod sequantur, inveniunt; & nitor siderum caligine absconditur. Cæterum si quos ille ventus, qui à mari exoritur, deprehendit, arena obruit. Sed qua mitior terra est, ingens hominum equorum.

que multitudo gignitur. Itaque Bactriani equites triginta millia expleverant. Ipsa Bactra, regionis ejus caput, sita sunt sub monte Paropamisco. Bactrus amnis præterit mœnia. Is urbi & regioni dedit nomen. Hic Regi stativa habenti nuntiatur ex Græcia Peloponnesium Laconumque defectio. Nondum enim victi erant, cum proficerentur tumultus ejus principia nuntiaturi. Et alius præsens terror affertur, Scythes, qui ultra Tanaim amnem colunt, adventare, Besso ferentes opem. Eodem tempore, quæ in gente Ariorum Catanus & Erigys gesserant, perferuntur. Commissum erat prælium inter Macedones Ariosque. Transfuga Satibarzanes Barbaris præterat: qui cum pugnam segnem utrinque æquis viribus stare vidisset, in primos ordines adegitavit, demptaque galea, inhibitis qui tela jaciebant, si quis viritim dimicare vellet, provocavit ad pugnam, nudum se caput in certamine habiturum. Non tulit ferociam Barbari dux exercitus Erigys, gravis quidem ætate, sed & animi & corporis robore nulli juvenum postferendus. Is galea dempta canitem ostentans: *Venit, inquit, dies, quo aut victoria, aut morte honestissima, quales amicos & multes Alexander habeat, ostendam.* Nec plura elocutus, equum in hostem egit. Crederes imperatum, ut acies utræque tela cohíberent. Protinus certe cesseunt, dato libero spatio, intenti in eventum, non duorum modo, sed etiam suæ fortis; quippe alienum discrimen secuturi. Prior Barbarus emisit hastam, quam Erigys modica capitis declinatione vitavit. At ipse infestam sarißam, ex quo calcaribus concito, in medio Barbari gutture ita fixit, ut per cervicem emineret. Præcipitatus ex equo Barbarus, adhuc tamen repugnabat. Sed ille extractam ex vulnere hastam rutilus in os dirigit. Satibarzanes

nes hastam manu **complexus**, quo maturius interiret, istum hostis adjuvit; & Barbari, duce amissio, quem magis necessitate quam sponte securi erant, tunc haud immemores mentorum Alexandri, arma Erigyo tradunt. Rex his quidem latus, de Spartanis haudquaquam securus, magno tamen animo defectionem eorum tulit, dicens: Non ante ausos consilia nudare, quam ipsum ad fines Indi pervenisse cognovissent. Ipse Bessum persequens copias movit: cui Erigys spolia Barbarica, seu optimum belli decus, præferens occurrit.

5. Igitur Bactrianorum regione Artabazo iradita, sarcinas & impedimenta ibi cum præsidio reliquit. Ipse cum expedito agmine loca deserta Sutanorum intrat, nocturno itinere exercitum duces. Aquarum (ut ante dictum est) penuria, prius desperatione, quam desiderio bibendi, sitim accedit. Per cccc stadia ne modicus quidem humor existit. Arenas vapor æstivi solis accendit, quæ ubi flagrare cœperunt, haud secus quam continentí incendio cuncta torrentur. Caligo deinde immodico terræ fervore excitata, lucem tegit: camporumque non alia, quam valli & profundi aquoris species eit. Nocturnum iter tolerabile videbatur, quia rore & matutino frigore cospora levabantur. Cæterum cum ipsa luce æstu oritur, omnemque naturalem absorbet humorem siccitas, ora visceraque penitus uruntur. Itaque primum animi, deinde corpora deficere cœperunt. Pigebat & consistere, & progredi. Pauci, à peritis regionis admoniti, præpararant aquam. Hæc paullisper repressit sitim. Deinde crescente æstu, rursum desiderium humoris accensum est. Ergo quidquid vini oleique erat, hominibus ingerebatur. Tanta que dulcedo bibendi fuit, ut in posterum siuis non timeretur. Graves deinde avide hausto humore,

non sustinere arma, nec ingredi poterant: & feliciores videbatur quos aqua defecerat; cum ipso fine modo infusam vomitu cogerentur egerere. Anxium Regem tantis malis circumfusi amici, ut meminisset, orabant, animi sui magnitudinem unicum remedium deficientis exercitus esse: cum ex iis, qui præcesserant ad capiendum locum castris, duo occurrunt, utribus aquam gestantes, ut filii suis, quos in eodem agmine esse, & ægre patiti sitim non ignorabant, occurserent. qui cum in Regem incidunt, alter ex iis, utrere soluto, vas quod simul serebat, implet, porrigen Regi: ille, percontatus quibus aquam portarent, filii ferre cognoscit. Tunc poculo pleno (sicut oblatum est) reddito, Nec solus, inquit, bibere sustineo, nec tam exiguum dividere omnibus possum. Eos currite, & liberis vestris, quod propter illos attulisti, date. Tandem ad flumen Oxum ipse pervenit prima fere vespera. Sed exercitus magna pars non potuerat consequi. In edito monte ignes jubet fieri, ut ii, qui ægre sequebantur, haud procul castris se abesse cognoscerent. Eos autem qui primi agminis erant, mature cibo ac potionē firmatos, implete alios utres, alios vasā, quibuscum aqua possit portari, jussit, ac suis opem ferre. Sed qui intemperantiū hauserant, intercluso spiritu extinti sunt. Multoq̄ē major horum numerus fuit, quam ullō amiserat prælio. At ille thoracem adhuc indutus, nec aut cibo refectus aut potu, qua veniebat exercitus, constitit. Nec ante ad curandum corpus recessit, quam præterierant qui agmen sequebantur: totamque eam noctem cum magno animi motu perpetuis vigiliis egit, nec postero die latior erat; quia nulla navigia habebat, nec pons erigi poterat, circumquaque amnem nudo solo, & materia maxime sterili. Consilium igitur, quod unum deceſſas

sitas subiecerat, init. Utres quamplurimos stra-
mentis refertos dividit. His incubantes transnave-
re amorem: quique primi transierant, in statione
erant, dum traiicerent ceteri. Hoc modo sexto
deum die in ulteriore ripa totum exercitum
exposuit. Iamq; ad persequendum Bessum statue-
rat progredi, cum ea, quæ in Susianis erant, co-
gnoscit. Spitamenes erat inter omnes amicos pre-
cipuo honore cultus à Besso. Sed nullis meritis per-
fidia mitigari potest: quæ tamen jam minus in eo
invisa esse poterat, quia nihil ulli nefas tum in Bess-
um interfectorum Regis sui videbatur. Titulus fa-
cinoris speciosus præferebatur, vindicta Darii.
Sed fortunam, non scelus, oderat Bessi. Nam ut
Alexandrum flumen Oxum superasse cognovit,
Dataphernem & Catenem, quibus à Besso maxi-
ma fides habebatur, in societatem cogitatæ rei
asciscit. Illi promptius adeunt, quam rogabantur;
adsumtisque osto fortissimis juvenibus taem do-
lum intendunt. Spitamenes pergit ad Bessum, &
remotis arbitr's comperisse ait se, insidiari ei Da-
taphernem & Catenem, ut vivum A'lexandro tra-
derent agitantes; à semet occupatos esse, & vin-
ctos teneri. Bessus tanto merito (ut credebat) ob-
ligatus partim gratias agit, partim avidus explen-
di supplicii, adduci eos jubet. Illi, manibus sua
sponte religatis, à participibus consilii traheban-
tur: quos Bessus truci vultu intuens consurgit,
manibus non temperaturus. At illi simulatione
omissa circumstundi eum, & frustra repugnantem
vinciunt, d'repro ex capite regni insigni: lacerata-
que ueste, quam spoliis occisi Regi induerat. Ille
Deos sui sceleris ultores adesse confessus, adiecit:
Non Dario iniquos fuisse, quem sic ulciscerentur:
sed A'lexandro propitos, cuius victoriam semper
etiam hostis adjuvisset. Multitudo an vindicatura.

Bessum fuerit, incertum est, nisi illi, qui viuxerant, jussu Alexandri fecisse ipsos ementiti, dubios adhuc animi terruerint. In equum impositum Alexander tradituri ducunt. Inter haec Rex, quibus matura erat missio, electis xc fere, equiti bina talenta dedit, pediti terna denarium millia, monitos, que ut liberos generarent, remisit domum. Ceteris gratia acta, quod ad reliqua belli navaturos operam pollicebantur. Tum Bessus perducitur. Perventum erat in parvulum oppidum; Branchides ejus incolae erant. Mileto quondam jussu Xerxis cum è Græcia rediret, transferant, & in ea sede constiterant: quia templum, quod Didymaon appellatur, in gratiam Xerxis violaverant. Mores patrui nondum exoleverant, sed jam bilingues erant, paulatim à domestico externoque sermone degeneres. Magno igitur gaudio Regem excipiunt, urbem seque dedentes. Ille Milesios, qui apud ipsum militarant, convocari jubet. Vetus odium miles gerebat in Branchidarum gentem, prodictionis ergo, His, sive injuria, sive originis meminisse malent, liberum de Branchidis permittit arbitrium. Variantibus deinde sententiis, se ipsum consideraturum quod optimum factu esset, ostendit. Postero diu occurrentibus, Branchidas secum procedere jubet. Cumq; ad urbem ventum esset ipse cum expedita manu portam intrat. Phalanx moenia oppidi circuire iussa, & dato signo diripere urbem proditorum receptaculum: ipsosque ad unum cedere. Illi inermes passim trucidantur; nec aut commercio linguae, aut supplicum velamentis precibusque inhiberi crudelitas potest; tandem ut deciderent, fundamenta murorum ab imo moluntur, ne quod urbis vestigium exstaret. Nec mora, luce quoque sacros non cedunt modo, sed etiam extirpant, ut vasta soludo & sterilis humus, ex-

cussis etiam radicibus, linqueretur : quæ si in ipsos prodictionis autores excogitata essent, justa ultio esse, non crudelitas, videretur. Nunc culpam majorum posteri luere, qui ne viderant quidem Miletum ; adeo Xerxi non potuerant prodere. Inde processit ad Tanaim amnem. Quo perductus est Bessus, non vincitus modo, sed etiam omni velamento corporis spoliatus. Spitamenes eum tenebat, collo inserta catena, tam Barbaris quam Macedonibus gratum spectaculum. Tum Spitamenes, *Et te, inquit, ex Darium Reges meos ultius, interfectorem domini sui adduxi, eo modo captum, cuius ipse fecit exemplum.* Aperiat ad hoc spectaculum oculos Darius. Existat ab inferis, qui illo supplicio indignus fuit, ex hoc solatio dignus est. Alexander, multum collaudato Spitamene, conversus ad Bessum : *Cujus, inquit, feræ rabies occupavit animum tuum, cum Regem de te optime meritum, prius vincire, deinde occidere sustinuisti ? Sed hujus parricidis mercedem falso Regis nomine perso. viisti.* Ibi ille facinus purgare non ausus, Regis tirulom se usurpare dixit, ut gentem suam tradere ipsi possit : qui si cessasset, alium fuisse regnum occupaturum. At Alexander Oxatrem fratrem Darii, quem inter corporis custodes habebat, propius jussit accedere, tradique Bessum ei, ut cruci affixum, mutilatis auribus naribusque, sagittis configerent Barbari, asservarentque corpus, ut ne aves quidem contingenterent. Oxatres cætera sibi cura fore pollicetur : Aves non ab alio quam à Catene posse prohibeti adjecit ; eximiam eius artem cupiens ostendere : namque adeo certo ictu destina-
ta feriebat, ut aves quoque exciperet. Nam eti-
morsitan sagittandi tam celebri usu minus admira-
bilis videri hac ars possit, tamen ingens visentibus
miraculum, magnoque honori Cateni fuit. Dona

deinde omnibus, qui Bessum adduxerant, data sunt. Ceterum supplicium ejus distulit, ut eo loco, in quo Darium ipse occiderat, necaretur.

6. Interea Macedones ad petendum pabulum incomposito agmine egressi, à Barbaris, ubi de proximis montibus decurrerunt, opprimuntur; pluresque capti sunt, quam occisi. Barbari autem, captivos præ se agentes, rursus in montem recesserunt. Viginti millia latronum erant; fundis sagittisque pugnoam invadunt: quos dum oblidet Rex, inter promtissimos dimicans, sagitta ictus est, quæ in medio crure fixa reliquerat spiculum. Illum quidem mœsti & attoniti Macedones in castra referebant. Sed nec Barbaros fecellit subductus exacie Rex: quippe ex edito monte cuncta prospexerant. Itaq; postero die misere legatos ad Regem, quos ille protinus jussit admitti; solutisque fasciis magnitudinem vulneris dissimulans, crus Barbaris ostendit. Illi iussi considere affirmant, non Macedonas quam iplos fuisse tristiores, cognito vulnere ipsius: cuius si autorem reperissent, dedituros fuisse. Cum Diis enim pugnare sacrilegos tantum. Ceterum se gentem in fidem dedere, superatos virtute illius. Rex fide data, & captivis receptis, gentem in ditionem accepit. Castris inde motis, lectica militari ferebatur, quam pro se quisque eques pedesque subire certabant. Equites, cum quibus Rex prælia inire solitus erat, sui munieris id esse censebant. Pedites contra, cum saucios commilitones ipsi gestare assuevissent, eripi sibi proprium officium, tum potissimum, cum Rex gestandus esset, querebantur. Rex in tanto utriusque partis certamine, & sibi difficultem, & prateritis gravem electionem futuram ratus, invicem subire eos jussi. Hinc quarto die ad urbem Maracanda perventum est. Lxx stada murus urbis.

a. n. p. t. t. n. t. r.

amplectitur, arx nullo cingitur muro. Præsidio urbi relisto proximos vicos depopulatur atque urit. Legati deinde Abiorum Scy:harum superveniunt: liberi, ex quo decesserat Cyrus: tum imperata facili. Justissimos Barbarorum constabat. Armis abstinebant, nisi laccissiti. Libertatis modico & æquali usu, principibus humiliores pares fecerunt. Hos benigne allocutus, ad eos Scy:has, qui Europam incolunt, Penidam quendam misit ex amicis, qui denuntiaret eis, ne Tanaim amnem regionis injussu Regis transirent. Eidem mandatum, ut contemplaretur locorum situm, & illos quoque Scythas, qui super Bosphoro incolunt, visseret. Condenda urbis sedem super ripam Tanais elegebat, claustrum etiam perdomitorum, & quos deinde adire decreverat. Sed consilium distulit Sogdianoru[n] nuntiata defectio, quæ Bactrianos quoque traxit. Septem millia equitum erant, quorum autoritatem cæteri sequebantur. Alexander Spatamenem & Cateaem, à quibus ei traditus erat Bessus, haud dubius quin eorum opera redigi possent in potestatem, coercendo qui novaverant, jussit accersiri. At illi defectionis, ad quam coercendam evocabantur, autores, vulgaverant famam, Bactrianos equites à Rege omnes, ut occiderentur, accersiri: idque imperatum ipsis, non sustinuisse tamen exequi ne in expiabile in populares facinus admitterent: non magis Alexandri savitiam, quam Bessi parricidium ferre potuisse. Itaque sua sponte jam motos, metu pœnae haud difficulter concitaverunt ad arma. Alexander, transfugarum defectione comperta, Craterum obsidere Cyropolis jubet. Ipse aliam urbem regionis ejusdem coronam cepit; signoque ut puberes interficerentur dato, reliqui in prædam cessere victoris. Urbs dictata est, ut cæteri cladis exemplo continerentur.

Memaceni, valida gens, obsidionem, non ut honestiorem modo, sed etiam ut tutiorem, ferre decreverant. Ad quorum pertinaciam mitigandam Rex Equites præmisit, qui clementiam ipsius indeditos, simulque inexorabilem animum in devictos ostenderent. Illi nec de fide, nec de potentia Regis, ipsos dubitare respondent, equitesque tendere extra munimenta urbis jubent. Hospita liter deinde exceptos, gravesque epulis & somno, intempesta nocte adorii interfecerunt. Alexander haud secus quam par erat motus, urbem corona circumdedit, munitiorem quam ut primo impetu capi posset. Itaque Meleagrum, & Perdiccam, in obsidionem jungit, Cyropolim (ut ante dictum est) ob-sidentes. Statuerat autem parcere urbi conditæ à Cyro: quippe non alium gentium illarum magis admiratus est, quam hunc Regem & Semiramim. in queis & magoitudinem animi, & claritatem rerum longe emicuisse credebat. Cæterum pertinacia oppidanorum ejus iram accendit. Itaq; captam urbem diripere jussit delectos Macedones, haud injuria infestos: & ad Meleagrum & Perdiccam redit. Sed non alia urbs fortius obsidionem tulit, quippe & militum promptissimi cecidere, & ipse Rex ad ultimum periculum venit. Namque cervix ejus saxo ita ista est, ut oculis caligine offusa collaboretur; ne mentis quidem compos. Exercitus certe velut erepto eo ingemuit, Sed invictus adversus ea, quæ cæteros terrent, nondum percurato vulnere acrius obsidioni institit: naturalem celeritatem ira concitante. Cuniculo ergo suffossa moenia, ingens nudavere spatiū, per quod irrupit, victorque urbem dirui jussit. Hinc Menedemum cum tribus milibus peditum, & octingentis equitibus, ad urbem Maracanda misit. Spitamenes transfuga, præsidio Macedonum

num inde dejecto, muris urbis ejus incluserat se, haud oppidanis consilium defectionis approban-
tibus. Sequitamen videbantur, quia prohibere non poterant. Interim Alexander ad Tanaim amnem redit, & quantum soli occupaverant ca-
stris, muro circūdedit. Sexaginta stadiorum urbis murus fuit: hanc quoq; urbem Alexandriam ap-
pellari jussit. Opus tanta celeritate perfectum est, ut decimo septimo die, quo munimenta exeatata erant, recta quoque urbis absolverentur. Ingens militum certamen inter ipsos fuerat, ut suum quisque munus (nam divisum erat) primus ostendere. Incolæ novæ urbi dati captivi, quos, reddito pretio dominis, liberavit: quorum posteri nunc quoque nondum apud eos tam longa atate propter memoriam Alexandri exoleverunt.

7. Rex Scytharum, cuius tum ultra Tanaim imperium erat, ratus eam urbem, quæ in ripa amnis Macedones condiderant, suis impositam esse cervicibus, fratrem, Cartasim nomine, cum magna equitum manu misit ad diruendam eam, proculque amne submovendas Macedonum copias. Bactrianos Tanais ab Scythis, quos Europæos vocant, dividit. Idem Asiam & Europam finis interfluit. Exterum Scytharum gens haud procul Thracia sita, ab Oriente ad Septentrionem severtit, Sarmatarumque, ut quidam credidere, non finirima, sed pars est. Recta deinde regionem aliam ultra Istrum iacentem colit, Ultima Asia, quæ Bactra sunt, stringit: quæ Septentrioni proxiæ sunt, profundæ inde sylvæ, vastæque solitu-
dines excipiunt. Rursus, quæ ad Tanaim & Ba-
ctras spectant, humano cultu haud disparia sunt. Primus cum hac gente non provisum bellum Ale-
xander gesturus, cum in conspectu ejus obequita-
ret hostis, adhuc æger ex vulnere, præcipue voce deficiens,

deficiens, quam & modicus eibus, & cervicis extenuabat dolor, amicos in consilium advocari jubet. Terribat eum non hostis, sed iniq[ua]ta temporis. Bactriani defecerant. Scythæ etiam lacescebant. Ipse non insistere in terra, non equo vehi, non docere, non hortari suos poterat. Anticipiti periculo implicitus, Deos quoque incusans, querebatur, se jacere segnem, cuius volocitatem nemo antea valuerat effugere. Vix suos credere, non simulare valetudinem. Itaque qui post Darium vietum ariolos & vates consulere desierat, rursus ad superstitionem humanarum mentium ludibria revolutus, Aristandrum, cui credulitatem suam addixerat, explorare eventum rerum sacrificiis jubet. Mos erat aruspiciis, extra sine Rege spectare, & quæ portenderentur, referre. Inter haec Rex, dum fibris pecudum explorantur eventus latitudinem rerum, proprius ipsum considerare amicos jubet, ne contentione vocis cicatricem infirmam adhuc rumperet. Hephestion, Craterus, & Erygus erant cum custodibus in tabernaculum admissi. Discrimen, inquit, me occupavit, meliore hostium quam meo tempore. Sed necessitas ante rationem est; maximus in bello, quo raro permittitur tempora eligere. Defecte Bactriani, in quorum exercitus stamus, & quantum in nobis animi sit, alieno Marte experiuntur. Haud dubie si omiserimus Scythas ultro arma inferentes, contemti ad illos, qui defecerunt, revertemur. Si vero Tanaim transferimus, & ubique invictos esse nos Scytha[rum] pernicie ac sanguine ostenderimus; quis dubitabit patere etiam Europam victoribus? Fallitur, qui terminos gloria nostra metitur spatio, quod transiuntur unus. Unus annus interficit: quem si trahimus, in Europam arma proferimus. Et quanto estimandum est, dam alium subigimus, in alio quodammodo

modo orbe trophya statuere, ex qua tam longo inter-
 vallo natura videtur remissemus, una victoria subito
 committere? At hercule si paululum cessaverimus,
 in tergis nostris Scythæ habebunt. An soli sumus
 qui flumina tranare possimus? Mula in nosmet ipsos
 recident, quibus adhuc vicimus. Fortuna belli, ar-
 tem viatos quoque docet. Utribus annem traji-
 ciendi exemplum fecimus nuper, hoc ut Scytha imi-
 tari nesciant, Baetriani docebunt. Preterea unus
 gentis hujus adhuc exercitus venit, ceteri exspe-
 clantur. Ita bellum vitando alemus, ex quod infer-
 re possumus, accipere cogemur. Manifesta est con-
 filii mei ratio. Sed an permisuri sint Macedones
 animo utimmo, dubito: quia ex quo hoc vulnus ac-
 ceperim, non equo rectus sum; non pedibus ingressus.
 Sed si me sequi vultis, valeo, amici. Satu virium
 est ad toleranda ista. Aut si iam adest vita mee fi-
 nis, in quo tandem opere melius extinguar? Hæc
 quassa adhuc voce deficiens, vix proximis exau-
 dientibus dixerat; cum omnes à tam præcipiti
 consilio Regem deerrere cœperunt. Erigyus ma-
 xime, qui haud sane auctoritate proficiens apud
 obstinatum animum, superstitionem, cuius po-
 tens non erat Rex, incutere tentavit, dicendo,
 Deos quoque obstat consilio: magnumque peri-
 culum, si flumen transisset, ostendi. Intranti Eri-
 gyotabernaculum Regis. Aristander orcurrerat,
 tristia extra fuisse significans Hæc ex vate comperta
 Erigyus nuntiabat. Quo inhibito, Alexander
 non ira solum, sed etiam pudore confusus, quod
 superstitione, quam celaverat, detegebatur, Aristan-
 drum vocari juber. Qui ut venit, intuens eum,
 Non Rex, inquit, sed privatus sum. Sacrificium ut
 faceres, mandavi. Quid importenderetur, cur apud
 alium quam apud me professus es? Erigyus arcana
 mea ex secreta, te prodente, cognovit. Quem certum
 mehercale

mehercule habeo extorum interpretem metu suo. Ti-
 bi autem s̄p̄ius quam potest, denuntio, ipse mihi in-
 dices quid ex extis cognoveris, ne posis inficiari di-
 xisse quædixeris. Ille exsanguis attonitoque similis
 stabat, per metum etiam voce suppressa. Tandem-
 que eodem metu stimulante, ne Regis expecta-
 tionem moraretur; Magni, inquit, laborū, non ir-
 rati, discriminē instare prædixi. Nec me mea ars quam
 benevolentia magis perturbat. Infirmitatem rale-
 tudinis tuæ video: & quantum in uno te sit, scio,
 Vereor, ne non præsentis fortunæ tuæ sufficere possit.
 Rex jussum confidere felicitati suæ remisit. Sibi
 enim ad alia gloriam concedere Deos. Consul-
 tanti deinde cum hisdem, quonam modo flumen
 transirent, supervenit Aristander, non aliàs latio-
 za exta vidisse se affirmans, utique prioribus longe
 diversa: tum sollicitudinis causas aperuisse, nunc
 prorsus egregie litatum esse. Cæterum quæ subin-
 de nuntiata sunt Regi, continuæ felicitati rerum
 ejus imposuerant labem. Menedemum, ut supra
 dictum est, miserat ad obsidendum Spitamenen
 Bactrianæ defectionis autorem. Qui comperto
 hostis adventu, ne muris urbis includeretur, simul
 fretus excipi posse quem venturum sciebat, con-
 sedit occultus. Sylvestre iter aptum insidiis regen-
 dis erat. Ibi Dahas condidit. Equi binos armatos
 vehunt, quorum invicem singuli repente desiliunt,
 equestris pugnæ ordinem turbant. Equorum ve-
 locitat̄ par est hominum pernitas. Hos Spitame-
 nes saltum circuire jussos, pariter & à lateribus,
 & à fronte & à tergo, hosti ostendit. Menedemus
 undique inclusus, ne numero quidem par, diu ta-
 men restitit, clamitans, Nihil aliud superesse lo-
 corum fraude deceptis, quam honestæ mortis so-
 latium ex hostium cæde. Ipsum prævalens equus
 vehebat, quo s̄p̄ius in cuneos Barbarorum effusis
 habenis

habenis evictus, magna strage eos fuderat. Sed cum unum omnes perecent, vulneribus exanguis, Hipsidem quendam ex amicis hortatus est, ut in equum suum ascenderet, & se fuga eriperet. Haec agentem anima defecit, corpusque ex equo defluit in terram. Hipsides poterat quidem effugere, sed amissio amico mori statuit. Una erat cura, ne inultus occideret. Itaq; subditis calcaribus equo, in medios hostes se immisit, & memorabili edita pugna, obrutus telis est. Quod ubi videre qui ceterantur, tumulum paulo quam cetera editionem capiunt: quos Spitamenes fame in deditiunem subacturus obsedit. Cecidere eo praeterea pediem duo millia trecenti equites. Quam cladem Alexander solerti consilio texit, morte denuntiata iis, qui ex praetorio venerant, si acta vulgassent,

8. Ceterum cum animo disparem vultum diutius ferre non posset, in tabernaculum, supra ripam fluminis de industri a locatum secessit. Ibi sine arbitris singula animi consulta pensando, noctem vigiliis extraxit, saepe pelibus tabernaculi allevatis, ut conspiceret hostium ignes, e quibus conestare poterat, quanta hominum multitudo esset. Jamque lux appetebat, cum thoracem induitus procedit ad milites, tum primum post vulnus proxime acceptum. Tanta erat apud eos veneratio Regis, ut facile periculi, quod horribant, cogitationem praesentia eius excuteret. Latii ergo, & manantibus praetorio graudio lacrymis, consalutant eum, &, quod ante recusaverant bellum, feroce depositum. Ille se ratibus equitem phalangemque transportaturum esse pronuntiat: super utres iubet nare levius armatos. Plura nec dici res desideravit, nec Rex dicere per valetudinem potuit. Ceterum tanta alacritate militum rates junctae sunt, ut in triduum ad duodecim millia effectus sunt.

Jamque

Jamque ad transcendum omnia aptaverant, cum legati Scytharum viginti, more gentis, per castra equis vecti, nuntiari jubent Regi, velle ipsos ad eum mandata perferre. Admissi in tabernaculum, iustique considere, in vultu Regis defixerant oculos: credo, quia, magnitudine corporis animum estimantibus, modicus haudquam fama par videbatur. Scythis autem non, ut ceteris Barbaris, ruditus & inconditus sensus est. Quidam eorum sapientiam capere dicuntur, quantamcunque gens capit semper armata. Sicque locutos esse apud Regem, memoriz proditum est, abhorrentia forsitan moribus nostris, & tempora & ingenia cultiora sortitis. Sed ut possit oratio eorum spei nisi, tamen fides nostra non debet: quæ utcunq; tradita sunt, incorrupta perfheremus. Igitur unum ex his maximum natu ita locutum accepimus: Si Diu habitudinum corporis tui, aviditat: animi parem esse voluis- sent, orbis te non caperet. Altera manu Orientem, altera Occidentem, contingeres. Et hoc affecatus, sci- re velles, ubi tanti numinis fulgor conderetur. Sic quoque concupiscis, quæ non capis. Ab Europa petis Asiam: ex Asia transi in Europam. Deinde, si humanum genus omnino superaveris, cum syris, & niribus, & fluminibus, ferisque bestiis, gesturus es bellum. Quid tu? ignoras, arbores magnas diu crescere, una hora extirpari? Stultus est, qui fru- Eltus earum spectat, altitudinem non metitur. Vide, ne, dum ad cacumen pervenire contendis, cum ipsis ramis, quos comprehendens, decidas. Leo quoque aliquando minimarum avium pabulum fuit, & ferrum rubigo consumit. Nihil tam firmum est, cui periculum non sit, etiam ab invalido. Quid nobis tecum est? nunquam terram tuam attigimus. Qui sis, unde venias, liceat ignorare in vastis sylvis vi- ventibus? Nec servire ulli possumus, nec imperare desideramus.

desideramus. Dona à nobis data sunt, ne Scytharum gentem ignores, jugum boum, aratrum, & sagitta, & patera. Hū utimur & cum amicis, & adversus inimicos. Fruges amici damus, boum labore quaestas: Patera cum uisdem vinum Diis libamus: inimicos sagitta eminus, hasta cominus, petimus. Sic Scythie Regem, & postea Persarum, Medorumque, superavimus, patuitque nobis iter usque in Ægyptum. At tu, qui te gloriaris ad latrones persequendos venire; omnium gentium, quas adste. latro es. Lydiam cepisti. Syriam occupasti. Persidem tenes, Bactrianos habes in potestate, Indos petisti. Jam etiam ad pecora nostra avaras & insatiabiles manus porrigis. Quid tibi divitiis opus est, quæ te esuriere cogunt? Primus omnium sat etate parasti famem, ut, quo plura haberet, acrius, quæ non habes, cuperes. Non succurrit tibi, quam diu circum Baltra hereas? Dum illos subiugis, Sogdiani bellicare ceperunt. Bellum tibi ex victoria nascitur. Nam ut major fortiorque sis quam quisquam; tamen alienigenam dominum pati nemo vult. Transi modo Tannaim, scies quam late pateant, nunquam tamen consequeris Scythias. Paupertas nostra velocior erit quam exercitus tuus, qui prædam tot nationum rebit. Rursus, cum procul abesse nos credes, videbis in tuis castris. Eadem enim velocitate & sequimur, & fugimus. SCYTHARUM SOLITUDINES, Gracis etiam proverbiius audio eludi. Nos deserta, & humano cultu vacua, magis, quam urbes & opulentos agros, sequimur. Proinde fortunam tuam pressis manibus tene: lubrica est, nec invita teneri potest: impone felicitati tue frenos; facilius illam reges. Nostri SINE PEDIBUS dicunt esse FORTUNAM, quæ manus & pinnas tantum habet, cum manus porrigit, pinnas quoq; comprehendere non sint. Deniq; si Deus es, tribuere mortalibus beneficia debes,

debet, non sua eripere. Sin autem homo es: id quod es, semper esse te cogita. Stultum est eorum meminisse propter quae tui oblivisceris. Quibus bellum non intuleris, bonis amicis poteris uti. Nam & firmissima est inter pares amicitia: ex videntur pares, qui non fecerunt inter se periculum virium. Quos viceris, amicos tibi esse cave credas. Inter dominum & servum nulla amicitia est: etiam in pace, belii tamen jura servantur. Jurando gratiam Scythas sancire ne credideris: colendo fidem jurant. Gracorum ista cautio est, qui acta consignant, & Deos invocant: nos religionem in ipsa fide novimus. Qui non reverentur homines, fallunt Deos. Nec tibi amico opus est, de cuius benevolentia dubites. Ceterum nos & Asia & Europe custodes habebis. Balæra, nisi dividat Tanais, contingimus. Ultra Tanaim, usque ad Thraciam, colimus. Thracie Mace-
doniam conjunctam esse fama est. utrique imperio tuo finitimos, hostes an amicos velis esse, considera. Hæc Barbarus.

9. Contra Rex, fortuna sua, & consiliis suorum, se usurum esse responderet. Nam & fortunam cui confidat, & consilium suadentium, ne quid temere & audacter faciat, secuturum. Dimissisque legatis, in præparatas rates exercitum imposuit. In proris elyptatos locaverat, jussos in genua sub-
sidere, quo tutiores essent aduersus ictus sagitta-
rum. Post hos, qui tormenta intenderent, stabant,
& ab utroque latere, & à fronte circundati arma-
tis. Reliqui, qui post tormenta constiterant, remi-
gem lorica indutum scutorum testudine armati
protegebant. Idem ordo in illis quoque ratibus,
qua equitem vehebant, servatus est: major pars à
puppe nantes equos loris trahebat. At illos, quos
utres stramento repleti vehebant, objectæ rates
tuebantur. Ipse Rex cum delectis primis ratem
solvit,

solvit, & in ripam dirigi jussit. Cui Scythæ admotos ordines equitum in primo ripæ margine opponunt, ut ne applicari quidem terræ rates possent. Cæterum præter hanc speciem ripis præsidentis exercitus, ingens navigantes terror invaserat. Namque cursum gubernatores, cum oblique flumine impellerentur, regere non poterant: vacillantesq; milites, & ne excuterentur solliciti, nautarum ministeria turbaverant. Nec tela quidem conati nisi vibrare poterant, cum prior standi sine periculo, quam hostem incessandi cura esset. Tormenta saluti fuerunt, quibus in confertos ac temere se offerentes, haud frustra excussa sunt tela. Barbari quoq; ingentem vim sagittarum infondere ratibus. Vixq; ullum fuit scutum, quod non pluribus simul spiculis perforaretur. Jamque terræ rates applicabantur, cum acies clypeata consurgit, & hastas certo istu, utpote libero nisi, mittit è ratis. Et ut territos recipientesque equos videre, alacres mutua adhortatione in terram desiliere. Turbatis acriter pedem inferre cœperunt. Equitum deinde turmæ, quæ frænatos habebant equos, perfregere Barbarorum aciem. Interim cæteri, agmine dimicantium testi, aptavere se pugnæ. Ipse Rex, quod vigoris ægro adhuc corpori deerat, animi firmitate supplebat. Vox adhortantis nona poterat audiri, nondum bene obducta cicatrice cervicis: sed dimicantem cuncti videbant. Itaque ipsi quidem ducum fungebantur officio: aliusque alium adhortati in hostem, salutis immemores, ruere cœperunt. Tum vero non ora, non arma, non clamorem hostium Barbari tolerare potuerunt, omnesque effusis habenis (namque equestris acies erat) capessunt fugam: quos Rex, quanquam vexationem invalidi corporis pati non poterat, per LXXX tamen stadia insequi perseveravit. Jamque linquente

linquente animo suis præcepit, ut, donec lucis alii,
quid supereret, fugientium tergis inhacerent. Ipse,
exhaustis etiam animi viribus, in castra se rece-
pit, reliquum substitit. Transferant jam Liberi pa-
tris terminos, quorum monumenta lapides erant
crebris intervallis dispositi, arboreisque procerz,
quarum stipites hedera contexerat. Sed Macedo-
nes ira longius provexit: quippe media fere nocte
in castra redierunt multis interfectis, pluribus ca-
ptis. equosque M D ccc abegere. Ceciderunt au-
tem Macedonum equites LX, pedites c fere: M
saucii fuerunt. Hæc expeditio deficientem magna
ex parte Asiam fama tam opportunæ victoriz do-
muit. Invictos Scythas esse crediderant: quibus
fractis nullam gentem Macedonum armis parem
fore confitebantur. Itaque Sacæ misere legatos,
qui pollicerentur gentem mandata facturam. Mo-
verat eos Regis non virtus magis, quam clemen-
tia in devictos Scythes: quippe captivos omnes
sine pretio remiserat, ut fidem faceret, sibi cum
ferocissimis gentium de fortitudine, non de ira,
fuisse certamen. Benigae igitur exceptis Sacarum
legatis, comitem Escipionum dedit, admodum ju-
venem, ætatis flore conciliatum sibi: qui, cum
specie corporis æquaret Hephaestionem, lepore
haud sane illi par erat. Ipse, Cratero cum majore
parte exercitus modicis itineribus sequi jussò, ad
Maracanda urbem pervenit: ex qua Spitamenes,
cognito ejus adventu, Bactra perfugerat. Itaque
quatriduo Rex longum itineris spatiū emensus,
pervenerat in eum locum, in quo, Menedemo du-
ce, duo millia peditum, & trecentos equites, ami-
serat. Horum ossa tumulo contegi jussit, & iofe-
rias more patrio dedit. Jam Craterus cum phalan-
ge subsequi jussus, ad Regem pervenerat. Itaque
ut omnes, qui defecerant, pariter belli clade pre-
merentur,

merentur, copias dividit, utique agros, & inter se
ci puberes iussit.

10. Sogdiana regio majori ex parte deserta est :
octingenta fere stadia in latitudinem vastæ solitu-
dines tenent. Ingens spatium rectæ regionis est,
per quam amnis (Polytimetum vocant incolæ)
fertur. Torrentem eum ripæ in tenuem alveum
cogunt : deinde caverna accipit, & sub terram ra-
pit. Cursus abscondi indicium est aquæ meantis
sonus, cum ipsum solum sub quo tantus amnis
fluit, ne modico quidem resudet humore. Ex ca-
ptivis Sogdianorum, ad Regem triginta nobilissi-
mi corporum labore eximio, perducti erant. Qui,
ut per interpretem cogaverunt, jussu Regis ipsos
ad supplicium trahi : carmen lætantium more ca-
nere, tripudiisque, & lasciviori corporis motu,
gaudium quoddam animi ostentare coeperunt.
Admiratus Rex, tanta magnitudine animi oppre-
dere mortem, revocari eos iussit, causam tam effu-
sa lætitiae, cum supplicium ante oculos haberent
requiriens. Illi, si ab alio occiderentur, tristes mo-
rituros fuisse respondent. Nunc à tanto Rege vi-
ctore omnium gentium majoribus suis redditos,
honestam mortem quam fortis viri voto quoque
experient, carminibus sui moris lætitiaque cele-
brare. Tum Rex admiratus magnitudinem animi :
*Quero itaque, inquit, an vivere velitis non inimici
mibi, cuius beneficio victuri estis ? Illi, nunquam
se inimicos ei, sed bello lacestos, hostes fuisse re-
spondent. Si quis ipsos beneficio, quam injuria ex-
periiri maluisset, certaturos fuisse ne vincerentur
officio. Interrogantique, quo pignore fidem obli-
gaturi essent ; Vitam, quam acciperent, pignori fu-
turam esse dixerunt ; reddituros, quandocunque repe-
tiiset. Nec promissum fecellerunt. Nam qui remissi
domos ierant, in fide continuere populares. Quo-*

tuor inter custodes corporis retenti, nulli Mace-
donum in Regem caritate cesserunt. In Sogdianis
Peucolao cum tribus millibus peditum (neque
enim majori præsidio indigebat) relicto, Bactra
peruenit. Inde Bessum Ecbatana duci jussit, inter-
fecto Dario pœnas capite persoluturum. Iisdem
fere diebus Ptolemæus & Menidas peditum tria
millia, & equites mille adduxerunt mercede mi-
litaturos: Alexander quoq; ex Lycia cum pari nu-
mero peditum, & quingentis equitibus, venit. To-
tidem è Syria Asclepiodorum sequebantur. Anti-
pater Græcorum octo millia, in quæs quingenti
equites erant, miserat. Itaque exercitu aucto, ad
ea, quæ defectione turbata erant, componenda
processit: interfactisque consternationis autori-
bus, quarta die ad flumen Oxum peruentum est:
hic, quia limum vehit, turbidus semper, & insa-
lubris est potu. Itaque puteos miles cooperat fode-
re. Nec tamen humo alte egesta existebat humor,
cum in ipso tabernaculo Regis conspectus est fons:
quem, quia tarde notaverant, subito extitisse fin-
ixerunt. Resque ipse credi voluit, donum Dei id
fuisse. Superatis deinde amnibus Ocho & Oxo, ad
urbem Marginiam peruenit. Circa eam sex oppi-
dis condendis electa sedes est. Duo ad meridiem
versa, quatuor spectantia Orientem, modicis in-
ter se spatiis distabant, ne procul repetendum esset
mutuum auxilium. Hæc omnia sita sunt in editis
collibus, tum velut fræni domitarum gentium;
nunc originis suæ oblita, serviant quibus impera-
verunt. Et cætera quidem pacaverat.

ii. Una erat Petra, quam Arimazes Sogdianus
cum xxx millibus armatorum obtinebat, alimen-
tis ante congestis, quæ tantæ multitudini vel per
biennium suppeterent. Petra in altitudinem xxx
eminet stadia, circuitu C & L complectitur. Undi-
que

que abscissa & abrupta, semita per angusta aditur. In medio altitudinis spatio habet specum, cuius os arctum & obscurum est: paulatim deinde ulteriora panduntur. Ultima etiam altos recessus habent: fontes per totum fere specum manant. E quibus collatæ aquæ per prona montis flumen emittunt. Rex loci difficultate spectata, statuerat inde abiit: Cupido deinde incessit animo, naturali quoque fatigandi. Prius tamen quam fortunam obsidionis experieretur, Cophen (Artabazi hic filius erat) misit ad Barbaros, qui suaderet, ut dederent rupem. Arimazes loco fretus, superbe multa respondit. Ad ultimum, an Alexander volare possit, interrogat. Quæ nuntiata Regi, sic accendere animum, ut adhibitis cum quibus consultare erat solitus, indicaret insolentiam Barbari illudentis ipsos. quia pinnas non haberent: Se autem proxima nocte effecturum, ut crederet, Macedonas etiam volare: Trecentos, inquit, perniciissimos juvenes ex suis quisque copiis perducite ad me, qui per calles, & pene invias rupes, domi pecora agere consueverint. Illi praestantes & levitate corporum, & ardore animorum, strenue adducunt: quos intuens Rex, Vobiscum, inquit, o juvenes, & mei e quales, urbiū invictarum ante munimenta superavi: montium juga perenni nive obruta emensus sum: angustias Cilicæ intravi: Indiæ sine laßitudine vim frigoris sum perpeſsus. Et mei documenta vobis dedi, & vestra habeo. Petra, quam videtis, unum aditum habet, quem Barbari obſident, cetera negligunt. Nullæ vigilie sunt, nisi qua caſtra nostra ſpectant. Invenietis viam, ſi ſolerter rimati fueritis aditus ferenteis ad cacumen. Nihil tam alte natura conſtituit, quo virtus non poſſet eniti. Experiendo que ceteri desperaverunt, Asiam habemus in potestate. Evadite in cacumen: quod

cum ceperitis, candidis velis signum mihi dabitis: ego, copiis admotis, hostem in nos à vobis convertam. Premium erit et, qui primus occupaverit verticem, talenta decem. Uno minus accipiet, qui proximus ei venerit: eademque ad decem homines servabitur portio. Certum habeo, vos non tam liberalitatem intueri meam, quam voluntatem. His animis Regem audierunt, ut jam cepisse verticem viderentur. dimissique, ferreos cuneos, quos inter saxa defigerent, validosque funes parabant. Rex circumvestitus Petram, qua minime asper ac præruptus aditus videbatur, secunda vigilia (quod bene verteret) ingredi jubet. Illi, alimentis in biduum sumptis, gladiis modo atque hastis armati subire coeperunt. Ac primo pedibus ingressi sunt: deinde, ut in prærupta perventum est, alii manibus eminentia saxa complexi, levavere semet, alii adjectis funium laqueis evasere, cum cuneos inter saxa defigerent, queis gradus subinde insisterent: diem inter metum laboremque consumpserunt. Per aspera enixis, duriora restabant. & crescere altitudo Petrae videbatur. Illa vero miserabilis erat facies, cum ii, quos instabilis gradus fecellerat, ex precipiti devolverentur: mox eadem in se patientia alieni casus ostendebat exemplum. Per has tamen difficultates emituntur in verticem montis, omnes fatigacione continuati laboris affecti; quidam multati parte membrorum, pariterque eos & nox, & somnus oppressit. Stratis passim corporibus in inviis & in asperis saxonum, periculi instantis obliti in lucem quieverunt: tandemq; ve- lut ex alto sopore excitati, occultas subiectasque ipsi valles rimantes, ignari in qua parte Petra tantavis hostium condita esset, fumum specus infra seipso evolutum notaverunt. Ex quo intellectum est, illam hostium latebram esse. Itaque hastis imposuere

posuere quod convenerat signum ; totoque è numero duos & triginta in ascensu interiisse cognoscunt. Rex non cupidine magis potiundi loci, quam vicem eorum, quos ad tam manifestum periculum miserat, sollicitus, toto die cacumina montis intuens restitit. Noctu demum cum obicitas conspectum oculorum ademisset, ad curandum corpus recessit. Postero die nondum satis clara luce primus vela, signum capti verticis, consperxit. Sed ne falleretur acies, dubitare cogebat varietas cœli, intermitente lucis fulgore conditi. Verum ut liquidior lax apparuit cœlo, dubitatio exempta est. Vocatumque Cophen, per quem Barbarorum animos tentaverat, mittit ad eos, qui moneret, nunc saltem salubrius consilium inirent. Sin autem fiducia loci perseverarent, ostendi à tergo iussit qui ceperant verticem. Cophes ad eos missus suadere cœpit Arimazi Petram tradere, gratiam Regis inituro, si tantas res molientem in unius rupis obsidione hærere non coëgisset. Ille, ferocius superbiusque quam antea locutus, abire Cophen juber. At is prehensum manu Barbarum rogat, ut secum extra specum prodeat : quo impetrato, juvenes in cacumine ostendit, ejusq; superbis haud immerito illudens, pinnas ait habere milites Alexandri. Jamque è Macedonum castris signorum concentus, & torius exercitus clamor, audiebatur. Ea res, sicut pleraque belli vana & inania, Barbaros ad deditioñem traxit, quippe occupati metu, paucitatem eorum, qui à tergo erant, æstimare non poterant. Itaque Cophen (nam trepidantes se querat) strenue revocant, & cum eo triginta principes mittunt, qui Petram tradant, & ut incolubibus abire liceat, paciscantur. Ille, quanquam verebatur, ne conspecta juvenum paucitate deturbarent eos Barbari, tamen & fortunæ sua confi-

sus, & Arimazi superbiaz infensus, nullam se conditionem deditonis accipere respondit. Arimazes, desperatis magis quam perditis rebus, cum propriaquis nobilissimisq; gentis suz descendit in castra, quos omneis verberibns affectos sub ipsis radicibus Petræ crucibus jussit affigi. Multitudo dedititorum incolis novarum urbium cum pecunia capta dono data est. Artabazus, in Petræ regionisque quz opposita esset ei, tutela, relictus est.

LIBER VIII.
BREVIARIUM LIBRI.

1. **M**agagetū Dahis, & Sogdianis, subactis, Scythæ sui Regis filiam Alexandro conjugem offerunt, qui leone interficio & quatuor milibus ferarum in venatione dejectis, Clytum solenni convivio adhbitum, & liberius loquentem, interficit.

2. Sera Alexandri pænitentia, quam sequuntur bellicæ expeditiones adversus Bactrianos trans fugas & Sysimithren: Philippi item strenuissimi juveni, & Erigyi clarissimi ducis, obitus.

3. Spitamenis uxorem, interfeci mariti caput afferentem, Alexander castris excedere iubet: provincias quasdam à præfectorum suorum iuriis vindicat.

4. Frigoris nimia vi pene opprimitur exercitus Gabazam aditurus. Alexandri constantia, & erga gregarium militem humanitas; ejusdemque cum Roxane matrimonium.

5. Cogitationibus in bellum Indicum versis, adulatorum frude, nimia superbia elatus Alexander, Jovis filius vult salutari: quod Calisthenes gravi oratione improbat,

6. Ex

6. *Ex ignominia, Hermolao nobili puero illata, nascitur in caput Alexandri conjuratio, qua detesta, inter autores sceleris innocens Calisthenes concitatur.*

7. *Hermolai, Calisthenem justum esse asseverantis, adversus crudelem Alexandri superbiam inrectira.*

8. *Alexandri ad Hermolai inreclivam responsio: conuratorum item, atque innocentis Calisthenis supplicium.*

9. *Indi, Gangis, Dyardeni, Indie, ejus incolarum, luxu diffluentium regum, ac sapientum, luculenta descriptio.*

10. *Varios Indie populos mira felicitate, non tamen sine sanguine, Alexander subjicit.*

11. *Aornas petra & arx inaccessa ab Alexander oppugnatur, & ab obcessis relieta capitur.*

12. *Ompbis rex potentissimus se regnumque suum Alexandro permittit, à quo in integrum restituitur: unde mutua dona regia.*

13. *Pororum regem, Omphis suas, Alexander anticipiti quidem & sub initia periculosisimo aggreditur bello.*

14. *Indorum & Macedonum insignis & cruenta pugna: Pori captivi magnanimitas, & Alexandri regia clementia.*

ALEXANDER majore fama quam gloria in ditionem redacta Petra, cum propter vagum hostem spargendæ manus essent, in tres partes divisit exercitum: Hephestionem uni, Cœnon alteri, duces dederat: ipse cæteris præferat. Sed non eadem mens omnibus Barbaris fuit. Armis quidam subacti, plures ante certamen impetrata fecerunt: quibus eorum, qui in defectione severaverant,

severaverant, urbes agrosque jussit attribui. At ex-sules Bactriani cum Dccc equitibus Massageta-
 rum proximos vicos vastaverunt. Ad quos coer-
 cendos Attinas regionis ejus Praefectus ccc equi-
 tes, insidiarum quæ parabantur ignarus, eduxit.
 Namque hostis in sylvis, quæ erant forte campo
 junctæ, armatum militem condidit, paucis pro-
 pellentibus pecora, ut improvidum ad insidias
 præda perduceret. Itaque incomposito agmine,
 solutisque ordinibus, Attinas prædabundus seque-
 batur, quem prætergressum sylvam, qui in ea
 confederant, ex improviso adorci, cum omnibus
 interemerunt. Celeriter ad Crateram hujus clavis
 fama perlata est, qui eum omni equitato superve-
 nit. Et Massagetae quidem jam refugerant. Dahæ
 mille oppressi sunt: quorum clade totius regionis
 finita defectio. Alexander quoque, Sogdianis rur-
 sus subactis, Maracanda repetit. Ibi Berdes, quem
 ad Scythes super Bosphorum colentes miserat,
 cum legatis gentis occurrit. Phrataphernes quo-
 que, qui præcerat Massagetas & Dahis, regionum
 confinio adjunctus, miserat, qui facturum impe-
 rata pollicerentur. Scythes petebant, ut Regis sui
 filiam matrimonio sibi jungeret: si dignaretur
 affinitatem, principes Macedonum cum primori-
 bus suæ gentis connubio coire pateretur. Ipsum
 quoque Regem venturum ad eum pollicebantur.
 Utique legatione benigne audita, Hephaestionem
 & Artabazum opperiens, stativa habuit: quibus
 adjunctis, in regionem, quæ appellatur Bazaria,
 pervenit. Barbaræ opulentiaz in illis locis haud ulla
 sunt majora indicia, quam magnis nemoribus no-
 bilium ferarum greges clausi. Spatiosas ad hoc eli-
 gunt sylvas, crebris perennium aquarum fontibus
 amœnas. Muris nemora cinguntur, turreisque ha-
 beant, venantium receptacula. Quatuor continuis
 statibus

extatibus intactum saltum fuisse constabat ; quem Alexander cum toto exercitu ingressus agitari undique feras jussit. Inter quas cum leo magnitudinis raro ipsum Regem invalitus incurseret, forte Lysimachus, qui postea regnavit, proximus Alexander, venabulum objicere ferre cœperat. Quo Rex repulso, & abire jussio, adjecit : Tam à semet uno, quam à Lysimacho, leonem interfici posse. Lysimachus enim quondam, cum venaretur in Syria, occiderat eximia magnitudinis feram solus sed levio humero usque ad ossa laceratus, ad ultimum periculi pervenerat. id ipsum exprobrans ei Rex, fortius quam locutus est, fecit. Nam feram non exceptit modo, sed etiam uno vulnere occidit. Fabulam, quæ objectum leoni à Rege Lysimachum temere vulgavit, ab eo casu (quem supra diximus) oriam esse crederim. Ceterū Maeedones, quamquam prospéro eventu defunctus erat Alexander, tamen scivere gentis suæ more, ne pedes venaretur sine delectis principum, amicorumque. Ille quatuor milibus ferarum dejectis, in eodē saltu cum toto exercitu epulatus est. Inde Maracanda reditum est. Acceptaque extatis excusatione ab Artabazo, provinciam ejus destinat Clyto. Hic erat qui apud Granicum amnem nudo capite Regem dimicantem clypeo suo texit : & Rhosacis manum eapiti Regis imminentem gladio ampuravit ; vetus Philippi miles, multisque bellicis operibus clarus. Hellanice quæ Alexandrum educaverat, soror ejus haud secus quam mater à Rege diligebatur Ob has causas validissimam imperii partem fidei ejus tutelaque commisit. Jamque iter parare in posterum jussus, solemnī & tempestivo adhibetur convivio. In quo Rex cum multo incaluisset mero, immodicus æstimator sui, celebrare, quæ gesserat, cœpit : gravis etiam eorum auribus, qui senie-

bant vera memorari. Silentium tamen habuere seniores, donec Philippi res orsus obterere, nobilis apud Cheroneam victoriam sui operis fuisse jactavit, ademptamque sibi malignitate & invidia patris tantæ rei gloriam. Illum quidem, seditione inter Macedonas milites & Græcos mercenarios orta, debilitatum vulnere, quod in ea consternatione acceperat, jacuisse, non alias quam simulatione mortis tutiorem: se corpus ejus protexisse elypto suo, ruentesq; in illum sua manu occisos. Quæ patrem nunquam a quo animo esse confessum, invitum filio debentem salutem suam. Itaque post expeditionem, quam sine eo fecisset ipse in Illyricos, victorem scripsisse se patri, fusos fugatosque hostes, nec affuisse usquam Philippum. Laude dignos esse, non qui Samothracum initia viserent, cum Asiamuri, vastarique oporteret; sed eos, qui magnitudine rerum fidem antecessissent. Hæc & his similia lati audiere juvencs: ingrata senioribus erant, maxime propter Philippum, sub quo diutius vixerant. Tum Clytus, ne ipse quidem satis sobrius, ad eos, qui infra ipsum cubabant, conversus, Euripidis retulit carmen, ita ut sonus magis quam sermo exaudiri posset à Rege: Quo significabatur, male instituisse Græcos, quod trophæis, Regum duntaxat nomina inscriberentur. Alieno enim sanguine partam gloriam intercipio. Itaque Rex cum suspicaretur malignius habitum esse sermonem, percontari proximos cœpit, quid ex Clyto audissent. Et illis ad silentium obstinatis Clytus paulatim majore voce Philippi aëta, bellaque in Græcia gesta commemorat, omnia præsentibus præferens. Hinc inter juniores senesque orta contentio est. Et Rex, velut patienter audiret, queis Clytus obterebat laudes ejus, ingentem iram concepserat. Ceterum cum animo videretur imperaturus,

turus, si finem procaciter orto sermone Clytus imponeret: nihil eorum omittente, magis exasperabatur. Jamq; Clytus etiam Parmenionem defendere audebat: & Philippi de Atheniensibus victoriā, Thebarum præferebat excidio; non vino modo, sed etiam animi prava contentionē, proverbus. Ad ultimum, *Si morien lūm*, inquit, est prote, Clytus est primus, At victoriæ majus premium ferunt, qui procacissime patris tui memorie illudunt. Sogdianam regionem mihi attribuis, toties rebeliem, & non modo indomitam, sed quæ ne subigi quidem possit. Mitor ad feras bestias, precipitate ingenia sortitas. Sed quæ ad me pertinent, transeo: Philippi milites spernus, cblitus, nisi huc Atharias senex juniores pugnam detrectantes revocasset, adhuc nos circa Halicarnassum hæsuros fuisse. Quomodo ergo Asiam etiam cum istis junioribus subiecisti? Verum est (ut op' nor) quod avunculum tuum in Italia dixisse constat: *Ipsum in viros inadisse, in fæminas*. Nihil ex omnibus inconsulte ac temere actis Regem magis moverat, quam Parmenionis cum honore mentio illata; dolorem tamen Rex pressit, contentus jussisse ut convivio excederet: nec quidquam aliud adjecit, quam forsitan eum (si diutius locutus foret) exprobratum sibi fuisse vitam à semetipso daram: hoc enim superbe s̄zpe jaftasse. Atque illum cunctanem adhuc surgere, qui proximi ei cubuerant, injectis manibus, iurgantes monentesque conabantur abducere. Clytus cum abstraheretur, ad pristinam vinolentiam ira quoque adiecta: *Suo peclore tergum illius esse defensum: nunc posteaquam tanti meriti preterit tempus, etiam memoriam invisam esse, proclamat*. Attali quoque cædem objiciebat: & ad ultimum, Jovis, quem patrem sibi Alexander affereret, oraculum eludens, veriora s̄e Regi, quam patrem

patrem ejus, respondisse dicebat. Jam tantum ira conceperat Rex, quantum vix sobrius ferre potuisset. Enimvero mero sensibus victus, ex lecto repente profuluit. Attoniti amici, ne positis quidem, sed abjectis poculis, consurgunt, in eventum rei, quem tanto impetu acturus esset, intenti. Alexander, rapta lancea ex manibus armigeri, Clytum adhuc eadem lingua intemperantia furentem percutere conatus, à Pto'lemæo & Perdicca inhibetur. medium complexi, & obluctari perseverantem, morabantur. Lysimachus & Leonatus etiam lanceam abstulerant. Ille militum fidem implorans, comprehendendi se à proximis amicorum, quod Dario nuper accidisset, exclamat: signumque tuba dari, ut ad regiam armati coirent, jubet. Tum vero Ptolomæus & Perdiccas genibus advoluti orant, ne in tam præcipiti ira perseveret, spatum que potius animo det: omnia postero die justius executurum. Sed clausæ erant aures, obstrepende ira. Itaque impotens animi, percurrit in regia vestibulum, & vigili excubanti hasta ablata constitit in aditu, quo necesse erat iis, qui simul cœnaveant, egredi. Abierant cœteri: Clytus ultimus sine lumen exibat. Quem Rex, quisnam esset, interrogat. Eminebat, etiam in voce, sceleris, quod parabat, atrocitas. Et ille jam non suæ, sed Regis ira memor, Clytum esse, & de convivio exire respondit. Hæc dicentis latus hasta transfixit, mortuusque sanguine aspersus: *I nunc, inquit, ad Philippum, & Parmenionem, & Aitalum.*

2. Male humanis ingenii natura consuluit, quod plerumque non futura, sed transacta perpendimus. quippe Rex posteaquam ira mente deceserat, etiam ebrietate discussa, magnitudinem facundoris sera estimatione perspexit. Videbat tunc immodica libertate abusum, sed aliqui egregium vello

bello virum, &, nisi erubesceret fateri, servatorem sui, occisum. Detestabile carnificis ministerium occupaverat Rex, verborum licentiam, quæ vino poterat imputari, nefanda cæde ultus. Manabat toto vestibulo crux paulo ante convivæ: vigiles attoniti & stupentibus similes procul stabant, liberioremque pœnitentiam solitudo excipiebat. Ergo hastam ex corpore jacentis evulsam retorsit in se- met: jamque admovebat pectori, cum advolant vigiles, & repugnantiè manibus extorquent, alle- vatumque in tabernaculum deferunt. Ille humi prostraverat corpus; gemitu ejulatuque miserabili tota personante regia. Laniare deinde os unguibus, & circumstantes rogare, ne se tanto dedecori superstitem esse paterentur. In has preces tota nox exacta est: scrutantemque num ira Deorum ad tantum nefas astus esset, subit, anniversarium sa- crificio Libero patri non esse redditum statu tempore. Itaque inter vinum & epulas cæde com- missa, iram Dei fuisse manifestam. Ceterum magis eo movebatur, quod omnium amicorum ani- mos videbat attonitos: neminem cum ipso socia- ie sermonem postea ausurum. Vivendum esse in solitudine, velut feræ bestiæ, terrenti alias, alias ti- menti. Prima deinde luce tabernaculo corpus, si- cut adhuc cruentum erat, jussit inferri. Quo posito ante ipsum, lacrymis obortis, *Hanc*, inquit, nu- trici meæ gratiam retuli, cuius duo filii apud Mi- letum pro mea gloria occubuere mortem? hic frater, unicum orbitatus solarium, à me inter epulas occi- sus est. Quo nunc se conferet misera? Omnibus eius natus supersum, quem solum & quis oculis videre non po-terit. Et ego servatorum meorum latro revertar in patriam, ut ne dexteram quidem nutrici sine me- moria calamitatis ejus offerre possim? Et cum finis lacrymis querelisque non fieret; iussu amicorum

corpus oblatum est. Rex triduum jacuit inclusus. Quem ut armigeri corporisque custodes ad moriendum obstinatum esse cognoverunt, universi in tabernaculum irrumpunt, diuque precibus ipsorum reluctantem ægre vicerunt, ut cibum caperet. Quoque minus cædis puderet, jure imperfectum Clytum Macedones decernunt, sepultura quoque prohibituri, ni Rex humari jussisset. Igitur decem diebus maxime ad confirmandum pudorem apud Maracanda consumtis, cum parte exercitus Hephestionem in regionem Bactrianam misit, comatus in hyemem paraturum. Quam Clyto autem destinaverat provinciam, Amyntæ dedit. Ipse Xenippa pervenit. Scythiz confinis est regio, habitaturque pluribus ac frequentibus vicis, quia ubertas terræ non indigenas modo detinet, sed etiam advenas invitat. Bactrianorum exulum, qui ab Alexandro detecerant, receptaculum fuerat. Sed posteaquam Regem adventare compertum est, pulsi ab incolis, duo millia fere & ducenti congregantur. Omnes equites erant, etiam pace in latrociniis assueti. Tum ferocia ingenia non bellum medo, sed etiam venia desperatio, effraverat. Itaque ex improviso adorti Amyntam Prætorem Alexandri, dum anceps prælium fecerant. Ad ultimum, DCC suorum amissis, quorum CCC hostis cepit, dedere terga victoribus, haud sanciulti: quippe LXXX Macedonum interfecerunt, præterque eos trecenti & quinquaginta saucii facti sunt, veniam tamen etiam post alteram defectionem impetraverunt. His in fidem acceptis, in regionem, quam Naura appellant, Rex cum toto exercitu venit. Satrapes erat Sysimithres, duobus ex sua matre filiis genitis: quippe apud eos parentibus stupro coire cum liberis fas est. Duobus milibus armatis popularibus, fauces regionis, qua arctissimum

arctissimum cogitur, valido munimento se�erant. Praterfluebat torrens amnis, qui terga Petraz clau-debat; hanc manu perviam incolz fecerant. Sed aditus specus accipit lucem: interiora, nisi illato lumine, obscura sunt. Perpetuus cuniculus iter præbet in campos ignotum, nisi indigenis. At Ale-zander, quanquam angustias naturali situ munitas valida manu Barbari tuebantur, tamen arietibus admotis, munimenta, quæ manu adjuncta erant, concusserit, fundisque & sagittis propugnantium plerosque dejectit: quos ubi dispersos fugavit, rui-nas munimentorum supergressus, ad Petram ad-movit exercitum. Cæterum interveniebat fluvius coeuntibus aquis ex superiore fastigio in vallem; magnique operis videbatur, tam vastam voragi-nem explere. Cædi tamen arbores, & saxa conge-ri, jussit. Ingensque Barbaros pavor rudes ad talia opera concusserat, excitatam molem subito cer-nentes. Itaq; Rex ad ditionem metu posse com-pelli ratus, Oxarten misit nationis ejusdem, sed di-tionis suz, qui suaderet duci, ut traderet Petram. Interim ad augendam formidinem, & turres ad-movebantur, & excussa tormentis tela emicabant. Itaque verticem Petraz, omni alio præsidio da-mmato, petiverunt. At Oxartes trepidum diffiden-temque rebus suis Sysimithren coepit hortari, ut fidem, quam vim Macedonum, mallet experiri; neu moraretur festinationem victoris exercitus in Indiam tendentis: cui quisquis semet offerret, in suum caput alienam cladem esse versurum. Et ipse quidem Sysimithres dditionem annuebat: cæ-terum mater eademq; conjux morituram se ante denuntians, quam in ullius véniret potestatem, Barbari animum ad honestiora quam tutiora con-verterat: pudebatque, libertatis majus esse apud faminas, quam apud viros, pretium. Itaq; dimisso internuntio

internuntio pacis, obsidionem ferre decreverat. Sed eum hostis vires, suasque pensaret, rursus militbris consilii, quod præceps magis quam necessarium esse credebat, pœnitere eum cœpit. Revocatoque strenue Oxarte, futurum se in Regis potestate respondit: unum precatus, ne voluntatem & consilium matris suæ proderet, quo facilius venia illi quoque impetraretur. Præmissum igitur Oxartem cum matre liberisque, & totius cognationis grege, sequebatur, ne exspectato quidem fidei pignore, quod Oxartes promiserat. Rex, equite præmisso, qui reverti eos juberet, opperirique præsentiam ipsius, supervenit, & victimis Minervæ ac Victoriz cæsis, imperium Sysimithri restituit, spe majoris etiam provinciæ facta, si cum fide amicitiam ipsius coluisset. Duos illi juvenes patre tradente, secum militaturos sequi jussit. Relicta deinde phalange, ad subigendos, qui defecerant, cum equite processit. Arduum & impeditum saxis iter primo utcunque tolerabant. Mox equorum non ungulis modo attritis, sed corporibus etiam fatigatis, sequi plerique non poterant, & rarius subinde agmen fiebat, pudorem (ut fere fit) immodico labore vincente. Rex tamen subinde equos mutantans, sine intermissione fugientes insequebatur. Nobiles juvenes comitari eum soliti defecerant, præter Philippum; Lysimachi erat frater, tum primum adultus, &, quod facile appareret. indolis rær. Is pedes (incredibile dictu) per ec stadia vetum Regem comitatus est, sape equum suum offerente Lysimacho: nec tamen ut digredieretur à Rege effici potuit, cum lorica indutus arma gestaret. Idem, cum per ventum esset in saltum, in quo se Barbari abdiderant, nobilem edidit pugnam, Regemque cominus cum hoste dimicantem protexit. Sed posteaquam Barbari in fugam effusi

effusi deseruere sylvas, animus, qui in ardore pu-
gnæ corpus sustentaverat, liquit: subitoque ex
omnibus membris profuso sudore, arboris proximi-
mæ stipiti se applicuit. Deinde, ne illo quidem ad-
miniculo sustinente, manibus Regis exceptus est:
inter quas collapsus, extinguitur. Mæstum Re-
gem aliis haud levis dolor exceperit. Eriyus inter
claros duces fuerat, quem extinctum esse paulo
ante quam reverteretur in castra, cognovit.
Utriusque funus omni apparatu atque honore ce-
lebratum est.

3. Dahas deinde statuerat petere: ibi namque
Spitamenem esse cognoverat. Sed hanc quoque
expeditionem, ut pleraq; alia, fortuna, indulgendo
ei nunquam fatigata, pro absente transegit. Spita-
menes uxoris immodio amore flagrabat: quam
zgre fugam & nova subinde exilia tolerantem, in
omne discrimen comitem trahebat. Illa malis fati-
gata, identidem muliebres adhibere blanditias, ut
tandem fugam sisteret, victorisque Alexandri ele-
mentiam expertus placaret, quem effugere non
posset. Tres adulti erant liberi ex eo geniti: quos
cum pectori patris admovisset, ut saltē eorum
misericordi vellet, orabat. Et quo efficaciores essent
preces, haud procul erat Alexander. Ille se prodi,
non moneri ratus, & formæ profecto fiducia cu-
pere eam quamprimum dedi Alexandro, acina-
cem strinxit percussurus uxorem, nisi prohibitus
esset fratrium ejus occursu. Ceterum abire è con-
spectu jubet, addito metu mortis, si se oculis ejus
obtulisset: & ad desiderium levandum noctes in-
ter pellices agere cœpit. Sed penitus hærens amor,
fastidio præsentium accensus est. Itaque rursus uni
ei deditus, orare non destitit, ut tali consilio absti-
neret, pateturq; sortem, quamcunque his fortu-
na fecisset. Si bi mortem deditio esse leviorem.

At

At illa purgare se, quod quæ utilia esse censebat, muliebriter forsitan, sed fida tamen mente, suafis-
set: de cætero futuram in viri potestate. Spitame-
nes simulato captus obsequio. de die convivium
apparari juvet: vinoque & cepulis gravis semiso-
mnus in cubiculum fertur. Quem ut alto & gravi-
somno sopitum esse sensit uxor, gladium, quem
veste occultaverat, stringit; caputque ejus abscis-
sum cruento respersa servo suo concio facinoris
tradit. Eodem comitante (sicut erat cruenta ve-
ste) in Macedonum castra pervenit, nuntiarique
Alexandro jubet, esse, quæ ex ipsa deberet agno-
scere. Ille protinus Barbaram jussit admitti. Quam
ut aspersam cruento conspexit, ratus ad deploran-
dam contumeliam venisse, dicere, quæ vellet, ju-
bet. At illa, servum, quem stare in vestibulo jufse-
rat, introduci desideravit. Qui, quia caput Spira-
menis veste tectum habebat, suspectus, scrutanti-
bus quid oculeret, ostendit. Confuderat oris ex-
sanguis notas pallor, nec quis esset, nosci satis po-
terat. Eigo Rex certior factus, humanum caput
afferre eum, tabernaculo excessit, percontatusque
quid rei sit, illo profitente cognoscit. Variz hinc
cogitationes invicem animum diversa agitantem
commoverant. Meritum ingens in semet esse cre-
debat, quod transfuga, & proditor, tantis rebus
(si vixisset) injecturus moram, imperfectus esset.
Contra facinus ingens aversabatur, cum optime
meritum de ipsa, communium parentem libero-
rum, per insidias interemisset. Vicit tamen gratiam
meriti sceleris atrocitas, denuntiarique jussit, ut
excederet castris, nea licentia Barbaræ exemplar
in Græcorum mores & mitia ingenia transferret.
Dahæ, Spitamenis cæde comperta, Dataphernem,
detectionis ejus participem, vincitum Alexandro
seque dedunt. Ille maxima præsentium curarom
parte

parte liberatus, convertit animum ad vindicandas injurias eorum, quibus à Prætoribus suis avare ac superbe imperabatur. Ergo Phratapherni Hyrcaniam, & Mardos cum Tapuris tradidit, mandavitque, ut Phradatem, cui succedebat, ad se in custodiā mitteret. Arsami Cariæ Præfecto substitutus est Stasanor. Arsaces in Medium missus, ut Oxidates inde discederet. Babylonia, mortuo Mazzo, Deditameni subjecta est.

4. His compositis, tertio mense ex hibernis movit exercitum; regionem, quæ Gabaza appellatur, aditus. Primus dies quietum iter præbuit; proximus ei nondum quidem procellosus & tristis, obscurior tamen pristino, non sine minis crescentis mali, damno præteriit. Tertio ab omni parte cœli emicare fulgura, &, nunc internitente luce, nunc condita, non oculos modo meantis exercitus, sed etiam animos terrere cœperunt. Erat prope continuus cœli fragor, & passim cædeotium fulminum species visibatur: atronitisque auribus stupens agmen, nec progredi, nec considere, audiebat. Tum repente imber grandinem incutiens, torrentis modo effunditur. Ac primo quidem armis suis tecti exceperant. Sed jam nec retinere arma lubrica rigentes manus poterant, nec ipsi destinare, in quam regionem obverterent corpora, cum undique tempestatis violentia major, quam vitabatur, occurreret. Ergo ordinibus solutis, per totum saltum errabundum agmen ferebatur, multi que, prius metu quam labore defatigati, posttraversant humi corpora, quanquam imbrevis vis frigoris concreto gelu astrinxerat. Alii se stipitibus arborum admoverant: id plurimis & adminiculam & suffugium erat. Nec fallebat ipsos, morti locum eligere, cū immobileis vitalis calor linqueret. Sed grata erat pigritia corporum fatigatis, nec recusabant

bant extingui quiescendo : quippe non vehemens modo, sed etiam pertinax, vis mali insistebar, lucemque, naturale solatum, præter tempestatem haud disparem nocti, sylvatum quoque umbra suppresserant. Rex unus tanti mali patiens, circuire milites, contrahere dispersos, allevare prostratos, ostendere procul evolutum ex tuguriis sumum, hortarique ut proxima quazque suffugia occuparent. Nec ulla res magis saluti fuit, quam quod multiplicato labore sufficientem malis, quibus ipsi cesserant Regem deserere erubescabant. Cæterum efficacior in adversis necessitas, quam ratio, frigoris remedium invenit. Dolabris enim sylvas fieri aggressi, passim acervos struesque accenderunt. Continenti incendio ardere crederes saltum, & vix inter flamas agminibus relictum locum. Hic calor stupentia membra commovit, paulatimque spiritus, quem continuerat rigor, meare libere cœpit. Excepere alios tecta Barbarorum, quæ in ultimo saltu abdita necessitas investigaverat. Alios castra, quæ in humido quidem, sed jam cœli mitescente savitia, locaverunt. Mille militum atque lizarum calonumque pestis illa consumpsit. Memoriz proditum est, quosdam applicatos arborum truncis, & non solum viventibus, sed & inter se colloquentibus similes esse conspectos, durante adhuc habitu, in quo mors quemque deprehenderat. Forte Macedo gregarius miles, seque & arma sustentans, tandem in castra pervenerat. Quo viso, Rex, quamquam ipse tunc maxime ad moto igne refovebat artus, ex sella sua exiluit, torquentemque militem, & vix compotem mentis, demptis armis, in sua sede jussit considere. Ille diu, nec ubi requiesceret, nec à quo esset exceptus, agnoverit. Tandem recepto calore vitali, ut regiam sedem, Regemque vidit, territus surgit. Quem intuens

tuens Alexander: *Equivid intelligis, miles, inquit,*
quanto meliore sorte, quam Persæ, sub Rege viva-
tus? Illis enim in sella Regis consedisse capitale foret,
tibi saluti fuit. Postero die convocatis amicis,
copiarumque ducibus, pronuntiari jussit, ipsum
omnia quæ amissa essent, redditum; & promisso
fides extitit. Nam Sy simithres multa jumenta,
& camelorum duo millia adduxit, pecoraque &
armena quæ distributa, pariter militem & da-
mno & fame liberaverunt. Rex gratiam sibi rela-
tam à Sy simithre præfatus, sex dierum cocta ciba-
riæ terre milites jussit. Sacas petens totam hanc re-
gionem depopulatus, triginta millia pecorum ex
præda Sy simithri dono dat. Inde pervenit in re-
gionem, cui Cohortænes Satrapes nobilis præcerat,
quise Regis potestati fideique permisit. Ille impe-
rio ei redditio, haud amplius, quam ut duo ex tri-
bus filiis secum militarent, exegit. Satrapes etiam
eo, qui penes ipsum relinquebatur, tradito, Bar-
bara opulentia convivium, quo Regem accipiebat,
instruxerat. Id cum multa comitate celebraret, in-
trudi trigesima nobiles virgines jussit. Inter quas
erat filia ipsius Roxane nomine, eximia corporis
specie, & decore habitus in Barbaris raro. Quæ,
quanquam inter electas processerat, omnium ta-
men oculos convertit in se, maxime Regis minus
jam cupiditatibus suis imperantis inter obsequia
fortunæ, contra quam non satis cauta mortalitas
est. Itaque ille, qui uxorem Darii, qui duas filias
virgines, quibus forma præter Roxanem compa-
rari nulla poterat, haud alio animo quam paren-
tis aspicerat; tunc in amorem virginulæ, si regis
stirpi compararerur, ignobilis, ita effusus est, ut
diceret, ad stabiliendum regnum pertinere, Persas
& Macedonas connubio jungi: hoc uno modo &
pudorem viætis, & superbiam victoribus, detrahi
posse.

posse. Achillem quoque, à quo genus ipse deducet, cum captiva coisse. Ne inferri nefas arbitrarentur, ita matrimonii jure velle jungi. Insperato gaudio latus pater, sermonem eius excepit. Et Rex medio cupiditatis ardore jussit afferri patrio more panem (hoc erat apud Macedonas sanctissimum coeuntium pignus), quem divisum gladio uterque libabat. Credo, eos qui gentis mores condiderunt, parco & parabili victu ostendere voluisse jungettibus opes, quantulo contenti esse deberent. Hoc modo Rex Asiz & Europz, introductam inter convivales iudos matrimonio sibi adjunxit, è captiva geniturus qui victoribus imperaret. Pudebat amicos, super vinum & epulas sacerum ex deditis esse electum. Sed post Clyti cædem libertate sublata, vultu, qui maxime servit, assentiebantur.

5. Cæterum Indiam, & inde Oceanum, petiturus, ne quid à tergo, quod destinata impedire posset, moveretur, ex omnibus provinciis triginta millia juniorum legi jussit, & ad se armata perduci, obsides simul habiturus & milites. Cæterum autem ad persequendos Haustanem & Catenem, qui ab ipso defecerant, misit, quorum Haustanus captus est, Catenes in prælio occisus. Polypercon quoque regionem, quæ Bubacene appellatur, in ditionem redegit. Itaque omnibus compositis, cogitationes in bellum Indicum vertit. Dives regio habebatur, non auro modo, sed gemmis quoque margaritisq; ad luxum magis quam ad magnificentiam, exculta. Clypei militares auro & ebo-re fulgere dicebantur. Itaque, necubi vinceretur, cum cæteris præstaret, scutis argenteas laminas, equis frænos aureos addidit; loricas quoque alias auro, alias argento, adornavit. Cxx millia armatorum erant, quæ Regem ad id bellum sequebantur. Jamque omnibus præparatis, quod olim prava mente

mente conceperat, tunc esse maturum, quonam modo cœlestes honores usurparet, cœpit agitare. Jovis filium non dici tantum se, sed etiam credi volebat, tanquam perinde animis imperare posset, ac linguis. Itaque more Persarum Macedonas venerabundos ipsum salutare prosterentes humi corpora. Non deerat talia concupiscenti pernicio-
sa adulatio, perpetuum malum Regum, quorum opes sapienter assentatio quam hostis evertit. Nec Macedonum hæc erat culpa: nemo enim illorum quidquam ex patro more labare sustinuit: sed Græcorum, qui professionem honestarum artium malis corruperant moribus. Agis quidam Argivus, pessimorum carminum post Chœrilum conditor; & ex Sicilia Cleo: hic quidem, non ingenii solum, sed etiam nationis, vitio adulator: & cetera ur-
bium suarum purgamenta, quæ propinquis etiam, maximorumque exercituum ducibus, a Rege præ-
ferebantur: hi tum cœlum illi aperiebant, Hercu-
lemque & patrem Liberum, & cum Polluce Ca-
storem novo numini cessuros esse jactabant. Igitur festo die omni opulentia convivium exornari ju-
bet, cui non Macedones modo, & Græci princi-
pes amicorum; sed etiam nobiles, adhiberentur. Cum quibus cum discubuissest Rex, paulisper epu-
latus, convivio egreditur. Cleo, sicut præparave-
rat, sermonem cum admiratione laudum ejus in-
stituit. Merita deinde percensuit, quibus uno mo-
do referri gratia posset; si, quem intelligerent Deum esse, confiterentur, exigua thuriis impensa
tanta beneficia pensaturi. Perias quidem non pie
solum, sed etiam prudenter, Reges suos inter Deos
colere: majestatem enim imperii, salutis esse tu-
telam. Ne Herculem quidem, & patrem Libe-
rum, prius dicatos Deos, quam vicissent secum vi-
vantium invidiam. Tantundem quoque posteros
credere,

credere, quantum præsens zetas spopondisset. Quod
 si cæteri dubitent, semetipsum, cum Rex iuisset
 convivium, prostraturum humili corpus, debere
 idem facere cæteros, & in primis sapientia prædi-
 tos. Ab illis enim cultus in Regem esse prodendū
 exemplum. Haud perplexe in Calisthenem dirige-
 barur oratio. Gravitas virti & prompta libertas in-
 visa erat Regi, quasi solus Macedonas paratos ad
 tale obsequium moraretur. Is tum, silentio facto,
 unum illum intuentibus cæteris, Si Rex, inquit,
 sermoni tuo affuiisset, nullius profecto vox responsu
 tibi desideraretur. Ipse enim peteret, ne in peregrinos
 ritus degenerare se cogeres, neu rebus felicissime ge-
 stis invidiam tali adulazione contraheres. Sed quo-
 niam abest, ego tibi pro illo respondeo. Nullum esse
 eundem & diuturnum & precocem fructum: ca-
 lestesque honores, non dare te Regi, sed auferre. In-
 tervallo enim opus est, ut credatur Deus, semperque
 hanc gratiam magnis viris posteri reddunt. Ego
 autem seram immortalitatem precor, Regi ut una
 diurna sit, & aeterna majestas. Hominem conse-
 quitur aliquando, nunquam comitatur divinitas.
 Herculem modo, & patrem Liberum, consecrata
 immortalitatis exempla, referebas. Credisne ilios
 unius convivii decreto Deos factos? Prius ab oculis
 mortalium amolita natura est, quam in cœlum fa-
 ma pervehheret. Scilicet ego & tu, Cleo, Deos faci-
 mus? A nobis divinitatis suæ autoritatem acceptu-
 rus est Rex? Potentiam tuam experiri libet. Fac ali-
 quem Regem, si Deum potes facere. Facilius est im-
 perium dare, quam cœlum. Dii propitiū sine invi-
 dia, quæ Cleo dixit, audierint, eodemque cursu, quo
 fluxere res, ire patientur. Nostris moribus velint nos
 esse contentos. Non pudet patriæ, nec desidero, ad
 quem modum Rex mihi colendus sit, discere. Quos
 equidem viciores esse confiteor, si ab illis leges, quies
 vivamus,

vivamus, accipimus. Aequis auribus Calisthenes, veluti vindex publicæ libertatis, audiebat. Expresserat non adhesionem modo, sed etiam vocem, seniorum præcipue, quibus gravis erat interati moris extrema mutatio. Nec quidquam eorum quæ invicem jactata erant, Rex ignorabat, cum post aulæ, quæ lectis obduxerat, staret. Igitur ad Agim & Cleonem misit, ut sermone finito, Barbaros tantum, cum intrasset, procumbere suo more paterentur. Et paulo post, quasi potiora quædam egisset, convivium repetit. Quem venerantibus Persis, Polypercon, qui cubabat super Regem, unum ex his mento contingentem humum, per ludibrium cœpit hortari, ut vehementius id quereret ad terram: elicuitque iram Alexandri, quans olim animo capere non poterat. Itaque Rex, *Tu autem, inquit, non veneraberis me? An tibi unus digni videmur esse ludibrio?* Ille nec Regem ludibrio, nec se contemptu dignum esse respondit. Tum detractum eum lecto Rex præcipitat in terram. Et cum is pronus corruiisset, *Videsne, inquit, idem te fecisse, quod in alio paulo anteridibus?* Et tradi eo in custodiā iusso, convivium solvit. Polyperconti quidem postea castigato diu, ignovit.

6. In Calisthenem olim contumaciâ suspectum, pervicacioris ira fuit, cuius explenda matura obvenit occasio. Mos erat (ut supra dictum est) principibus Macedonum, adulios liberos Regibus tradere ad munia haud multum servilibus ministeriis abhorrentia. Excudabant, servatis noctium vicibus, proximis foribus ejus adiis, in qua Rex acquiescebat. Per hos pellices introducebantur alio aditu, quam quem armati obsidebant. Idem acceptos agasonibus equos, cum Rex ascensurus esset, admovebant, comitabanturq; & venantium, & in præliis, omnibus attribus studio-

rum liberalium exculti. Præcipuus honor habebatur, quod licebat sedentibus velci cum Rege. Castigandi verberibus eos nullius potestas præter ipsum erat. Hæc cohors velut seminarium ducum præfectorumque apud Macedonas fuit. Hinc habuere posteri Reges, quorum stirpi per multas etates Romani opes ademerunt. Igitur Hermolaus, puer nobilis ex regia cohorte, cum aprum te lo occupasset, quem Rex ferire destinaverat, jussu ejus verberibus affectus est. Quam ignominiam ægre ferens, deflere apud Sostratum cœpit. Ex eadem cohorte erat Sostratus amore ejus ardens: qui cum laceratum corpus, in quo deperibat, intuetur, forsitan olim ob aliam quoque causam Regi infestus juvenem sua sponte jam motum, data fide acceptaque perpulit, ut occidendi Regem consilium secum iniret. Nec puerili imperium executi sunt: quippe solerter legerunt, quos in societatem sceleris asciscerent; Nicostratum, Antipatrum, Asclepiodorumque: placuit & Philotram assimi. Per hos adiecti sunt Elaptonius & Epimenes. Ceterum agenda rei haud sane facilis patebat via. Opus erat eadem omnes conuratos nocte excubare, ne ab expertibus consilii impedirentur, forte autem alias alia nocte excubabat. Itaque in permutandis stationum vicibus, cæteroque apparatu exsequendaz rei triginta & duo dies absumpti sunt. Aderat nox, qua conjurati excubare debebant. mutua fide lati, cuius documentum tot dies fuerant. Neminem metus spesve mutaverat. Tanta omnibus vel in Regem ira, vel fides inter ipsos fuit. Stabant igitur ad fores ædis ejus in qua Rex vescebatur, ut convivio egressum in cubiculum deducerent. Sed fortuna ipsius, simulque epulantium comitas, provexit omnes ad largius vinum, ludi etiam convivales extraxere tempus: nunc lati conjuratis,

conjuratis, quod sopitum aggressuri essent: tunc sollicitis, ne in lucem convivium extraheretur. Quippe alios in stationem oportebat prima luce succedere, ipsorum post septem dies redditura vice; nec sperare poterant, in illud tempus omnibus duraturam fidem. Ceterum, cum jam lux appeteret, & convivium solvitur, & conjurati exceperunt Regem; lati, occasionem exequendi sceleris admotam: cum mulier attonita, ut creditum est, mentis, conversari in regia solita, quia instinctu videbatur futura prædicere, non occurrit modo abeundi, sed etiam semet objecit, vultuque & oculis motum præferens animi, ut rediret in convivium monuit: & ille per ludum, Bene Deos suadere, respondit: revocatisque amicis, in horam diei ferme secundam convivii tempus extraxit. Jam alii ex cohorte in stationem successerant, ante cubiculi fores excubaturi. Adhuc tamen conjurati stabant, vice officii sui expleta. Adeo pertinax spes est, quam humanæ mentes, quam ingentes concupiscentiaz devoverant. Rex benignius quam alias allocutus, discedere eos ad curanda corpora, quoniam tota nocte perstitissent, jubet: data singulis quinquaginta festeria; collaudatique, quod etiam ab aliis tradita vice, tamen excubare perseverasset. Illi tanta spe destituti domos abeunt, & cæteri quidem exspectabant stationis suæ noctem. Epimenes, sive comitatus Regis, qua ipsum inter conjuratos exceperat, repente mutatus, sive quia ex eis Deos obstatere credebat, fratri suo Eurylocho, quem antea experitem esse consilii voluerat, quid pararetur, aperit. Omnibus Philotz suppli- cium in oculis erat. Itaque protinus injicit fratri manum, & in regiam pervenit: excitatisque custodibus corporis, ad salutem Regis pertinere, quæ afferret, affirmat: & tempus, quo venerat, &

vultus haud sane securi animi index, & mœstia
 è duobus alterius, Ptolemæum ac Leonatum ex-
 cubantes ad cubiculi limen excitaverunt. Itaque
 apertis foribus, & lumine illato, sopitum mero ac
 somno excitant Regem. Ille, paulatim mente col-
 lecta, quid afferrent, interrogat. Nec cunctatus
 Eurylochus, non ex toto domum suam aversari
 Deos dixit, quia frater ipsius, quanquam impium
 facinus ausus foret, tamen & pœnitentiam ejus
 ageret, & per se potissimum profiteretur indicium,
 in eam ipsam noctem, quæ decederet, insidias com-
 paratas fuisse. Autores scelesti consilii esse, quos
 minime crederet Rex. Tum Epimenes cuncta or-
 dine, conciorumque nomina, exponit. Calisthe-
 nem non ut participem facinoris nominatum esse
 constabat, sed solitum puerorum sermonibus vi-
 tuperantium criminantiumque Regem faciles au-
 ses præbere. Quidam adjiciunt, cum Hermolaus
 apud eum quoque verberatum se à Rege querere-
 tur, dixisse Calisthenem, meminisse debere, eos
 jam viros esse. Idque an ad consolandam patien-
 tiā verberum, an ad incitandum juvenum do-
 lorem, dictum esset, in ambiguo fuisse. Rex animi
 corporisque sopore discusso, cum tanti periculi
 imago oculis oberraret; Eurylockum quinquagin-
 za talentis, & cujusdam Tiridatis opulentiboni
 donat protinus: fratremque, antequam pro salute
 ejus precaretur, restituit. Sceleris autem autores,
 interque eos Calisthenem, vinctos asservari jubet,
 quibus in regiam adductis, toto die & nocte pro-
 xima, mero ac vigiliis gravis, acquievit. Postero
 autem die, frequens concilium adhibuit, cui patres
 propinquique eorum, de quibus agebatur, inter-
 erant, ne de sua quidem salute securi: quippe Ma-
 cedonum more perire debebant, omnium devotis
 capitibus, qui sanguine contigissent eos. Rex in-
 trudi-

troduci conjuratos, præter Calisthenem, jussit, atque quæ agitaverant, sine cunctatione confessi sunt. Incepantibus deinde universis eos: ipse Rex, Quo suo merito tantum in semet cogitassen facinus, interrogat.

7. Stupentibus cæteris, Hermolaus: *Nos vero,* inquit, *quoniam quasi nescias, queris, occidendi te consilium invimus, quia non ut ingenuis imperare cœpisti, sed quasi in mancipia dominaris.* Primus ex omnibus pater ipsius, Sopolis, particidam etiam parentis sui clam tans esse, consurgit, & ad os manu objecta, scelere & malis insanientem, ultra negat audiendum. Rex, inhibitio patre, dicere Hermolaum iubet, quæ ex magistro didicisset Calisthene. Et Hermolaus, Vtor, inquit, beneficio tuo, & dico quæ nostris malis didici. Quota pars Macedonum saevitiae tue superest? Quotusquisque non è vilissimo sanguine? Attalus, & Philotas, & Parmenio, & Lyncestes Alexander, & Clitus, quantum ad hostes pertinet, vivunt, stant in acie, te clypeis suis protegunt, & pro gloria tua, pro victoria, vulnera accipiunt: quibus in egregiam gratiam restulisti. Alius mensam tuam sanguine suo aspersit. Alius ne simplici quidem morte defunctus est. Ducees exercituum tuorum in equuleum impositi, Persis, quos vicerant, fuere spectaculo. Parmenio, in dicta causa, trucidatus est: per quem Attalum occideras. In vicem enim misere miserorum uteris manibus ad expetenda supplicia. Et quos paulo ante ministros cedis habuisti, subito ab aliis ives trucidari. Obstrepunt subinde cuncti Hermolao. Pater supremum strinxerat ferrum, percussurus haud dubie, ni inhibitus esset à Rege, quippe Hermolaum dicere jussit; petiuntque, ut causas supplicii augentem, patienter audirent. Ægre ergo coercitis, rursus Hermolaus: *Quam liberaliter,*

inquit, pueris rudibus ad dicendum agere permisisti! at Calisthenus vox carcere inclusa est, quia solus potest dicere. Cur enim non producitur, cum etiam confessi audiuntur? Nempe quia liberam vocem innocentis audire metuis, ac ne rulatum quidem pateris. Atque nihil eum fecisse contendeo. Sunt hic qui mecum rem pulcherrimam cogitaverunt. Nemo est, qui conscient fuisse nobis Calisthenem dicat, cum morti olim destinatus sit a justissimo & patientissimo Rege. Hac ergo sunt Macedonum premia, quorum ut supervacuo & sordido abuteris sanguine. At tibi triginta millia mulorum capti- dum aurum velhunc, cum milites nihil dominum preter gratias cicatrices relaturi sint. Quæ tamen uniuersa tolerare potuimus, antequam nos Barbaris dederes, & novo more victores sub jugum mitteres. Persarum te vestis & disciplina delectat, patrios mores exosces. Persarum ergo, non Macedonum Regem occidere voluimus: & te transfugam, belli jure, persequimur. Tu Macedonas voluisti genua tibi ponere, venerarique te ut Deum. Tu Philip- pum patrem aversaris, & si quis Deorum ante Jorem haberetur, fastidires etiam Jorem. Miraris si liberi homines superbiam tuam ferre non possumus? Quid speramus ex te, quibus aut insontibus moriendum est, aut, quod tristius morte est, in servitute vivendum? Tu quidem, si emendari potes, multum mihi debes. Ex me enim scire cœpisti, quid ingenui homines ferre non possunt. De cetero parce, quorum orbam senectutem suppliciis ne oneraveris. Nos jube duci, ut quod ex tua morte perieramus, consequamur ex nostra. Hac Her- molaus.

8. At Rex, Quam falsa sint, inquit, quæ iste tra- dita a magistro suo dixit, patientia mea ostendit. Confessum enim ultimum facinus, tamen ut vos quoque,

quoque, non solum ipse, audiretis, expressi, non imprudens, cum permissem huic latroni dicere, usurrum eum rabie, qua compulsus est, ut me quem parentis loco colere debet, vellet occidere. Nuper cum procacius se in venatione gessisset, more patrio, et ab antiquissimis Macedonie Regum usurpato, castigarium jussi. Hoc et oportet fieri, et ut a tutoribus pupilli, a maritis uxores, servis quoque pueros hujus etatis verberare concedimus. Hec est feritiae in ipsum mea, quam impia cede voluit ulcisci. Nam in ceteros, qui mihi permittunt uti ingenio meo, quam mitis sim, non ignoratis, et commemorare supervacuum est. Hermolao parricidaram supplicia non probari, cum eadem ipse meruerit minime hercule admiror. Nam cum Parmenionem et Philoram laudat, sue servit cause. Lyncestem vero Alexandrum bis infidiarum capitii meo, a duobus judiciis liberaui. Rursum conviculum, per biennium tamen distuli, donec vos postularetis, ut tandem debito suppicio scelus lueret. Attalum, antequam Rex esset, hostem meo capitii fuisse meministis. Clitus utinam non coegeret me sibi itasci: cuius temerariam linguam probra dicentem mihi, et vobis, datus tuli, quam ille eadem me dicentem tulisset. Regum ducumque clementia non in ipsorum modo, sed etiam in illorum, qui parent, ingenios sita est. Obsequio mitigan:ur imperia. Ubi vero reverentia excessit animus, et summa iniu confundimus, vi opus est, ut vim repellamus. Sed quid ego mirer. istum crudelitatem mihi obiecisse, qui avaritiam exprobare ausus sit? Nolo singulos vestrum excitare, ne inviam liberalitatem meam faciam, si pudori vestro gravem fecero. Totum exercitum aspicite. qui paulo ante nihil prater arma habebat, nunc argentei cubat lectis. Mensas auro onerant, greges servorum ducunt, spolia de hostibus justinere non pos-

sunt. At enim Persæ, quos vicimus, in magno honore sunt. Apud me quidem, moderationis mee certissimum indicium est, quod ne vietis quidem superbe impero. Veni enim in Asiam, non ut funditus everterem gentes, nec ut dimidiari partem terrarum solitudinem facerem: sed ut illos quoque, quos bello subegisset, victoriae meæ non paeniteret. Itaque militant vobis cum, pro imperio vestro sanguinem fundunt, qui superbe habiti rebellassent. Non est diuturna possessio, in quam gladio inducimur. Beneficiorum gratia sempiterna est. Si habere Asiam, non transire volumus, cum his communicando est nostra clementia. horum fides stabile & eternum faciet imperium: & sane plus habemus quam cupimus. Insatibilis autem avaritia est, adhuc implere velle, quod iam circumstuit. Veruntamen eorum mores in Macedonas transfundo. in multis enim gentibus esse video que non erubescamus imitari. nec aliter tantum imperium apte regi potest, quam ut quadam & tradamus illis, ex ab iisdem discamus. Illud pene dignum r̄ su fuit, quod Hermolaus postulat à me, ut a versacer Jorem, cuius oraculo agnoscatur. An etiam, quid Dñi respondeant, in mea potestate est: Obitulit nomen filii mihi: recipere, ipsi tribus, quas agimus, haud alienum fuit. Ultimam Indi quoque Deum esse nse credant. Fama enim bella constant, & sape etiam quod falso creditum est, veri vicem obtinuit. An me luxurie indulgentem, putatis arma vestra auro argentoque adorasse? Assuetis nihil viles hac videri materia rotuli; Macedonas invictos ceteris, nec auro quidem vinci. Oculos ergo primum eorum solidata omnia & humilia spectantium capiam: & docebo nos non auri aut argenti cupidos, sed orbem terrarum subacturos venisse. quam gloriam tu parricida intercipere voluisti, & Macedonas, Rege adempto, d. victu genibus

bus dedere. At nunc mones me, ut vestris parentibus parcam. Non oportebat quidem vos scire, quid de his statuisse n, quo tristiores periretis, si qua vobis parentum memoria & hara est. Sed olim istum morem occendi cū scelestis insontes tropin quo parentesq; solvi: & profiteor in eodem honore futuros omnes eos, in quo fuerunt. Nam tuum Calisthenem, cui uni vir videris, quia latro es, scio cur produci velis, ut coram his probra, quæ modo in me jecisti, modo audisti, illius quoque ore referantur. Quem, si Macedo esset, tecum introduxissem, dignissimum te discipulo magistrum Nunc Olynthio non idem juris est. Post hec consilium dimisit, tradique damnatos hominibus, qui ex eadem cohorte erant, iussit. Illi, ut fidem suam levitia Regi approbarent, excruciatos necaverunt. Calisthenes quoque antetortus interiit, initi consilii in caput Regis innoxius: sed haudquaquam aulæ & assentantium accommodatus ingenio. Itaque nullius cædes maiorem apud Græcos Alexandro excitavit invidiā, quem quod præditum optimis moribus artibusque à quo revocatus ad vitam erat, quum imperfecto. Clito mori perseveraret, non tantum occidit, sed etiam torserit, indicta quidem causa. Quam crudelitatem sera pœnitentia consecuta est.

9. Sed ne otium serendis rumoribus natum aleret, in Indiam movit. semper bello quam post victoriā clarior. India tota ferme spectat Orientem, minus in latitudinem, quam recta regione sootiosa, quæ Austrum accipiunt, in altius terræ fastigium excedunt. Plana sunt cætera, multisque inclitis amnibus Caucaso monte ortis, placidum per campos iter præbent. Indus gelidior est, quam cæteri. Aquas vehit à colore maris haud multum abhorrentes, Ganges omnium ab ortu maximus,

à Meridiana regione decurrit, & magnorum montium juga recto alveo stringit. in eum obiectæ rupes inclinant ad orientem. Uterque Rubro mari accipitur findens ripas, multasque arbores cum magna soli parte exsorbet. Saxis quoque impeditus, crebro reverberatur. Ubi mollius solum seperit, stagnat, insulasque molitur. Acesines eum auget. Ganges decursurum in mare intercipit: magnoque motu amnis uterque colliditur. Quippe Ganges asperum os influenti objicit, nec repercussæ aquæ cedunt. Dyardenes minus celeber auditu est, quia per ultima Indiæ currit. Cæterum non crocodilos modo, uti Nilus, sed etiam delphines, ignotasque aliis gentibus belluas alit. Erimanthus crebris flexibus subinde curvatus, ab accolis rigantibus carpitur. Ea causa est, cur tenues reliquias jam sine nomine in mare emittrat. Multis præter hos amnibus tota regio dividitur, sed ignobilibus, quia non adeo interfluent. Cæterum quæ propria sunt mari, Aquilones maxime deurunt. Ii cohiciuti jugis montium, ad interiora non penetrant. ita alendis frugibus mites. Sed adeo in illa plaga mundus statas temporum vices mutat, ut cum alia fervore solis exstuant, Indiam nives obruant: rursusque ubi cætera rigent, illic intolerandus estus existit: nec cur, ulli se naturæ causa ingessit. Mare certe, quo alluitur, ne colore quidem abhorset à cæteris. Ab Erythro Rege inditum est nomine, propter quod ignari rubore aquas credunt. Terra lini ferax: inde plerisque sunt vestes. Libri arborum teneri, haud secus quam ceræ, literatum notas capiunt. Aves ad imitandum humanæ vocis sonum dociles sunt: animalia inusitata cæteris gentibus nisi investa. Eadem terra & rhinoceros alit; non generat. Elephantorum major est vis, quam quos in Africa dominant. Et viribus magnitudo

tudo respondet. Aurum flumina vehunt, quæ leni modicoque lapsu segnes aquas ducunt. Gemmas margaritasque mare litoribus infundunt. Neque alia illis major opulentia causa est utique, postquam vitorum commercium vulgavere in exterias gentes; quippe estimantur purgamenta etiam fleti pretio, quod libido constituit. Ingenia hominum, sicut ubique, apud illos locorum quoque situs format. Corpora usque pedes carba so velant. Soleis pedes, capita linteis vinciunt. Lapilli ex auribus pendentes; brachia quoque, & lacertos auro colunt, quibus inter populares aut nobilitas aut opes eminent. Capillū pectunt saepius quam rident. Mentum semper intonsum est. Reliquam oris eudem ad levitatem exquant. Regum tamen luxuria, quam ipsi magnificentium appellant, supra omnium gentium vitia. Cum Rex se in publico conspicatur. Thuribula argentea ministri ferunt, totumque iter, per quod ferri destinavit, odoribus compleant. Aurea lectica margariis circumpendentibus recubat. Distincta sunt auro & purpura carbasa, quæ indutus est: lecticam sequuntur armati corporisque custodes. Inter quos ramis aces pendentes quas cantu serijs rebus obstrepare docuerunt. Regia auratas columnas habet; toras eas vitis auro calata percurrit, aviumque, quarum visu maxime gaudent. Argenteæ effigies opera distinguunt. Regia adeunt bus patet. Cum capillum pectit atque ornat, tunc resonsa legationibus, tunc jura popularibus reddit. Demptis soleis, odoribus illinuntur pedes. Venatus maximus labor est. inclusa vivario animalia inter vota cantusque pellicum figere. Binum cubitorum sagittæ sunt, quos emittunt majore nixu quam effectu: quippe telum, cuius in levitate vis omnis est, inhabili pondere oneratur. Breviora itinera equo conficit. Longiora ubi expeditio

expeditio est, elephanti vehunt currum, & tantarum belluarum corpora tota contegunt auro. Ac ne quid perditis moribus desit, lecticis aureis pellicum longus ordo sequitur. Separatum à Regione ordine agmen est, æquaque luxuria. Fœminæ et pulas parant. Ab iisdem vinum ministratur, cuius omnibus Indis largus est usus. Regem mero somnoque sopitum, in cubiculum pelices referunt, patro carmine noctium invocantes Deos. Quis credat inter hæc vitia curam esse sapientia? Unum agreste & horridum genus est, quos Sapientes vocant. Apud hos occupare fati diem, pulchrum; & vivos se cremari jubent. Quibus aut segnis ætas, aut incommoda valetudo est, exspectatam mortem pro dedecore vita habent. Nec ullus corporibus, quæ senectus solvit, honos redditur. Inqui-nari putant ignem, nisi qui spirantes recipit. Illi, qui in urbibus publicis moribus degunt, siderum motus scite spectare dicuntur, & futura prædicere. Nec quenquam admovere leti diem credunt, cui exspectare in territo liceat. Deos putant quicquid colere cœperunt: arbores maxime quas violare capitale est. Menses in quinos denos descripserunt dies. Anni plena spatia servant. Lunæ cursu notant tempora, non ut plerique, cum orbem sidus implevit, sed cum se curvare cœpit in cornua: & idcirco breviores habent menses, qui spatium eorum ad hunc Lunæ modum dirigunt. Multa & alia traduntur, quibus morati ordinem rerum, haud sane opera pretium videbatur.

10. Igitur Alexandro fines Indiae ingresso gentium suarum Reguli occurserunt, imperata factu-
ri: illum tertium Jove genitum ad ipsos pervenisse memorantes. Patrem Liberum, atque Herculem, fama cognitos esse: ipsum coram adesse, cernique. Rex bene exceplos sequi jussit, iisdem

dem itinerum ducibus usurus. Cæterum cum amplius nemo occurseret, Hephaestionem & Perdiccam cum copiarum parte præmisit, ad subigen-
dos, qui aversarentur imperium: iussique ad flu-
men Indum procedere, & navigia facere, queis in
ulteriora transportari posset exercitus. Ilii, quia
plura flumina superanda erant, sic junxere naves,
ut solutæ plaustris vehi possent, rursusque conjun-
gi. Post se Cratero cum phalange jusso lequi, equi-
tatum ac levem armaturam eduxit, eosque, qui
occurserant, levi prælio in urbem proximam
compulit. Jam supervenerat Craterus. Itaque ut
principio terrorem incuteret genti nondum arma
Macedonum expertæ, præcipit ne cui parceretur,
munitionis urbis, quam obsidebat, incensis. Cæ-
terum dum obequitabat mœnibus, sagitta ictus
est Cepit tamen oppidum, & omnibus incolis ejus
trucidatis, etiam in testa levitum est. Inde domi-
ta ignobilis gente, ad Nysam urbem peruenit. Forte
castris ante mœnia ipsa sylvestri loco positis, no-
cturnum frigus, vehementius quam alias, horrore
corpora affecit. opportunumque remedium ignis
oblatum est. Cæsis quippe sylvis flamمام exci-
taverunt: quæ igni alita, oppidanorum sepultra
comprehendit. Vetusta cedro facta erant, conce-
ptumque ignem late fudere, donec oinnia solo
zquata sunt. Et ex urbe primum canum latratus,
deinde etiam hominum tremitus auditus est. Tum
& oppidani hostem, & Macedonas ipsos ad ur-
bem venisse cognoscunt. Jamque Rex eduxerat
kopias, & mœnia obsidebat, cum hostium, qui
discrimine tentaverant, obruti telis sunt. Aliis ergo
deditioinem, aliis pugnam experiri placebat: quo-
rum dubitatione comperta, circumfideri tantum
eos, & abstineri eisdib[us] jussit. Tandemque obsi-
dionis malis fatigati dedidere se. A Libero patre
conditos

conditos se esse dicebant ; & vera hæc origo erat. Sita est sub radicibus montis, quam Meron incolæ appellant. Inde Græci mentiendi traxere licentiam, Jovis femine Liberum patrem esse celatum. Rex situ montis cognito ex incolis, cum toto exercitu, præmissis com meatibus, verticem ejus ascendit. Multa hedera vitisque toto gignitur monte. Multæ perennes aquæ manant. Pomorum quoque varii salubresque succi sunt, sua sponte fortuitarum seminum fruges humo nutrient. Lauri, baccæque, & multa in illis rupibus agrestis est sylva. Credo equidem non divino instinctu, sed lascivia esse profectos, ut passim hederæ ac vitium folia decerperent, redimitique fronde toto nemore similes bacchantibus vagarentur. Vocibus ergo tot millium, præsidem nemoris eius Deum adorantium, juga montis collesque resonabant, cum ora licentia à paucis (ut fere fit) in omnes se repente vulgasset. Quippe velut in media pace, per herbas congestamque frondem, prostraverant corpora. Et Rex fortuitam licentiam non aversatus, laige ad epulas omnibus præbitis, per decem dies Libero patri operatum habuit exercitum. Quis neget eximiam quoque gloriam sapientius fortunæ quam virtutis esse beneficium ? quippe ne epulantes quidem & sopitos mero, aggredi ausus est hostis ; haud secus bacchantium ululantiumque frenitu perterritus, quam si præiantium clamores esset auditus. Eadem felicitas ab Oceano revertentes temulentos comedentesque protexit. Hinc ad regionem, quæ Dædala vocatur, perventum est. Deseruerant incolæ sedes, & in avios sylvestresque montes confugerant. Ergo Acadera transit, æque usta, & destituta incoleantium fuga. Itaque rationem belli necessitas mutavit. Divisi enim copiis pluribus simul locis arma ostendit ; oppressisque & qui

qui exspectaverant hostem, omni clade perdomiti sunt. Ptolemæus plurimas urbes, Alexander maximas cepit: rursusque quas distribuerat copias junxit. Superato deinde Choasfe amne, Cœnon in obsidione urbis opulentæ (Beziram incolæ vocant) reliquit. Ipse ad Mazagas venit, nuper Assacenæ (eius regnum fuerat) demorato. Regioni quoque urbiq; præterat mater ejus Cleophes. Triginta millia peditum tuebantur urbem, non solum solum, sed etiam opere munitam. Nam qua spectat Orientem, cingitur amne torrenti, qui præruptis utrinque rupibus aditum ad urbem impedit. Ab Occidente & à Meridie, velut de industria, rupes præaltas admolita natura est, infra quas cavernæ & voragini longa vetustate in altum cava- tæ jacent; quaque delinunt, fossa ingentis operis objecta est. Triginta quinque stadia murus urbem complectitur, cuius inferiora saxo, superiora crudo latere sunt structa. Lateri vinculum lapides sunt, quos interposuere, ut duriori materiæ fragilis incumberet: simulque terra humore diluta, ne tamen universa consideret, interpositæ erant trabes validæ, quibus injecta tabulara muros & tegebant & pervios fecerant. Hæc munimenta contemplantem Alexandrum, consiliigne incertum (quia nec cavernas, nisi aggere, poterat implere, nec tormenta aliter muris admovere) quidam è muro sagitta percussit. Tum forte in suram incidit telum, cuius tipulo evulso ad moveri equum iussit: quo vectus, ne obligato quidem vulnere, haud segnius destinata essequebatur. Ceterum cum crus saucium penderet & cruento siccato frigescens vulnus aggravaret dolorem, dixisse fertur: Se quidem Jovis filium dici, sed corporis ægri vitia sentire. Non tamen ante se recepit in castra, quam cuncta prospexit, & quæ fieri vellet, edixit. ergo sicut

sicut imperatum erat, alii extra urbem testa demoliebantur, ingenteque vim materiæ faciendo aggeri detrahebant; alii magnarum arborum stipites cumulis, ac moles saxorum, in cavernas dejiciebant. Jamque ager aquaverat summæ fastigium terræ. Itaque turres erigebantur, quæ opera ingenti militum ardore intra nonum diem absolute sunt. Ad ea visenda Rex, nondum obducta vulneri cicatrice, processit: laudatisque militibus, ad moveri machinas iussit, è quibus ingens vis rerorum in propugnatores effusa est. præcipue rudes talium operum terrebant mobiles turres: tantasque moles nulla ope, quæ cerneretur, adductas Deorum numine agi credebant. Pila quoque muralia, & excusas tormentis prægraves hastas, negabant convenire mortalibus. Itaque desperata urbis tutela, concessere in arcem. Inde, quia nihil obcessis præter ditionem placebat, legati ad Regem descenderunt, veniam petituri. Qua impetrata, Regina cum magno nobilium fœminarum grege, aureis pateris vina libantium, processit. Ipsa, genibus regis parvo filio admoto; non veniam modo, sed etiam pristinæ fortune impetravit deus: quippe appellata Regina est, & credidere quidam, plus formæ quam miserationi datum. Puero quoque certe, postea ex ea utcunque genito, Alessandro fuit nomen.

11. Hinc Polypereon ad urbem Noram cum exercitu missus, inconditos oppidanos prælio vicebat: intra munitamenta compulsosecutus, urbem in ditionem redegit. Multa ignobilia oppida deserita à suis venere in Regis potestatem. Quorum incolæ armati, Petram Aornon nomine occupaverunt. Hanc ab Hercule frustra obcessam esse, terraque motu coactum absistere, fama vulgaverat. In opem consilii Alexandrum, quia undique præceps

præceps & abrupta rupes erat, senior quidam peditus locorum cum duobus filiis adiit, si pretium operi esset, aditum se monstraturum esse promittens. Octoginta talenta constituit daturum Alexander, & altero ex juvenibus obside retento, ipsum ad exsequenda, quæ obtulerat, dimisit. Leviter armatis dux datus est Mullinus scriba Regis. Hos enim circumitu, qui fallerent hostem, in summum jugum placebat evadere. Petra non ut plerique modicis ac mollibus clivis in sublime fastigium crescit, sed in metæ maximæ modum erecta est: cujus ima spatiösiora sunt, altiora in arctius coēunt, summa in acutum cacumen exsurgunt. Radices ejus Indus amnis subit, præaltus utrinque asperis ripis. Ab altera parte, voragine eluviesque præruptæ sunt: nec alia expugnandi patebat via, quam ut replerentur. Ad manum sylva erat, quam Rex ita cædi jussit, ut nudi stipites jacerentur: quippe rami fronde vestiti impedirent ferentes. Ipse primus truncam arborem jecit, clamorque exercitus index alacritatis secutus est, nullo deterrante munus, quod Rex occupasset. Intra septimum diem cavernas expleverant, cum Rex Sagittarios & Agrianos jubet per ardua niti. Juvenesque fortissimos ex sua cohorte triginta delegit. Duces his dati sunt Charus, & Alexander, quem Rex nominis, quod sibi cum eo commune esset, admونuit. Ac primo, quia tam manifestum periculum erat, ipsum Regem discrimen subire non placuit. Sed ut signum tuba datum est, vir audacior promix, conversus ad corporis custodes, sequi se jubet primusque invadit in rupem. Nec deinde quisquam Macedonum sublittit, relictisque statuibus sua sponte Regem sequebantur. Multorum miserabilis fuit casus, quos ex prærupta rupelapsos amnis præterfluens hausit. Triste spectaculum

culum etiam non periclitantibus. Cum vero alieno exitio quid ipsis timendum foret, admonentur, in metum misericordia versa, non extinctos, sed semetipsoſ deflebant. Et jam eo per ventum erat, unde sine pernicie, niſi victores redire non poſſent; ingentia ſaxa in ſubeunteſ provolentebus Barbaris, qui perculsi, instabili & lubrico gra du p̄cepiſtes recidebant. Evaserant tamen Alexander & Charus, quoſ cum triginta dilectis p̄miserat Rex, & jam pugnare co minus cōperant. Sed cum ſuperne tela Barbari ingererent, ſepiuſ ipſi feriebantur quam vulnerebant. Ergo Alexander & nominis ſui, & promiſſi memor, dum acrius quam cautiua dimicat, confoſſus undique obruitur. Quem ut Charus jacentem reſpexit, rueret in hostem, omnium p̄ter ultionem immemor, cōcepit: multoſque haſta, quoſdam gladio interemit. Sed cum tot unum incessereſ manuſ ſuper amici corpus pto cubuit exanimis. Haud ſecus quam par erat, promptiſſimorum juvenum cætorumque militum interitu commotus Rex, ſignum receptui dedit. Salutifuit, quod ſenſim & intrepidi ſe receperunt. & Barbari hostem depuliffe contenti, non iſtitere cedentibus. Cæterum Alexander cum ſtatuiſſet deſiſtere incepto: quippe nulla ſpes potiundꝫ Petra offerebatur, tamen ſpeciem oſtendit in obſidione perseverantiſ. Nam & itinera obſideri iuſſit, & turres ad moveri, & fatigatis alioſ ſuccedere. Cujus pertinacia cognita Indi per biduum quidem ac duas noctes cum oſtentatione non fiduciꝫ modo, ſed etiam victoriꝫ, e pulati ſunt: tympana ſuo more pulsanteſ. Tertia vero noſte tympanorum quidem ſtrepitū deſierat audiri: cæterum ex tota Petra faces refulgebant, quas accenderant Barbari, ut tutior eſſet ipſiſ fuga obſcura noſte per invia ſaxa cursuriſ. Rex, Bala-

Balaero, qui specularetur, præmisso, cognoscit, Petram fuga Indorum esse desertam. Tum dato signo ut universi conclamarent, incomposite fugientibus metum incusset, multique (tanquam adesset hostis) per lubrica saxa, perque invias cotes præcipitati occiderunt. Plures aliqua membra rum parte mulctati, ab integris deserti sunt. Rex locorum magis quam hostium vicit tamen magnaz victoriae sacrificiis & cultu Deum satisfecit. Arz in Petra locatæ sunt Minervæ Victorizque. Ducibus itineris, quos subire jusserat leviter armatos, et si promissis minora præstiterant, pretium cum fide redditum est.

12. Petraz, regionisque ei adjunctæ, Sisocosto tutela permissa. Inde processit Ecbolima: & cum angustias itineris obsideri viginti millibus armatorum ab Eryce quodam comperisset, gravius agmen exercitus Cœno ducendum modicis itinribus tradidit. Ipse prægressus cum funditore ac sagittario, deturbatis qui obsederant saltum, sequentibus se copiis viam fecit. Indi, sive odio ducis, si ve gratiam victoris Regis inituri, Erycem fugientem adorti interemerunt, caputque ejus atque arma ad Alexandrum detulerunt. Ille, facto impunitatem dedit: honorem denegavit exemplo. Hinc ad flumen Indum sextis decimis castris pervenit, omniaque (ut præceperat) ad trajiciendum præparata ab Hephaestionre reperit. Regnabat in ea regione Omphis, qui patri quoque fuerat autor dedendi regnum Alexandro. Et post mortem parentis legatos miserat, qui consulerent eum, regnare se interim vellet, an privatum opperiri ejus adventum; Permissoque ut regnaret, non tamen ius datum usurpare sustinuit. Is benigne quidem exceperat Hephaestionem, gratuitum frumentum copiis ejus admensus: non tamen ei occurrerat, ne fidem ullius,

ullius, nisi Regis, experiretur. Itaque venienti ob-
viam cum armato exercitu egressus est. Elephanti
quoque per modica intervalla militum agmini
immixti, procul castellorum fecerant speciem. Ac
primo Alexander, non socium, sed hostem adven-
tare credebat. Jamque & ipse, arma milites capere,
& equites discedere in cornu jussicerat, paratos ad
pugnam. At Indus, cognito Macedonum errore,
jussis subsistere ceteris, ipse concitat equum,
quo vehebatur. Idem Alexander quoque fecit :
sive hostis, sive amicus occurseret, vel sua virtute,
vel illius fide tutus. Coivere, quod ex utriusque
vultu posset intelligi, amicis animis : ceterum si-
ne interprete non poterat conscripsi sermo. Itaque
adhibito eo, Barbarus occurrisse se dixit cum ex-
ercitu, totas imperii vires protinus traditurum,
nec expectasse, dum per nuntios daretur fides.
Corpus suum & regnum permittere illi, quem sci-
ret gloriæ militarem, nihil magis quam famam
timere perfidiæ. Lætus simplicitate Barbari Rex,
& dextram fidei suæ pignus dedit, & regnum re-
stituit. Lvi elephanti erant, quos tradidit Alexan-
dro, multaque pecora eximia magnitudinis. Tau-
ros ad tria millia, pretiosum in ea regione accep-
tumque animis regnantium armentum. Quaren-
ti Alexandro, plures agricultores haberet, an mi-
litites : cum duobus Regibus bellanti sibi, majore
militum quam agrestium manu opus esse, respon-
dit. Abiitares & Perus erant. Sed in Poro e nine-
bat autoritas. Uterque ultra Hydaspen amnem re-
gnabat, & belli fortunam, quisquis arma inferret,
experiri decreverat. Onphis, per inuitante Alexan-
dro, & regium insigne sumpsit, & more gentis suæ
nomen, quod patris fuerat : Taxilem appellavere
populares, sequente nomine imperium, in quem-
cunque transiret. Ergo cum per triduum hospita-
litet

liter Alexandrum accepisset, quarto die, & quantum frumenti copiis, quas Hephaestion duxerat, præbitum à se esset, ostendit: & aureas coronas ipsi, amicisque omnibus, præter hæc signati argenti octoginta talenta, dono dedit. Qua benignitate ejus Alexander mire latus, & quæ is dederat, remisit, & mille talenta ex præda, quam vehebat, adjecit: multaque convivalia ex auro & argento vasa, plurimum Persicæ vestis, triginta equos ex suis, cum iisdem insignibus queis assueverant cum ipsum veherent. Quæ liberalitas, sicut Barbarum adstrinxerat, ita amicos ipsius vehementer offendit. E quibus Meleager super coenam largiore vino usus, gratulari se Alexandro dixit, quod saltem in India reperisset dignum talentis mille. Rex haud oblitus, quam ægre tulisset, quod Clitum ob linguæ temeritatem occidisset, iram quidem tenuit, sed dixit, Invidos homines nihil aliud quam ipsorum esse tormenta.

13. Postero die legati Abisaræ adiere Regem, omnia ditioni ejus, ita ut mandatum erat, permittebant, firmataque invicem fide remittuntur ad Regem. Porum quoque nominis sui fama ratus ad ditionem posse compelli, misit ad eum Cleocharem, qui denunciaret ei, ut stipendum penderet, & in primo finium suorum aditu occurseret Regi. Porus alterum ex his facturum sese respondit, ut intranti regnum suum præsto esset, sed armatus. Jam Hydaspen Alexander superare decreverat, cum Barzentes defectionis Arachosis autor, vincitus, trigintaque elephanti simul capti, perducuntur, opportunum adversus Indos auxilium, quippe plus in belluis, quam in exercitu, spei aut virium illis erat. Gamaxusque, Rex exiguae partis Indorum, qui Barzentis se conjunxerat, vincitus adductus est. Igitur transfuga & Regulo in cultodiam,

custodiam, elephantis autem Tagili traditis, ad
 amnem Hydaspem pervenit. In cuius ulteriore ri-
 pa Porus censederat, transitu prohibiturus ho-
 stem. LXXXV elephantes obiecerat eximio corpo-
 rum robore, ultraque eos currus ccc & peditum
 XXX fere millia: in queis erant sagittarii (sicut an-
 te dictum est) gravioribus telis quam ut apte ex-
 cuti possent. Ipsum vehebat elephantus super ex-
 teras belluas eminens. armaque auro & argento
 distincta corpus raro magnitudinis honestabant.
 Par animus robori corporis, & quanta inter rudes
 poterat esse sapientia. Macedonas, non conspectus
 hostium solum, sed etiam fluminis, quod trans-
 eundum erat, magnitudo deterrebat. Quatuor in
 latitudinem stadia diffusum profundo alveo &
 nusquam vada aperiente, speciem vasti maris fece-
 rat. Nec pro spatio aquarum late stagnantium im-
 petum coercedebat, sed quasi in arctum coquuntibus
 ripis torrens & elitus ferebatur, occultaque saxa
 in esse ostendebant pluribus locis undæ repercussæ.
 Terribilior erat facies ripæ, quam equi virique
 compleverant. Stabant ingentes vastorum corpo-
 rum moles, & de industria irritatae horrendo stri-
 dore aures fatigabant. Hinc hostis, hinc amnis,
 capacia quidem bona spei pectora, & sape se ex-
 perta, improviso tamen pavore percusserant quip-
 pe instabiles rates, nec dirigi ad ripam, nec tuto
 applicari posse credebant. Erant in medio amne
 insulæ crebræ, in quas Indi & Macedones nantes,
 levatis super capita armis, transibant. Ibi levia
 prælia conserebantur, & uterque Rex parvæ rei
 discrimine, summa experiebatur eventum. Ceterum
 in Macedonum exercitu temeritate atque au-
 dacia insignes fuere Symmachus & Nicanor, no-
 biles juvenes, & perpetua partium felicitate ad
 speroendum omne periculum accensi. Queis duci-
 bus

bus promptissimi juvenum lanceis modo armati tranavere in insulam, quam frequens hostis tenebat, multosque Indorum nulla re magis quam audacia armati interemerunt. Abire cum gloria poterant, si unquam temeritas felix inveniret modum. Sed dum supervenientes contemptim & superbe quoque exspectant, circumventi ab his qui occulti enataverant, eminus obruti telis sunt. Qui effugerant hostem, aut impetu amnis ablati sunt, aut vorticibus impliciti. Eaq; pugna multam fiduciam Pori erexit, cuncta cernentis è ripa. Alexander inops consilii, tandem ad fallendū hostem tallem dolū intendit. Erat insula in flumine amplior ceteris, sylvestris eadem, & tegendis insidiis apta. Fossa quoque præalta haud procul à ripa, quam tehebat ipse, non pedites modo, sed etiam cum equi s viros poterat abscondere. Ut igitur à custodia hujus opportunitatis oculos hostium averteret, Ptolemycum cum omnibus turmis obequitare jussit procul insula, & subinde Indos clamore terrere, quasi flumen tranaturus foret. Per complures dies Ptolemyus id fecit, eoq; consilio Porum agmenque suum ei parti, quam se petere simulabat, coegerit advertere. Jam extra conspectum hostis insula erat. Alexander in diversa parte ripæ statui suum tabernaculum jussit, assueramque comitari ipsum cohortem, ante id tabernaculum stare: & omnem apparatum regis magnificentia hostium oculis de industria ostendit. Attalum, etiam aqualem sibi, & haud disparem habitu oris & corporis, utique cum procul viseretur, veste regia exornat, præbiturum speciem, ipsum Regem illi ripæ præsidere, nec agitare de transitu. Huius consilii effectum primo morata tempestas est, mox adjuvit, incommoda quoque ad bonos eventus vertente fortuna. Trajicere amnem cum ceteris copiis in regionem insulæ

insulæ (de qua ante dictum est) parabat. averso hoste in eos qui cum Ptolemæo inferiorem obseruantur ripam, cum procella imbræ vix sub tectis tolerabilem effudit, obrutique milites nimbo, in terram refugerunt, navigiis ratibusque desertis. Sed tumultuantum fremitus, obstrepentibus ripis, ab hoste non poterat audiri. Deinde momento temporis repressus est imber. Cæterum adeo spissa intendere se nubes, ut conderent lucem vix que colloquentium inter ipsos facies noscitaretur. Terruisset alium obducta nox cœlo, cum ignoto amne navigandum esset, forsitan hoste eam ipsam ripam, quam cæci atque improvidi, & ex periculo gloriam accersentes, petebant, occupante: obscuritatem, quæ cæteros terrebat, suam occasionem ratus, dato signo ut omnes silentio ascenderent in rates, eam, qua ipse vehebatur, primam jussit expelli. Vacua erat ab hostibus ripa, quæ petebatur: quippe adhuc Porus Ptolemæum tantum intuebatur. Una ergo navi, quam petræ fluctus illiserat, hærente, cæteræ evadunt: armaque capere milites, & ire in ordinem jussit.

14. Jamque agmen in cornua divisum ipse ducebatur, cum Porus nuntiatur, armis virisque ripam obtineri, & rerum adesse discriminem. Ac primo humani ingenii vitio spei suæ indulgens, Abisarem bellum socium (& ita convenerat), adventare credebat. Mox liquidiore luce aperiente hostem, centum quadrigas & quatuor millia equitum venienti agmini Porus objecit. Dux erat copiarum, quas præmisit, Hages frater ipsius. Summa virium in curribus, senos viros singuli vehebant, duos clypeatos, duos sagittarios ab utroque latere dispolitos. cæteri aurigæ erant haud sane inermes: quippe jacula complura, ubi cominus præliandum erat, omissis habenis, in hostem ingerebant. Cæterum

rum vix ullus usus hujus auxiliis eo die fuit. Namque (ut supra dictum est) imber violentius quam alias fulus, campos lubricos & inequitabiles fecerat ; gravesque & propemodum immobiles currus illuvie & voraginiibus hærebant. Contra Alexander, expedito ac levi agmine strenue investitus est. Scythæ & Dahæ primi omnium invasere Indos. Perdiccam deinde cum equitibus in dextrum cornu hostium emisit. Jam undique pugna se movebat, cum ii, qui currus agebant, illud ultimum auxilium suorum rati, effusis habenis in medium discrimen ruere cœperunt. Anceps id malum utriusque Erat. Nam & Macedonum pedites primo impetu obterebantur, & per lubrica atque invia immisi currus excutiebant eos à quibus regebantur. Aliorum turbati equi non in voragini modicunasque, sed etiam in amnem præcipitavere curricula. Pauci tamen hostium tenus & exacti penetravere ad Porum, acerrime pugnam carentem. Is ut dissipatos tota acie currus vagari sine rectoribus vidi, proximis amicorum distribuit elephanos. Post eos posuerat pedites, ac sagittarios tympana pulsare solitos. Id pro cantu tubarum Indis erat. nec strepitu eorum movebantur ; oīm ad notum sonum auribus mitigatis. Herculis simulacrum agmini peditum præferebatur. Id maximum erat bellantibus incitamentum : & deseruisse gestantes militare flagitium habebatur. Capitis enim sanxerant poenam iis, qui ex acie non retulissent ; metu, quem ex illo hoste quondam conceperant, etiam in religionem venerationemque converso. Macedonas non belluarum modo, sed etiam ipsius Regis aspectus parumper inhibuit. Belluz dispositæ inter armatos, speciem torrium procul fecerant. Ipse Porus humanæ magnitudinis propemodum excesserat formam, magnitudini adjicere videba-

tur bellua, quae vobebatur, tantum inter ceteras
eminens, quantum aliis ipse praestabat. Itaque
Alexander contemplatus & Regem, & agmen In-
dorum, Tandem, inquit, par animo meo periculum
video. Cum bestiis simul & cum egregius viris res est.
Intuensque Coenum: Cum ego, inquit, Ptolemaeo,
Perdiccaq; & Hephaegione comitatus, in levum ho-
stium cornu impetum fecero, viderisque me in medio
ardore certaminis, ipse dextrum move, & turbatis si-
gna infer. Tu, Antigone, & tu, Leonate, & Tau-
ron, invehimini non in medium aciem, sed urgebitis
frontem. Hastæ nostræ prælongæ & valida, non alias
magis quam adversus belluas rectoresque carum usui
esse poterunt. Deturbate eos, qui vehuntur, & ipsas
confodite. Anceps genus auxiliis est, & in suos acrius
furit. In hostem enim imperio, in suos pavore, agitur.
Hæc elocutus, concitat equum primus. Jamque
(ut destinatum erat) invaserat ordines hostium,
cum Coenus ingenti vi in levum cornu invehitur.
Phalanx quoque in medium Indorum aciem
uno impetu protulit. At Porus qua equitem in-
vehi senserat, belluas agi jussit. Sed tardum, &
pene immobile animal, equorum velocitatem z-
quare non poterat. Nec sagittarum quidem ullus
erat Barbaris usus. Quippe longas & prægraves, ni-
si prius in terra statuerent arcum, haud satis apte
& commode imponunt: tum humo lubrica &
ob id impediente conatum, molientes ictus, ce-
leritate hostium occupabantur. Ergo spreto Regis
imperio (quod fere fit, ubi turbatis acrius metus
quam dux imperare cœpit) totidem erant impera-
tores, quot agmina errabant. Alius jungere aciem,
alius dividere; stare quidam, & nonnulli circum-
vehi terga hostium jubebant. Nihil in medium
consulebatur. Porus tamen cum paucis, quibus
metu potior fuerat pudor, colligere dispersos, ob-
vius

vius hosti ire pergit, elephantesque ante agmen
suorum agi juget. Magnum bellum injecere terro-
rem, insolitusq; stridor non equos modo, tam pa-
vidum ad omnia animal, sed viros quoque, ordi-
nesque turbaverat. Jam fugae circumspiciebant lo-
cum paulo ante victores, cum Alexander Agria-
nos, & Thracas leviter armatos, meliorem con-
cursatione quam cominus militem, emisit in bel-
luas. Ingentem ii vim telorum injecere & elephan-
tes & regentibus eos. Phalanx quoque instare con-
stanter territis cœpit. Sed quidam avidius persecu-
ti belluas, in semet irritavere vulneribus. Obtriti
ergo pedibus earum, cæteris, ut parcus instarent,
fuere documentum. Præcipue terribilis illa facies
erat, cum manu arma virosque corriperent, & su-
per se regentibus traderent. Anceps ergo pugna,
nunc sequentium, nunc fugientium elephantes, in
multum diei varium certamen extraxit, donec se-
curibus (id namq; genus auxiliī præparatum erat)
pedes amputare cœperunt. Copidas vocant gladios
leviter curvatos falcibus similes, queis appetebant
belluarum manus. Nec quidquam inexpertum,
non mortis modo, sed etiam in ipsa morte novi
supplicii timor omittebat. Ergo elephaoti vulneri-
bus tandem fatigati, suos in petu sternunt, & qui
rexerant eos, præcipitati in terram ab ipsis obtere-
bantur. Itaque pecorum modo magis pavidi quam
infesti, ultra aciem exigeabantur, cum Porus desti-
tutus à pluribus rela multo ante præparata, in cir-
cumfusos, ex elephante suo cœpit ingerere, multis
que eminus vulneratis, expositus ipse ad iecus un-
dique perebatur. Novena iam vulnera hinc tergo,
illinc pectore, exceperat: multoque sanguine pro-
fuso, languidis manibus magis elapsa quam excus-
sa tela mittebat. Nec segnius bellua instincta ra-
bic, nondum saevia, invehebatur ordinibus, donec

sector belluae Regem conspexit fluentibus membris, omissisq; armis vix compotem mentis. Tum belluam in fugam concitat, sequente Alexandro, Sed equus ejus multis vulneribus confossus deficiensque procubuit, posito magis Rege, quam effuso. Itaque dum equum mutat tardius insecurus est. Interim frater Taxilis Regis Indorum praemissas ab Alexandro, monere coepit Porum ne ultima experiri perseveraret, dederetque se victori. At ille, quanquam exhaustæ erant vires, deficiebatque sanguis, tamen ad notam vocem excitatus: *Agnosco, inquit, Taxilis fratrem, imperii regnique sui proditorem;* & telum, quod unum forte non effluxerat, contorsit in eum; quod per medium pectus penetravit ad tergum. Hoc ultimo virtutis opere edito, fugere acrius coepit. Sed elephantes quoque, qui multa exceperat tela, deficiebat. Itaque sicut fugam, peditemque sequenti hosti obiecit. Jam Alexander consecutus erat; & pertinacia Pori cognita, verabat resistentibus parcí. Ergo undique & in pedites, & in ipsum Porum, tela congesta sunt; queis tandem gravatus, labi ex bellua coepit. Indus, qui elephantum regebat, descendere eum ratus, more solito elephantum procumbere jussit in genua, qui ut se submisit, cæteri quoque (ita enim instituti erant) dimisere corpora in terram. Ea res & Porum & cæteros victoribus tradidit. Rex spoliari corpus Pori, interemptum esse credens, jussit: & qui detraherent loricam vestimentaque, concurrere: cum bellua dominum tueri, & spoliantes coepit appetere, levatumque corpus ejus rursus dorso suo imponere. Ergo telis undique obruitur, confossoque eo, in vehiculum Porus imponitur. Quem Rex ut vidit allevantem oculos, non odio sed miseratione commotus, *Quæ matrem, inquit, amentia te coegit, rerum mearum cognita*

gnita fama, belli fortunam experiri, cum Taxiles esset in deditos clementiae meae tam propinquum tibi exemplum? At ille, Quoniam, inquit, percontaris, respondere ea libertate, quam interrogando fecisti. Neminem me fortior em esse censem. Meas enim noveram vres, nondum expertus tu as: fortior em esse te, belli docuit eaentus. Sed ne sic quidem parum felix sum, secundus tibi. Rursus interrogatus, quid ingle vitorem statuere debere ceaseret: Quod huc, inquit, das tibi susdet quo expertus es, quam caduca felicitas esset. Plus monendo profecit, quam si precarus esset. Quippe magnitudinem animi ejus iuteritatem, ac ne fortuna quidem infraestam, non mise, ricordia modo, sed etiam honore, excipere dignatus est. Aegrum curavit haud secus quam si proprio pugnasset. Confirmatum, contra spem omnium, in amicorum numerum recepit. Mox donavit ampliore regno quam tenuit. Nec sane quicquam ingenium ejus solidius aut constantius habuit, quam admirationem veræ laudis & gloriae. Simplicius tamen famam estimabat in hoste, quam in civi: quippe à suis credebat magnitudinem suam destrui posse: eandem clariorem fore, quo majores fuissent quos ipse viciisset.

LIBER IX.

B R E V I A R I U M L I B R I .

1. **D**eviclo Poro, in Indiam penetrat Alexander, variasq; gentes & urbes, quarum mores describuntur, sibi subjicit.

2. **G**angaridas & Pharrasios aggressurus, milites fatigatos & bellum detestantes, prolixia oratione ad perseverantiamhortatur.

3. *Cænus, militum nomine, Alexandro respondet, & paulo post morbo extinguitur.*
4. *Sobius, & aliis expugnatis, regionem Oxydracarum & Mallorum ingreditur. Oratione ad milites habita, Barbaros fugat, eorumq; oppidum, contemptu Demophonte rate, obsidet.*
5. *Præcipiti saltu in Oxydracarum oppidum se immittens, graviter vulneratur, & fortissimis quibusdam ducibus desideratis, oppidoque post aliquot dies expugnato, sibi suisque restituitur.*
6. *Ab amicis rogatus, ut saluti sue publicaque parceret, generose respondit; in instituto suo de domando orbe perseverans.*
7. *Gregorū quorundam in Baetris defeclio represa. Dum Indorum legatos convivio excipit Alexander, inter Horratam & Dioxippum, qui tandem imparibus armis duello certant, rixa oritur. Paulo post Dioxippus inimicorum caiuminiis ultra modum irritatus, seipsum intermit.*
8. *Donis à legatis Indorum acceptis, Sabraches, Musicanos, Prestos, aliosque populos debellat; Ptolemeo venenata plaza accepta curato, ope cuiusdam herba, cuius species in somnis Alejandro est oblata.*
9. *Cupidine visendi Oceani correptus, non sine periculis propter nautarum imperitiam, tandem voli sui compos redditur.*
10. *Ab Oceano in Arabitarum, Gedrosiorum & Indorum regiones revertitur: ubi cum fame & pestilencia laelatur exercitus, deinde liberatur, planeque restituitur. Unde sequitur est probrosus bacchantium lusus, supplicio Aſpasii Satrapis cruentatus.*

ALEXANDER tam memorabilis victoria latus, qua sibi Orientis fines apertos esse censebat, Soli victimis caesis, milites quoque, quo promptioribus animis reliqua belli munia obirent, pro concione laudatos docuit, quicquid Indis virium fuisset, illa dimicatione prostratum: ceteram opimam prædam fore, celebratasque opes in ea regione eminere, quam perearent. Proinde jam vilia & obsoleta esse spolia de Persis: gemmis, margaritisque, & auro atque ebore Macedoniam Graciamque, non suas tantum domos repleturum. Avidi milites & pecunia & gloria, si nul quia nonquem affirmatio ejus fecellerat eos, pollicentur operam: dimissisque cum bona tpe navigia ædificari jubet, ut cum totam Asiam percurrisserint, finem terrarum mare inviseret. Multa materia navalis in proximis montibus erat, quam cadere aggressi, magnitudinis inusitatæ reperere serpentes. Rhinocerotes quoque, rarum alibi animal, in iisdem montibus erant. Ceterum hoc nomen belluis eis inditum à Græcis. sermonis ejus signari aliud lingua sua usurpat. Rex duabus uribus conditis in utraq; fluminis, quod superaverat, ripa, copiarum duces coronis & mille aureis singulos donat. Ceteris quoque proportione aut gradu, quem in militia obtinebant, aut navaræ operæ honos habitus est. Abisares, qui prius quam cum Poro dimicaretur, legatos ad Alexandrum miserat, rursus alios misit, pollicentes omnia facturum quæ imperasset, modo ne cogeretur corpus suum dedere. Neque enim aut sine regio imperio victorum, aut regnaturum esse captivum. Cui Alexander nuntiari jussit, si gravaretur ad se venire, ipsum ad eum esse venturum.. Hinc Poro, amneq; superato, ad interiora Indiæ processit. Syl-

vz erant prope in immensum spatium diffusa, procerisque & in eximiam altitudinem editis arboribus umbrosa. Plerique rami instar ingentium stipitum flexi in humum, rursus, qua se curvaverant, ergebantur, adeo ut species esset non rami resurgentis, sed arboris ex sua radice generata. Cœli tempesties salubris : quippe & vim solis umbras levant, & aquæ largæ manant è fontibus. Ceterum hic quoque serpentium magna vis erat, squamis fulgorem auri reddentibus. Virus haud ullum magis noxium est : quippe mortis præsens mortis sequebatur, donec ab incolis remedium oblatum est. Hinc per deserta ventum est ad flumen Hyraoren. Junctum erat flumini nemus opacum arboribus alibi inusitatibus agrestiumque pavonum multitudine frequens. Castris inde motis, oppidum haud procul positum corona capit, obfidibusq; acceptis, stipendum imponit. Ad magnam deinde (ut in ea regione) urbem pervenit; non muro solum, sed etiam palude, munitam. Ceterum Barbari vehiculis inter se junctis dimicaturi occurrerunt. Aliis tela, aliis hastæ, aliis secures erant : transiliebantque in vehicula strenuo saltu, cum succurrere laborantibus suis vellent. Ac primo insolitum genus pugnæ Macedonas terruit, cum eminus vulnerarentur. Deinde spredo tam incondito agmine, ab utroq; latere vehiculis circumfusi, repugnantes fodere coepérunt. Et vincula, queis conserta erant, jussit incidi, quo facilius singula circumvenientur. Itaque octingentis suorum amissis, in oppidum refugerunt. Postero die scalis undique admotis, muri occupantur. Paucis pernicietas saluti fuit : qui cognito urbis excidio, paludem tranavere, & in vicina oppida ingentem intulere terrorem, invictum exercitum, & Deorum profecto, advenisse memorantes. Alexander ad va-

stantam

standam eam regionem Perdicca cum expedita
 manu miso, partem copiarum Eumeni tradit, ut
 is quoque Barbaros ad dditionem compelleret.
 Ipse ceteros ad urbem validam, in quam aliarum
 quoque confugerant incolæ, induxit. Oppidani
 missis qui Regem deprecarentur, nihilominus bel-
 lum parabant: quippe orta seditio in diversa con-
 filia diduxerat vulgum. Alii omnia deditione po-
 tiora; quidam nullam opem in ipsis esse decebant.
 Sed dum nihil in commune consulitur, qui dedi-
 tioni imminebant, apertis portis hostem recipunt.
 Alexander, quanquam belli auctoribus jure poterat
 irasci, tamen omnibus venia data & obsidibus ac-
 ceptis, ad proximam deinde urbem casta movit.
 Obsides ducebantur ante agmen: quos cum è
 muris agnoverissent, ut pote gentis ejusdem, in collo-
 quium convocaverunt. Illi clementiam Regis si-
 mulque vim commemorando, ad deditioem eos
 compulere: exerasque urbes simili modo das-
 in fidem accepit. Hinc in Regnum Sophitis re-
 ventum est. Gens, ut Barbari, sapientia ex illis,
 bonisque moribus regitur. Genitos liberos non
 parentum arbitrio tolunt aluntque: sed eorum,
 quibus spectandi infantium habitum cura manda-
 ta est. Si quos segnes aut aliqua membrorum par-
 te inutiles notaverunt, necari jubent. Nuptiis co-
 ent, non genere ac nobilitate conjunctis sed e'et-
 eta corporum specie: quia eadem estimatur i'li-
 beris. Hujus gentis opidum, cui Alexander ad-
 moverat copias, ab ipso Sogite obtinebatur.
 Clausæ erant portæ, sed nulli in muris turribusque
 se armati ostendebant: dubitabantq; Macedones,
 deseruissentne urbem incolæ, an fraude se occule-
 rent: cum subito patefacta porta Rex Indus cum
 duobus adultis filiis accurrit, multum inter omnes
 Barbaros eminens corporis specie. Vests erat

auro purpuraque distincta, quæ etiam crura vellabant. Aureis soleis insuerat gemmas. Lacerti quoque & brachia margaritis ornata erant. Pendebant ex auribus insignes candore & magnitudine lapilli; Baculum aureum berylli distinguebant. Quo tradito, precatus, ut sospes acciperet, se, liberosque, & gentem suam dedidit. Nobiles ad venandum canes in ea regione sunt. Latratu abstinere dicuntur, cum videre feram: leonibus maxime infesti. Horum vim ut ostenderet Alexandro, in conspectu leonem eximia magoitudinis jussit emitte: & quatuor omnino ad moveri canes; qui celeriter occupaverunt feram: cum ex iis qui assueverant talibus ministeriis unus, canis leoni cum aliis inherentis crus avellere, & quia non sequebatur, ferro amputare coepit, nec sic quidem pertinacia victa, rursus aliam partem secare instituit; & inde non segnius inherentem, ferro subinde cædebat. Ille in vulnere feræ dentes moribundus quoque fixerat. Tantum in illis animalibus ad venandum cupiditatem ingenerasse naturam memoræ proditum est. Evidem plura transcribo, quam credo. Nam nec affirmare sustineo, de quibus dubito: nec subducere, quæ accepi. Relicto igitur Sophite in suo regno, ad fluvium Hypasin processit, Hephaestione, qui diversam regionem subegerat, coniuncto. Phegelas erat gentis proximæ Rex; qui popularibus suis colere agros (ut assueverant) jussis, Alexandro cum donis occurrit. Nihil quod imperaret dictiebat, biduum apud eum substituit.

2. Rex tertio die amnem superare decreverat, transitu difficilem, non spatio scium aquarum, sed etiam faxis impeditum percentatus igitur Phegiam, quæ noscenda erant, undecim dierum ultra flumen per vastas solitudines iter esse cognoscit: excipere

excipere deinde Gangem maximum totius Indiæ fluminum. Ulteriorem ripam colere gentes Gangaridas & Pharrasios, eorumque Regem esse Aggrammen, viginti millibus equitum, ducentisque peditum obsidentem vias. Ad hæc quadrigarum duo millia trahere, & præcipuum terrorem elephatos, quos trium millium numerum explere dicebat. Incredibilia Regi omnia videbantur. Igitur Potum (nam cum eo erat) percunctatur, an vera essent, quæ dicerentur. Ille vires quidem gentis & regni haud falso jactari affirmat. Cæterum qui regnaret, non modo ignobilem esse, sed etiam ultimæ sortis: quippe patrem ejus, tonsorem vix diurno questu propulsantem famem, propter habitum haud indecorum cordi fuisse Reginæ. Ab ea in propriorem ejus, qui tum regnasset, amicitia locum admirum, imperfecto eo per insidias, sub specie tutelæ liberum, ejus invasisse regnum, necatissime pueris. hunc qui nunc regnat, generasse, invisum vilemque popularibus, magis paternæ fortunæ quam suæ memorem. Affirmatio Pori multiplicem animo Regis iniecerat curam: hostem belluasque spernebat, situm locorum & vim fluminum extimescebat. Relegatos in ultimum pene serum humanarum persequi terminum, & cruere, arduum videbatur. Rursus avaritia gloriae, & insatiablis cupidio famæ, nihil invia, nihil remotum videri sinebat. Et interdum debetbat, an Mæcedones tot emensi spatia terrarum in ecclie, & in castris senes facti, per obiecta flumina, per rotundatæ oststantes difficultates, secuturi essent. Abundantes onustosque præda, magis pars fuisse, quam acquirenda fatigari. Non idem libi, & militibus animi esse. Se toties orbis incipiunt inente complexum, adhuc in operum suorum primordio stare. Militem labore defatigatum, proximum quemque

quemque fructum, finito tandem periculo, exspectare. Vicit ergo cupidio rationem, & ad concionem vocatis militibus, ad hunc maxime modum disseruit: Non ignoro, milites, multa, que terrere vos possent, ab ircolis Indiae per hos dies de industria esse yactata. Sed non est improvisa nobis mentientium vanitas. Sic Ciliciae fauces sic Mesopotamiae campos, Tigrim & Euphratrem, quorum alterum vado transivimus, alterum ponte, terribilem fecerant Persae. Nunquam ad liquidum fama perducitur: omnia, illa tradente, majora sunt vero. Nostra quoque gloria cum sit ex solidi, plus tamen habet nominis quam operis. Modo quis belluas offerentes mœnium spe- ciem, quis Hydaspen amnem, quis cætera auditu ma- jora quam vero, sustinere posse credebat? olim hercule fugissemus ex Asia, si nos fabule debellare po- tuissent. Creditisne elephantorum greges maiores esse quam usquam armentorum sunt? cum ex rarum sis animal, nec facile capiatur, multoque difficultius mi- tigetur. Atqui eadem vanitas copias pedieum equi- rumque numeravit. Nam flumen quo latius fusum est, hoc placidius stagnat, quippe angustus ripa coer- cit, & in angustiorem alveum elisa, torrentes aquas invehunt: contra spatio alvi segnior cursus est. Pre- serea in ripa omne periculum est, ubi applicantes na- vigia hostis exspectat. Ita quantumcunq; flumen in- tervenit, idem futurum discrimen est evadentium in terram. Sed omnia ista vera esse fingamus. Utrum- ne vos magnitudo belluarum, an multitudo hostium terret? Quod pertinet ad elephantos, præsens habe- mus exemplum: in suos vehementius, quam in nos incurrerunt. Tum vasta corpora securibus falcibus- que mutilata sunt. Quid autem interest, totidem sint, quot Porus habuit, untria millia, cum uno aut altero vulneratis, ceteros in fugam declinare videa- mus? Deinde paucos quoque incommode regunt: con- gregata

gregata vero tot millia ipsa se elidunt, ubi nec stare nec fugere potuerint inhabiles vastorum corporum molis. Evidem sic animalia ista contempsi, ut, cum haberem, ipse non opposuerim: satis gnarus, plus suis quam hostibus periculi inferre. At enim equitum peditumque multitudo vos commovet. Cum paucis enim pugnare soliti estis, & nunc primum inconditam sustinebitis turbam. Testis adversus multitudinem invicti Macedonum reboris Granicus amnis, & Cilicia iundata crurore Persarum, & Arbella, cuius campi devictorum à nobis ossibus strati sunt. Sero hostium legiones numerare cœpistis, posteaquam solitudinem in Asia vincendo fecistis. Cum per Helleponum navigaremus, de paucitate nostra cogitandum fuit. Nunc nos Scythæ sequuntur, Bætriana auxilia presto sunt. Dahæ Sogdiani que inter nos militant. Nec tam illi turbæ confido. Vestras manus intueor, vestram virtutem, rerum, quas gesturus sum, vadem prædemque habeo. Quam diu nobiscum in acie stabo, nec meos nec hostium exercitus numeravero. Vos modo animos mihi plenos alacritatis ac fiducie adhibete. Non in limine operum laborumque nostrorum, sed in exitu stamus. Peruenimus ad Solis ortum, & Oceanum, nisi obstat ignavia: inde viatore s, per domito fine terrarum, revertemur in patriam. Nolite (quod pigri agricolæ faciunt) maturos fructus per inertiam amittere è manibus. Majora sunt periculis præmia, dives eadem & imbellis est regio. Itaque non tam ad gloriam vos duco, quam ad prædam. Digni estu, qui opes, quas illud mare litoribus invehit, referatis in patriam. Digni, qui nihil inexpertum, nihil metu omissum, relinquatis. Per vos, gloriamque vestram, qua humanum fastigium exceditu, perque & mea in vos & in me vestra merita, quibus invicti contendimus, oro, quesoque, ne humanarum rerum terminos ad-

cuntem, aluminum commilitonemque vestrum, ne dicam Regem, deseratus. Cetera vobis imperavi, hoc unum debitus sum. Et is vos rogo, qui nihil unquam vobis praecipi, quin primus me periculis obvulerim, qui saepe acie clypeo meo texi, ne infringenteris in manibus meis palmam, qua Herculum, Liberumq; Patrem, si invidia absuerit, equabo. Date hoc precibus meis, & tandem abstinatum silentium rumpite. Ubi est ille clamor, alacritatis vestrae index? Ubi est ille meorum Macedoniam vultus? Non agnosco vos milites, nec agnosc i video a vobis. Sardas jam dudum aures pulso. Aversos animos & infraclatos excitare conor. Cumque illi in terram demissis capitibus tacere perseverarent. Nescio quid, inquit, imprudens in vos deliqui, quod me ne intueri quidem vultis. In solitudine mihi video esse. Nemo respondeat, nemo saltem negat quos altoquor. Quid autem postulo? vestram gloriam & magnitudinem vindicamus. Ubi sunt illi, quorum certamen paulo ante vidi contendentium, qui potissimum vulnerati Regis corpus exciperent? Desertus, destitutus sum, hostibus deditus. Sed solus quoque ire perseverabo. Objicite me fluminibus & belluis, & illis gentibus, quarum nomina horretur. Scylha Baetriani que erunt mecum, hostes paulo ante, nunc milites nostri. Mori prestat, quam preARIO Imperatorem esse. Ite reduces domos, ire deserto Rege ovantes. Ego hic a vobis desperatae victoria aut honeste morti locum inveniam.

3. Nec sic eisdem ulli militum vox exprimi potuit. Exspectabant duces principesque ad Regem perferrent, vulneribus & continuo labore militia sagittatos non detrectare monis, sed sustinere non posse. Ceterum illi cum attoniti in terram ora defixerant. Igitur primo fremitus sua sponte, deinde genitus quoque oritur, paulatimque

que liberius dolor erigi cœpit, manantibus lacrymis, adeo ut Rex, ira in misericordiam versa, ne ipse quidem, quamquam cuperet, temperare oculis potuerit. Tandem universa concione effusus flente, Cœnus ausus est, cunctantibus cæsis, proprius tribunal accedere significans se loqui velle. Quem ut videre milites detrahentem gallem capitii (ita enim Regem alloqui mos est.) hortari cœperunt, ut causam exercitus ageret. Tum Cœnus: *Dii prohibeant, inquit, à nobis impias mentes, ex profecto prohibent. Idem animus est tuus, qui fuit semper, ire quo iussiris,, pugnare, periclitari, sanguine nostro commendare posteritati tuū nomen. Proinde si perseveras, incimes quoque, & nudi, & exangues, utcunq; tibi cordi est, sequimur, vel antecedimus. Sed si audire vis non fictas euorum militum voces, rerum necessitate ultima expressas, præbe, quæso, propitiæ aures, imperium atque auspicium tuum constantissime secutus, & quocunque pergis, secuturis. Vicisti, Rex, magnitudine rerum non hostes modo, sed etiam milites. Quicquid mortalitas capere poterat, implevimus. Emenis maria terraque, melius nobis, quam incolis, omnia nota sunt. Pene in ultimo mundi fine consistimus: in alium orbem parasi re, & Indiam queris, Indis quoque ignotam. Interferas serpentesque degentes eruere ex latebris & cubilibus suis expetis, ut plura quam sol videt, victoria luctres. Digna prorius cogitatio animo tuo, sed altior nostro. Virtus enim tua semper in incremento erit, nostra vis in fine non est. Intuere corpora exanguia, & perfista vulneribus, tot cicatricibus putria. Jam teat, letitia sunt, & arma deficiunt. Vestem Persicam inuenis, quia domestica subveni non potest. In extenuum degenerarimus cultum. Quoto cuique lorica est? quis eorum habeat? Jube queri, quan: multos servi ipsorum persecuti sunt, quid cuique superfit*

ex preda. Omnia vici, omnia inopes sumus.
 Nec luxuria laboramus, sed bello. Instrumenta bellum
 consumpsimus. Hunc tu pulcherrimum exercitum nu-
 dum objicies belluis? Quarum ut multitudinem au-
 geant de industria Barbari: magnum tamen esse nu-
 merum etiam ex mendacio intelligo. Quod si adhuc
 penetrare in Indiam certum est, regio à Meridie minus
 vasta est. Qua subalta, licebit decurrere in illud ma-
 re, quod rebus humanis terminum voluit esse natura.
 Cur circuitu petis gloriam, que ad manum posita est?
 Hic quoq; occurrit Oceanus. Nisi maris errare, per-
 venimus, quo tua fortuna dicit. Hec tecum, quam
 sine te cum his, loqui malui: non ut iniuram circum-
 stantis exercitus gratiam, sed ut vocem loquentium
 potius quam ut gemitum murmurantium audires.
 Ut finem orationi Cœnus imposuit, clamor un-
 dique cum ploratu oritur, Regem patrem, do-
 minum, confusis appellantium vocibus. Jam-
 que & alii duces præcipueque seniores, queis ob-
 statem & excusatio honestior erat, & auctoritas
 major, eadem precabantur. Ille nec castigare ob-
 stinatos, nec mitigare poterat iratos. Itaque inops
 consilii desilivit è tribunali, claudique regiam
 jussit, omnibus, præter assuetos, adire prohibi-
 tis. Biduum iræ datum est, tertio die processit:
 erigique duodecim aras ex quadrato saxe, monu-
 mentum expeditionis suæ; munimenta quoque
 castrorum jussit extendi, cubiliaque amplioris
 formæ, quam pro corporum habitu, relinquì,
 ut speciem omnium augeret, posteritati fallax
 miraculum præparans. Hinc repetens quæ emen-
 sus erat, ad flumen Acesinum locat castra. Ibi
 forte Cœnus morbo extinctus est, cuius morte
 ingenuit Rex quidem; adjecit tamen, propter
 paucos dies longam orationem eum exorsum, tan-
 quam solus Macedoniam visurus esset. Jam in
 aqua

aqua classis, quam adificari jussicerat, stabat. Inter haec Memnon ex Thracia in supplementum equitum vi millia, praeter eos ab Harpalio peditum septem millia adduxerat, armaque viginti quinque millia auro & argento cincta pertulerat: queis distributis, vetera cremari jussit, mille naviis aditus Oceanum, discordes & vetera odia retrastantes Porum & Taxilem, Indiæ Reges, firmata per affinitatem gratia, reliquit in suis regnis, summo in adificanda classe amborum studio usus. Oppida quoque duo condidit, quorum alterum Nicæam appellavit, alterum Bucephalon, equi, quem amiserat, memorac ac nomini dedicans urbem. Elephants deinde & impedimentis terra sequi jussus, secundo amne defluxit, quadraginta ferme stadia singulis diebus procedens, ut opportunitatis locis exponi subinde copias possent.

4. Peruentum erat in regionem, in qua Hyades amnis Acesini committitur. Hinc decurrit in fines Sobiorum. Hi de exercitu Herculis majores suos esse commemorant: agros relictos se, cepisse sedem, quam ipsi obtinebant. Pelles ferarum pro veste, clavae pro telo erant. Multaque, etiam cum Graci mores exoleverant, stirpis ostendebant vestigia. Hic exensione facta, ccl. stadia processit. Depopulatusq; regionem, oppidum caput ejus corona cepit xi. peditum millia alia gens in ripa fluminum opposuerat, quæ, amne superato, in fugam compulit, inclusosque mœnibus expugnat. Puberes interfici sunt, cæteri venierunt. Alteram deinde urbem expugnare adortus, magnaue vi defendentium pulsus, multos Macedonum amisit. Sed, cum in obsidione perseverasset, oppidanæ desperata salute ignem subiecere tectis, se quoque, ac liberos, conjugesque incendio cremant. Quod cum ipsi augerent, hostes extinguerent, nova forma pu-

gnæ

gnz erat. Delebant incolz urbem, hostes defendebant: adeo etiam naturz jura bellum in contrarium mutat. Arx erat oppidi intacta, in qua præsidium dereliquit. Ipse navigio circumvectus est arcem: quippe tria flumina tota India præter Gangem maxima, monumento arcis applicant undas. A Septentrione Indus alluit, à Meridie Acesines Hydaspi confunditur. Ceterum amnium coitus maritimis similes fluctus movet, multoque ac turbido limo, quod aquarum concursu subinde turbatur, iter qua meant navigia, in tenuem alveum cogitur. Itaque cum crebri fluctus se invehement, & navium hinc proras, hinc latera pulsarent, subducere nautz coeperunt. Sed ministeria eorum hinc metu, hinc prærapida celeritate fluminum occupantur. In oculis dzo majora omnium navigia submersa sunt: leviora, cum & ipsa nequient regi, in ripam tamen innoxia expulsa sunt. Ipse Rex in rapidissimos vortices incidit; quibus intorta navis obliqua, & gubernaculi impatiens, agebatur. Jam vestem detraxerat corpori, projecturus semet in flumen, atlicq; ut exciperent eum, haud procul nabant: apparebatque anceps periculum, tam natatori, quam navigare perseverantis. Ergo ingenti certamine concitant remos, quanta que vis humana esse poterat, admota est, ut fluctus, qui se invehabant, everberarentur. Findi crederes undas, & retro gurgites cedere. Quibus tandem navis crepta, non tamen ripæ applicabatur, sed in proximum vadum illiditur. Cum amne bellum fuisse crederes. Ergo aris pro numero fluminum positis, sacrificioque facto, triginta stadia processit. Inde ventum est in regionem Oxydراcarum Mallorumque; quos, alias bellare inter se solitos, tunc periculi societas junxerat. Novem millia juniorum peditum in armis erant, præter hos equitum

equitum decem millia , nongentæque quadrigæ .
At Macedones , qui omni discrimine jam defun-
ctos se esse crediderant , posteaquam integrum bel-
lum cum ferocissimis Indiæ gentibus superesse co-
gnoverunt , improviso metu territi , rursus seditio-
nis vocibus Regem increpare cœperunt . Gangem
amnem , & quæ ultra essent , coactos transmittere ,
non tamè finisse , sed mutasse bellum : indomitis
gentibus se objectos , ut sanguine suo aperirent ei
Oceanum . Trahi extra sidera & solem , cogique
adire quæ mortalium oculis natura subduxerat .
Novis identidem armis novos hostes existere .
Quos ut omnes fundant fugentque , quod præ-
mium ipsos manere ? caliginem ac tenebras , &
perpetuam noctem profundo incubantem , reple-
tum immanium belluarum gregibus fretum , im-
mobiles undas , in quibus emoriens natura defec-
tit . Rex non sua , sed militum sollicitudine anxius ,
concione advocata docet , imbellies esse , quos me-
tuant . Nihil deinde præter has gentes obstat , quo
minus terrarum spacia emensi , ad finem simul
mundi laborumque perveniant : Cessisse illis me-
tuentibus Gangem ; & multitudinem nationum ,
quæ ultra amnem essent , declinasse iter eo , ubi par
gloria , minus periculum esset . Jam prospicere se
Oceanum : jam perflare ad ipsos auram maris : ne
inviderent sibi laudem quam peteret . Herenlis &
Liberi patris terminos transituros illos . Regi suo
parvo impendio immortalitatem famæ daturos .
Paterentur se ex India redire , non fugere . Omnis
multitudo , & maxime militaris , mobili impetu
fetur . Ita seditionis non remedia , quam principia ,
majora sunt . Non alias tam alacer clamor ab exer-
citu est redditus , jubentium duceret Diis secundis ,
& æquaret gloria quos æmularetur . Lætus his ac-
clamationibus ad hostes protinus castra movit .
Validissimæ

Validissimæ Indorum gentes erant, & bellum impigre parabant, ducemque ex natione Oxydracarum spectata virtutis elegerant, qui sub radiebus montis castra posuit, lateque ignes, ut speciem multitudinis augeret, ostendit; clamore quoque, ac sui moris ululatu identidem acquiescentes Macedonas frustra terrere conatus. Jam lux appetebat, cum Rex fiduciz ac spei plenus, alacres milites arma capere, & exire in aciem jubet. Sed mente an seditione oborta inter ipsos, subito profugerunt Barbari. Certe avios montes & impeditos occupaverunt. Quorum agmen Rex frustra persecutus, impedimenta cepit. Perventum deinde est ad oppidum Oxydracarum, in quod plerique con fugerant, haud majore fiducia moenium, quam armorum. Jam admovebat Rex, cum vates monere eum cœpit, ne committeret, aut certe differret obsisionem: vitæ ejus periculum ostendi. Rex Demophoonta (is namque vates erat) intuens, Si quis, inquit, te arti uæ intentum ex extæ speланtem sic interpellet, non dubitem quin incommodus ac molestus videri tibi possit. Et cū ille ita prorsus futurum respondisset: Censemne, inquit, tantæ res, non pecudum fibras, ante oculos habenti, ullum esse maius impedimentum, quam vatem superstitione captum? Nec diutius quam respondit moratus, admoveari jubet scalas: cunctantibusque ceteris, evadit in murum. Angusta muri corona erat. Non pinæ, sicut alibi, fastigium ejus distinxerant, sed perpetua lorica obducta transitum sepserat. Itaque Rex hærebat magis quam stabat in margine, clypeo undique incidentia tela propulsans. Nam undiq; eminus ex turribus petebatur. Nec subire milites poterant, quia superne vi telorum obruebantur. Tandem magnitudinem periculi pudor vicit: quippe cernebant cunctatione sua dedi hostibus Regem.

Regem. Sed festinando morabantur auxilia. Nam dum pro se quisque certat evadere, oneravere scalas: queis non sufficientibus, devoluti, unicum spem Regis fecellerunt. Stabat enim in conspectu tanti exercitus, velut in solitudine destitutus.

s. Jamque levam, qua clypeum ad ictus circumferebat, lassaverat, clamantibus amicis, ut ad ipsos defiliret, stabantque excepturi: cum ille rem ausus incredibilem atque inauditam, multoq; magis ad famam temeritatis quam gloriz insigaoem, Namq; in urbem hostium plenam precipiti saltu semet ipse immisit, cum vix sperare posset, dimicantem certe & non inultum esse moriturum. quippe antequam assurgeret, opprimi poterat, & capi vivus: sed forte ita libraverat corpus, ut se pedibus exciperet. Itaque stans init pugnam, & ne circuiti posset, fortuna providerat. Vetusta arbor haud procul muro ramos multa fronde vestitos velut de industria Regem protegentes, objecerat. Hujus spatiose stipiti corpus, ne circuiti posset, applicuit, clypeo tela, que ex adverso ingerebantur, excipiens. Nam com unum procul tot manus peterent, nemo tamen audebat proprius accedere. Missilia ramis plura quam clypeo incidabant. Pugnabat pro Rege primum celebrati nominis fama, deinde desperatio, magnum ad honeste moriendum incitamentum: Sed cum subinde hostis afflueret, jam ingentem vim telorum exceptat clypeo, jam galeam saxa perfregerant, jam continuo labore gravia genua succiderant. Itaq; contemptim & incaute, qui proximi steterant, incurserunt: è quibus duos gladio ita accepit, ut ante ipsum exanimes procumberent. Nec cuiquam deinde proprius incessandi eum animus fuit. procul jacula sagitasq; mittebant. Ille ad omnes ictus expositus, agre jam exceptum poplitibus corpns tuebatur,

toebatur, donec Indus duorum cubitorum sagittam (namque Indis, ut ante diximus, hujus magnitudinis sagittæ erant) ita excepsit, ut per thoracem paulum super latus dexterum infigeretur. Quo vulnera afflictus, magna vi sanguinis emicante, remisit arma moribundo similis, adeoque resolutus, ut ne ad vellendum quidem telum sufficeret dextra. Itaque ad expoliandum corpus qui vulneraverat, alacer gaudio occurrit. Quem ut injicere corpori suo manus sensit, credo, ultimi decoris indignitate commotus, linquentem revocavit animum, & nudum hostis latus subiecto mucrone hausit. Jacebant circa Regem tria corpora, procul stupentibus ceteris. Ille, ut, antequam ultimus spiritus deficeret, dimicans jam extingueretur, clypeo se allevare conatus est; & posteaquam ad connitendum nihil supererat virium, dextera impendentes ramos complexus, tentabat assurgere. Sed ne sic quidem potens corporis, rursus in genua procumbit, manu provocans hostes, si quis congregari auderet. Tandem Peucestas per aliam oppidi partem, deturbatis propugnatoribus, muri vestigia persequens, Regi supervenit. Quo conspecto Alexander, jam non vitæ suæ sed mortis solatum supervenisse ratus, clypeo fatigatum corpus exceptit. Subit inde Timæus, & paulo post Leonatus, huic Aristonius supervenit. Indi quoque cum intra moenia Regem esse compersissent, omissis ceteris illuc concurrerunt, urgebantque protegentes. Ex quibus Timæus multis adverso corpore vulneribus acceptis egregiaq; edita pugna cecidit. Peucestas quoque tribus jaculis confossus, non se tamen scuto sed Regem tuebatur. Leonatus, dum avide ruentes Barbaros submovet, cervice graviter icta, semianimis procubuit ante Regis pedes. Jam & Peucestes vulneribus fatigatus submiserat clypeum.

peum. In Aristono spes ultima habebat. Hic quoque graviter saucius, tantam vim hostium ultra sustinere non poterat. Inter haec ad Macedonas, Regem cecidisse, fama perlata est. Terruisset alios, quod illos incitavit. Namque periculi omnis immemores, dolabris perfregere murum, & qua militierant aditum, irrupere in urbem, Indosque plures fugientes, quam congregati ausos, ceciderunt. Non senibus, non foeminis, non infantibus, parcitur. Quisquis occurrerat, ab illo vulneratum Regem esse credebant. Tandemque interneccione hostium justæ iræ parentatum est. Ptolemaeum, qui postea regnavit, huic pugnæ affuisse, autor est Clitarchus, & Timagenes. Sed ipse scilicet gloria suæ non refragatus, absfuisse se missum in expeditiōnem, memoriam tradidit. Tanta componentium vetusta rerum monumenta vel securitas, vel, par huic vitium, credulitas fuit. Rege in tabernaculum relato, medici lignum hastæ corpori infixum, ita nospiculum moveretur, abscindunt. Corpore deinde nudato animadvertisunt hamos inesse telo, nec alterid sine pernicie corpori extrahi posse, quam ut secando vulnus augerent. Cæterum ne secantes profluvium sanguinis occuparet, verebantur: quippe ingens telum adactum erat, & penetrasse in viscera videbatur. Critobulus inter medicos artis eximiæ, sed in tanto periculo territus, manus admovere metuebat, ne in ipsius caput parum prosperæ curationis recideret eventus. Lacrymantem eum, ac metuentem, & sollicitudine proponendum exanguem Rex conspexerat. Quid, inquit, quodve tempus expectas, & non quam primum hoc dolore me saltem moriturum liber. An times, ne reus sis, cum insanabile vulnus acceperim? At Critobulus tandem vel finito vel dissimulato metu hortari cum cœpit, ut se contingendum preberet, dum spiculum

culum evelleret. Etiam levem corporis motum noxiū fore. Rex, cum affirmasset nihil opus esse iis, qui semet continerent, sicut preceptum erat, sine motu præbuit corpus. Igitur patefacto latius vulnere, & spiculo evulso, ingens vis sanguinis manare cœpit, linquique animo Rex, & caligine oculis offusa, veluti moribundus extendi. Cumque profluvium medicamenta frustra inhiberent, clamor simul atque ploratus amicorum oritur, Regem expirasse credentium. Tandem constitit sanguis, paulatimque animum recepit, & circumstantes cœpit agnoscere. Toto eo die, ac nocte, quæ secuta est, armatus exercitus regiam obsedit, confessus omnes unius spiritu vivere. Nec prius recesserunt, quam compertum est, somno paulisper acquiescere. Hinc certiorem spem salutis eius in castra retulerunt.

6. Rex, septem diebus curato vulnere, ne cum obducta cicatrice, cum audisset convalescere apud Barbaros famam mortis suæ, duobus naviis junctis statui in medium undique conspicuum tabernaculum jussit, ex quo se ostenderet periisse credentibus: conspectusque ab incolis, spem hostium falso nuntio conceptam inhibuit. Secundo deinde amne defluxit, aliquantum in revalli à cetera classe præcipiens, ne quies, corpori invalido adhuc necessaria, pulsu remorum impediretur. Quarto posteaquam navigare cœperat die, pervenit in regionem, desertam quidem ab incolis, sed frumento & pecoribus abundantem. Placuit is locus, & ad suam, & ad militum requiem. Mos erat principibus amicorum & custodibus corporis, excubare ante prætorium, quoties Regi adversa valetudo incidisset. Hoc tum more quoque servato, universi cubiculum ejus intrant. Ille sollicitus ne quid novi afferrent, quia simul venerant, percontatur, num
he.

hostium recens nuntiaretur adventus. At Craterus, cui mandatum erat, ut amicorum preces perferret ad eum: *Credisne*, inquit, *adventu magis hostium*, ut *jam in vallo consisterent*, quam *cura salutis tuae*, ut *nunc est tibi viles*, nos esse sollicitos? *Quantalibet vis omnium gentium consipret in nos*, *impleat armis virisque totum orbem*, *clavisbus maria conflernat*, *in usitatas belluas inducat*, *eu nos prestabis invictos*. Sed quis Deorum hoc Macedonie columen ac fidus diurnum fore polliceri potest? cum tam avide manifestis periculis offeras corpus, oblitus tot civium animas trahere te in casum? Quis enim tibi superstes aut optat esse, aut potest? Eo pervenimus, *auspicium atque imperium secuti tuum*, unde, nisi te reduce, nulli ad penates suos iter est. Qui si adhuc de Persidis regno cum Dario dimicares, et si nemo vellet, tamen ne admirari quidem posset tam prompte esse te ad omne discrimen audacie. Nam ubi paria sunt periculum ac primum, et secundum rebus amplior fructus est, et adversis solatium majus. Tuo vero capite ignobilem vicum emi, qui ferat, non tuorum modo militum, sed ullius etiam gentis barbarae, qui tuam magnitudinem novit? Horret animus cogitatione rei, quam paulo ante vidimus. Eloqui timeo, invicti corporis spoliis inertissimos manus fuisse injecturos, nisi te intercepimus misericors in nos fortuna servasset. Totidem proditores, totidem desertores sumus, quot te non potuimus persequi. Universo licet milites ignominiae notes, nemo recusabit luere id, quod ne amiteret, prestare non potuit. Patere, nos, quæ so. alio modo esse viles tibi. Quocunque iussiu, ibimus: obscura bella, et ignobiles pugnas nobis deponscimus. Temet ipsius ad ea serva quæ magnitudinem tuam capiunt. Cito gloria obsolescit in lordinis hostibus. Nec quidquam indignus est, quam consumi eam, ubi non pos-

sit ostendi. Eadem fere Ptolemazus, & similia iis
 exter. Jamque confusis vocibus flentes cum
 orabant, ut tandem exatiatz laudi modum fa-
 ceret, ac saluti suz, id est, publicz, parceret.
 Grata erat Regi pietas amicorum. Itaque singu-
 los familiarius amplexus considere jubet, altius-
 que sermone repetito, Vobis quidem, inquit, ô
 fidissimi, piissimique civium, atque amicorum, gra-
 tes ago, habeoque, non solum eo nomine, quod hodie
 salutem meam vestra preponitis, sed quod à pr. mor-
 diis belli, nullum erga me benevolentie pignus atque
 indicium omisisti: adeo ut confitendum sit, nunquam
 mihi vitam meam fuisse tam caram, quam esse
 cœpit, ut vobis diu frui possim. Ceterum non eadem
 est cogitatio eorum qui pro memori optant, & mea;
 qui quidem hanc benevolentiam vestram virtute me-
 ruisse me judico. Vos enim diuturnum fructum ex
 me, forsitan etiam perpetuum, percipere cupitis. Ego
 me metior non ætatis spatio, sed gloria. Licuit pa-
 ternis opibus contento, intra Macedonie terminos
 per otium corporis expectare obscuram & ignobile
 senectutem. Quanquam ne pigri quidem sibi fata
 disponunt, sed unicum bonum diutinam vitam
 estimantes & pe acerba mors occupat. Verum ego,
 qui non annos meos sed victorias numero, si munera
 fortunæ bene computo, diu vixi. Orsus à Macedo-
 nia imperium, Graciam teneo: Thraciam, & Illy-
 ricos subegi: Triballis, Medisque imperito: Asiam,
 qua Hellesponto, qua Rubro mari alluitur, possedeo.
 Jamque haud procul absum à fine mundi. Quem
 egressus, aliam naturam, alium orbem aperire mi-
 hi statui. Ex Asia in Europe terminos momento
 unius horæ transivi. Victor utriusque regionis post
 nonum regni mei, post XXVII. etatis annum, vi-
 deorne vobis in excolenda gloria, cui me uni devori,
 posse cessare? Ego vero non deero, & ubique pun-
 gnabo,

gnabo, in theatro terrarum orbis esse me credam.
 Dabo nobilitatem ignobilibus locis. Aperiam cum-
 flis gentibus terras, quas natura longe submovebat.
 In his operibus extingui milii (si fors ita foret) pul-
 chrum est. Eastirpe sum genitus, ne nullem princi-
 quam longam vitam debeam optare. Obsecro vos,
 cogitare nos pervenisse in terras, quibus foemina ob
 virtutem celeberrimum nomen est. Quas urbes Se-
 miramis condidit? quas gentes rededit in potestatem?
 quanta opera molita est? Nondum fæminam equa-
 vimus gloria, & jam nos laudis satietas cepit? Diu
 faveant, majora adhuc restant. Sed ita nostra erunt
 que nondum attigimus, si nihil parvum duxerimus
 in quo magne glorie locus est. Vos modo me ab intesti-
 na fraude & domesticorum insidiis prestate securum.
 Belli Martisque discrimen impavidus subibo. Phi-
 lippus in acie tutior quam in theatro fuit, hostium
 manus sepe vitavit, suorum effugere non valuit. A-
 liorum quoque Regum exitus si reputaveritis, plures
 à suis quam ab hoste interemptis numerabitis. Cate-
 rum quoniam olim rei agitatae in animo meo, nunc
 promenda occasio oblata est: mihi maximus laborum
 atque operam meorum erit fructus, si Olympias ma-
 ter immortalitati consecretur, quandocunque excesse-
 rit vita. Hoc, si licuerit, ipse presta ho. Si me prece-
 perit fatum, vobis mandasse mementote. Ac tunc
 quidem amicos dimisit. Ceterum per complures
 dies ibi stativa habuit.

7. Hæc dum in India geruntur, Græci milites,
 nuper in colonias à Rege deducti Carabastra, or-
 ta inter ipsos seditione, defecerant, non tam Ale-
 xandro infensi, quam metu supplicii: quippe oc-
 cisus quibusdam popularium, qui validiores erant,
 arma spectare cœperunt. Et Bactriana arce, qua
 quasi negligentius asservata erat, occupata, Bar-
 baros quoque in societatem defectionis impule-
 tant.

rant. Athenodorus erat princeps eorum, qui Regis quoque nomen assumperat, non tam imperii cupidine, quam in patriam revertendi cum iis qui autoritatem ipsius sequebantur. Huic Bicon quidam nationis ejusdem, sed ob simulationem infestus, comparavit insidias, invitatumque ad epulas, per Boxum quendam Macerianum in convivio occidit. Postero die concione advocata, Bicon ultra insidiatum sibi Athenodorum plerisque persuaserat. Sed aliis suspecta fraus erat Biconis, & paulatim in plures cœpit manare suspicio. Itaque Græci milites arma capiunt, occisiuri Biconem, si daretur occasio. Cæteri principes eorum iram multitudinis mitigaverunt. Præter spem suam Bicon presenti periculo creptus, paulo post insidiatus autoribus salutis suæ est: cuius dolo cognito, & ipsum comprehendenterunt, & Boxum. Cæterum Boxum protinus placuit intersici, Biconem etiam per cruciatum necari. Jamque corpori tormenta admovebantur, cum Græci milites, incertum ob quam causam, lymphatis similes ad arma discurrunt, quorum fremitu exaudito, qui torquere Biconem jusserant, omisere, veriti ne id facere tumultuantium vociferatione prohiberentur. Ille, sicut nudatus erat, pervenit ad Græcos, & misera- bilis facies supplicio destinati in diversum animos repente mutavit, dimittique eum jusserunt. Hoc modo poena bis liberatus, cum cæteris, qui colonias à Rege attributas reliquerunt, revertit in patriam. Hæc circa Bactra & Scytharum terminos gesta. Interim Regem duarum gentium (de quibus ante dictum est) centum legati adeunt. Omnes curru vehebantur, eximia magnitudine corpo- rum, decoro habita, linea vestes intextæ auro, purpuraque distinctæ. Ei se dedere ipsos, urbes, agrosque, referebant; per totæ states inviolatam li- beratæm

bertatem illius primum fidei ditioniq; permisso-
ros. Deos sibi deditio*n*is autores, non metum :
quippe intactis viribus jugum excipere. Rex, con-
filio habitō, deditos in fidem accepit, stipendio,
quod Arachofisi utraque natio penitusbat, impo-
sito. Præterea, duo millia & d*e* quites imperati:
& omnia obedienter à Barbaris facta. Invitatis
deinde ad epulas legatis gentium, regulisque, exor-
nari convivium jussit. Centum aurei lecti modi-
cis intervallis positi erant, lectos circumdederant
aulza, purpura auroque fulgentia, quicquid aut
apud Persas vetere luxu, aut apud Macedonas no-
va immutatione corruptum erat, confusis utrius-
que gentis vitiis in illo convivio ostendeas. Inter-
erat epulis Dioxippus Atheniensis, pugil nobilis,
& ob eximiam virtutem virium jam Regi perno-
tus & gratus. Invidi malignique increpabant per
seria & ludum, saginati corporis sequi inutilem
belluam, cum ipsi prælium inirent, oleo maden-
tem præparare ventrem epulis. Eadem igitur in
convivio Horratas Mace*d*o jam temulentus ex-
probrare ei cœpt, & postulare, ut, si vir esset, po-
stro die secum ferro decerneret: Regem tandem
vel de sua temeritate, vel de illius ignavia judica-
turum. Et à Dioxippo contemptim militarem e-
ludente ferociam, accepta conditio est. Ac poste-
ro die Rex, cum etiam acrius certamen exposce-
rent, quia deterrere non poterat, destinata exsequi
passus est. Ingens hic militum, inter quos erant
Greci, qui Dioxippo studebant, convenerat mul-
titudo. Mace*d*o iusta arma sumperat; æreum cly-
peum, hastam, quam sarissam vocant, lāva tenens;
dextra lanceam: gladioq; cinctus, vēhut cum plu-
ribus simul dimicaturus. Dioxippus oleo nitens,
& coronatus, lāva puniceum amiculum, dext*er*â
validum nodosumque stipitem præferebat. Ea ipsa

zes omnium animos exspectatione suspenderat: quippe armato congregati nudum, dementia, non someritas, videbatur. Igitur Macedo, haud dubius eminus interfici posse, lanceam emisit: quam Dioxippus cum exigua corporis declinatione vitasset, antequam ille hastam transferret in dextram, assiluit, & stipe medium eam fregit. Amisso utroque scelo, Macedo gladium cœperat stringere: quem occupatum complexu, pedibus repente subductis, Dioxippus arietavit in terram: creptoque gladio, pedem super cervicem lacentis imposuit, stipe intentans, clivusque eo victum, ni prohibitus esset à Rege. Tristis spectaculi eventus non Macedonibus modo, sed etiam Alexandro fuit, maxime quia Barbari affuerant: quippe celebratam Macedonum fortitudinem ad ludibrium recidisse. Hinc ad criminacionem invidorum adapertæ sunt aures Regis. Et post paucos dies inter epulas aureum poculum ex composito subducitur: ministriique quasi amississent quod amoverant, Regem adeunt. Szpe minus eū conuantiz in rūborū, quam in culpa. Coniectum oculorum, quibus ut fur destinabatur, Dioxippus ferre non potuit. Et cum excessisset convivio, litteris conscriptis, quæ Regi rediderentur, ferro se interemit. Graviter mortem ejus tulit Rex, existimans indignationis esse, non pœnitentiaz testem, utiq; posteaquam falso insulatum eum, nimium invidorum gaudium ostendit.

3. Indorum legati dimissi domos, paucis post diebus cura donis revertuntur. ecc erant equi, mxxx curus, quos quadrijugi equi ducebant: Liae vestis aliquantum, mille scuta Indica, & ferrari candidi talenta centum, leonesque rara magitudinis, & tigres; utrumque animal ad mansuetudinem domitum. Lacertarum quoque ingentium pelles, & dorsa tekludium. Cratero deinde imperat

rat Rex, haud procul amne, per quem erat ipse navigaturus, copias duceret. Eos autem, qui comitari eum solebant, imponit in naves, & in fines Malorum, secundo amne deuehitur. Inde Sabracas adiit, validam Indiæ gentem, quæ populi, non Regum imperio regebatur. Sex millia peditum habebant, equitum octo millia: has copias currus & sequerbanis. Tres duces spectatos virtute bellica elegerant. At qui in agris erant proximi flumini (frequentes autem vicos maxime in ripa habebant) ut videre totum amnem, qua prospici poterat, naviis constratum, & tot militum arma fulgentia, territi nova facie, Deorum exercitum, & alium Liberum Patrem, celebre in illis gentibus nomen, adventare credebant. Hinc militum clamor, hinc remorum pulsus, variæque nautarum voces horitantum, pavidas aures impleverant. Ergo universi ad eos, qui in armis erant, currunt, furere clamantes, & cum Diis prælium inituros, Navigia non posse numerari, quæ invictos veherent. Tantumque in exercitum suorum intulere terroris, ut legatos mitterent, gentem dedituros. His in fidem acceptis, ad alias deinde gentes quarto die pervenit. Nihilo plus animi his fuit, quam cæteris fuerat Itaque oppido ibi condito, quod Alexandriam appellari jussérat, fines eorum, qui Musicanis appellantur, intravit. Hic de Teriolte Satrape, quem Parapamisadis præfecerat, iisdem arguentibus, cognovit: multaque avate ac superbe fecisse convitum, interfici jussit. Oxyatres Prætor Bactrianiorum non absolutus modo, sed etiam jure amplioris imperii donatus est. Finibus Musicanis deinde in ditionem redactis, urbi eorum imperium imposuit. Inde Præstos, & ipsam Indiæ gentem, perventum est. Oxycanus Rex erat, qui se muniz urbium magna manu popularium incluserat. Hanc

Alexander, tertio die quam cœperat obsidere, ex-pugnavit. Et Oxycanus cum in arcem confugisset, legatos de conditione deditio-nis mittit ad Regem. Sed anquam adirent eum, duæ turres cum ingenti fragore prociderant, per quarum ruinas Macedones evaserent in arcem: qua capta, Oxycanus cum paucis repugnans occiditur. Diruta igitur arce, & omnibus captivis venundatis, Sabi Regis fines ingressus est. Multisque oppidis in fidem acceptis, validissimam gentis urbem cuniculo cepit. Barbaris simile monstri visum est, iudibus militarium operum, quippe in media ferme urbe è terra existebant, nullo suffossi specus ante vestigio facto. Octoginta millia Indorū in ea regione casos Clitarchus est autor, multosq; captivos sub corona venisse. Rursus Musicani defecerunt, ad quos opprimendos missus est Pithon, qui captum principem gentis, eundemque defectionis autorem, adduxit ad Regem. Quo Alexander in erucem sublatto, rursus amnem, in quo classem exspectare se jussert, repetit. Quarto deinde die secundo amne pervenit ad oppidum qua iter in regnum erat Sabi. Nuper se ille dediderat, sed oppidanī detrectabant imperium, & clauerant portas. Quorum paucitate contempta, Rex d' Agrianos mœnia subire jussert, & sensim recedentes eliceret extra muros hostem, securum profecto, si fugere eos crederet. Agriani (sicut imperatum erat) lacerfido hostie, subito terga verterunt: quos Barbari effuse sequentes, in alios, inter quos ipse Rex erat, incident. Renovatio ergo prælio, ex tribus milibus Barbarorum sexcenti et si sunt, mille capti, ceteri mœnibus urbis inclusi. Sed non ut prima specie lata victoria, ita eventus quoque fuit: quippe Barbari veneno tinixerant gladios. Itaque sauci subinde exspirabant. Nec causa tam strenuæ mortis excogitari poterat

terat à medicis, cum etiam leves plagæ insanabiles essent. Barbari autem speraverant, incautum & temerarium Regem excipi posse, & forte inter promptissimos dimicans, intactus evaserat. Præcipue Ptolemæus lævo humero leviter quidem sauciatus, sed majore periculo quam vulnere affectus, Regis solicitudinem in se converterat. Sanguine conjunctus erat, & quidam Philippo genitum esse credebant; certe pellice ejus ortum constabat. Idem corporis custos, promptissimusque bellator, & pacis artibus quam militiæ major & clarius, modico civilique cultu, liberalis imprimis adituque facilis, nihil ex fastu regio assumpserat. Ob hæc Regi an popularibus carior esset, dubitari poterat: tum certe primum expertus suorum animos, adeo ut fortunam in quam postea ascendit, in illo periculo Macedones ominati esse videantur. Quippe non levior illis Ptolemæi fuit cura, quam Regis, qui & prælio & solicitudine fatigatus cum Ptolemaeo assideret, lèstum, in quo ipse acquiesceret, jussit inferri. In quem ut se recepit, protinus altior insecurus est somnus. Ex quo excitatus, per quietem vidisse se exponit speciem draconis oblatam herbam ferentis ore, quam veneni remedium esse monstrasset. Colorem quoque herbae referebat agnitorum, si quis reperisset, affirmans; inventamque deinde, quippe à multis erat requisita, vulneri imposuit: protinusq; dolore finito, intra breve spatum cicatrix quoque obducta est. Barbaros ut primâ spes fecellerat, scipios urbemque dediderunt. Hinc in proximam gentem Pathalyam peruentum est. Rex erat Mœris, qui urbe deserta in montes profugerat. Itaq; Alexander oppido potitur, agrosque populatur. Magnæ inde prædæ actæ sunt pecorum armentorumque, magna vis reperta frumenti. Ducibus deinde sumptis amnis peritis,

defluxit ad insulam medio ferme alveo enatam.

9. Ibi diutius subsistere coactus, quia duces societas asservati profugerant, misit qui conquerentes alios: nec repertis, per vicax cupido incessit visendi Oceanum, adeundique terminos mundi sine regionis peritis; flumini ignoto caput suum rotque fortissimorum viorum salutem permittere. Navigabant ergo, omnium, per quæ ferebantur, ignari; quantum inde abesse mare, quæ gentes colerent, quam placidum amnis os, quam patiens longarum navium esset, anceps & cæzastimatio augurabatur. Unum erat temeritatis solatum, perpetua felicitas. Jam cccc stadia processerant, cum gubernatores agnoscere ipsos auram maris, & haud procul videri sibi Oceanum abesse, indicant Regi. Latus ille hortari nauticos cœpit, incumberent remis, adesse finem laboris omnibus votis expeditum. Jam nihil gloriae deesse, nihil obstat virutis. Sine ullo Martis discrimine, sine sanguine orbem terra ab illis capi. Ne naturam quidem longius posse procedere. Brevis incognita, nisi immortalibus, esse visuros. Paucos tamen navigio emisit in ripam, qui agrestes vagos exciperent, è quibus certiora nosci posse sperabat. Illi scrutati omnia tuguria, tandem latentes reperere. Qui interrogati quam procul abesse mare, responderunt nullum ipsos mare ne fama quidem accepisse. Cæterum tertio die perveniri posse ad aquam amaram, quæ corrumperet dulcem. Intellectum est mare destinari ab ignaris naturæ ejus. Itaque ingenti alacritate nautici remigant, & proximo quoque die, quo prius spes admovebatur, crescebat ardor animorum. Tertio jam die mixtum flumini subibat mare, leai adhuc æstu confundente dispares undas. Tum aliam insulam medio amni sitam everti paulo lenius, quia cursus æstu reverberabatur, applicant

applicant classem, & ad commeatus petendos discurrent, securi casus ejus, qui supervenit ignaris. Tertia ferme hora erat, cum stata vice Oceanus extenuans invehī cœpit, & retro flumen urgere. Quod primo coercitum, deinde vehementius pulsū, majore impetu adversum agebatur, quam torrentia præcipiti alveo incurruunt. Ignota vulgo fieti natura erat, monstraque, & ira Deūm indicia cernere videbantur. Identidem intumescens mare, & in campos paulo ante siccōs descendere superflūsum. Jamque levatis naviis, & tota classe dispersa, qui expositi erant, undique ad naves trepidi & improviso malo attoniti recurrent. Sed in tumultu festinatio quoque tarda est. Hi contis naviā appellebant, hi dum remos aptari prohibebant, considerant. Quidam enavigare prope rantes, sed non exspectatis qui simul esse debebant, clauda & inhabilia naviā languide moliebantur. Alix navium inconsulte ruentes non receperant, pariterque & multitudo & paucitas festinantes morabatur. Clamor hinc exspectare, hinc ire iubentium, dissonaque voces nusquam idem ac unum tendentium, non oculorum modo usum, sed etiam aurium abstulerant. Ne in gubernatoribus quidem quidquam opis erat, quorum nec exaudi ri vox à tumultuātibus poterat, nec imperium à territis incompositisque servari. Ergo collidi inter se naves, abstergerique invicem remi, & alii aliorum naviā urgere cœperunt. Crederes non unius exercitus classem vehi, sed duorum navale iniisse certamen. Incutiebantur puppibus prorū, premebantur à sequentibus, qui antecedentes turbaverant. Jurgantium ira perveniebat etiam ad manus. Jamque æstus totos circa flumen campos inunda verat, tumulis dunataxat eminentibus, velut insulis parvis, in quos plerique trepidi, omissis naviis

enare cœperunt. Dispersa classis partim in præalta
aqua stabat, qua subsederant valles, partim in vado
hærebat, utcunque inzquale terræ fastigium occu-
paverant undæ; cum subito novus & pristino ma-
jor terror incurritur. Reciprocare cœpit mare, mag-
no tractu aquis in suum fretum recurrentibus;
reddebatque terras paulo ante profundo salo mer-
fas. Igitur destituta nautigia, alia præcipitantur in
proras, alia in latera procumbunt. Strati erant
campi sarcinis, armis, avulsarum tabularum re-
morumq; fragmentis. Miles nec egredi in terram,
nec in naves subsistere audebat, identidem præ-
sentibus graviora quæ sequerentur exspectans. Vix
quæ perpetiebantur, videre ipsos credebant: in
sicco naufragia, in amni mare, nec finis malorum.
Quippe æstum paulo post mare relatum, quo
nautigia allevarentur, ignari, famem & ultima si-
bimet ominabantur. Belluz quoque fluctibus de-
stitutæ, terribiles vagabantur. Jamque nox appe-
tebat, & Regem quoque desperatio salutis, ægritu-
dine afficerat. Non tamen invictum animum cu-
iz obruunt, quin tota nocte præsideret in specu-
lis, equitesque præmitteret ad os amnis, ut cum
mare rursus exæstuare sensissent procederent. Na-
utigia quoque lacerata refici, & eversa fluctibus
erigi jubet, paratosque esse & intentos cum rursus
mare terras inundasset. Tota ea nocte inter vigi-
llias adhortationesq; consumpta, celeriter equites
ingenti cursu refugere, & secutus est æstus. Qui
primo, aquis leni tractu subeuntibus, cœpit levare
nautigia: mox totis campis inundans, etiam im-
pulit classem: plaususq; militum nauticorumque,
insperatam salutem immodico celebrantium gau-
dio litoribus ripisque resonabat. Unde tantum re-
disset subito mare, quo pridie refi gisset, quænam
esset ejusdem elementi natura, modo discors, mo-

do imperio temporum obnoxia, mirabundi requirebant. Rex cum ex eo, quod acciderat, conjectaret, post solis ortum statum tempus esse, media nocte, ut astrum occuparet, cum paucis navi-
giis secundo amne defluxit: evectusque os ejus,
ecce stadia processit in mare tandem voti sui
compos, praesidibusque maris & locorum Diis sa-
crificio facto, ad classem redit.

10. Hinc aversum flumen subiit classis, & al-
tero die appulsa est haud procul lacu salso, cuius
ignota natura plerosque decepit temere ingressos
aquam; quippe scabies corpora invasit: & conta-
gium morbi etiam in alios vulgatum est. Oleum
remedio fuit. Leonato deinde præmisso, ut puteos
foderet, qua terrestri itinere ducturus exercitum
videbatur (quippe sicca erat regio;) ipse cum co-
piis substitit, vernum tempus exspectans. Interim
& urbes plerasque condidit. Nearcho atque One-
scrito, nauticæ rei peritis, imperavit, ut validissi-
mas navium deducerent in Oceanum, progressi-
que quoad tuto possent, naturam maris nosce-
rent: vel eodem amne, vel Euphrate, subire eos
posse, cum reverti ad se vellent. Jamque mitigata
hyeme, & navibus, quæ inutiles videbantur, cre-
matis, terrâ ducebat exercitum. Nonis castris in
regionem Arabitarum, inde totidem diebus in Ge-
drostorum regionem perventum est. Liber hic po-
pulus, concilio habito, dedidit se, nec quidquam
deditis præter commeatus imperatum est. Quinto
hinc die venit ad flumen, Arabon incolæ appel-
lant. Regio deserta, & aquarum inops excipit,
quam emensus in Horitas transit. Ibi majorem
exercitus partem Hephaestioni tradidit: levem ar-
maturam cum Ptolemaeo Leonatoq; partitus est.
Tria simul agmina populabantur Indos, magnæ-
que prædz actæ sunt. Maritimos Ptolemæus, cz-

teros ipse Rex, & ab alia parte Leonatus, urebant. In hac quoque regione urbem condidit, deductaque sunt in eam Arachosii. Hinc pervenit ad maritimos Indos, desertam vastamque regionem late tenent, ac ne cum finitimis quidem ullo commercii jure miscentur. Ipsa solitudo natura quoque immixta efficerat ingenia. Prominent ungues nunquam recisi. Coaz hirsutz, & intonsa sunt. Tuguria conchis & cæteris purgamentis maris struunt. Ferarum pellibus testi, piscibus sole duratis, & majorum quoque belluarum, quas fluctus ejicit, caroë vescuntur. Consumptis igitur alimentis, Macedones primo inopiam, deinde ad ultimum fauorem sentire coeperunt; radices palmarum (namque sola ea arbor lignitur) ubique rimantes. Sed cum hæc quoque alimenta defecerant, jumenta cædere aggressi, ne equis quidem abstinebant; & cum decesserent quæ sarcinas veherent, spolia de hostibus, propter quæ ultima Orientis peragraverant, cremabant incendio. Famem deinde pestilentia sequuta est, quippe insalubrium ciborum novi succi, ad hoc itineris labor, & exigitudo animi, vulgaverant morbos, & nec manere sine clade, nec progressi poterant. Manentes fames, progressos acrior pestilentia urgebat. Ergo strati erant campi pene pluribus semivivis quam cadaveribus. Ac ne levius quidem ex gri seque poterant, quippe agmen raptim agebatur, tantum singulis ad spem salutis ipsos proficere credentibus, quantum itineris festinando præcipierent. Igitur qui defecerant, notos ignotosque, ut allevarentur, orabant. Sed nec jumenta erant, quibus excipi possent, & miles vix armis portabat, imminentisque etiam ipsis facies maliant oculos erat. Ergo sepius revocati ne respicere quidem suos sustinebant, misericordia in formidinem versa. Illi relisti, Deos testes, sacra

communia, Regisque implorabant opem. cumque frustra surdas aures fatigarent, in rabiem desperatione versi, patrem suo exitum, similesque ipsis amicos & contubernales precabantur. Rex dolore simul & pudore anxius, quia causa tantæ clavis ipse esset, ad Phrataphernem Parthinorum Satrapem misit, qui iuberet camelis costa cibaria afferre. Alios quoq; finitimarum regionum Praefectos, certiores necessitatis suæ fecit: nec cessatum est ab his. Itaque fame duntaxat vindicatus exercitus, tandem in Gedrosiæ fines perducitur. Omnium serum sola fertilis regio est, in qua stativa habuit, ut vexatos milites quiete firmaret. Hic Leonati litteras accipit, confixisse ipsum cum octo milibus peditum, & quingentis equitibus Oritarum, prospero eventu. A Cratero quoque auctius venit Ozinem & Zariaspm nobiles Persas defectionem molientes, oppressos à se, in vinculis esse. Præposito igitur regioni Siburtio (namque Memnon Praefectus ejus nuper interierat morbo) in Carmam ipse processit. Aspastes erat Satrapes gentis, suspectus res novare voluisse, dum in India Rex esset. Quem occurrentem, dissimulata ira, comiter allocutus, dum exploraret quæ delata erant, in eodem honore habuit: cum Indiz Praefecti (sicut imperatum erat) equorum, jumentorum, jugaliumque vim ingentem, ex omni, quæ sub impedimenta, restituit. Arma quoque ad pristinum refecta sunt cultum: quippe haud procul à Perside aberant, non pacata modo, sed etiam opulenta. Igitur (ut supra dictum est) æmulatus Patris Liberi non gloriam solum, quam ex illis gentibus deportaverat, sed etiam famam; sive illud triumpbus fuit ab eo primum institutus, sive bacchantium lusus; statuit imitari, animo super humanum s2.

stigium

stigium elato. Vicos, per quos iter erat, floribus coronisque sterni juber. Liminibus ædium crateras vino repletos, & alia eximia magnitudinis vas disponi. Vehicula deinde constrata, ut plures capere milites possent, in tabernaculorum modum ornari, alia candidis velis, alia ueste pretiosa. Primi ibant amici, & cohors regia, variis redimita floribus coronisque. Alibi tubicinum cantus, alibi lyra sonus audiebatur: item in vehiculis pro copia cujusque adornatis, comedebundus exercitus, armis, quæ maxime decora erant, circumpendentibus, ipsum convivasque currus vehebat, crateris aureis ejusdemque materiæ ingentibus poculis prægravis. Hoc modo per dies septem bacchabundum agmen incessit. Parata præda, si quid victis saltem adversus comedentes animi fuisset, mille hercule viri, modo & sobrii, septem dierum crapula graves in suo triumpho capere potuerunt. Sed fortuna, quæ rebus famam premiumque constituit, hic quoque militiæ probrum vertit in gloriam. Et præsens atas, & posteritas deinde, mirata est, per gentes nondum satis domitas incessisse temulentos. Barbaris, quod temeritas erat, fiduciam esse credentibus. Hunc apparatum carnifex sequebatur. Quippe Satrapes Aspastes (de quo ante dictum est) interfici jussus est, adeo nec luxuriaz quidquam crudelitas, nec crudelitati luxuria obstat.

L I B E R X.

B R E V I A R I U M L I B R I .

I. *C*leander, & alii duces, delictorum veniam impetrant, dum nonnulli minus facinorosi puniuntur. *Alexandri consilium de Occidentali Europa parte perlustranda: liberalitas erga Abisaris filium:*

filium: & in Orsinem, nobilissimum Satrapam, crudelitas.

2. Dum turbatum Greciae statum pacare, & ex militibus (e re alieno liberatis) alios remittere domum, alios retinere cogitat, in castris oritur sedition: quam gravioratione & regia autoritate compescit.

3. Seditionis suppicio affectus, totius exercitus dissipat consilia, & Persis credit corporis sui custodiām.

4. Oratio Macedonis militis vincī. Conjuratio in Alexandrum, qui veneno extinguitur.

5. Dicta & gesta ejusdem ante obitum: quantum à suis fuerit desideratus & precipue vero à Darii matre, quae dolori succumbens, paulo post extincta est. Alexandri elogium.

6. De successore Alexandri inter Magnates consulari, & variæ sententiae.

7. Arideus, Philippo genitus, Meleagro promovente, à quidusdam rex salutatur. Unde civilis belli semina.

8. Primarii duces Meleagri artibus occurruunt. Arideus autem, pacis studiosus, tumultum componere media quadam ratione conatur.

9. Perdiccas Meleagrum & trecentos sere alios, qui eum sequi siuerant, dolo opprimit.

10. Alexandri imperium in partes divisum, cuius summa Aridei tributa: Provincia autem Magnatibus. Defuncti corpus ab amicis & curatum, tandem Alexandriam Aegypti translatum est.

IS DEM sere diebus Cleander & Sitalces, & cum Agathone Heracon superveniunt, qui Parmenionem iussu Regis occiderant: quinque millia peditum cum equitibus mille. Sed & accusatores eos è provincia, cui præfuerant, sequebantur:

bantur : nec tot facinora, quot admiserant, compensare poterant cædis perquam grata Regi ministerio. Quippe cum omnia profana spoliaissent, ne sacris quidem abstinuerant : virginesque & principes foeminarum stupra perpetravæ, corporum ludibria deflebant : invisum Macedonum nomen avaritia eorum ac libido Barbaris fecerat. Inter omnes tamen eminebat Cleandri furor, qui nobilis virginem constuprata servo suo pellicè derat. Plerique amicorum Alexandri, non tam criminum, quæ palam objiciebantur, atrocitatem, quam memoriam occisi per eos Parmenionis, quod tacitum prodesse eis apud Regem paterat, intuebantur, lati recidisse iram in iræ ministros, ne ullam potentiam scelere quæsitam cuiquam esse diuturnam. Rex, cognita causa, pronuntiavit, ab accusatoribus unum & id maximum crimen esse præteritum, desperationem salutis suæ, nunquam enim talia ausuros, qui ipsum ex India sospitem aut optassent reverti, aut credidissent reversurum. Igitur hos quidem vinxit : de autem militum, qui sacerdices eorum ministri fuerant, interfici jussit. Eodem die sumptum est supplicium de his quoque, quos autores defectionis Persarum Craterus adduxerat. Haud multo post Nearchus & Onesicritus, quos longius in Oceanum procedere jusserat, superveniunt. Nuntiabant autem quædam audita, alia comperta. Insulam ostio amnis subiectam auro abundare, inopem equorum esse : singulos equos ab iis, qui ex continentem trahere auderent, singulis talentis emi. Plenum esse belluarum mare, æstu secundo eas ferri, magnarum navium corpora & quantes : truci cantu dexteritas sequi classem, cum magno æquoris strepitu, velut demersa navigia, subisse aquas. Cetera incolis crediderant : inter quæ Rubrum mare, non à colore

lora undarum, ut plerique crederent, sed ab Ery-
 thro Rege appellari. Esse haud procul à continentí
 insulam palmetis frequentibus constitam, & in
 medio fere nemore columnam eminere Erythri
 Regis monumentum, literis gentis ejus scriptam.
 Adjiciebant, navigia quæ lixas mercatoresque ve-
 xissent, famam auri secutis gubernatoribus, in in-
 sulam esse transmissa; nec deinde ab his postea vi-
 sa. Rex cognoscendi plura cupidine accensus, rur-
 sus eos terram legere jubet, donec ad Euphratem
 appellerent classem; inde adverso amne Babylo-
 nem subituros. Ipse animo infinita complexus,
 statuerat, omni ad Orientem maritima regione
 perdomita, ex Syria petere Africam, Carthagini
 infensus: inde Numidiz solitudinibus peregratis,
 cursum Gadis ditigere. Ibi namq; columnas Her-
 culis esse, fama vulgaverat. Hispanias deinde, quas
 Iberiam Græci à flumine Ibero vocabant, adire,
 & prætervehi Alpes, Italizque oram, unde in E-
 pirum brevis cursus est. Igitur Mesopotamiz Præ-
 toribus imperavit, materia in Libano monte ex-
 sa, deusta que ad urbem Syriz Caphagæ, inge-
 tum carinas navium ponere, septiremes omnes
 esse, deducique Babylonem. Cypriorum Regibus
 imperatum, ut zæ, stupamque & vela, præberent.
 Hæc agenti, Pori & Taxilis Regum literæ tradon-
 tur, Abisarem morbo, Philippum, Præfectum i-
 pius, ex vulnera interiisse, oppressosque qui vul-
 nerassent eum. Igitur Philippo substituit Eudemo-
 nem, dux erat Thracum. Abisaris regnum filio ejus
 attribuit. Ventum deinde Pasargadas: Persica est
 gens, cuius Satrapes Orfines erat, nobilitate ac di-
 vitiis inter omnes Barbaros eminens. Genus du-
 cebat à Cyro, quondam Rege Persarum. Opes & à
 majoribus traditas habebat, & ipse longa imperii
 possessione cumulaverat. Is Regi cum omnis ge-
 nesis

neris donis, non ipsi modo ea, sed etiam amicis ejus daturus, occurrit. Equorum domiti greges se quebantur, currusque argento & auro adornati, pretiosa suppellex, nobiles gemmæ, aurea magni ponderis vasa, vestesque purpureæ, & signati argenti talentum quatuor millia. Cæterum tanta benignitas Barbaro causa mortis fuit. Nam cum omnes amicos Regis donis super ipsorum vota colibisset; Bagoz spadoni, qui Alexandrum obsequio corporis devinxerat sibi nullum honorem habuit; admonitusq; à quibusdam, quam Alexandro cordi esset, respondit, amicos Regis, non scorta se colere: nec moris esse Persis, mares ducere, qui stupro effeminarentur. His auditis, spado potentiam, flagitio & dedecore quæsitam, in caput nobilissimi & insontis exercuit. Namque gentis ejusdem levissimos falsis criminibus astroxit, monitos, tum demum ea deferre cum ipse iussisset. Interim, quoties sine arbitris erat, credulas Regis aures implebat, dissimulans causam iræ, quo gravior criminantis autoritas esset. Nondum suspectus erat Orsines: jam tamen vilius. Reus enim in secreto agebatur, larentis periculi ignarus: & importunissimum scortum, ne in stupro quidem & dedecoris patientia fraudis oblitum, quoties amorem Regis in se accenderat. Orsinem, modo avaritiz, interdum etiam defectionis, arguebat. Jam matuta erant in perniciem innocentis mendacia, & fatum, cuius inevitabilis fors est; appetebat. Forte enim sepulchrum Cyri Alexander jussi aperi, in quo erat conditum eus corpus, cui dare volebat inferias. Auro argentoque repletum esse crediderat: quippe ita fama Persæ vulgaverant. Sed propter clypeum ejus putrem, & arcus duos Scythicos, & acinacem, nihil reperit. Cæterum corona aurea imposita, amiculo cui assueverat ipse, solium, in quo

quo corpus jacebat, velavit : miratus, tanti nomi-
nis Regem, tantis præditum opibus, haud pretio-
sius sepultum esse, quam si fuisset è plebe. Proxi-
mus erat lateri spado, qui Regem intuens, Quid
mirum, inquit, est, inania sepulchra esse Regum,
cum Satraparum domus aurum inde egestum ca-
pere non possint ? Quod ad me attinet, ipse hoc
bustum antea non videram, sed ex Dario ita acce-
pi, tria millia talentum condita esse cum Cyro.
Hinc illa benignitas in te, ut, quod impune habe-
re non poterat Orsines, donando etiam gratiam
iniret. Concitaverat jam animum in iram, cum
ii, quibus negotium idem dederat, superveniunt.
Hinc Bagoas, hinc ab eo subornati, falsis criminib-
us occupant aures. Antequam accusari se suspi-
caretur Orsines, in vincula traditus est. Non con-
tentus suppicio insolitis spado, ipse morituro ma-
num injecit. Quem Orsines intuens, Audieram,
inquit, in Asia olim regnasse foeminas : hoc vero no-
rum est, regnare castratum. Hic fuit exitus nobilissimi
Persarum, nec insolitis modo, sed eximis
quoque benignitatis in Regem. Eodem tempore
Phradates regnum affestasse suspectus occiditur.
Cooperat esse præcepis ad repræsentanda suppicia ;
idem, ad deteriora credenda. Sic scilicet res se-
cundæ valent commutare naturam : & raro quis-
quam erga bona sua satis cautus est. Idem enim
paulo antè Lycestem Alexandrum delatum à
duobus indicibus, damnoare non sustinerat. Hu-
miliores quoq; reos, contra suam voluntatē, quia
ceteris videbantur insolentes, passus absolvi, hosti-
bus viatis regna deduxerat. Ad ultimū à semetipso
degeneravit usq; adeo, ut adversus libidinem ani-
mi, arbitrio scorti aliis regna daret, aliis adimeret
vitam. Iisdem fere diebus literas à Cœno accepit
de rebus in Europa gestis, dum ipse Indiam sub-
igit.

igit. Zopyrio Thraciz præpositus, dum expedi-
tionem in Getas faceret, tempestatibus procellis-
que subito coortis, cum toto exercitu oppressus
erat. Qua cognita clade Seuthes Odrysas popula-
res suos ad defectionem compulerat. Amissa pro-
penodum Thracia, ne Græcia quidem. **

2. Igitur triginta navibus Sunium transmit-
tunt. promontorium est Atticæ terræ, unde por-
tum urbis petere decreverant. His cognitis, Rex
Arpal Atheniensibusque juxta infestus, classem
parari jubet; Athenas protinus petiturus. Quod
consilium dum agitat, clam literæ ei redduntur,
Arpalum intrasse quidem Athenas, pecunia con-
ciliasse sibi principum animos: mox consilio ple-
bis habito, iussum urbe excedere, ad Græcos mi-
lites pervenisse, à quibus interceptum & trucida-
tum à quodam viatore per insidias. His latus in
Europam trajiciendi consilium omisit. Sed exules,
præter eos qui civili sanguine aspersi erant, recipi
ab omnibus Græcorum civitatibus, queis pulsi
erant, jussit. Et Græci haud ausi imperium asper-
nari, quanquam solvendarum legum id princi-
pium esse censebant, bona quoque, quæ existarent,
restituere damnatis. Soli Athenienses, non suz
medo, sed etiam publicæ vindices libertatis, col-
luvionem hominum, quia ægre ferebant, non re-
gio imperio, sed legibus moribusque patriis regi
assueti, prohibuere finibus. Igitur exules ejiciunt;
omnia potius toleraturi, quam purgamenta quo-
dam urbis suz, tunc etiam exiliū, admitterent. A-
lexander senioribus militum in patriam remissis,
tredecim millia peditum, & duo millia equitum,
quæ in Asia retineret, eligi jussit, existimans, mo-
dico exercitu continere posse Asiam, quia pluribus
locis præsidia disposuisset; nuperque conditas ur-
bes, quas colonis repleseret, res renovare cupienti-
bus

bus obstat. Cærerum priusquam exerneret quos erat retenturus, edixit, ut omnes milites & alium profiterentur. Grave plenisque esse comperebat. Et quanquam ipsorum luxu contractum erat, dissolvere tamen ipse decreverat. Illi tentari ipsos rati, quo facilius ab integris sumptuosos discerneret, prolatando aliquantum extraxerant temporis. Et Rex satis guarus, professioni xris pudorem, non contumaciam obstat, mensas totis castris poni jussit & decem millia talentorum proferri. Tum demum fide facta professi sunt. Nec amplius extanta pecunia quam c & xxx talenta superfuere. Adeo ille exercitus, tot ditissimarum gentium viator, plus tamen victoriz quam prædz deportavit ex Asia. Cærerum, ut cognitum est, alias remitti domum, alias retinendi, perpetuam eum regni sedem in Asia habiturum rati, vecordes, & disciplina militaris immemores, seditiosis vocibus castra compleant. Regemque ferocius quam alias adorti, omnes simul missionem postulare coeperunt, deformia ora cicatricibus, canitiemque capitum ostentantes. Nec aut Præfectorum castigatione, aut verecundia Regis deterriti, tumultuoso clamore & militari violentia volentem loqui inhibebant; palam professi, nusquam inde nisi in patriam vestigium esse moturos. Tandem silentio facto, magis quia motum esse credebant, quam quia ipsi moveri poterant, quidnam acturus esset, exspectabant. Ille, Quid hæc, inquit, repens consternatio, tam procax atque effusa licentia denuntiat? Eloqui timeo: palam certe rupistis imperium, & precario Rex sum, cui non alloquendi, non noscendi monendumque aut intuendi vos jus reliquistis. Evidens cum alios dimittere in patriam, alios mecum paulo post deportare statuerim, tam illos acclamantes video qui abiuri sunt, quam hos cum quibus premisso

missos subsequi statui. Quid hoc est rei? Dispari in
 causa idem omnium clamor est. Pervelim scire, n-
 trum qui discedunt, an qui retinentur, de me que-
 rantur. Crederes uno ore omnes sustulisse clamo-
 rem; Ita pariter ex tua concione responsum est,
 Omnes queri. Tum ille, Non hercule, inquit, potest
 fieri, ut adducar, querendi simul omnibus hanc cau-
 sam esse, quam ostenditis, in qua major pars exerci-
 tus non est, utpote cum plures dimiserim, quam re-
 tenturus sum. Subest nimis alius malum, quod
 omnes avertit à me. Quando enim Regem univer-
 sus exercitus deseruit? Ne servi quidem uno grege
 profugiant dominos: sed est quidam in illis pudor,
 à ceteris destitutos relinquendi. Verum ego tam fu-
 rioso consternationis oblitus, remedia insanabilibus
 conor adhibere. Omnem hercule spem, quam ex vo-
 bis conceperam, damno; nec ut cum militibus meis
 (iam enim esse destititis,) sed ut cum ingratissimis
 oportet, agere decrevi. Secundū rebus, quae circum-
 fluunt vos, insanire cœpisti: obliti status eius, quem
 beneficio exiistiis meo. Digni hercule qui in eodem
 consenescatis: quoniam facilius est vobis adversam
 quam secundam regere fortunam. En tandem! Illy-
 riorum paulo ante & Persarum tributariis, Asia
 & tot gentium spolia fastidio sunt. Modo sub Phi-
 lippo seminudis, amicula ex purpura fordan. Au-
 tum & argentum oculi ferre non possunt. Ligneas
 enim vasa desiderant, & ex cratibus scuta, rubig-
 nemque gladiorum. Hoc cultu nitentes vos accepi,
 & quingenta talenta æris alieni, cum omnis regia
 supplex haud amplius quam sexaginta talentorum
 esset, meorum operum fundamenta; quibus tamen
 (absit invidia) imperium maxima terrarum par-
 tis imposui. Asiene pertæsum est, quæ vos gloria
 rerum gestarum Diis pares fecit? In Europam ire
 properatus, Rege deserto, cum pluribus vestrum de-
 futu-

futurum viaticum fuerit, ni & alienum luissem! nempe in Asiatica præda. Nec pudet profundo ventre derictarum gentium spolia circumferentes reverti velle ad liberos conjugesque, quibus pauci premia victoriae potestus ostendere. Nam cæterorum, dum etiam spei vestræ obviam istis, arma quoque pignori sunt. Bonus vero militibus cariturus sum, pellicum suarum concubinis, quibus hoc solum extantis opibus supererit, quod impenditur. Proinde fugientibus me pateant limites: faceste hinc oius. Ego cum Persis abeuntium terga tutabor. Neminem teneo: liberate oculos meos, ingratisimi cives. Lati vos excipient parentes liberique, sine vestro Rege redeuntes! obviam ibunt desertoribus transfigisq; ! Triumphabo mehercule de fuga vestra, & ubiunque ero, expetam panas, hos, cum quibus me relinquis, colendo, præserendoque vobis. Jam autem scetus, & quantum sine Rege valeat exercitus, & quid opus in me uno sit. Desilivit deinde frendens de tribunal, & in medium armatum agmen se immisit; noratos quoque, qui ferocissime oblocuti erant, singulos manu corripuit. Nec ausos repugnare, tredecim asterrundos custodibus corporis tradidit.

3. Quis crederet savam paulo ante concionem obtorpuisse subito metu? &, cum ad supplicium videret trahi, nihil ausos graviora quam ceteros? tam effusam ante alacentiam, atque seditionem militum violentiam ita compressam, ut non modo nullius ex omnibus irruenti Regi restiterit, verum etiam cuncti pavore exanimati attonitis similes, quid de ipsis quoq; Rex statuendum censeret, suspensa mente exspectarent? Itaque * sive nominis, quod gentes qui sub regibus sunt, inter Deos colunt, sive propria ipsius veneratio sive fiducia tanta vi exercentis imperium, conterruit

cos. Singulare certe ediderunt patientia exemplum: adeoq; non sunt accensi suppicio commilitonum, cum sub noctem imperfectos esse nosset, ut nihil omiserint quod singuli magis obedienter ac pie facerent. Nam cum postero die prohibiti aditu venissent, Asiaticis modo militibus admissis, lugubrem totis castris edidere clamorem, denuntiantes protinus esse morituros, si Rex perseveraret irasci. At ille pervicacis ad omnia quæ agitasset animi, peregrinorum militum concionem advocari jubet, Macedonibus intra castra cohibitis: & cum frequentes coissent, exhibito interprete, tam orationem habuit: *Cum ex Europa traxicerem in Asiam, multas nobiles gentes, magnam vim hominum imperio meo me additurum esse sperabam. Nec deceptus sum, quod de his credidi famæ. Sed ad illa hoc quoque accessit, quod video fortes viros erga Reges suos pietatis invictæ. Luxu omnia fluere cedideram, et nimia felicitate mergi in voluptates: At hercule munia militie hoc animorum corporumque robore impigre toleratis: et cum fortes viri sitis, non fortitudinem magis quam fidem colitis. Hoc ego non nunc primum profiteor, sed olim scio. Itaque et delectum è vobis, juniorum habui, et vos meorum militum corpori immiscui. Idem habitus, eadem arma sunt vobis. Obsequium vero et patientia imperii longe præstantior est quam ceteris. Ergo ipse Oxatris Perse filiam mecum in matrimonio junxi, non designatus ex captiva liberos tollere. Mox deinde cum stirpem generis mei laius propagare cuparem, uxorem Daru filiam duxi: proximusque amicorum autor fui, ex captivis generandi liberos, ut hoc sacro fædere omne discriminem victi et victori excluderem. Proinde genitos esse vos milii, non ascitos, milites, credite. Asia et Europæ unum atque idem regnum est. Macedonum vobis arma do. Inveteravi*

veteravi peregrinam novitatem: & cives mei estis & milites. Omnia eundem ducunt colorem. Nec Persis Macedonum mores adumbrare, nec Macedonibus Persarum imitari indecorum est. Eiusdem juris esse debent, qui sub eodem Rege viciuntur sunt.
 * Hac oratione habita, Persis corporis sui custodiam credidit, Persas satellites, Persas apparitores fecit. Per quos cum Macedones, qui huic seditioni occasionem dedissent, vinciti ad supplicia trahebantur, unum ex iis, auctoritate & astate gravem, ad Regem ita locutum ferunt.

4. * Quousque, inquit, animo tuo, etiam per supplicia, & quidem externi moris, obsequeru? Milites tui, cives tui, incognita causa captivus suis decentibus trahuntur ad paenam. Si mortem meruisse judicas, saltem ministros supplicii muta. Amico animo, si veri patiens fuisset, admonebatur. Sed in rabiem ira pervenerat. Itaque rursus, nam parumper, quibus imperatum erat, dubitaverant, mergi in amnem, sicut vinciti erant, jussit. Nec hoc quidem supplicium seditionem militum movit. Namque copiarum duces atq; amicos ejus manipuli adeunt; perentes. ut, si quos adhuc pristina noxa judicaret esse contractos, juberet interfici. Offere se corpora iræ trucidaret. * Postquam vero cognitum est, Persis ducatus datos, Barbaros in varios ordines distributos, atque Macedonica iis in posita nomina, se vero ignominiose penitus rejectos esse, non jam amplius conceptum animis dolorem perfserre potuerunt. Sed coucursu in regiam facto, interiori duntaxat retenta tunica, arma ante ianuam, paenitentiæ signum, projectentunt, ac præ foribus stantes intromitti se, sibiq; ignosci suppliciter atque flentes orabant, utq; Rex suppliciis suis potius saturet se, quam contumeliis; ipsos nisi venia impetrata non discessuros. Quæ cum

Alexandro nuntiata essent, apertis regiae foribus ad ipsos est egressus. Postquam vero ipsorum ejulatum, atque pœnitentiam, nec non miserandum atque afflictum habitum vidisset, diu quoque collacrymatus est, eaque modestia, ut ipsis ignoscet, obtinuerunt. Eis deinde nunc modeste incusat, nunc comiter appellatis, complures bello inutiles exauteravit, magnificentissimeque donatos dimisit. Scribens quoq; ad Antipatrum, Macedoniæ Præfustum, eis ad spectanda ceramina priores in theatro sedes assignari, coronatosque sedere jussit. Defunctorum quoq; liberos pupillos paterna contrahere stipendia voluit. Cratero iis præposito; quem etiam Antipatri loco, Macedonibus, Thessalis, Thracibusque præsse jussit, Antipatrumque cum supplemento tironum in Crateri locum vocavit. Jam pridem quidem Alexandro literæ, & ab Olympiade matre, & ab Antipatro zeditez erant, ex quibus mutuam inter ipsis similitatem percepérat. Mater Antipatrum affectati regni insimulabat. Antipater Olympiadem multa præter ipsius decorum gerere scriperat, itaque evocari se valde iniquo ferens animo, Alexandrum veneno interficere statuit. Peractis his rebus omnibus, Alexander ad Ecbatana Media profectus, regni necessaria disposuit, spectacula denuo & solennes indigit dies. Illis forte diebus Hephaestion, quem Rex unice ac fratribus loco diligebat, febricitans moritur. Ex quo Alexandri incredibili affectus dolose, multa quæ regiam majestatem minime decerent, admisisse dicitur. Miserum quippe medicum, tanquam in curando negligentior fuisse, suspendi jussit. Super amici corpus exanime ejulans procubuit, vixque inde ab amicis abstraetus est. Diem atque noctem luctum continuavit. Aliaque nonnulla feruntur, quæ quidem ego minime

nime credo. Illud tamen verum est, quod Alexander Hephæstioni, tanquam Heroi, sacrificare jussit. In funus atq; monumentum ei faciendum, plusquam duodecim millia talentorum impensa sunt. Reuertenti Babylonem Chaldaivates occurserunt, monentes ne Babylonem ingrederetur. profectionem enim ejus per id tempus, vita periculum ei portendere. Quibus spretis, quo destinaverat, ire pergit. Nuntiabatur enim ei, legatos ex diversis terrarum orbis partibus undique Babylonem confluxisse, eusque adventum expectare. Adeo totum orbem nominis ejus terror invaserat, ut cunctæ gentes, velut destinato sibi Regi adularentur. Igitur tanquam conventum universi orbis acturus, Babylonem pervenire festinabat. Quo cū venisset, legatos omnes benigne suscepitos domum remisit. Iisdem fere diebus convivium apud Thessalam medicum institutum est. Ad quod Rex quoq; cum sodalibus vocatus venit. Ibi nondum Herculis scypho epoto, repente, velut telo confixus, ingemuit. Elatur è convvio semianimis, tanto dolore eructatus est, ut ferrum in remedio posceret. Amici, causam morbi, intemperiem ebrietatis, divu'garunt. Revera autem insidiaz fuerunt. quarum infamiam successorum parentia opprescit. Antipater enim preparatum venenum Cassandro filio, qui cum fratribus Philippo & Jolla Regi ministrare solebat, dederat, præmonito eo, ne aliis quam Thessalo & fratribus crederet. Philippus itaque & Jollas, potum Regis prægustare soliti, in aqua frigida venenum habentes, eam prægustataz portioni Regis supermisserunt. Quarto deinde die, cum milites partim mortuum suspicarentur, idque celari crederent, partim ejus desiderium ferre non possent, moesti lese in regiam contulerunt, ut sibi Regis videndi copia fieret orantes;

atque à custodibus ex mandato Regis intromissi sunt.

6. * Intuentibus lacrymæ obortæ præbueret speciem jam non Regem, sed funus ejus, visentis exercitus. Mœror tamen circumstantium lectum eminebat, quos ut Rex aspexit : *Invenietis, inquit, cum excessero, dignum talibus viris Regem.* Increibile dictu. audituque, in eodem habitu corporis, in quem se composuerat, cum admissurus milites esset, durasse, donec à toto exercitu illo ad ultimum persalutatus est : dimissoque vulgo, velut omni vita debito liberatus, fatigata membra rejevit, propriusque adire jussis amicis (nam & vox deficere jam cœperat), derractum annulum digito Perdiceæ tradidit, adjectis mandatis, ut corpus suum ad Hammonem ferri juberet. Quærentibusque his, cui relinqueret regnum, respondit, *Ei qui esset optimus, cæterum prævidere jam, ob id certamen magnos funebres ludos parati sibi.* Rursus, Perdicca interrogante, *Quando cælestes homines haberi sibi vellet :* dixit, *Tum velle, cum ipsi felices essent.* Suprema hæc vox fuit Regis, & paucis post extinguitur. Ac primo ploratu, lamentisque & planetibus tota regia personabat. Mox, velut in vasta solitudine, omnia tristi silentio mutaropebant ; ad cogitationes, quid deinde futurum esset, dolore converso. Nobiles pueri custodæ corporis ejus assueti, nec doloris magnitudinem capere, nec seipso intra vestibulum regiae retinere potuerunt : vagique & furentibus similes, totam urbem luctu ac mœrore compleverant, nullis questibus onerassis, quos in tali casu dolor suggerit. Ergo qui extra regiam astiterant, Macedones pariter Barbarique concorrunt, nec poterant visti à victoribus in communi dolore discerni. Persæ justissimum ac mitissimum dominum ; Macedones optimum

optimum ac fortissimum Regem invocantes, certamen quoddam mœroris edebant. Nec mœstrorum solum, sed etiam indignantium voces exaudiebantur, tam viridem, & in flore ætatis fortunæq; invidia Deum erexitum esse rebus humanis. Vigor ejus & vultus edacentis in præium milites, obdidentis urbes, evadentis in muros, fortes viros pro concione donantis, occurabant oculis. Tum Macedones divinos honores negasse ei pœnitiebat, impiosq; & ingratos fuisse se confitebantur, quod aures ejus debita appellatione fraudassent. Et cum diu, nunc in veneratione, nunc in desiderio Regis hæsissent, in ipsos versa miseratio est. Macedonia profecti ultra Euphratēm mediis hostibus novum imperium aspernantibus, destitūtos se esse cernebant: sine certo Regis hærede, sine hærede regni, publicas vires ad se quemque tracturum. Bella deinde civilia, quæ secuta sunt, mentibus augurabantur. Iterum non de regno Asia, sed de Rege, ipsis sanguinem esse fundendum. Novis vulneribus veteres rumpendas cicatrices. Senes debiles modo petita missione à justo Rege, nunc morituros pro potentia forsitan satellitis alicujus ignobilis. Has cogitationes volventibus, nox supervenit, teroremque auxit. Milites in armis vigilabant, Babylonii alius è muris, alius è culmine sui quisque testi prospectabant, quasi certiora visuri. Nec quisquam lumina audebat accendere. Et quia oculorum cessabat usus, fremitus vocesque auribus captabant. Ac plerumque vano metu territi, per obscuras semitas alius alii occursantes, invicem suspecti & solliciti ferebantur. Persæ comis suo morte detonsis, in lugubri ueste cum conjugibus, ac liberis, non ut victorem, & modo hostem; sed ut gentis suæ iustissimum Regem, vero desiderio lugebant. Assueti sub Rege vivere, non alium, qui

imperaret ipsis, dignorem fuisse confitebantur. Nec muris urbis luctus continebatur, sed proximam regionem ab ea, deinde magnam partem Asiae cis Euphratrem, tanti malo fama pervaserat. Ad Darii quoque matrem celeriter perlata est. Abscissa ergo veste, qua induita erat, lugubrem sumpsit: laceratisque crinibus, humili corpus abjecit. Assidebat ei altera ex neptibus, nuper amissum Hephaestionem, cui nupserat, lugens: propriasque causas doloris in communi modestia retractabat. Sed omnium suorum mala Syrigambis una capiebat. Illa suam, illa, neptium, vicem flebat. Recens dolor etiam præterita revocaverat. Crederes modo amissum Darium, & pariter miseræ duorum filiorum exequias esse ducendas. Flebat mori uos simul vivosque. Quem enim puellarum acturum esse curram? Quem alium futurum Alexandrum? Iterum esse se captas: iterum excidisse regno. Qui mortuo Dario ipsas tueretur, reperiisse: qui post Alexandrum respiceret, utique non repertas. Subibat inter haec animum, octoginta fratres suos eodem die ab Ocho savissimo Regum trucidatos. obiectumque stragi tot filiorum patrem. E septem liberis, quos genuisset ipsa, unum superesse. Ipsum Darium floruisse paulisper, ut crudelius posset extinguiri. Ad ultimum dolori succumbit, obvolutoque capite assidentes genibus suis neptem nuptemque aversata: cibo pariter abstinuit & luce. Quinto, postquam mori statuerat, die extincta est. Magnum profecto Alexandri indulgentia in eam, iustitiaque in omnes captivos, documentum est mors hujus: quæ cum sustinuisset post Darium vivere, Alexandro esse superstes erubuit. Et hercule juste astimantibus Regem liquer, bona natura ejus fuisse, vitia vel fortunæ vel ætatis. Vis incredibilis animi, laboris patientia propemodum nimia,

nimia, fortitudo non inter Reges modo excellens, sed inter illos quoque, quorum hec sola virtus fuit: liberalitas saepe majora tribuentis, quam à Diis petuntur: clementia in devictos: tot regna aut redditia, quibus ea demperat bello, aut dono data: mortis, cuius metus ceteros exanimat, perpetua contemptio: gloria laudisque ut justo major cupidio, ita ut juveni & in tantis admittenda rebus: jam pietas erga parentes, quorum, Olympiada immortalitati consecrare decreverat. Philippum ultus erat. Jam in omnes fere amicos benignitas, erga milites benevolentia: consilium par magnitudini animi, & quantam vix poterat ætas ejus capere. Solertia: modus immodicarum cupiditatum: Veneris intra naturale desiderium usus: nec ulla, nisi ex permisso, voluptas, ingentes profecto dotes erant. Illa fortunæ, Diis æquare se, & coelestes honores accessere, & talia suadentibus oraculis credere, &, deditantibus venerari ipsum, vehementius, quam par esset, irasci: in externum habitum mutare corporis cultum: imitari devictarum gentium mores, quas ante victoriæ spreverat. Nam iracundiam & cupidinem vini, sicut juventa irritaverat, ita senectus mitigare potuisset. Fatendum est tamen, cum plurimum virtuti debuerit, plus debuisse fortunæ, quam solus omnium mortalium in potestate habuit. Quoties illum à morte revocavit? quoties temere in pericula vectum perpetua felicitate protexit? Vitz quoque finem eundem illi, quem gloria, statuit. Expectavere eum fata, dum Oriente perdomito, aditoque Oceano, quidquid mortalitas capiebat, impleret. Haic Regi Ducique successor quærebatur. Sed major moles erat, quam ut unus subire eam posset. Itaque nomen quoque ejus, & fama rerum, in totum propemodum orbem Re-

ges ac regna diffudit : clarissimique sunt habiti, qui etiam minimæ parti tantæ fortunæ adhæserunt.

6. Cæterum Babylone (inde enim divertit oratio) corporis ejus custodes, in regiam principes amicorum, ducesque copiarum advocavere : sequuta est militum turba, cupientium scire in quem Alexandri fortuna esset transitura. Multi duces, frequentia militum exclusi, regiam intrare non poterant ; cum præco, exceptis qui nominatim citarentur, adire prohibuit. Sed precarium spernebatur imperium. Ac primum ejulatus ingens ploratusque renovatus est. Deinde futuri exspectatio inhibitis lacrymis silentium fecit. Tunc Perdicca, Regia sella in conspectum vulgi data, in qua dia dema vestisque Alexandri cum armis erant, annulum, sibi pridie traditum à Rege, in eadem sede posuit : quorum aspectu rursus obortæ omnibus lacrymæ integravere luctum. Et Perdicca, Ego quidem, inquit, annulum, quo ille regni atque imperii vires obsignare erat solitus, traditum ab ipso mihi, reddo vobis. Cæterum quanquam nulla clades huic, qua affecti sumus, par ab irato Diis ex cogitari potest, tamen magnitudinem rerum, quas egit, intuentibus, crederé licet, tantum virum Deos accommodasse rebus humanis : quarum sorte completa, cito repeterent eum suæ stirpi. Proinde quoniam nihil aliud ex eo superest, quam quod semper ab immortalitate subducitur, corpori nominisque quamprimum iusta solvamus, hanc obliti in qua urbe, inter quos simus, quali Rege ac Præfides poliati. Tractandum est, commilitones, cogitandumque, ut victoriam partam inter hos, de quibus par ta est, obtinere possimus. Capite opus est. Hoc ne uno, an pluribus, in vestra potestate est. Illud scire debetis, militarem sine duce turbam corpus esse sine spiritu. Sextus mensis est, ex quo Roxane prægnans est.

et. Optamus ut marem emitatur: cuius regnum
 Diis approbantibus futurum, quandoque adoleverit. interim a quibus regi velitis, destinate. Hec
 Perdicca. Tum Nearchus: Alexandri sanguinem
 ac stirpem regiae maiestati convenire, neminem,
 ait, posse mirari: ceterum expectari nondum or-
 tum Regem, & qui jam sit, præteriri, nec animis
 Macedonum convenire, nec tempori rerum. Esse
 è Barsine filium Regis, huic diadema dandum.
 Nulli placebat oratio. Itaque suo more hastis scuta
 quatientes, obstrepere perseverabant. Jamque
 prope seditionem pervenerant; Nearcho pervica-
 cius tuente sententiam. Tum Ptolemæus, *Digna*
 prorsus est soboles, inquit, que Macedonum impe-
 ret genti, Roxanes vel Barsines filius, cuius nomen
 quoque Europam dicere pigebit, maiore ex parte
 captivi. Cur Persas vicerimus, ut stirpi eorum ser-
 viamus? quod iusti illi Reges Darius & Xerxes tot
 millium agminibus tantisque classibus nequicquam
 petiverunt. Mea sententia hac est, ut sede Alexan-
 dri in regia posita, qui consiliis eius adhibebantur,
 coeant, quoties in commune consulto opus fuerit.
 eoque, quod major pars eorum decreverit, stetur.
Duces Praefectique copiærum his pareant. Ptole-
 mæo quidam, potiores Perdiccae assentiebantur.
 Tum Aristonus orsus est dicere, Alexandrum con-
 sultum, cui relinqueret regnum, voluisse optimum
 deligi. judicatum autem ab ipso optimum
 Perdiccam, cui annulum tradidisset. Neque enim
 unum eum assedisse morienti, sed circumferentem
 oculos, ex turba amicorum delegisse cui tradei t.
 Placere igitur, summam imperii ad Perdiccam de-
 ferri. Nec dubitavere, quin vera censeret. Itaque
 universi procedere in medium Perdiccam, & Re-
 gis annulum tollere jubebant. Hiebat inter cu-
 piditatem, pudoremque, & quo modestius quod
 appetie.

appetebat, expectaret, pervicacius oblaturos esse credebat Itaque cunctatus, diuque quid ageret incertus, ad ultimum tamen recessit, & post eos, qui federant proximi, constituit. At Meleager unus è ducibus confirmato animo, quem Perdicca cunctatio erexerat, Nec Dii siverint, inquit, ut Alexander fortuna, tanti regni fastigium in istos humeros ruat, homines certe non ferent. Nihil dico de nobilioribus quam hic est, sed de viris tantum, quibus invitatis nihil perpetu necesse est. Nec vero interest, Roxane filium, quandocumque genitus erit, an Perdiccam Regem habeatis, cum iste sub tatele specie regnum occupaturus sit. Itaque nemo ei Rex placet, nisi qui nondum natus est. Et in tanta omnium festinatione, non iusta modo, sed etiam necessaria, exactos menses solus expectat, ex iam divinata matrem esse conceptum, quem vos dubitatis paratum esse, vel subdere. Si medius filius Alexander hunc nobis Regem pro se reliquisset, id solum ex his, quae imperasset, non faciendum esse censem. Quin igitur ad diripiendos thesauros discurritus harum enim opum regiarum utique populus est heres. Hac elocutus, per medios armatos erupit. Et qui abeunti viam dederant, ipsum ad prænuntiatam prædam sequebantur.

7. Jamque armatorum circa Meleagrum frequens globus erat, in seditionem ac discordiam versa concione: cum quidam plerisque Macedonum ignotus ex infima plebe, Quid opus est, inquit armis, civilique bello, habentibus Regem, quem queritis? Aridaeus Philippo genitus, Alexandri paulo ante Regis frater, sacrorum ceremoniarumque consors modo, nunc solus heres, præteritum à vobis. Quo merito suo? quidve fecit, cur etiam gentium communi jure fraudetur? Si Alejandro similem queritis, nunquam reperietis. Sè proxi-

proximum, hic solus est. His auditis, concio pri-
mo silentium velut iussa habuit. Conclamant de-
inde pariter, Aridæum vocandum esse, mortem-
que meritos, qui concessionem sine eo habuissent.
Tum Python, plenus lacrymarum, orditur dice-
re. Nunc vel maxime miserabilem esse Alexan-
dum, qui tam bonorum civium militumq; fru-
stu & præsentia fraudatus esset: nomen enim me-
moriāmque Regis sui tantum intuentes, ad cæte-
ra caligare eos. Haud ambigue in juvenem, cui re-
*gnum destinabatur, impensa probra, quæ * magis*
ipſi odium, quam Aridæo contemptum attule-
runt, quippe dum miserentur, etiam favere cœ-
perunt. Igitur non alium se, quam eum, qui ad
hanc spem genitus esset, regnare passuros, perti-
naci acclamatione declarant, vocarique Aridæum
jubent. Quem Meleager, infestus invisusque Per-
dicæ, strenue perducit in Regiam, & milites Phi-
lippum consalutatum Regem appellant. Cæterum
hæc vulgi erat vox, principum alia sententia. E
quibus Python consilium Perdicæ exequi cœpit,
tutoresque destinat filio ex Roxane futuro, Per-
diccam & Leonatum stitpe regia genitos Adjecit,
ut in Europa Craterus & Antipater res admini-
strarent. Tum jusjurandum à singulis exactum,
futuros in potestate Regis geniti Alexandro. Me-
leager haud injuria metu supplicii territus, cum
suis secesserat. Rursus Philippum trahens secum,
irrupit in regiam, clamitans suffragati Reipub. de
novo Rege paulo ante concepto: robur ætatis ex-
perirentur, modo stirpem Philippi, & filium ac
fratrem Regum duorum sibimet ipsis potissimum
crederent. Nullum profundum mare, nullum va-
stum fretum, & procellosum, tantos ciet fluctus,
quantos multitudo motus habet, utique si nova
& brevi duratura libertate luxuriat. Pauci Perdic-

cæ modò electo, plures Philippo quam speraverat, imperium dabant. Nec velle, nec nolle quidquam diu poterant, pœnitiebatque modo consilii, modo pœnitentiaz ipsius: ad ultimum tamen in stirpem regiam inclinavere studiis. Cesserat ex concione Aridæus principum autoritate conterritus: & abeunte illo conticuerat magis quam languerat militaris favor. Itaque revocatus, vestem fratris, eam ipsam, quæ in sella posita fuerat, induitur. Et Meleager thorace sumpto, capit arma, nōique Regis satelles sequitur Phalanx hastis clypeos qua viens, expletura se sanguine illorum, qui affectaverant nihil ad ipsos pertinens regnum: in eadem domo familiaque imperii vires remansuras esse gaudebant: hæreditarium imperium stirpem regiam vindicaturam, assuetos esse nomen ipsum colere venerarique, nec quenquam id capere, nisi genitum ut regnaret. Igitur Perdicca territus, conclave in quo Alexandri corpus jacebat, obserari jubet. Sexcenti cum ipso erant spectatæ virtutis. Ptolomæus quoque se adjunxerat ei, puerorumque regia cohors. Cæterum haud difficulter à tot milibus armatorum claustra perfacta sunt. Et Rex quoque irruperat, stipatus satellitum turbâ, quorum princeps erat Meleager. Iratusque Perdicca, hos qui Alexandri corpus tueri vellent, sevocat: sed qui irruperant, eminus tela in ipsum jaciebant, multisque vulneratis. tandem seniores, demptis galeis quo facilius nosci possent, precari qui cum Perdicca erant cœpere. ut abstinerent bello, Regique & pluribus cederent. Primus Perdicca arma deposituit, cæterique idem fecere. Meleagro deinde suadente ne à corpore Alexandri discederent, insidiis locum quæri rati, diversa regiæ parte ad Euphratem fugam intendunt. Equitatus, qui ex nobilissimis juvenum constabat, Perdiccam & Leonatum

natum frequens sequebatur, placebatq; excedere urbe, & tendere in campos. Sed Perdicca ne pedites quidem secuturos ipsum desperabat. Itaque, ne abducendo equites abrupisse à cætero exercitu videretur, in urbe substitit.

8. At Meleager Regem monere non destitit, jus imperii Perdicçæ morte sançendum esse, ne occupetur impotens animus rerum novarum; meminisse eum, quid de Rege meruisse. Neminem autem ei satis fidum esse quem metuat. Rex patiebatur magis, quam assentiebatur. Itaque Meleager silentium pro imperio habuit; misitque Regis nomine qui Perdiccam accenserent. Iisdem mandatum, ut occiderent, si venire dubitaret. Perdicca nuntiato satellitum adventu, sedecim omnino pueris regiæ cohortis comitatus, in limite domus suæ constitit, castigatosque, & Meleagri mancipia identidem appellans, sic animi vultusque constantia terruit, ut vix mentis compores fugerent. Perdicca pueros jussit equos concende-re; & cum paucis amicorum ad Leonatum per-venit, jam firmiore præsidio vim propulsaturus, si quis inferret. Postero die indigna res Macedo-nibus videbatur, Perdiccam ad mortis periculum adductum: & Meleagri temeritatem armis ultum ire decreverant. Atque illi cum Regem adissent, interrogare eum cœpere, an Perdiccam comprehendi ipse jussisset. Ille, Meleagri instinctu se jussisse, respondit. Cæterum non debere tumultuari eos: Perdiccam enim vivere. Igitur concione di-missa, Meleagèr equitum maxime defectione per-territus, inopsque consili (quippe in ipsum peri-culum reciderat, quod inimico paulo ante inten-derat) triduum fere consumpsit incerta consilia volvendo. Et pristina quidem regiæ species ma-nebat, Nam & legati gentium Regem adibant. & copia.

copiarum duces aderant, & vestibulum satellites
armatique compleverant. Sed ingens sua sponte
mœstitia ultimæ desperationis index erat; suspe-
ctique invicem, non adire proprius, non colloqui
audebant: secretas cogitationes intra se quoque
volventes: & ex comparatione Regis novi deside-
rium excitabatur amissi. ubi ille esset, cuius impe-
rium, & cuius auspicium, securi erant, requirebant.
Destitutos se inter infestas indomitasque gentes,
expedituras tot cladium suarum pœnas quando-
cunque oblata esset occasio. His cogitationibus
animos exedebant, cum annuntiatur, equites qui
sub Perdicca essent, occupatis circa Babylonem
campis, frumentum, quod in urbem invehebatur,
retinuisse. Itaque inopia primum, deinde fames
esse cœpit. Et qui in urbe erant, aut reconcilian-
dam gratiam cum Perdicca, aut armis certandum
esse censebant. Forte acciderat, ut qui in agris
erant, populationem villarum vicorumque veriti,
confugerent in urbem: oppidani, cum ipsos ali-
menta deficerent, urbe excederent, & utrique ge-
neri tutior aliena sedes quam sua videretur. Quo-
rum consternationem Macedones veriti, in re-
giam coëunt, quæque ipsorum sententia esset, ex-
ponunt. Placebat autem legatos ad equites mitti,
de finienda discordia, armisque ponendis. Igitur
à Rege legatur Pasas Thessalus, & Amissas Mega-
lopolitanus, & Perilaus. qui cum mandata Regis
edidissent, non aliter posituros arma equites,
quam si Rex discordiaz autores dedidisset, tulere
responsum. His renuntiatis, sua sponte milites ar-
ma capiunt. quorum tumultu è Regia Philippus
excitus, Nihil, inquit, seditione est opus: nam inter
se certantium præmia, qui quieverint, occupabunt.
Simul mementote rem esse cum civibus, quibus spem
gratiaz cito abrumpere, ad bellum civile properan-
tiūm.

tiūm est. Altera legatione, an mitigari possent, experiamur: & credo nondum Regis corpore sepulto ad præstanda ei iusta om̄nes esse coituros. Quod ad me attinet, reddere hoc imperium malo, quam exercere civium sanguine. Et, si nulla alia concord & spes est, oro, quæ soque, eligite potiorem. Obortis deinde lacrymis, diadema detrahit capiti, dextram, qua id tenebat, protendens, ut, si quis se digniorem profiteretur, acciperet. Ingente spem indolis ante eum diem fratris claritate suppressam, ea moderata excitavit oratio. Itaque cuncti instare cœperunt, ut quæ agitasset, exequi vellet. Eosdem rufus legat, petituros ut Meleagrum tertium ducent acciperent. Haud argre id impetratum est. Nam & abducere Meleagrum Perdicca à Rege cupiebat, & unum duobus imparem futurum esse censem̄bat. Iḡtur Meleagro cum phalange obviam egresso, Perdicca equitum turmas antecedens occurr̄it. Utrumq; agmen, mutua salutatione facta, coit, in perpetuum (ut arbitrabantur) concordia & pace firmata.

9. Sed iam satis admovebantur Macedonum genti bella civilia. Nam & insociabile est regnum, & à pluribus expetebatur. Primum ergo collegere vites, deinde disperserunt; &, cum pluribus corpus, quam capiebat, onerassent, cætera membra deficere cœperunt: quodque imperium sub uno stare potuisset, dum à pluribus sustinetur, ruit. Proinde jure meritoque populus Romanus salutem se principi suo debere profitetur; cui noctis, quam pene supremam habuimus, novum sidus illuxit. Hujus hercule, non solis ortus, lucem caliganti reddidit mundo, cum sine suo capite discordia membra trepidarent. Quot ille tum extinxit faces? quot condidit gladios? quantum tempestatem subita serenitate discussit? Non ergo revirescit

cit solum, sed etiam floret imperium. Absit modo invidia, excipiet hujus seculi tempora ejusdem domus, utinam perpetua, certe diurna posteritas. Cæterum, ut ad ordinem, à quo me contemplatio publicæ felicitatis averterat, redeam; Perdicca unicam spem salutis suæ in Meleagi morte deponebat: vanum eundem & infidum, celeriter, que res novaturum, & sibi maxime infestum, occupandum esse. Sed alta dissimulatione consilium premebat, ut opprimeret incautum. Ergo clam quosdam ex copiis, quibus præterat, subornavit, ut quasi ignoraret ipse, conquererentur palam, Meleagrum æquatum esse Perdicçæ. Quorum sermone Meleager ad se relato, furens ira, Perdicçæ, quæ comperisset, exponit. Ille, velut nova re exterritus, admirari, queri, dolentisque speciem ostentare ei cœpit. Ad ultimum convenit, ut comprehendenderentur tam seditionæ vocis autores. Agit Meleager gratias ampl' exusque Perdiccam, fidem ejus in se ac benevolentiam collaudat. Tum communis consilio rationem opprimendi noxios invent. Placet exercitum patro more lustrari: & probabilis causa videbatur, præterita discordia. Macedonum Reges ita lustrare soliti erant milites, ut discissæ canis viscera ultima in campo, in quem deduceretur exercitus, ab utraque abjicerentur parte. Intra id spatiū armati omnes starent, hinc equites, illinc phalanx. Itaque eo dñe, quem hanc sacro destinaverunt. Rex cum equitibus elephantisque coniitterat contra pedestres, queis Meleager præterat. Jam equestre agmen movebatur, & pedestres subita formidine ob recentem discordiam, haud sane pacati quidquam expectantes, parum per addubitavere an in urbem subducerent copias: quippe pro equitibus planities erat. Cæterum veriti, ne temere commilitonum fidem damnaverint,

rent, subsistere, præparatis ad dimicandum animis, si quis vim inferret. Jam agmina coibant, parvumque intervallum erat, quod aciem utramque divideret. Itaque Rex cum una ala obequitate peditibus cœpit, discordia autores, quos tueri ipse debebat, instinctu Perdicce ad supplicia deponscens: minabaturque, omnes turmas cum elephantis inducturum se in recusantes, stupebantque improviso malo pedites. Nec plus in ipso Meleagro erat aut consilii aut animi. Tuissimum ex præsentibus videbatur exspectare potius quam mouere fortunam. Tum Perdicca, ut torpedes & obnoxios vidit, trecentos fere, qui Meleagrum erumpentem ex concione, quæ prima habita est post mortem Alexandri, secuti erant à ceteris discretos, elephantis in conspectu totius exercitus obiicit; omnesque beluarum pedibus obtutti sunt, nec prohibente Philippo, nec autore, apparabat: que, id modo pro suo vindicaturum, quod approbasset eventus. Hoc bellorum civilium Macedonibus & omen, & principium fuit. Meleager sero intellecta fraude Perdicce, tum quidem quamvis corpori vis non afferebatur, in agmine quietus stetit: at mox, damnata spe saluis, cum eius nomine, quem ipse fecerat Regem, in perniciem suam abutenteis videret inimicos, confugit in templum. Ac, ne loci quidem religione defensus, occiditur.

10. Perdicca, perductio in urbem exercitu, consilium principum virorum habuit, in quo imperium ita dividendi placuit, ut Rex quidem summam ejus obtineret: Sartipes Ptolemaeus, Aegypti & Africæ gentium, quæ in ditione erant Laomedonti Syria cum Phœnico data est: Philote Cilia destinata: Lyciam cum Pamphyl a & majore Phrygia obtinere jussus Antigonus. In Cariam Cassander,

Cassander, Menander in Lydiam missi. Phrygiam minorem Hellesponto adjunctam, Leonati provinciam esse jusserunt. Cappadocia Eumeni cum Paphlagonia cessit. Praeceptum est, ut regionem eam usque ad Trapezun'a defendeteret, bellum cum Arbate gereret. Solus hic detrectabat imperium. Python Mediam, Lysimachus Thraciam, appositaque Thraciaz Ponticas gentes obtinere iussi. Qui Indiaz, quique Bactris & Sogdianis, ceterisque, aut Oceani, aut Rubri maris, accolis, praeerant, quibus quisque finibus habuisset, imperii etiam jus obtineret. Decretum est, ut Perdicca cum Rege esset, copiisque præcesset, quæ Regem sequebantur. Credidere quidam, testamento Alexandri distributas esse provincias, sed famam ejus rei (quoniam ab autoribus tradita est) vanam fuisse comprehendimus. Et quidem suas quæque opes, divisis imperii partibus, tuebantur, quas ipsi fundaverant, si unquam adversus immodicas cupiditates terminus staret. quippe paulo ante Regis ministri, specie imperii alieni procurandi, singuli ingentia invaserant regna, sublati certaminum causis cum & omnes eiusdem gentis essent, & à ceteris sui quisque imperii regione d' sceti. Sed difficile erat eo contentios esse quod obtulerat occasio: quippe sordent prima, cum maiora quoque sperantur. Itaque omnibus expeditius videbatur augere regna, quam suisset accipere. Septimus dies erat, ex quo corpus Regis jacebat in solo; curis omnium ad formandum publicum statum à tam solenni munere aversis. Et non aliis quam Mesopotamiaz regioni fervidior æstus existit: adeo ut pleraque animalia, quæ in nudo solo deprehendit, extinguat. Tantus est vapor solis, & cœli, quo cuncta velut igne torrentur. Fontes aquarum & rari sunt, & incolentium fraude celantur. Ipsi usus patet, ignotus

ignotus est advenis. Ut tandem curare corpus ex-animum amicis vacavit, nulla tabe, ne minimo quidem livore corruptum videre qui intraverant. Vigor quoque, qui constat ex spiritu, non destituerat. Itaque Ægyptii Chaldaique jussi corpus suo more curare, primo non sunt ausi admovere, velut sp̄ranti, manus: deinde precati, ut jus fasq; esset mortalibus attriccare eum, purgavere cor-pus, repletumque est adoribus. Aureum solium, & capiti adjecta fortunæ ejus insignia. Veneno necatum esse credere Plerique, filium Antipatri inter ministros. Jollam nomine, patris jussu dedisse. Sæpe certe audita erat vox Alexandri, Antipatrum regium affectare fastigium, majoremque esse p̄fecti opibus, ac titulo Spartanæ victoriæ inflatum, omnia à se data afferentem sibi. Crede-bant etiam, Craterum cum veterum militum manu ad interficiendum eum missum. Vim au-tem veneni, quod in Macedon a gignitur, talem esse constat, ut ferrum quoque exurat. unguæ ju-menti duntaxat patiens esse constat. Stygem ap-pellant fontem, ex quo pestiferum virus emanat. Hoc per Cassandraum allatum tradicūmque fratri Jolla, & ab eo supremæ Regis potionis inditum. Hęc, utcunque sunt tradita, eorum, quos rumor asperserat, mox potentia extinxit. Regnum Ma-cedoniæ Antipater, & Græciam quoque invasit. Soboles deinde exceptit, imperfectis omnibus qui-cunque Alexandrum etiam longinqua cognatio-ne contigerant. Craterum corpus ejus à Ptole-mao, cui Ægyptus cesserat, Memphis, & inde paucis post annis Alexandriam, translatum est, omnisque memorię ac nomini honos habetur.

F I N I S.

JANI

JANI RUTGERSII
EMENDATIONES
ALIQUOT
IN Q. CURTIO.
LIBRO III.

Pag. 20. vers. 21. *Cultu haud sane à vilioribus vulgatisque usū abhorrens. Lego, vulgati- que usus.*

Pag. 38. vers. antep. *Dein Deūm templā ruinis et ignibus esse deleta. Ita vetusti impressi. Modius ex vestigiis membranarum suarum edidit. Dedita deūm templā. Legendum dedicata, non dedita.*

Pag. 42. vers 5 *Equi pariter equitesque Per sarum, scire laminarum ob id genus grave, agmen, quod celeritate maxime constat, ægre moliebantur. quippe in circumagendis equis suis Thessali multos occupaverant. Sic veteres Editiones ante Modianam *Lego*, serie laminarum graves, id genus agminis, quod celeritate maxime constat, ægre moliebantur. quippe in circumagendis equis suis Thessali multo occupaverant. Genus agminis quod celeritate maxime constat, est id, quod Græci μετ. βελιν vocant, aut certe simile. Est autem usus voce occupo eodem modo, quo Varro apud Nonium: Quod si Aetœon occupasset, et ipse prius suos canes comedisset, et non nug. & altatoribus in theatro fieret. Hoc ergo dicit, Barbaros ferreis tunicis graves suos ægre circumegisse; quod tam expedite faciebant Thessali, ut longe Barbaros anteverterent. Aliquanto post,*

Pag. 46. vers. 9. de Darii filiabus, *Virgines reginas excellentis forme tam sancte habunt, quam si eodem, quo ipse, parente genite forent.* Ita Modius. Lego, *Virgines regias.*

Pag. 48. vers. 16. *Vehicula quoque à suis destituta agentis opulentiae plena Mod. Ed. gentis opul.* Lego, *vehicula quoque suis destituta agentibus.* Tantum enim terrorem Barbarorum fuisse vult, ut omnia, etiam vehicula, quibus eorum opes portabantur, reliquerint, id solum agentes, ut seipso fuga servare possent. Dixit autem agentes pro autigis: eodem modo quo Ovidius in Phaeonthis fabula, *Non agethos currus.*

LIBRO IV.

Pag. 69. vers. 29. *Lingua gravius castigatur, quam ullum probrum: nec magnam rem magus sustineri posse credunt ab eo, cui tacere grave sit.* Puto legendum, *Magi,* & hoc fortasse tam certum est, ut probatione non indigeat. Paulo post,

Pag. 71. vers. 24. *Linqui deinde animo, & submitti genu.* Puto, *jubiti.*

Pag. 78. vers. 3. *Africe deinde, que Aegypto juncta est, praepositus Apollonius: rectigalibus eiusdem [Africe] Aegyptique Clemens.* Posterior *Africe* glossema est, delendum igitur.

Pag. 90. vers. 2. *In levo cornu Bactriani ibant equites mille admodum: Dahæ totidem, & Arachosii, Suanique quatuor millia explebant.* Ita Modii codices: sed scribendum, *Susianique, aut Susiique.* Arrianus libro III: Τοι μὲν δύονυμον αὐτὴς κίρης οὗτε Βάκτραι ιππεῖς εἶχον, καὶ ξενιώντοις Δάσαι καὶ Αράχωτοι. οἳ δὲ τέτοις Πέρσαι ιππεῖχαστο, ιππεῖς τε ὅμοι καὶ πεζοὶ σιναρεμένησι.

μιγμάτοις, καὶ Σέσοις ὅπῃ Πέρσαις, καὶ ὅπῃ Σε-
σοῖς Καθάσοις.

L I B R O V.

Pag. 128. vers. 17. *Cyrus Pasergadum urbem con-
diderat, quam Alexandro praefectus eius Globa-
res tradidit. Alias, Gobares. Legendum, Choba-
res; ut libro vii. pag. 195.*

Pag. 139. vers. 13. *Perfusisque mutuis lacrymis
inhärentem sibi avelti iussit. Ita scribo: non persu-
sis, aut perfusus denique.*

L I B R O V I .

Pag. 157. vers. 14. *Crebri namque nodi nudare,
rant stipites, & in se implicati arborum rami sus-
pensis circulus similes lento vimine frustabantur
iclus. Delendum est τὸν nodi, quod librarius ob-
sequentis vocis similitudinem importue itera-
nerat. Totum igitur locum lego hoc modo: Cre-
bri namque nodarerant stipites, & in se implicati
arborum rami, &c.*

L I B R O V I I .

Pag. 214. vers. 20. *Hæc Barbarus. Contra rex,
fortuna sua, & consilii eorum, se usurum esse re-
spondit. Legendum est, suorum, non enim Scytha-
rum, sed Macedonum suorum, consilio se usurum
dicit.*

L I B R O V I I I .

Pag. 265. v. pen. lego: *Ipse Porus humane ma-
gnitudinis prope excesserat normam; non, ut vulgo,
formam.*

LIBRO IX.

Pag. 274. vers. 10. *Phegelis erat gentis proxime rex, &c.* Quod si verum id eius principis nomen est, non yideo quomodo mox Curtius Orbilii ferulam effugiat, iis verbis : *Percontatus igitur Phegela, quæ noscenda erant.* A *Phegelis* enim non nisi *Phegelin*, & *Phegelida*, declinari potest. Ego scribendum puto : *Phegel, is erat gentis proximæ rex, qui, &c.* Apud Diodorum quoque, quo loco autòs ἐγένετο Φηγίας σωματιστὴν βασιλέα legitur, Φηγέλος legendum est. Nusquam securius grafata est veterum librariorum audacia, quam in propriis virorum ac fœminarum nominibus deprivandis. Nec difficile esset aliquot centuriis exemplorum id ostendere, etsi & res ipsa per vulgata, & mihi alio quodam loco dicendum foret.

LIBRO X.

Pag. 307. vers. 20. *Igitur Mesopotamiæ prætoribus imperavit, materia in Libano monte cesa delectaque ad urbem Syriae Captagas, ingentium carnis navium ponere, septiremes omnes esse, deducique Babyloniam.* Etiam hoc loco vocula ob præcedentis similitudinem inepte repetita est. Ea igitur ejecta, lego hoc modo : *septiremes omnes, deducique Babyloniam.* Hæc erant, quæ in Curtio emendasse mihi visus sum. Plura poteram, sed & cuivis obvia sunt : & erunt, quibus hæc quoque nimia videbuntur.

JOSEPHI SCALIGERI

Palmaria Correctio.

Lib. III. p. 25. vers. 21. *Distinguebant internitentes gemmae jugum: ex quo eminebant duo aurea simulacra cubitalia; quorum alterum pacis, alterum belli gerebat effigiem. Interpolata à sciolis lectio. Veteres editiones habent: quorum alterum in alterum belli gerebat effigiem. Quare non dubitabis cum Scaligero emendare, quorum alterum Nini, alterum Beli gerebat effigiem. Per Ninum Assyriæ, per Belum Babyloniam imperium conjunctum innuebant currus Darii artifices.*

F I N I S.

JOHANNIS LOCCENII

Index Philologicus,

In quo rariores Curtii dictiones, vel quārum sensus non omnibus liquidus esse queat, explicantur & illustrantur.

A:

Abdicari patrem, novè & acutè dictum, aliàs abdicantur liberi, non patres, qua voce insolentia Alexandri notatur, contempto Philippo Ammonem sibi patrem optantis. Freinsheimius Indice Curtiano. Livius tamen lib. xl. ita etiam loquutus est: *Eum sibi, te abdicato patre, in locum suum substituit.*

Abhorriere, pro discrepare, differre, aut alienum esse. Sic Tullius in Partit. Orat. Verba ponenda sunt, quæ vim habeant illustrandi nec ab usu sint abhorrentia. Livius lib. 21. Gallos haud sane multissim lingua & moribusque abhorrentes. Suetonius in Nero c. 43. Multa & immania, verum non abhorrentia à sua natura creditur destinasse. Vlpianus I 6. Sect. 3. commun. præd. A qua non abhorret, quod Marcellus libro sexto Digestorum scribit. & Marcellus in I. 66. de Reg. jur. *Definit debitor i. sc. is qui natus est except onem justam, nec ab & equitate naturali abhorrente.*

Abstergere remos, idem quod παρεγύριν, abrum pere, frangere, Lipsius Elector. 2. 19. notat esse nauticam & maritimam dictio nem, nec aliud signare quam transversæ navis hostilis impetu & transcursu remos perfringere, auferre & velut puram abiis reddere. Livius detergere remos co-

dem sensu dixit lib. 28. Unius navis impetu lateris alterius remos detergit, & alii.

Acinaces, gladius Persicus reflexus, vide Freinsheimii Indicem Curtianum in *Acinaces*.

Admodum. omnino, planè. Aliquando idem quod *circiter*. vid. Ind. Berneggeri in Justinum in v. *Admodum*.

Astruere, pro *instruere*. Lib. x. 1, 27. Gentis eiusdem levissimos falsis criminibus adstruxit, quod tamen minus usitatum est; nisi sit legendum *instruxit*, vel *adstrinxit*. Vid. Freinsheim, hic, & in Indice.

Eterne fordes, pro induratis ac diuturnis sorribus. vid Freinsheimii Comment. in Curt. 4 1. 22.

Agema, certum agmen delectorum hominum, equitum aut peditum, ab αγω duco derivatum. Herm. Hugo lib. 111. de milit. equest. cap. v. latè.

Aggeraretur spartum, quædam editiones exaggravaretur habent, sed rectius prius, pro aggere compleretur, extolleretur. Ita Tacitus 1. Annal. Angustus is trames vastas inter paludes & quondam à L. Domitio aggeratus. Phædrus in Fab. p. m. 64. Quadrantes aggerare, pro coacervare, accumulare.

Alacer gaudio. Est pleonasmus abundantiam gaudii signans. Eodem modo Livius lib. 10. Adesse consulem, adesse legiones gaudio alacres fremunt. & alibi. Plinius paneg. *Latus gaudio*. Noster lib. 111. *Castra omni opulentia ditia*.

Ante rationem. Est Græcismus, προ τοῦ λόγου, prior raticne. Sallustius bello Catilin. c. 53. de Gallicis: *Gloria belli ante Romanos fusse* Et ad Salustii imitationem Tacitus 1. Annal. de Cn. Lentulo; *Is ant: alios etate & gloria belli*. Idē xi i i. Annal. Nullos mortalium armis aut fide ante Germanos esse. Livius lib. 29. *Ante omnes barbaros Numidae effusi in Venerem*, i. e. magis quam omnes barbari.

Aquam ipsam terramque populantium. Vid. inf. in *Populantium a.i.t.*

Argentum factum, unde quid effectum est, in laminas & vasa redactum, opponitur infecto vel rudi, quod adhuc in massa est. Confer l. 27 D. de auro & arg. leg. & ibi Grot. Cuiac. 10. Obyl. 18.

Arietare in terram, percutere, protrudere in terram, unde tropus sit desumtus, patet. Seneca sapient, Plautus, & alii nonnulli quoque ea voce sic usi.

Armamaxæ, vid. in *Harmamaxæ.*

Attonitæ mentis mulier, pro instinctu d'vino afflata, vel, ut Arrianus habet in sua historia, κατηγορουσαν θεου μηναν.

Audacia quoq; qua maximè viguit, ratio minus potest &c. Præfero hic Freinshemii lectionem: *Audacia q. q. m. v. admiratio m. p.* & eruentis inde hunc commodum sensum: Nullo magis quam audacia nomine celebrem fuisse Alexandrum, sed ita in potestate habuisse fortunam, ut ejus rei admiratio valde hinc minui possit. Nemo enim merito audax dicitur, qui nullo periculo quicquid vult conficit. Jam autem Alexandro ita successerunt omnia, ut ex eventu rem æstimantibus omnia ejus opera videantur facilia fuisse. Posset tamen (ut ibid. addit) eadem forie sententia erui, nihil mutata lectione pristina, si rationem capias pro calculo, summa, æstimatione: ut scilicet de audacia Alexandri de trahatur non nihil, nec tanta fuisse videatur, quanta utique apparuerit, si inimicam etiam fortunam sapient esset ausus laceſſere.

Augurantur falsa. Raderus in suo ad Curtium commentario augurantur passim pro divinantur novo modo à Curtio usurpari notat. unde Freinshemius suspicabatur figurantur pro augurantur legendum. Verum Curtius hic vocem augurari a-

etivo sensu accipere viderur; ut respondeat quod explorare, velut in nonnullis editionibus est. Et ita sit sensus: ubi homines vera explorare non possunt, falsa per metum augurantur. Ita Curtius lib. 111. quidam non ita augurabantur & l. 4. Macedones iter jaciendo operi non stratisse eam augurabantur. Alibi: *Vultu eius interrito certam spem victoriae augurabantur.* Ut autem Virgilius vera augurare dixit q. A. v. 273.

— *Veri si quid mens augurat, opto.
ita Curtius ad ejus imitationem, ut viderur, falsa angurare vel augurari.*

Auctoritas. Nihil potestas regum valebat, nisi prius voluisse authoritas. lib. vi. i.e. nisi approbasset populus. Ita accipitur in l. 3. de auctoritate & consensu tutorum: *Etiam si non interrogatus tutor auctor fiat, valet auctoritas eius, cum se probare dicat, id quod agitur, hoc est enim auctorem fieri.* Confer hic Freinsheim.

B.

BELLUS pro balanu aut belluis marinis accipiuntur. Sic Horatius lib. 111. od. 27.

Scatentem belluis pontum.

Alcimus Avitus lib. 4. ubi de Jona.

*Hauscerat hunc valido pervadens bellua rictu,
Immersumque mari ventris concluserat arca.*

Confer etiam Sueton. in Augusto cap. 72. in fin. Tac. Germ c. 17. Sed alibi bellua pro elephante accipitur, ut & apud Ovidium iv. Trist.

Bellua servit: m tempore vicit. et subiit.

& apud Petronium:

— *Bellua dente*

Ad mortes pretiosa fuit.

Claudianus lib. 1. de laud. Stilic.

Immanis medium rectaret bellua Po. um.

Cetra,

C.

Cetra, scutigenus formatum ferme in cor hum-
manum, quali hodie Mauri utuntur. Lipsius
lib. III.

Cibus, quem occupant, satiat. Quædam editiones
habent: **cibus**, quem occupati parant, satiat. Sed
rectè advertit Freinsheimius, hanc lectionem lon-
gius à sensu & dictone Curtii abesse, profectam
ab iis qui quid sit occupare minus intelligebant. Est
enim hic **cibus occupatus**, subito arreptus, fortui-
tus, non diu paratus, nec delicatus. Plato lib. II.
de Rep. οπερη, Diogenes Laërtius in vita Pytha-
goræ διηγεισον, Herodianus lib. IV. αὐτοχθον ap-
pellat, Claudianus bell. Get. de Stilicone **raptum**
cibum aut **invenitum** vocat:

— *Raptos contentus in armis*

Delibasse cibos.

Lib. IV. de cons. Honorii: *Inventis utere cibis.*
Noster lib. III. de Alexandro: *Levi ac parabili cul-
tu corporis esse contentum.* Seneca in excerpt. con-
troversi. *Parabile est quod natura desiderat, et citò
apponitur.* Cap. I. de tranq. an. *cibus parabilis faci-
lisque, nihil habens accersiti pretiosive.*

Circumfundī. Quamvis notum sit, authoribus
hanc vocem in usu esse pro *Cngi* vel *circumdarī*;
tañen vel ideo hic tangere volui, quod in primâ
editione Notarum mearum in Curtii lib. IV. ubi
habetur: *Tantam multitudinem circumfundī pau-
cioribus posse, legendum putavi: T. m. circumfun-
di à paucioribus non posse, secutus non meam con-
jecturam, sed Gualtheri lectionem, qui ante CCC.
annos & quod excedit, vixit, ac meliore forte,
quam nos Codice Curtii à se ferme ad verbum in-
versus transcripti usus est, & sic habet:*

Addie & à paucis hominum tot millia gentis

Nec circumfundī, nec bello posse moveri.

A paucis Macedonum tot millia militum Darii non posse circumdari. Sed lector eligat sensui convenientius, nihil repugno.

Cogitatum, cogitasse pro coniurationis consilium participasse. vid. Not. Polit. in fine lib. vi. & Bernegger, in Justin. 21, 4, 4.

Colorem ducere, translate pro referre notam, indeolem aut formam rei. Seneca epist. 108. Novimus quosdam qui multis apud Philosophum annis persederint & ne colorem quidem duxerint. Idem in lib. de tranq. anim. Quae veras rires parant, exspectant annos, donec paulatim colorem diuturnitatis ducent. Seneca Tragicus Hercul. fur. v. 345.

Ducet è genere inclyto

Novitas colorem nostra.

Quintilianus lib. x. Orat. instit. cap 1. Optimus ad suescendum est, & multa magis quam multorum electione firmanda mens & ducendus est color. Videntur laudati authores hoc Maronis ecl. 1 x. ante oculos habuisse: Duceret apricis in collibus uva colorem.

Committere, solidare, conjungere. Ita Ovidius 1. Amor. de Jove in concubitu Alcumenæ:

Commisit noctes in sua vota duas.

Juvenalis sat. 14.

— *Dolia nudi*

Non ardent Cynici, si fregeris, altera fiet

Cras domus, aut eadē plumbō commissa manebit.

Consternatio pro trepidatione, motu aut tumultu. Seneca de Clem. 1. 25. de tyranno: Privatis nonnunquam consiliis, alias consternatione publica circumvenitur.

Consulere in quem gravius, gravius quid statuere, vel judicare, gravius cum quo agere. Sallust. bello Jugurth. Ne gravius in eam consulteretur. Justinus 7. 10. Si quid in Cresum crudelius consuluisset. Apuleius 1. Metamorph. benignius in quem consule.

re.

re Livius lib viii. Vultis crudeliter consulere in deditos vicosque?

Continens continuum. Cæsar. lib. vii. belli Gall.
Continenti labore omnia hec superarunt. Vellejus
2, 109, 5. Continentes Herciniæ sylve. Sic terra di-
citur continens, quasi continuum & solidum so-
lum, terra firma.

Convaluisse famam mortis sue. Convaluisse pro-
certam ratam apud barbaros, & confirmatam esse
vid. Curtii verba sequentia 9, 6, 1. Sic in reg. jur. 29.
Quod initio vitiosum est, non potest tractu temporis
convalescere, i. e. quod ab initio non valet, postea
non confirmatur. Lucretius lib. iv.

Ægrotat fama vacillans.

Ibi Gisanus in Indice: *Ægrotat fama tralatè, ut*
Græci vorēiv.

Curare corpora non solum pro necessario cibo ac
potu reficere accipitur, sed etiam pro lavare, unge-
re, comere. Servius ad illud Virgilii iv. Georg. Tum
corpora curant sic observat: Curare corpus, si de
hominiibus dicimus, & de cibo & lavacro intelligi-
mus, vel alterutro. Eginhartus in vita Caroli ma-
gai: Corpus Caroli more solenni lotum & cura-
tum. Alibi curare pro mederi. Et si verbum cu-
randi in l. 44. de Verb. signif. accipi interpretes
volunt, quod tamen mihi non videtur: quum
*medicamenta *victus* nomine propriè non accipi-*
antur.

D.

Destinare pro designare. Noster lib. iv. *Muris*
polentam destinasset. Olim hic designasset legen-
dum existimabam; sed nunc antepono cum Geb-
*hardo & Gronovio *Viris Clarissimis*, τὸ destinasset.*
vid. Gronov. in erudito opere Observat. lib. 2.
cap 8. ubi ostendit urbis future muros polenta desti-
nasset (sic enim legit) idem esse quod polenta si-

gnas̄set circuitum futurorum murorum, idque alio-
rum authorum similibus locis probat.

Devotis capitibus, morti destinatis capitibus. Horatius lib. 4. od. 14. *Devota morti pectora*. Germanicus in Arat. phénom. *Devotus pene*. Augustus in oratione funebri Marcello nepoti dicta: *Marcellum immaturæ morti devotum*, apud Serv. ad 1 Aen.

Dignatio pro dignitate vel gratia. In l. 2. Sect. 16. de orig. jur. *Qui eorum maxima dignationis apud populum R. fuerunt* Conf. Bongars. ad lib. 28. Justi, 4. 10.

Dimache, in utrumque parati, vel pedites vel equites pugnare, unde *desultorii equites* dicuntur: quales laudat Cicones Homerus odyss. 9. Nostratis bus *Draguner*. Adi & hic Freinsheimii Commentarium 5, 13, 8.

Dona à nobis data sunt, ne Scytharum gentē igno-
res, *wgum boum, aratrum & sagitta*. Dudum hīc emendandum notavi: *Dona nobis data sunt*. Cœlo-
delapsa ac data fingeabant. Lege Herodot. 4. 5. &
Freinsheimii hīc Commentar. 7. 8. 17.

Doryphori, hastati vel hastas gerentes, erant sti-
patores vel satellites regis Persarum.

Duo millia crucibus affixi, est synthesis vel enal-
lage generis. Sic Livius lib. x. *Duo millia Etrusco-
rum cæsi*. lb. *Capita coniurationis virgus cæsi* ac secu-
ri percussi.

E.

Equitabilis, quidam Codices hic habent & quabi-
lis, perperam. Equitabilis hic *iπνικαλη*, locus
equitationi communis. cui opponitur inequitabi-
lis invius & impeditus.

Erubesceret fortuita. Quzdam editiones habent
erubesceret fortuna. Et illa lectio ferri potest, si el-
lipticè intelligas, pro *fortuna causa*, ut notat Vof-
fius

suis in de arte Grammat. lib de construct. cap. 27.
Everberare fluclus, & mare remis everberare. ver-
berando quasi repellere, eluctari & superare, sic,
Virgilius x. Aen.

It gravis Auletes centenaque arbore fluclus
Verberat assurgens.

Et xii. Aen. — Clypeumque everberat alis.

Seneca Medeà v. 335.

Bene dissepti sedera mundi
Traxit in unum Thessala pinus,
Iussitque pati verbera ponum.

Hic verbera sunt temorum ictus, ut interpretes
notant. Alibi dixit idein emoliri fretum, in Aga-
memn. v. 471. Plin. paneg. frangere fluclus, remis-
que transire obstantia freta. Livius lib. 17. Pervice-
runt remis. Ovidius Trist. 1. 9. evincere dixit.

Excernere, separare, feligere. Virgil.

Multo jam excretos prohibent à matribus hædos.

Excita sedibus suis moles, scite pro evocata & co-
acta multitudine. Manifesta imitatio Livii, lib. v.
Quia Etruriam omnem excitam sedibus magna mole
adesse Romani crediderant. Similem in modum
lib. 27. & 44. Velleius, Lucanus, ali⁹ sic quoque
loquuti.

Exoletus. Scortum masculum majoris ætatis
& emeriti stipendi. Seneca de prov. d. cap. 3.
Exoletus omnia pati doclus. vid. G. Voss. ad Velle-
ium p. 50.

F.

Falcati currus, horum usus hodie exolevit ob-
causas, quas leges apud Herman. Hagonem
lib. i. de in l. equi cap. uit.

Fauclarum imperium, quod ad tempis sub fide
vel fiducia restituendi conceditur. unde & apud
authorem hæc præcedunt verba: Reg. a temporis
gratia statuamus. Conf. Grotium in Florum spar-

P 6 sione

Sione ad l. à judice C. de judic. pag. 292.

Fontem aquam solis vocant. Cum Freinsheimio malim: fontem quem solis v. quod autem iste fons noctu fervidus, meridie calidus fuerit, naturæ mystæ per antiperistasis factum existimant. Conferantur versus Lucretii lib.vi. de hoc fonte Ammonis, lectu digni.

*Esse apud Ammonis fanum fons luce diurnâ
Frigidus, at calidus nocturno tempore fertur.
Hunc homines fontem nimis admirantur, & acri
Sole putant subter terras fervescere raptim,
Nox ubi terribili terras caligine texit.
Quod nimis à vera est longè ratione remotum:
Quippe ubi sol nudum contractans corpus aquai
Non quierit calidum superâ de reddere parte,
Cum superum lumen tanto fervore fruatur,
Qui queat h̄c subter tam crasso corpore terram
Percoquere humorem & calido sociare vaporis?
Præsertim cum vix possit per septa domorum
Insuare suum radiis ardentibus æstum.
Quæ ratio est igitur? nimis terra magis quod
Rara tenet circum hunc fontem, quam cetera tel-
lus;*

*Multaque sunt ignis prope semina corpus aquai.
Hinc ubi roriferis terram nox obruit umbris,
Exemplò subitus frigescit terra coitque.
Hac ratione fit, ut, tanquam compressa manu fit
Exprimat in fontem quæ semina cunq; habet ignis,
Quæ calidum faciunt laticis taclum atq; saporem.
Inde ubi sol radiis terram dimovit oboreus,
Et rarefecit calido miscente vapore;
Rursus in antiquas redeunt primordia sedes
Ignis, & in terram cedit calor omnis aquai:
Frigidus hanc ob rem fit fons in luce diurna.
Fortunam solus omnium mortalium in potestate
habuit. Hoc capiendum de obsequio fortunæ semi-
per*

per Alexandro promptæ , nunquam adversantis , Boecl. Indic. Vellejan in *Fortuna*. Sed quod Catō Vellejo 2, 35, 2. fortunam semper in potestate habuisse dicitur, notat in Catone aquabilem utriusque fortunæ moderationem. id. ib. Quod autem in l. qui testamentum 27. de prob. Scævola ait : *Omnem fortunam in sinu meo habui, non eo solum sensu, quo in potestate habere dicimur, intelligendum, sed ut occultam & sibi soli creditam rem ostenderet, velut in sinu gaudere dicimus;* ut notat Alciat. lib. iv. de verb. signif. pag. 102. Cornel. Nepos in Timotheo : *Et ut in sua manu esset fortuna, quò contendere, pervenit.*

Fremitus undique indignantium querentiumqne Colerus in Notis ad Valer. Maxim. lib. 6. cap. 2. *Populus*, inquit, in concione fremere dicitur, quoties aliquid non approbat. Imò etiam fremere dicitur, quando aliquid approbat. Utroque enim modo accipitur ab authoribus. Unde addit Curtius : *qualis (fremitus) solet esse multitudinis maximè militaris, ubi aut studio agitur aut ira.* Et Virgil. Æn. 5.

Tum plausu freniuitq; virūm studiisq; faventum Consonat omne nemus.

Livius lib vi. Se vero bene sperare partes & de bello & de pace universaque repub. electio gaudio fremunt. Et Virgil. viii. Æneid. circa finem :

Letitia, Ludisque via plausuque fremebant.

Furto non prælio opus esse ut fures nocte plerumque & tenebris ad furandum uti solent, ita clandestinam & nocturnam hostium invasionem scitè furto comparat: qualem etiam Xenophon. lib. iv. de Exped. Cyri p. m. 334. πλευρὴ vocat. Et Tacitus Agricola: *Unam legionem furto noctis aggressus, cui opponitur apertè vel luce pugnare.* Ovid. 13. Metamorph. fab. 1.

— *Furtis incantum decipit hostem :
Luce nihil gestum est.*

Virgilius x Aen. de Mezentio :

— *Haud furto melior, sed fortibus armis.*

Claudianus Paneg. de vi. Consul Honor.

Manifestaque prælia furtus.

G.

Gordius nodus pro re inexplicabili aut difficile. Cicero lib 8. ep. 11. Incideramus in difficultem nodum. Livius lib. XL. Nodum erroris exsolvere. Seneca c. x. de tranq. At in aliquod genus vita difficile incidisti, et tibi ignorantia vel publica fortuna vel privata laqueum impedit, quem nec solvere possis nec abrumpere. Vid. Erasmi Adag. Nodus Gordius. Item: Nodum solvere.

H.

Hammon vel Ammon Jupiter, non ab æmulo arena, quod in arenoso Libyæ loco colebatur, ita dictus est, ut Græci volebant, sed à Chamo vel Hammo filio Noæ, qui migrans in Africam, istius regni primus conditor (unde & regio Chami Ægyptus à Davide Psal. 106. vers. 22. dicitur) pro Deo deinceps à gente superstitiosa cultus est. Quod autem arietis cornua ipsi attributa. hoc quidam ab involutis oraculi ejus responsis, quidam à potentia ejus deducunt. alii inde, quod antequam inter deos relatus, in bello, loco galeæ cornua arietis usurparit. Alii splendorem representasse volunt, ut cornua Mosis, velut vulgo loquuntur; alii, ut ostenderetur Noæ esse filius qui primum & alterum mundum vidit. Arnobius lib. vi. hoc lasciviaz artificium mouerat. Alii, quod locus in quo erat templum Ammonis creditur arietis indicio patuisse primis incolis. Adeantur Vossius lib. 1. c. 32. lib. 2. cap. 11. de orig. & progressu idolola Bocchart. Geograph. sac. part. I. lib. I. cap. I. p. 7, 8, 9. lib.

lib. iv. cap. 30. Freinshem in Curt. 4 7, 5. 21. 23.
 Paschalius de Coronis lib. 10. c 4. Anselmus Boetius de Lapid. & gemm. lib. 2. cap. 246. Alexander
 verò qui se Jovis filium iactabat, in nummis cor-
 niger ad imitationem patris appetit.

Harmamaxæ, lecticæ aut carruchæ muliebres.
 vid. Brisson. lib. 2. de regno & ritibus. Peſl. Freins-
 hem. ad Curt. 3, 3. 23.

Horti pensiles. Eos Sirabo lib. xvi. Geograph.
 prolixè describit. Quamvis autem Diodorus Si-
 culus noret, regem *χαῖρις γυναικος πελλαζῆς*, in
 gratiam pallacæ aut pellicis, quæ erat loco conju-
 gis, aut concubina, exstruxisse; tamen Berosus
 apud Josephum author, ut videtur, verior est, [&
 eo respexisse videtur Curtius] Nabuchodonosa-
 rem in gratiam conjugis sue, que in Montanis
 Mediaz educata, sylvis in edito sitis delectabatur,
 exstruxisse. Conferatur Cunxus l.b. 1. de repub.
 Hebr. cap. xv.

I.

Aclura, jactus mercium. Ita Actor. 27. v. 18. &
 in 12. Sect. 2. & 1. 4. ad legem Rhodiam de jactu
 accipitur. Inde illa dictio *aclura* n. facere. Erasmus
 in colloq. in Naufragio: *Proveclla junct in mare plu-*
rima vasa plena preciosis mercibus. hoc verè erat ja-
cluram facere.

Iclus fortunæ. Elegans translatio ab ictu gladia-
 torum. Sic Lucanus l.b. v. de Pompejo M.
 ... *Dubium irrepidumque ad pælia Magne*
Te quoque fecit amor, quod nolles stare sub iclus
Fortunæ.

Et Ovidius 2. de ronto El. 7.

Sic ego continui fortunæ vel ineror iclus.

Seneca ep. xxx. *Et si tunc iclus omnis iclus excipiat.*
 Quintilian. dec. 20. 11. *Sub it fo' tunc minantis*
icit stare securum. Claudianus de bello Gildon.

... *Dubio*

— Dubio stabant Romana sub iclu.

Ignis sacer & aeternus Persarum, sacer, quod sacrificiis destinatus: aeternus, quod nunquam extinctus, nisi cum morte regis.

Immortales, quod in demortuorum aut è militia dimissorum locum subinde alii sufficerentur, integro semper manente numero, ut Brissonius ex Herodoio notat.

*Imperare naves. Non est, quod hoc novè dictum putet Erasmus in Indice Curtiano: quum Cornel. Nepos in Conone, Tullius Verrinà quinta & alii authores eadem formulâ sint usi. Est autem rotundius, quam si dicas *jubere parari vel expediri naves*. Frequens etiam authoribus, frumentum, obfides, pecuniam, milites, tributa imperare. Apud Varronem lib. iv. de lingua Lat. Tributum diclum à tribubus, quod ea pecunia, que à populo imperata erat, tributum à singulis pro portione census exigeabatur. numquid legendum? que populo imperata erat.*

In Ciliciam fore, pro venturum in C. vid. Berneger. ad Suetonii Augustum cap. xvi. Vossius in arte Gramm. lib. de construct cap. lxv. plura hujusmodi formularum exempla collegit.

In consilio habere, & alibi considerare, estimare. adi Freinshemii Indicem in Consilium.

Indi menses in quinos denos descripserunt dies, &c. De hac ratione Scaliger l 2. de emendat temp. p.m 118. ita: Sanè verum est breviores menses esse quam aliorum, cum quinus den's tantum diebus constent. Sed quomodo à luna corniculata, si non etiam à plenilunio alternatim? & si à plenilunio quomodo constant ea, que dicit, non ab eo tempore putari, cum implevit orbem sidus, quid enim aliud est quam à plenilunio? Rursus si quini deni dies mensi attribuantur, quomodo constanter servabitur ille numerus, ut tandem

tandem rationes lunæ non labascant, si quidem lunares menses alternis pleni & cavi? De his rebus ita temere etiam doctissimi veterum pronunciare solent. Si igitur semper a luna corniculata, ergo menses non quinis denis diebus, ut perperam scribit autor alioquin facundissimus (Curtius) sed tricensis & undicicensis alternatis constabant.

Initia Samothracum erant certæ cæremoniæ mysteriorum vel sacerorum istius populi, quibus initiantur admittendi in eorum communionem. Vide Scaliger. Animadvers. ad Euseb. pag. 197. & Freinshem. Ind. Curt. in Inire bellum & in Samothracum initia.

Inst. nclus, ab solutè pro instinctu divino, vel potius dæmonis, quia erat Pythia, de qua ibi loquitur Curtius. Lucanus lib. v. in alio argumento:

Instinctam sacro mentem testata furore.

Intra verba peccare. verbis solis delinquere, ad rem ea non conferre. ut loquitur Terentius Eu-nuch. a 4. sc. 6. Tacitus 1 Hist. Non ultra verba ac voce errare. Celsus de re med. 3, 18. Intra verba decipiunt.

In veterare peregrinam novitatem, quasi veteram & consuetam reddere. Glossæ Philoxeni: παλαιός, vetero, in vetero. facile patet, legendum esse: παλιόν, vetero, in vetero. Aliquando etiam pro antiquare, abrogare accipitur, ut Heb. 8. v. 13. ubi sic vulgata versio: Duxendo novum veteravit prius.

Invocare, in testimonium vocare vel advocate, aut simpliciter vocare, per enallagen Sallust ep. 1. de rep. ord. Neque quisquam te ad crudeles poenæ aut acerba judicia invocat. Tacitus 2. Annal. Invocare leges. invocare arma. In l. 23 quod met. caus. invocare jus publicum.

Legere

L.

L Egere terram, prope terram aut litus navigare,
nec alto se committere. Inde translatio ad me-
dioris status tanquam tutioris electionem, & al-
tiorum fugam, authoribus usitata. Virg Georg. 2.
ad Mæcenatem :

— Ades & primi lege litoris oram.

Servius ita interpretatur : Fave minora scribenti.
Illud Maronis Æneid.

Litus ama, et lervas stringat sine palmula cautes.

Altum ali teneant;

sic expressit Seneca Tragicus in Agamemnone :

Felix mediae

Quis quis turbe sorte quietus,

Aura stringit litera ruta,

Timidusque mari credere cymbam

Remo terras propiore legit.

Idem in Tragoed. Hercule Oetæo, v. 694. & seq.
Seneca philosophus ep 19. Hic te exitus manet,
nisi terram legas. Horatius lib. 2. Od. x.

Rectius vives, Licini, neque altum

Semper urgendo, neque dum procellas

Cautus horrescis, nimium premendo

Litus inniquum.

Propertius 3. 3.

Alter remus aquas, alter tibi radat arenas.

Tutus eris.

Et Cato :

Quo potes id tenta nam litus carpere remis

Tuus est multò, quam velum tendere in altum.

Liquidum, certum, clarum, compertum. Fama
ad liquidum non perducitur ib. Ita Quintilianus
Orat. instit. 1. 5 c. 14. Ad liquidum confessumq; per-
ducunt. Vellejus lib 1. Nequeo temperare mib; quin
rem sepe agitatam an m; meo neque ad liquidum ra-
tione perductam signem stylo. Seneca epist. 71. dixit

ad

ad liquidum redigere. quod etiam de rationibus bene confectis aut purgatis usurpari solet. In lib. 1. Cod. si secundo nups. mul. *Ad liquidum deducta ratione, omnia restituat.*

Ludibriū, vis aut in uria illata corpori femineo, vel stuprum. alibi etiam *contumelā* dicitur, ut Terentio Phorm. a. 5. sc. 7. imitatione Græcorum, qui *ιερείς & ιερέσις* eodem sensu dicunt.

Ludibrium oculorum alibi *alio sensu*, ut facile liquet, dicitur.

Lunamque deficere, quum aut terram subiret aut sole premeretur. Hinc Alexander, teste Arriano, 3, 2, 4. *Lunæ, Soli & Terræ* fecit, ut omnes placatum iret, qui auctores istius deliquii fuisse videbentur.

Lux naturale solatum eleganter dicitur. Augustinus serm. 1. v. de verbis Domini Lunam noctis solatum simili elegancia vocat.

Lymphati trepidare cœperunt, quædam editiones habent *lymphari, t. c. lymphati* scimus esse in furorem agi. vid. cl. Buchner. in Prudentii hymnum de Natali Christi pag. 111 112.

M.

Major patria, Tyrus dicitur major patria Carthaginis, quod Carthaginem Tyrii condiderunt. unde Tyrios à Carthaginensibus parentum loco cultos ait Curtius. Et Livius lib. xxxiiii. Annibal prospéro excursu Tyrum pervenit, exceptisque à conditoribus, ut altera patria.

Manus elephanti pro proboscide. Ratio translationis apud Galenum initio libri postremi de usu patrum. *Elephas extrema proboscide tanquam manus omnia contractat* (*τάχα μοταχειζεται*) res acceptas involvens ea parte, etiam minima era, qua solet fessoribus suis porrigere. Non est ergo quod manum

num in elephanto miretur Glareanus. Ita Cassiodorus x. Var. 30. Veget. de re milit. 3. 24. usurparunt, quæ loca jam notavit Freinshemius in Indice Curtiano.

Manus ferreæ instrumenta quibus in pugna apprehenduntur naves hostium, à forma aut usu sic dictæ: quod manuum furgantur munere. vide Gisanii Indic. Lucret. in Manus dextræ, & Freinshemii Notas in Florum 2, 2, 9, x. ubi in l. 12. Sect. 21. de instruct. leg. pro arpagon & amas emendata, ex hamis. Vocem tamen amas aut hamas ferri posse, innuunt loca parallela Sect. 18. d. 1. & l. 3. Sect. 3. de officio præfetti vigil. præsertim quod hamæ referrentur inter instrumenta comprimento igni idonea. Plinius lib. x. ep. st. 42. ad Trajanum.

Marsyas amnis, fabulosis Grecorum carminibus inclitus. Fabulantur Marsyam Hyagnidis tibicinis filium à Minerva projectas tibias invenisse, & ad lacum prope Celenas cum Apolline canu certasse, sed ab eo vixum, exuviis corporis nudatum, in sui nominis flumen mutatum esse. lege Ovid. l. 6. Metamorph. fab. 5. & alios. Quod autem addit Curtius, hunc fluvium cum extra muros fluit, Lyceum appellari, fit ex concurso eius cum Lyco fl. unde nomen trahit. Strabo lib. v. Liv. lib. 38. Plin. lib. 5 cap. 29.

Meron incola appellant. unęgę Græcis est femur. inde Græci mentiend: trax̄ēre licentiam, Jovis femore vel semine Liberum esse celatum.

Mithras sol Persarum V. Indic. Freinshem.

Moliri, magno cum conatu aliquid movere. vid. Barth lib. xii. Adv. c. 10.

Murices ferrei, alias tribuli. qui in quaecunq; devolvantur partem, aculeos pedibus transuentum infestos protendunt minanturque.

Navigia

X.

Navigia redimita coronis, in victoriz signum.
Q. Calaber lib. xiv. de Gracis Troja rede-
untibus:

Kritik. 4. v. 25

Et Propertius lib. 3 eleg. 13

Ecce coronata p^rrum tetigere carine.

Nihil habenti nihil defuit. Hoc est, licet parum
habuerim vel nihil, tamen honeste victum quæ-
renti necessaria non defuerunt. vid. Auson. Pomp.
diff. verb. lib. 3. in v. Mendicus, ubi Aristophanis
versus in hanc sententiam adfert: Sic apud Seren-
tium Gnatho: Omnia habeo neque quicquam ha-
beo: nihil cum est, nihil defit tamen.

Nivis insolitus rigor multorum adusit pedes, mul-
torum oculis perniciabilis fuit. Frigoris & nivis ri-
gorem urere liquet. Q. Serenus Sammonicus:

Illa quoque usq^e a putas, quæ sunt n. relata rigori;
nempe cum circumstendo membra, obnittitur
suo contrario & colorem constringit. Aristot. 4.
Meteorolog. cap. 5. Oculis autem nix pernici-
bilis est, dum fulgor nivis à sole splendescens
repercussu suo visum offendit. Jil. Cæs. Scaliger
exerc. 73. Ledunt rerum candidarum species visum,
propterea quod multa cum luce visui offeruntur, pre-
sertim repentina illata luce iis, qui dū in tenebris
commorati sunt.

Nomina verius quam auxilia 96. nihil preter no-
mina adferre, qui numero magis quam robore aut
virtute pollent, nomina solum esse, vel nihil præ-
ter nomina adferre scitè dicantur authoribus. Li-
vius lib. 7. Campani magis nomen ad præsidium so-
ciorum, quam vires cum attulissent, fluentes luxu.
Synesius epist. 1 xxvi 111. milites imbelles & vugla,
nomina vocat. Civilis ad Batavos l. 4. Hist. Taciti.
Attollerent tantum oculos & inania legionum nomi-

*na ne pavescerent. Id. ib. Muciani & Domitianis
rana sine viribus nomina.*

O.

Occurrere liberis. liberorum licentia se oppo-
nere eosque castigare. Ita Propertius lib. 1.
cl. 20.

*Sæpe imprudenti fortuna occursit amanti.
i. e. adversa venit.*

Offerre se, pro objicere, opponere, vel inferre se.
Curt. lib. 8. 2, 27. *Cui quisquis semet offerret, in suum
caput alienam cladem esse versurum.* Tacitus Hist. 2.
14, 6. *Trevirorum turma obtulere se hosti incaute.*

Onerati promissis. Ita Sallustius belli Jugurth.
c. 12. *Ministrum oblatum promissu onerat.* Livius
lib. 35. *Collaudatum eum consul spe præriorum one-
rat.* Eadem formula Tacitus 1. & 4. Annal. & 1.
Hist. usus. Verbum autem onerare & cumulum
promissorum & obligationem ejus cui promissa
facta signat.

Optimus lib. x. Et qui est optimus. Berneggerus
in accuratis in Justinum Notis 12, 15, 8. Optimum
pro fortissimo accipit, quem vide.

P.

Patrium carmen πατριαρχῶν, à majoribus
acceptum. Sic Propertius lib. 4. cl. 1.

Nil patrium nisi nomen habet Romanus alumnus.

Patiens navium, navigabilis. Plinius lib. 5. ep. 6.
lib. 8. ep. 8. *Flumen navium patiens.* Et Tacitus 4.
Hist. Noster lib. v. *solum patiens terræ.* lib. 9. *navis
impatiens gubernaculi,* lib. x. *Vngula patiens veneni
quæ veneno non dirumpitur.*

*Permittere, dedere, quod frequens est aliis
authoribus. alibi pro committere author noster
usu: pat,*

*Peti cælum vanis cogitationibus metonym. pro
peti cœlestes honores.* Lib. 8, 5, 5. noster: quod
olim

*olim prava mente conceperat, tunc esse maturum,
quonam modo cœlestes honores usurparet. Sic Horatius lib. i. Od. 3.*

Cœlum ipsum petimus stultitia.

Puſſimi. Licit Tullius in Antonio circa finem Philippicæ xiiii. hoc ut parum Latinum damna-
rit, tamen postea usus Latina civitate donavit: quum præter Currium eo sint usi Seneca Rhetor.
Florus, Fabius, alii. Vide Voss. art. Gramm. lib. 2.
de Analogia cap. 27. Marcianus Ic. in l. 48. Sect. 1.
de hær. inst. *Filius meus impiissimus, male de me
meritus.*

Populantium aquam terramque Isae. Vossius in Notis ad Justinum lib. 2. malè pro *populantium* re-
poni *poscentium* vel *postulantium* obſeruat: neque enim coherere cum ſequentibus: *ut neque fon-
tium haustum neque ſolitos cibos relinquerent.* Sed adi commentarium Joh. Freinshemii in Curt. 3.
16, 8. qui *postulantum* pafert, & authorem ad Persicum morem de deditio-
nis signis, quæ erant, ut aquam & terram peterent, respicere, ostendit.

*Precarium regnum, quod ex authoritate & arbi-
trio aliorum pendet. precario imperatorem, regem
eſſe alibi.*

Principi ſuo lib. x. Innuit hic author Principem Vespasianum, ſub quo vixiſſe Curtium magni viri Rutgerius lib. 1. Var. lect. cap. 19. & Vossius lib. 1.
de Historicis Latinis cap. xxiiii. luculentis argu-
mentis offenduerunt. Quæ firmant iſta quoque Plini lib. 11. Nat. Histor. cap. viii. Vespasianum ſeſſu rebus ſubveniſſe. Curtius: *tempeſtatem ſubita
ſereneſtate diſcuſſiſſe*, ait. Et quod Curtius d. lib. x.
ſub laudato Principi non ſolum reviſcere ſed &
florere imperium, & lib. iv. longam pacem cunclia re-
ſovore ſcribit; hoc Plinius de Vespasiani tempore
exprefſit hiſ verbis lib. 11. cap. XLVI. *Pace tam ſe-
ſia,*

sta, tam gaudente proventu rerum artiumq; Principe.
quam Curtius d. lib. x. etiam publicam felicitatem
nuncupat. Conferatur Fre nshemius proleg. in
Curt. cap. 1. & commentar. lib. 10, 9, 3.

Pronunciare iter non solum aliquoties dixit au-
thor, sed & pronunciare stativa, quod fiebat publicè
per tubicinem, & pericam erectam supra præto-
rium, noctu ignem; interdiu fumum, præferen-
tem, ut undique conspici posset, & sic jubebantur
milites novæ se expeditioni accingere atque mo-
vere castra. *Curt 5,2,7. Lips. de mil. R. 4,12.*

Q.

*Q*uartis castris, id est quarta statione vel mansi-
one: in itinere enim quotidie castra faciebant.
vid *Ciaccon. in Casarem. Alibi undecimis, quartis*
decimis castris, &c.

R.

Repens consternatio, repentina c. Cicero lib. 3.
Tusc. qu. Hostium repens adrentus.

Reprehensos ex fuga, retractos ex fuga. Plautus
Trinumm. 3. 1. Ille reprehendit hunc priorem pal-
lio. Cicero pro Flacco: Reprehendit testem, quo no-
luit, abduxit. Caesar lib. 1. bell. civ. Reducitur ad
eum, reprehensus ex itinere. Hotomannus probat
veteris codicis lectionem, reprehensus ex itinere
vel in itinere. Sed reprehensus ex itinere rectius vi-
detur. Firmant antecedentia reducitur ad eum.
Confer Bernegger. in Justinum 38,9 8. Taubman.
in Plauti Epidic. a. 1, sc. 1.

Representare consilium, supplicium exequi, ma-
turatare, in opus & effectum adducere, interprete
Gronovio in de Sestert. & pecun. vet. lib. 1. in fin.
cap. vi.

Rubrum mare, non à colore maris, nec ab Ery-
thro rege dictum, ut vult Curtius; nisi per Ery-
thrum rufus, ut notio vocis signat, intelligatur,
qui

qui fuit Edom vel Esau, à quo nomen inditum
Edomæis rubri maris accolis. Edum enim, qui
aliás Esau, lingua Hebræa rubrum signat. vid. Voss.
lib. 1. de idolatr. gent. cap. 34. Beccmann. Orig. in
v. Erythræum & alios.

S.

Sagittare. Raderus in Prolus. ad Curt. cap. 11.
Sagittare quis præter Curtium et Justinum lib. 41.
nsurpet, nescio : nisi recentiores velut in testes adduce-
re. Usi eo quoque Vegetius lib. 3. cap. 9. Solinus
cap. 21. & 61. Quanquam verò non optimè notz
verbum. tamen nec improbz prorsus. Voss. l. b. 1.
de vit. serm. cap. 23. lib. 4. cap. 23. usitatus rameū
fagitta petere ferire.

Sancte habere virginem pro innoxie & castè ha-
bere. Ita Quintilianus declam. 3. Captivi Sancte
habebantur. Lactantius lib. vi. cap. 14. Sancte
videre mulierem alienam.

Segnes aut aliqua membrorum parte inutiles.
Lege, ut Modius, jamdudum emendavit, **insignes**
aut aliqua. m. p. 1. Insignes i. e. notabiles. Con-
fer Freinshemium in Curt. 9, 1, 25. & Gronovium
in Statuum cap. LVI. pag. 369

Simpliciter, a dōlos, bono fide; ut in l. 3. Sect. 1.
de testib. & apud Martialem 3, 53. capitul.

Soli equus. Soli, quem Persi pro Deo colebant,
sacer. Hæc fœda supersticio, in qua creatura p. o
creatore culta, etiam invaluit olim apud Judæos,
ut colligere est ex 2 Reg. 23. v. 11, 12. Josias Rex
pius abrogavit. In Regno Peruano Soli quoque
templa dicata, & in iis ducentæ ſepe virgines, ē
quibus si qua corpus polluifet, morte luebat (ut
apud Romanos Vestales virgines) ni si tamen ē
Sole ſe concepiffe sancte adjurasset. **Liftius de Ve-**
ſta & Vestalib. cap. ult. Vide gentis credulam &
ſolidam superstitionem.

Q

Spiritum

Spiritus meus ex te semper quidam pendit, sed nunc vero (arbitror) sacro et venerabili ore trahitur. Emendatio Acidalii, quam & hic sequitur Freinshemius, vera: *nunc verè ab isto sacro e. v. o. t.* Id enim dicit, semper quidem suam vitam in regis salute positam fuisse. iam autem demum verè, id est, unice & proprie: ita ut isto sacro ore Alexandri, non magis regis, quam Philosophi, spiritus & vita trahatur: qua clausa, tam ipsi, quam reginecessariò moriendum erit.

Suam naturam fortuna corrumpt. id est illam sive illius hominis naturam, qui fortunam nimis obsequientem & benignam experitur; quem, crebro rem ei ex animi sententia expediendo, suum fecit, ut doctè interpretatur amicissimus mihi Gronovius ad Statii lib. v. silv. 1. cap. 48. & similibus Statii, Ovidii, Flori locis firmat.

Subducitur ab immortalitate. Locus integer ita habet: *Nihil aliud ex eo supereft, quam quod semper ab immortalitate subducitur.* Freinshemius legendum putat immortalitati subducitur, quia mors & sepulchrum istud sibi vindicat. nisi author fortè intelligat nomen & gloriam, quæ exempta dicuntur morti, & quasi fato subducta ab immortalitate. Unde statim addit: *corpori nominique quam primum iusta solvamus.* Hinc suspicabar aliquando, legendum, quam quod semper ipsi immortalati s. vel. q. s. ab immortalitate morti s. Pedo Albinovamus in eleg. ad Liviam:

Facta ducis vivent, operosaque gloria rerum.

Hec manet, hæc aridos effugit una rugos.

Super armamentarium positus, i. e. armamentario præpositus, notante Vorstio ad fin. Diatrib. de Lat. susp.

Suspenderat exspectationem sui Legendum emendatione Acidalii: Audientes suspenderat exspectatione

Elatione sui. Ita enim Curtius 6, 7, 4. Suspensum exspectatione. & 9, 7, 20. Ea ipja res omnium animos exspectatione suspenderat. & Plinius lib. 2. ep. ult. suspenderat exspectatione i. e. cā anxios vel dubios tenuerat. Macrobius 1. Saturnal. xi. Patres in ansipiti deliberatione suspenſi.

Siri Bactrianorum conditoria frumenti.

T.

Teemporaria ingenia, subita, calida, levia & quæ à temporum mutatione pendent. Lipsius Politic. 3 10 55. ita explicat. Seneca ep. 9. Tempora na amicitia.

Temporum homo, qui animum à fortunæ eventu suspensum gerit, qui ad temporum varietatem se componit & mutat. vid. Gronov. lib. 1. Observ. cap. xxiv.

V.

Vehiculis inter se junctis, in orbem connexis, hodie Carraginem, Germ. Wagenburg vocant. Vid. hic Not. Politic.

Vestigia fugæ spargere, non certam tenere fugam, sed variam, ne quis assequi facile possit. Livius lib. 1x. Vestigia in omnes æquæ ferentia partes, ut in dilapsis. Lucanus lib. 8.

Inculta fugæ vestigia turbat,

Implicitasque errore vias.

Vigilia terria. Judici veteres, dum penes ipsos ius armorum fuit, noctem in tres vigilias dividunt, Romani & Græci in quaternas, & singulas trium horarum. Grotius ad Matth. cap. 14. Heinrichus Exercit. sacr. lib. 13. in fin. cap. 2. Lips. de mil. Rom.

Vilitas sui contemptus vitæ vel sui. vid. Freinsheimii Ind in Vilis. Et alibi habetur: Vulgata corporis vilitas. Vulgare corpus, patet hic esse prosti- tuere quod est meretricis, quæ inde vulgaris

Afranio dicta. Agellius Noctium Attic. 6, 7. Acca
Laurentia corpus in vulgo dabant.

Ultima pati vel experiri pro extrema aut gravissima, periculosisima experiri. Sic Livius lib. 24. Ut traducise in Locros paterentur, nec ultima experiri vellent. Alibi noster ultimum scelus ut facinus pro extremo & detestabili. Ultimum supplicium pro gravi & capitali. Ultimæ terræ, remotissimæ. Velut apud Virgil. Ultima Thyle. Livius lib. 21. Devehendum in ultimas maris terrarumque oras. Plautus Mostel. 4. 3. In terras solas orasque ultimas sum circumvectus. Cicero lib. ix. fam. ep. 15. A regibus ultimis allatas esse literas, pro regibus remotissimis, vel longè dissitis eorum regais.

INDEX

IN Q. CURTIUM.

A.

- A** Bisares rex Alexan- Alexander M. sue dem-
dro se permittit. 271 pium gloriae existima-
bat, quicquid esse sibi
aliene. 147. quem ar-
ma Persarum non fre-
gerant, in peregrinos
mores abeuntem vitas
vicerunt. ibid. super
uxoris Darii morte cre-
bros edidit genitus.
34. eamque honorifice
humavit. 85
- Abdolonymus Rex con-
stituitur. 53
- Abulises Susa prefellus. 115
- Acesines fluvius. 250,
281, 282
- Achilles; è quo Alexan- der genus dicit. 72
- Adulatio vatam. 76
- Egyptii Persarum opu- bus infensi. 72
- Agenor Tyrum & Sidonem condidit. 65
- Agidus, Lacedemoniorum regis, animi magnitudo, & mors. 146, 147
- Agu Argivus, pessimorum carminum post Chaerilum conditor. 239
- Agrammes, Pharrasiorum Rex. 275
- Alexandria, in Egypto condita. 77, 78. alia in radicibus Caucasi. 194, 302. alia in India. 295. alia ad Tarnam. 302
- Alexander, Philippi frater. I
- Alexander M. sue dem- pium gloriae existima- bat, quicquid esse sibi
aliene. 147. quem ar- ma Persarum non fre- gerant, in peregrinos
mores abeuntem vitas
vicerunt. ibid. super
uxoris Darii morte cre- bros edidit genitus.
34. eamque honorifice
humavit. 85
- Alexandri cognati omnes ab Antipatro interfecti. 333. corpus Alexandriā in Egypto translatum. ibid.
- Alexander sagitta iclus. 255. quo anno regni suis & atatus Asiam subegerit. 290. in obfida- ne Gazz sagitta vul- neratur, ejusque crus in obfidione Gazz saxo affligitur. 71, 72. Carthagini infensus. 307
- Alexandro Babylonia de- dictur III
- Alexandri ad Uxiorum urbem virtus. 118. & propter Syfigambis in- tercessiōrem clemen- sia.

INDEX

- sia. 119. ad Darium
 Itera. 67. duces vulne-
 rati. 107. in Macedo-
 nas missiōnem petentes
 indignatio. 311. ex ra-
 bies. 314. super Darii
 morte lacrymae. 144
Alexander pedes per ni-
 rem ex concretam gla-
 ciem dolabra iter sibi
 facit. 129. sarcinas pri-
 mum suas, deinde to-
 zius exercitus, incendi
 precipit. 160. à Tyro
 Arabiam petit. 39.
 semper bello quam post
 vitoriam clarior. 249
Alexandri triumphus ad
 imitationem Liberi Pa-
 trii. 254
Alexander, haud contentus
 mortali fastigio. Iovis
 filius credi volebat 73,
 77, 239
Alexandri in bendo con-
 tinentia mira. 200.
 ex intolerabilis cupiditi-
 as vini. 129, 130. in
 captivas continentia.
 45. 46. ingens mæror
 super morte Cliti. 228,
 229
Alexander à muliere at-
 tonita servatus. 249
Alexandri super Hepha-
 stionis morte dolor. 316.
- milites Babylonie cor-
 rupti. 113. dextrum
 femur leviter mucrone
 perstricatum. 41
Alexander Parmenionis
 occidendi negotium Po-
 lydamanti dat. 189
Alexandri legati à Ty-
 riis occisi. 57. exercitus
 pavor. 90. cervix à
 Memacenu saxo ita i-
 eta, ut oculis caligine
 offusa collaboretur, ne
 mentu quidem compos.
 206
Alexandro infidiae à suu
 parantur. 163, 177,
 242, 317
Alexandri ingressi amné
 Cydnum armis horrore
 subito rigore cuperunt.
 28. ex inde pia lamen-
 tatio. 29
Alexander, genus ab A-
 chille deducens, ob id
 eum, scenam de hoste ca-
 piendo, imitatus 72. re-
 bus à Philippo patre ge-
 sus detrahit 226. intra
 urbem Oxydracarum
 gravissime vulneratus.
 285, 286. quando re-
 gnum adeptus. 9
Alexandri in fallendo
 hoste dolus. 286. virtu-
 stionis morte dolor. 316.

I N D E X.

- meratio. 320, 321
 Alexander solus omnium
 mortalium fortunam in
 potestate habuit. 321
 Alexandri nominis terror.
 317
 Alexander vestem detra-
 hit, vorticibus feso sub-
 ducturus. 282. ad Ma-
 ragas è muro sagitta
 percussus. 255
 Alexandri in Porum re-
 gem liberalitas. 269.
 in Taxilem liberalitas.
 261
 Alexander jacere humili
 prostratos venerabundos
 patitur, ex Persica ve-
 ste utitur. 159
 Alexandri ad Arbellam
 dimicatur somnus. 94.
 ex exercitus. 95
 Alexander sagitta vulne-
 ratur. 204. ad fines
 Hyrcanie penetrat.
 152, 153
 Alexandri desiderium, ut
 Olympias mater im-
 mortalitati consecrare-
 sur. 291. in Gracos à
 Persis mutilatos benefi-
 centia. 126, 127. ad Amynatas Philopae ami-
 susidas Pyras clades.
 119, 120. Oceanum Ancyra urbs. 21
 visendi pervicaxe cupi Andromachi Syria prefe-
 do. 293. phalanx. 38.
- evellendi spiculi impos.
 286. de Philota quere-
 le. 165
 Alexander dux, ex idem
 miles 40, 41. quando
 natus. 3
 Alexandri super valetu-
 dine Ptolemei somnū.
 297. in Tyrius ira, ex
 expugnatio difficultis.
 64 65. morituri im-
 pia magnanimitas.
 318. regnum divisum.
 331, 332
 Alexandri militis virtus,
 ex mors. 258
 Amissas Megalopolita-
 nus. 323
 Ammonis satana Oracu-
 lum 73, 74. ex tem-
 plum. 74, 76. effigies.
 76
 Annus tranandi consilium
 novum. 200, 201
 Amphoterus, classis Ale-
 xandri praefectus. 79
 Amyntas Philippi pa-
 ter. 1
 Amyntas Praetor Alexan-
 dri, transfuga. 42. ejus
 mors. 55
 Amyntas Philopae ami-
 cus. 183
 Andromachi Syria prefe-
 do. 21
 Annona

I N D E X.

- Annonz in castris Alex-
 andri penuria. 97
Antigonus, Lydie Præ-
 tot. 55
Antipater, Macedonia
 præfetus. 55. in Alex-
 andrum conjurat. 242.
 Alexandrum veneno
 interficere statuit. 316.
 Macedonia regnum
 & Graciam invasit,
 ac omnes quicunque
 Alexandrum, etiam Arisba, Molosorum rex. 8
 longinqua cognatione,
 contingebant, interfecit. 333
**Antiphanes, scriba equi-
 sum.** 184
Aornon. petra. 256
**Apollinis simulacrum Pa-
 ni Syracusis Tyrum de-
 portarunt, ubi catenù
 vinculum. 62
**Aquila aurea, à Dario
 sacrificata.** 25
**Aquila super Alexandri
 caput volans.** 103
Arabiz fertilitas. 110
Arachosia. 192
Araxes amnis. 121, 194
**Arbella vicus, quem sua
 clade nobilem fecit Da-**
 mus. 133. olim Pli-
 rius. 31
**Arbores violare, apud In-
 dos capitale est.** 253
Aridas, Philippo geni-**
- tus, Alexandri frater. 324
Arimakes Sogdianus, an-
 Alexander volare possit
 interrogat. 218,
 se dedit. 221. cum
 suis cruci affigitur, Pe-
 tra urbe capta. 222
Ariobarzanes. 119. Stre-
 nuus milium præfetus
 sub Alexandro occidit. 124
Arisba, Molosorum rex. 8
**Aristander, expertissimus
 vates.** 57, 70, 93, 94
Aristomenes, præfetus
 classis Darii, supera-
 tur. 95
**Aristonicus, Methymneo-
 rum Tyrannus, fraude
 captus.** 68. necatus. 78
Aristonis insignis pugna.
 82
Armenie montes. 194
Arpalus. Vide Harpa-
 lio.
**Arسaces, Medie prefe-
 cillus.** 235
Arsanies, Cilicia Prætor.
**Asclepiodorus in Alexan-
 drum conjurat.** 242
**Aspastes, satrapes Carma-
 nie.**

I N D E X.

- nie. 303. interfici ius- Bactriana terra. 197
 sus. 364 Bactriana arx à Græciis
 Afraces, Darii pretor. 73 militibus, qui ab Alex-
 Atalo gravicrem immi- andro defecerant, oca-
 cum Alexander non cupata. 291, 292
 habuit. 171 Bactriani promptissimi.
Athenodorus Græcorum 69
 militum, qui ab Alex- Bactrianorum defectio.
 andro defecerunt, prin- 205
 eeps. 292. per Boxum Bactrus, amnis. 198
 in convivio occisus. Bagoas, spado, Alexan-
 292 drum obsequio corporis
Atheniensibus infestus A sibi devinxerat. 308.
 lexander. 310 hinc Orsinem insontem
Athenienses soli, ex Alex- ad supplicium rapit.
 andri edicto, exules non 309
 recipiunt. ibid. Bagophanes, arcus, & re-
Attinas, Alexandri pre- giae pecuniae, in Baby-
 fectus, cum trecentis e- lonia custos. 111
 quilibus occisus. 224 Balena monstrosa. 63
 B.
Babylonia Alexandro Barbarus quidam Darii
 deditur. 111. eius Barsine, pellax Alexan-
 conditrix. 112. muri dri. 323
 bitumine interliti. 111, Barzentes, defectionis A-
 112. descriptio. 112. rachosis autor, vincitus
 pons lapideus, inter mi- ad Alexandrum per-
 rabilia Orientis opera ductus. 261
 numeratus. 112. horti Batu. Vide Betis.
 pensiles. 113 Bazaria, rego. 224
Babylomorum turpis mi Belon strenuus miles, sed
 mores. 113, 114 rudu, in Philotam in-
 Bactra 67, 198. ultima vehuur. 177
Asia. 207 Balus Babyloniam condi-
 dit.

Q 5

INDEX.

- dit. 112 *Bucephalus equus* s. ne.
Bessus, Bactrianorū dux. minem preter Alexan.
 69, 74, 131 cum Næ- drum dorso insidere pa.
 barzane regem suum titur. 6, 157
Darium prodere cogi *Bucephalus urbs ab Ale-*
 tat. 133, 134, 135. *xandro condita.* 281
 quem vinciunt. 140.
 & confodiunt. 142.
Bactra petit. ibid sum-
 pta ueste regia, se Ar-
 texerxem appellari u-
 bet. 160
Bessi in Cobarem indigna-
 tio. 196
Bessus à Bactrianis mili-
 tibus desertus. 196. **Calisthenes ab Alexandro**
 à Spitamene vincius. 201, 202. ad Ale- vincius. 244
 xandrum perducitur. 202, 203
Bessi supplicium. 204 **Calisthenes mors, que sum-**
Betis, Gaxæ Prætor. 69. ci. apud Græcos A-
 ejus egregia virtus, &lexandro excitavit in-
 crudelissima mors. 72 vidiam 249
Bexira urbs. 255 **Canes venatici.** 274
Bion transfuga. 96 **Captivi Græci.** Vide Græ-
Bituminifons. 111 ci.
Byzantium urbs quando **Carihagini infensus Ale-**
 conduta. 6 **xander.** 307
Boxus Macerianus A-
 thenorum in convivio **Carthago à Tyriis condi-**
 occidit, mox ipse à mi- ta 57
 litibus Græcis interfe-
 elius. 292 **Carthaginenses Saturno,**
Branchidæ ad internecio- usque ad excidium ur-
 nem omnes cæsi. 202 **bus sua, ingenuum pue-**
 rum immolarunt. 62
Casuum mare, quod &
Hyrcanum, dulcissi- t. ris. 154
 Cassander venenum Ale-
 xandro dedit. 317
Castra Cyri, regio. 26
 Catenes,

I N D E X.

<i>Catenes, & eius sagittandi
peritia.</i>	203.	<i>ab Ale-
xandro deficiens, in pre-
lio occisus.</i>	233	<i>dicitur.</i>	256
<i>Caucasus Asiam perpetuo
jugo dividit.</i>	194	<i>Citus apud Granicum a-
minem nudo capite A-
lexandrum dimican-
tem clypeo suo texit, &
Rhosacis manū gladio
amputavit.</i>	225		
<i>Ceballinus Philote insidi-
as A'xandro paratas
detegit.</i>	164	<i>Citi cum Alexandro con-
tentio, & pertinacia.</i>			
<i>Chaldaei ratus Alexan-
drum monent, ne Ba-
bylonem. ingrediatur.</i>	317	<i>Citus ab Alexandro oc-
citus.</i>	226, 227		
<i>Cartasis, Scytharum regis
frater.</i>	207	<i>Cobares, magus.</i>	195.		
<i>Cedrosia, regio.</i>	303	<i>ad Alexandrum transfu-
git.</i>	196		
<i>Charles Atheniensis.</i>	69	<i>Cœle-Syria.</i>	67		
<i>Chari virtus, & mors.</i>	258	<i>Cenus sagittis prope occi-
sus.</i>	107, morbo extin-
ctus.		
<i>Chliarche.</i>	115	<i>Colonia Grecorum Cara-
bastra deductæ.</i>	291		
<i>Choaspis amnis aqua deli-
cata.</i>	116	<i>Cognati Regis, militum
genus apud Persas.</i>	25		
<i>Cherilus, pessimorum car-
minum conditor.</i>	239	<i>Conjuraciones.</i>	163, 164,		
<i>Chrysolaï Methymneorum
ducus mors.</i>	73, 79	<i>242, 317</i>			
<i>Cleander.</i>	60.	<i>Copbes, Artabax fili</i>	219		
<i>prætor re-
giss.</i>	189.	<i>Copide gladii.</i>	267		
<i>Parmenio-
nem jugulat.</i>	190	<i>Coryciun nemus.</i>	27.		
<i>Cleo, adulator.</i>	239	<i>Corvi, Bellicæ machine.</i>			
<i>Cleochares, Alexandri ad
Porum regem legatus.</i>		<i>Corvi in Gaza obsidione
augurium.</i>	70		
<i>Cleophas, Affacani, Ma-
zagarum regis, mater.</i>	261	<i>Corvi Alexandro duces
cum Armonem satan-</i>			
<i>Alexandro de-</i>		<i>nam peteret.</i>	74		
<i>Coffæ montes.</i>		<i>Crate-</i>	90		

I N D E X.

- Crassus, Alexandro ca-
 rus, Philote adversus.
 166. Oz' nem & Za-
 riaspem nobiles Persas
 defectionem molentes
 opprescit. 303 captivi. 43, 44, 45,
 46. Suscep depositi. 116.
 uxoris mors. 84 & hu-
 matio. 85. Ad Alexan-
 drum literæ. 66
- Crocodili. 250 Darius omnia auxilia Ba-
 byloniam contrahit. 79
- Cyarus, Persarum diade-
 ma. 25 Darii literæ, quibus Grecc
 milites solicitantur, ne
 Alexandrum interfici-
 ant. interceptæ. 84
- Cydaris amnis. 27, 28 Darius legatos ad Alex-
 andrum mittit. 86,
- Cypriorum reges à Dario
 ad Alexandrum defi-
 ciunt. 79 Darii ad Arbellam mil-
 sum numerus. 89, 90.
- Cyri castra, regio. 26. se-
 pulchrum. 308, 309 & fuga. 103, 104. fu-
 gientis preclare dictum
- Cyropolis. 206 105

D.

- D**ædala, in India re-
 gio. 254 Darius natura simplex et
 mitis. 34, 136. ser-
 rum suorum vincit
 captivus. 140. à suis
 confossum. 142
- Dahæ Alexandro se de-
 dunt. 224, 234 Darii morituri verba.
 143, 144
- Dahirum pernitas 210
- Damascenorum miserabi-
 lis fuga & captivitas.
- 47, 48 Darius, quomodo Rex
 Persarum factus. 151
- Darii armatorum nume-
 rus. 21, 22. somnium. Dataphernes, Spitamenis
 23, 24. agminis ordo. defectionis particeps,
 24, 25 Alexandro deditur.
- Darius invalidis quibus-
 dam militibus manus Democrates, Atheniensis,
 amputat. 35 gladio se transfigit. 156
- Darii acies. 37. fuga. 42. Demophoon rates. 284
 mater, conjux, liberi, Didymaon templum, vio-
 latum.

I N D E X.

latum.	202	Erimanthus, fluvius.	250
Dimachæ, equites.	141	Erythrae mari, non à colo-	
Dioxippus Atheniensis,		re, sed ab Erythro rege,	
pugil nobilis.	293	indictum nomen.	250,
à Macedonibus furti in-		306, 307	
simulatus, ignominia		Erythri Regis monumen-	
impatiens, ferrose in-		tum.	307
terit. 294		Eryx occisi caput atque	
Doryphori, Persaruni mi-	25	arma ad Alexandrum	
litates.		delata.	259
Drangarum bellicosa na-		Euclemon, unus Graco-	
tia.	163	rum captivorum.	125
Duellum,	293	Eudemus, dux Thracum.	
Dyardenes fluvius.	250		307
Dymnus insidias, Alexan-		Eudemus, Atheniensis	
dro paratas Nicomacho		exul.	22.
exoletō aperit.	163.	ejus inter-	
gladio se interimere	165	itus.	23
runt.		Evergetæ, qui ante A-	
		graspæ.	192
E.		Eurydices, Amyntæ uxori,	
Ebatana, caput Me-		Philippi matru, para-	
die.	131	ricidia.	1, 2
Epaminondas, strenuissi-		Eurylocho fratri conura-	
mus Thebanorum dux,		tionem detegit Epime-	
atque Philosophus pre-		nnes, ex ab eo in ella	
stantissimus.	1	manu in regiam trahi-	
Epimenes in Alexandrum		tur.	244 245
conjurat.	242.	Eurylochbi ob conjuratio-	
rationem detegit.	243	nem detectam premia.	
Equus Solus apud Persas.		244	
Erigyi cum Satibarzane	2425	Euryone. Philippi soror.	1
duellum.	198.	Excipinus.	216
mors.		Exules recipi iussit Ale-	
	233	xander.	310

I N D E X.

F.

- F** Alcate quadriga. 80. **Globares** Pasergadum A-
Fames & pestilenta lexandro tradit. 128
in exercitu Alexandri. **Gordium**, Mide civitas
302 regia, & Gordius no-
Fati inevitabilis sors. 308 dus. 20
Fons apud Ammoni tem Gordyæ montes. 83
plum mirabilis. 75 Gortua gentes. 90
Fons bitumen effundens. Græci captivi ad quatuor
III millia, quos Persa va-
Fons in tabernaculo Ale- riis suppliciorum modis
xandri subito conspe- affecerant. 124, 125
elus 218 Græcorum temporaria in-
Fortunæ ludibria. 105 genia. 67
Fortuna Alexandro in- Græcorum in mentiendo
dulgendo nunquam fa- licentia, in Jovis semo-
tigata. 233 re Liberum Patrem esse
celatum. 254

G.

- G** Ades Tyriorum colo- nia. 66

Gamaxus Rex exigua parti Indorum, ad Alexandum influs per- duclus. 261

Gangabe Persarum baju- li. 47

Gangaride, que natio. 275

Ganges, egregius fluvius. 249, 250 maximum totius India fluminum. 275

Gaza, urbs. 67. obside-

- Græcos exiles recipi Ale- xander iussit. 310

H.

- Hages**, Pori Regis fra- ter. 264
Halys. amnis. 87
Harpalus, Alexandrum fugendo, & Athenas petens. Athenis excede- re iubetur, & à Græ- cis militibus trucida- tur. 310

Hastanes ab Alexandre deficit,

INDEX.

deficit.	cyp	capitul. 2; 8	261	281	282
Hecatompylos.		149	Hynases	fluvius	274
Hectoris, Parmenionis
lii mors.		78	Hyrautes	fluvius.	272
Hellanice, Alexandri
trix. Cliti soror.		225	Hyrcaniam	Alexander
penetrat.	153
Henet, Veneti.		21	Hyrcanum,	vel Caspium
mare.	154
Hephaston, cui brachium
hasta iclum	107.	Ale-
xandro unice ac fratribus
loco dilectus, febrici-
tans moritur.	45	316.	I.
cui tanquam Heroi sa-
crificare jussit Alexan-
der.		317	Gnus apud Persas	zter-
nus	24
Herculi Tyrii urbem di-
caverant.		62	Immortales	milites apud
Perlas dicti	25
Hercules Tyrius.		79	Incestus	Nauranoru.	230
Herculis simulacrum, ma-
ximum bellatibus In-
dis incitamentum.		265	India	sapientes	252
Herculis scyphus.		317	Indiam	nives obruunt,
cum aliz terræ fervore
solu exstuant.	250
Hermolaus, puer nobilis,
apri causa in Alexan-
drum conurat.		242	Indus	fluvius.	249
Hipsidis mors.		211	Indorum	ritus.	251
Hispania, qua cyp Iberia.		307	Re-
gi magnificentia.	251.	Re-
Horitz.	301.	à Leonato
superati.	303	252.	252.
Horraz Macedonii, cyp		Dioxiopi Abenens
sis, singulare ceramien.	163	178	244
Horti pensiles.		293	Antipatii filius,	317	317
Hydaspis amnis.		260,	Alexandro vel enum
præfuit.	317	333
Jovis cultus.		Jovis	tem-
pla.	94.	

I N D E X.

pla.	20, 74	factus.	121
<i>Isthmiorum solenne ludicrum.</i>	67	<i>Lyncestes Alexander.</i> 183	
<i>Jumentorum carne vescuntur milites Alexandri.</i>	197	<i>Lysimachus, qui post Alexandrum regnavit, et feram eximia magnitudinis solus occidit, an ab Alexandro leoni obiectus.</i>	225
L.			

L Acedæmoniorum & Macedonum cruentum bellum. 145, 146
Lacedæmonii à Macedonibus fusi. 146
Lacedæmoniorum & Macedonum cætorum numerus. 147
Lacus falsus. 301
Lanificium apud Persas contumelijum. 117
Legati Alexandri à Tyrinoccisi. 57, 58
Leo magnitudinis rara, ab Alexandro uno vulnere occisus. 225
Leonidas, Parmenionis insimus; & ejus cohors. 191
Liber Pater in Jovis femore celatus. 254. ejus termini. 216. triumphum imitatur Alexander. 303, 304
Lignum igne duratum. 22
Lyrius, Alexandro via dux Persidem intranti

M Acedonum contre Darium acies. 26, 25. miseranda pænitentia. 315
Macedonibus, privilegii concessis, ignoscit Alexander. 316
Macedonum lex, qua cautum erat, ut propinquorum, qui Regi insidiati erant, cum ipsis necarentur. 178, 244. exercitus seditionis vocibus Alexandrum increpat. 283. lucius super morte Regis Alexandri. 318, 319. contentio, quis Alexandrum vulneratum ferre debeat. 204 sc̄t̄nm, ne Alexander solus veneretur. 225. à Spitamene edita cædes. 310, 211
Macedones, iure interficium Clitum, decernunt.

I N D E X.

- nunt. 230 nos honores Alexandre
Macedonum mos incipi- negasse. 319
talibus rebus. 169. al- *Magia, non ars, sed va-*
loquendi Regem. 279. *nissimi cuiusque ludi-*
sancissimum coen- *brum.* 195
tium pignus. 238. *cum Mallorum regio.* 282
Lacedæmonis cruen- *Maracanda, urbs.* 206.
tum bellum. 145, 146. *207, 216*
muris futurae urbis po- *Mardorum gens bellicosissi-*
lentam destinandi ri- *mima.* 129
tus. 78 *Mareotis palus.* 73
Macedones liberos adul- *Marginia urbs.* 218
bos Regibus tradebant. *Mar syas, fluvius.* 19
114. eorum munia. *Mazæus, Darii Praetor.* 30
241 Mazæus Babyloniam A-
Macedonum exercitus per *lexandro tradit.* 111
decem dies Libero Patris
operatus. 254. *confite*
tur, se unius Alexandri
spiritu vivere. 288.
Solenne munus human-
dis suos. 120. *in fauci-*
bus Syriae cæorum nu-
merus. 43. *ad Arbel-*
lam cæorum numerus.
107. ♂ Lacedæmo-
nem. 147
Macedones Lacedæmonios
in fugam vertunt. 146
Macedones sub Persarum
satellitum ministeria
redacti. 315
Macedonii mos lustrandi
exercitus. 300. *tumul-*
tus. 149
Macedonas penites, divi.
nos honores Alexandre
negasse. 319
Magia, non ars, sed va-
nissimi cuiusque ludi-
brum. 195
Mallorum regio. 282
Maracanda, urbs. 206.
Mardorum gens bellicosissi-
mima. 129
Mareotis palus. 73
Marginia urbs. 218
Mar syas, fluvius. 19
Mazæus, Darii Praetor. 30
Mazæus Babyloniam A-
lexandro tradit. 111
Medus, amnis. 125
Meleager. 261. *infestus*
Perdicce. 324. *in tem-*
plo occisus. 331
Melo, Darii interpres. 141
Memaceni, Alexandri le-
gatos, vino prius ibru-
tos, occidunt, hinc obsti-
dio gravissima, ♂ A-
lexander saxo graviter
vulneratus. 206
Memnonis celebrata re-
gia. 77
Memnon Arachosius datus
Praetor. 192. ♂ ejus
mors. 303
Memphis Alexandre tra-
dita. 73
Menedemus infidiis à
Spisamene circumven-
846.

I N D E X.

<i>8us.</i>	210	<i>proditio.</i> 133. <i>occiso</i>
<i>Menedemi cedes.</i>	211	<i>Dario Hyrcaniam pe-</i>
<i>Menid. is sagitis prope oc-</i>		<i>tit.</i> 142. <i>eius ad Alex-</i>
<i>cisus.</i>	107	<i>andrum litera,</i> 153,
<i>Mennis, urbs.</i>	111	154 <i>accepta fide Alex-</i>
<i>Meros, mons.</i>	254	<i>andro occurrit.</i> 158
<i>Mesopotamie estus.</i>	332	<i>Nasamones, natio.</i> 74
<i>Metroni infidias Alexan-</i>		<i>Naurani parentes stupro</i>
<i>dro paratas detegit Ce-</i>		<i>core cum liberis soliti.</i>
<i>ballinus.</i>	164 165	230
<i>Miletum captum.</i>	67	<i>Nicea urbs ab Alexandro</i>
<i>Militaris disciplina ab</i>		<i>condita.</i> 281
<i>Alexandro reformata.</i>	115	<i>Nicanorius, Parmenonius</i>
		<i>filius, mors.</i> 161
<i>Minervz cultus.</i>	94	<i>Nicanorus, nobilis juvenis,</i>
<i>Mirabile Orientis.</i>	112	<i>temeritas atque auda-</i>
<i>Mitylene Alexandro de-</i>		<i>cia.</i> 262
<i>ditur.</i>	69	<i>Nicomachus, exuletus, Ce-</i>
<i>Maris, Pathalye Rex.</i>	297	<i>ballino fratri infidias</i>
		<i>Alexandro paratas de-</i>
<i>Monumenta expeditionis</i>		<i>tegit.</i> 164
<i>Alexandri in India.</i>	280	<i>Nicostratus in Alexan-</i>
		<i>drum conjurat.</i> 242
<i>Mullinus, scriba Alex-</i>		<i>Nysa, Ind. a urbs.</i> 253
<i>andri.</i>	257	
<i>Murices ferrei.</i>	96	O.
<i>Musicani in ditionem</i>		
<i>redacti.</i> 295. <i>ab Alex-</i>		<i>Oceanum visendi A-</i>
<i>andro deficientes, rur-</i>		<i>lexandri pervicax</i>
<i>sus in potestatem re-</i>		<i>cupido.</i> 298
<i>dacti.</i>	296	<i>Oceani estus.</i> 299
		<i>Ochus, octoginta fratres</i>
		<i>Syfigambis eodem die</i>
		<i>trucidavit.</i> 320. <i>eius</i>
		<i>filiae.</i> 48. <i>O nepuis cap-</i>
		<i>pira.</i> 148
		<i>Ochus,</i>
N.		
N <i>Abarzanes, Darii</i>		
<i>prator.</i> 33. <i>eius</i>		

I N D E X.

Ochus, amnis.	218	minum genus.	192, 193
Olympias, Neoptolemi Mo-		Parmenio Philippum A-	
llofforum R. gus filia.	3	lexandri medicum cri-	
Olympiadis & Antipatri		minatur.	30. in occi-
simultas.	316	dendo Attalo minister	
Olympias, Alexandrina-		Alexandri.	183
ter, immortalitati con-		Parmenius ad filios lite-	
securatur.	291	re 170 occidendi ne-	
Orientis mirabile.	112	gotum Polydamanti ab	
Oræ, vide Horite.		Alexandro datur.	189
Orsines, Pasargadarum		Parmenio à Cleandro ec-	
Satrapes	307. secreto	cisus.	190
à Bagoa spadone fit		Parmenonis truncum cor-	
reus.	308. iussu Alex-	pus militibus ad sepul-	
andri occisus.	309	turam datum, & ca-	
Oxartes, qualis Alexandri		pus ad Alexandrum	
legatus.	231	delatum.	191
Ozaries, Darii frater.	142, 203	Paropamissus mons.	193
Oxyatres, Praetor Bactri-		Parthiene quondam igno-	
anorum.	295	bilis gens, nunc caput	
Oxydates, Mediae prefe-		omnium, qui post Eu-	
ctus.	235	phratem & Tigrim as-	
Oxi fluvius.	195 218	mnes siti, Rubro mari	
Oxycanus, Indorum Rex,		terminantur.	149
occisus.	296	Pasas Thessalus.	328
Oxydracarum regio.	282	Pasergadum conditum à	
Oxines Perses, defectionem		Cyro.	128
moliens, à Cratero op-		Pathigru fluvius.	117
pressus.	303	Pathalyz gens.	297
P.		Patron, dux Gracorum	
Dalatryron, Herculis		militum.	135
templi sedes.	56	Perdiccas sagittis prope	
Parapamisada, agrestis ho-		occisus.	107
Perdiccas infestus Mele-		Perdiccas	
ger.		infestus Macedonias	324
Perdiccas trecentos Ma-			
cedonas			

INDEX.

- sedonas elephantis in Petra, quam occupatas
 conspectu totius exerci- Arimazes Sogdianus.
 bus objicit. 331 218, 219
- Persagadū à Cyro condi-** Phalanx Alexandri. 38
tum. 137 Pbegelas Rex. 274
- Perse satellites Macedo-** Philippus, Amynta filius,
 nas ad supplicia tra- Alexandri pater, pri-
 bunt. 315 mus omnium Regum
Perse arcana Regū mira- eius gentis, Macedonia regnum ad summam
 celant fide, & linguam gravius quam ullum probrum castigant. 69 potentiam eveyit, totam Græciam subegit,
Persarum ad Arbella- & Illyriis ac Thebanis obses datur. 1. ab Epa-
 cesorum numerus. 107. minonda institutus. 1. 2
 cesoru cadavera sepe- Philippi somnium sacer
 liri iubet Alexander. 45. nativitate Alexandri 3
 famine non aliud magis in contumeliam accipiant, quam lance Parcmenius
 manus admovere. 117. 30
 luctus super morte Re- Philippi, Lysimachi fra-
 gis Alexandri. 318. in tris, indoles rara. 232.
 fancibus Syriae cæsoru mors. 233
 numerus. 43. regia ce- Philotas in Alexandrum
 dro adficata incens. conurat. 164
 130. Philots catene injecta. 168
Perfis corporis sui custo- Philotas ad questionem
 diam tradit Alexander, eisque Macedonia tractus. 178
 imposita nomina. 315 Philota in tormentis con-
 tumacia. 178, 179.
Persis, regio, sub Vergilia- confessio. 379
 rum sita sidus. 128 Phradates. 155. regnū af-
 Persopolis, caput regni fectasse suspectus, iussu
 Darii. 67 Alexandri occisus. 309
 Pestilentia & fames in ex- Phra.
- erciitu Alexandri. 302

INDEX

- P**hrataphernes Alexan. *Pylz Susidz.* 119
 drose dedit. 155 *Pylz, artifissimz fauces.*
Pithon Musicanos rebel-
 lantes in pot. st. item re-
 degit. 296. in comitis
 pro Ardeo. 325 *Pyramus fluvius.* 27
Polydamanti, Parmenionis
 longe acceptissimo, nego-
 tium occidendi Parme-
 nionis ab Alexandro
 datur. 189 *Pythagoras, Rex Cypri-*
rum. 60
Polypercon regionem, que
 Bubacene appellatur, in
 deditio[n]em redegit. 238
 in custodiā traditus.
 356 *Python. Vide Pithon.*
Polystratus, in Darium
 confessum incidit. 143
Polytimetus, amnis. 217
Porus Rex. 261. in ulte-
 riore ripa Hydaspis con-
 sedit, transitu prohibi-
 turus hostem Alexandru-
 dum. 262. Taxilis Re-
 gis fratrem telo transfi-
 git. 268
Prometheus in rupe ad
 Caucasum vincius. 194
Ptolemus, Philippo geni-
 tus, telo venenato sau-
 cius. 297
Puer ingenuus Saturno
 immolari solitus. 62
Pugae nova forma. 281,
 282
Pyla Amanica. 36
- Q.*
Quadrige falcata. 24
- R.*
Rhinoceros. 271
Rhedri urbem suam
 portusque Alexandro
 dedunt. 67
Rhidagus, fluvius. 163
Roxane, Alexandro con-
 nubio iuncta. 237. ex
 eo pregnans. 322, 323
- S.*
Sabaces, pretor Egy-
 pti. 41
Sabes rex. 296
Sabrace, gens, populi, non
 Regū imperio regi soli-
 ta, infidē accepti. 296
Sace, gens Scythica. 216
Sagitarum Indicarum
 magnitudo. 251, 286
Samarite Andromachū,
 in Syria Alexandri
 Praefectum, cremarūt. 73
San-

INDEX.

<i>Sangarius fluvius.</i>	20	<i>mis fulgentibus.</i>	272
<i>Sanguis apud Macedonas
è pane manavit, & ex
fornacibus apud Tyrios.</i>		<i>Seutbes Odrysas popula-
res juos Thracas ad defe-
ctionem compellit.</i>	310
	57	<i>Sicilienses, naturæ vitio
adulatores.</i>	239
<i>Sapientes Indie.</i>	252	<i>Sidon, urbs, vetustate &
conditorum fama in-
clyta.</i>	52. <i>eam condidit
Agenor.</i>
<i>Sarcinas primum fuisse,
deinde totius exercitus,
incendi præcipit Ale-
xander.</i>	160	<i>Simias, Philotæ ami-
cusi.</i>	183
<i>Sarissophori, hastati.</i>	101	<i>Sisenes, Perses.</i>	33
<i>Satibarzanes ab Alexan-
dro defecit.</i>	192	<i>Situs in exercitu Alexan-
dri.</i>	199
<i>Satibarzani & Erigyi
duellum</i>	198	<i>Sogdianoru defeclio.</i>	205.
<i>Satrapene, regio.</i>	115	<i>deserta.</i>	217. <i>capero-
rum, cum ad mortem
ducerentur, latitia.</i> ib.
<i>Saturno olim ingenuus
puer immolari solitus.</i>	62	<i>Solisequus, apud Persas.</i>	
<i>Scenitz, Æthiopes.</i>	74	<i>Solis aqua, ad Ammonis
satane templum.</i>	25
<i>Scytha, bellicosissima
gens, rapto vivere affue-
ti.</i>	69	<i>Somnium Alexandri, su-
per valetudine Ptole-
mxi.</i>	297
<i>Scythæ Abii.</i>	206	<i>Sophitis regnum.</i>	273
<i>Scythæ non ut ceteris Bar-
baris, rudit sensu est.</i>		<i>Sopolis, Hermolai pater.</i>	
<i>Scytharum fuga.</i>	215	<i>Sosistratus cum Hermolao
occidendi Alexandri
consilium capit.</i>	243
<i>Scytha petunt, ut Ale-
xander Regis sui filiam
matrimonio sibi jun-
gat.</i>	224	<i>Spitamenis in Bessum in-
byloniam condidit,</i>	112
<i>Semiramis.</i>	206, 291. Ba-
byloniam condidit,	<i>Spitamenes ab Alexan-
dro defecit.</i>	205. <i>trans-
fuga,</i>
<i>Serpentes in usitatæ ma-
gnitudinis.</i>	271. <i>squa-</i>		

I N D E X.

T.	T.
fuga, Macedonum prae- sidio de'cto, Maracan- da urbem occupat. 206, 207. Menedemo infidias tendit. 210. Macedonas exdit. 211. Bactra profugit 216. eius in uxorem amor. 233. ♂ caput ab illu- ad Alexandrum dela- sum. 234	T. Abus, opidum. 140 Tana, fluvius. 149 Taron, urbs. 28 Tauron Agrianorum Pre- fectus. 118 Taurus, mons. 194 Taxies, Rex, 260 Tenas Alexandro dedi- tur. 68
Statyra Darii filia. 66 Stupro corre cum liberis. apud Nauram paren- tibus fas est. 230	Terioltes, satrapes, Ale- xandi iussu interfe- clus. 295
Sunium, promontorium Atticæ terræ. 310	Thaïdis pellicis consilio, Persarum regia incen- datur. 130
Susam Alexander ingre- ditur. 116	Thalestris, Amazonum Regina. 158
Susidz Pylz. 119	Theatus, Atheniensis 126
Susitanorum deserta. 199	Theba, Tyriorum colonia.
Symmachus temeritas at- que audacia. 262	66
Syfigambis, Darii mater. 26. Alexandri capti- va, 43, 44, 46. constan- tia illius in mœrore. 101. Susz ab Alexan- dro relicta. 316. eius luctus super morte A- lexandri, fratres octo- ginta, ♂ mors. 320	Thermoodon, fluv. 158 Thracas Odrysas ad defe- ctionem compellit Seu- thes. 310
Syssimithres, Nauræ sa- trapes. 230	Thymodes Mentoris filius. 23
	Thymondas, dux. 34
	Tigris, fluvius, à celerita- te dictus. 81
	Timxi virtus, ♂ mors. 286
	Titoni celebrata regia. 77
	Tranandi amnem consi- lium novum. 200, 201
	Trium ³

I N D E X.

T riumphus Alexandri, ad Venenum, quo Alexander imitationem Liberi Patris. 303, 304	Venetorum origo. 21	extinctus est. 333
T roglodyte, Arabes. 74	Vergiliarum fidus. 128	
T yphonis specus. 27	Victoriarum cultus. 94	
T yriotes, spado, Dario uxoris mortem nuntiat. 85	XII. 117. Alexandro duntur. 118	
T yrii literas invenere. 66		
Alexandri legatos occidunt. 57. conjuges liberosq; de veliendos Carthaginem tradunt. 62.	X.	
expugnatorum supplicia. 65	Z.	
T yri conditor. ibid. obfusione fatigatur Alexander. 63	Z Ariaspes, Perses, defectionem moliens, à Cratero oppressus. 301	
T yrus Herculi dicata. 62. ab Alexandre capitur. 65	Zioboris, amnus. 153	
	Zopyrio, Thracie prepensus, procellis cum toto exercitu oppressus. 31	
V Enatici caræ nobilissimi. 274	V.	

F I N I S.

Ammonia